

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG HATÁROZATAI

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG HIVATALOS LAPJA

FELHÍVÁS!

Felhívjuk tisztelt Előfizetőink figyelmét az Alkotmánybíróság határozatai utolsó oldalán közzétett tájékoztatóra és a 2009. évi előfizetési árainkra

TARTALOM

Szám	Tárgy	Oldal
147/2008. (XII. 3.) AB határozat	Az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. törvény 18/C. § (6) bekezdés f) pontja, továbbá 18/C. § (7) bekezdése első mondatának „azzal, hogy a (6) bekezdés f) pontjában említett társaságoknak indokolt esetben az államháztartásért felelős miniszter engedélyezheti pénzforgalmi számla nyitását más pénzügyintézetnél is” szövegrésze alkotmányellenességéről	1645
148/2008. (XII. 3.) AB határozat	Az Országos Választási Bizottság 218/2008. (VII. 16.) OVB határozatának helybenhagyásáról	1648
149/2008. (XII. 3.) AB határozat	Az Országos Választási Bizottság 219/2008. (VII. 16.) OVB határozatának helybenhagyásáról	1650
150/2008. (XII. 3.) AB határozat	Az Országos Választási Bizottság 222/2008. (VII. 16.) OVB határozatának helybenhagyásáról	1652
151/2008. (XII. 3.) AB határozat	Az Országos Választási Bizottság 223/2008. (VII. 16.) OVB határozatának helybenhagyásáról	1653
154/2008. (XII. 17.) AB határozat	A bejegyzett élettársi kapcsolatról szóló 2007. évi CLXXXIV. törvény alkotmányellenességéről	1655
155/2008. (XII. 17.) AB határozat	Az egyes adótörvények módosításáról szóló 2008. évi VII. törvény 29. § (2) bekezdése, továbbá a helyi adókról szóló 1990. évi C. törvénynek az egyes adótörvények módosításáról szóló 2007. évi CXXVI. törvénnyel és az utasok személyi poggyászában importált termékek általános forgalmi adó és jövedéki adó mentességéről szóló 2008. évi LXVIII. törvénnyel megállapított, 2009. január 1-jétől hatályos 15–16. §-a, 21–22. §-a, 22/A. §-a, az 52. § 51., 55–59. pontjai, továbbá 1. és 2. számú melléklete, valamint a luxusadóról szóló 2005. évi CXXI. törvény egésze alkotmányellenességéről	1673

Szám	Tárgy	Oldal
156/2008. (XII. 18.) AB határozat	Az Országos Választási Bizottság 327/2008. (X. 30.) OVB határozatának megsemmisítéséről, és az Országos Választási Bizottság új eljárásra utasításáról.....	1691
157/2008. (XII. 18.) AB határozat	Az Országos Választási Bizottság 323/2008. (X. 30.) OVB határozatának megsemmisítéséről, és az Országos Választási Bizottság új eljárásra utasításáról.....	1692
158/2008. (XII. 18.) AB határozat	Az Országos Választási Bizottság 299/2008. (X. 3.) OVB határozatának helybenhagyásáról.....	1694
159/2008. (XII. 18.) AB határozat	Az Országos Választási Bizottság 298/2008. (X. 3.) OVB határozatának helybenhagyásáról.....	1695
160/2008. (XII. 18.) AB határozat	Az Országos Választási Bizottság 296/2008. (X. 3.) OVB határozatának helybenhagyásáról.....	1696
161/2008. (XII. 18.) AB határozat	Az Országos Választási Bizottság 294/2008. (X. 3.) OVB határozatának helybenhagyásáról.....	1697
162/2008. (XII. 18.) AB határozat	Az Országos Választási Bizottság 199/2008. (V. 19.) OVB határozatának megsemmisítéséről és az Országos Választási Bizottságot új eljárásra utasításáról.....	1699
163/2008. (XII. 18.) AB határozat	Az Országos Választási Bizottság 14/2008. (I. 8.) OVB határozatának helybenhagyásáról.....	1701
152/2008. (XII. 10.) AB határozat	Tarpa Nagyközség Önkormányzatának a köztisztviselők jogállásáról szóló – többször módosított – törvény végrehajtásáról szóló 11/2007. (IX. 12.) sz. rendelet 2. § (1) bekezdése „de rendelkezéseit 2001. január 1. napjától kell alkalmazni” szövegrésze, valamint 2. § (2) bekezdése alkotmányellenességéről.....	1702
164/2008. (XII. 18.) AB határozat	Tárnok Nagyközség Önkormányzatának a változtatási tilalom elrendeléséről szóló 14/2007. (VIII. 29.) rendelet 4. §-ának „Rendelkezéseit a folyamatban lévő ügyek esetében is alkalmazni kell.” szövegrésze alkotmányellenességéről.....	1705
165/2008. (XII. 18.) AB határozat	Pellérd Község Önkormányzatának a Pellérdön fizetendő út- és közműépítési hozzájárulásról szóló 14/2005. (XI. 25.) számú rendelet 2. § (1) bekezdés második mondata és a rendelet melléklete alkotmányellenességéről.....	1707
166/2008. (XII. 18.) AB határozat	Budapest Főváros XV. kerület Rákospalota, Pestújhely, Újpalota Önkormányzatának Rákospalota – Pestújhely – Újpalota Városrendezési és Építési Szabályzatáról szóló 31/2000. (VII. 1.) önkormányzati rendeletének egyes rendelkezései alkotmányellenességéről.....	1710
167/2008. (XII. 18.) AB határozat	Mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapításáról a tekintetben, hogy Ráckeve Város Önkormányzata a Helyi Építési Szabályzat és Szabályozási Tervről szóló 19/1998. (IX. 25.) rendeletében nem szabályozta a belterületi határvonal és a tervezett belterületi határvonal közötti területek belterületbe vonásának, a belterületi határvonal módosításának az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény szabályaival összhangban álló rendjét.....	1717
153/2008. (XII. 11.) AB végzés	Az Országos Választási Bizottság 258/2008. (VIII. 27.) OVB határozata ellen benyújtott kifogás érdemi vizsgálat nélküli visszautasításáról.....	1722

Szám	Tárgy	Oldal
168/2008. (XII. 18.) AB végzés	Az Országos Választási Bizottság 301/2008. (X. 3.) OVB határozata ellen benyújtott kifogás érdemi vizsgálat nélküli visszautasításáról	1723
169/2008. (XII. 18.) AB végzés	Az Országos Választási Bizottság 302/2008. (X. 3.) OVB határozata ellen benyújtott kifogás érdemi vizsgálat nélküli visszautasításáról	1723
170/2008. (XII. 18.) AB végzés	Az Országos Választási Bizottság 300/2008. (X. 3.) OVB határozata ellen benyújtott kifogás érdemi vizsgálat nélküli visszautasításáról	1724
642/B/2002. AB határozat	A számvitelről szóló 2000. évi C. törvény 3. § (7) bekezdés 3. pontja „és minden egyéb, a statisztikai előírások szerint egyéb munkajövedelemnek, szociális költségnek minősített összegek” szövegrésze alkotmányellenességének vizsgálatáról	1726
463/B/2005. AB határozat	Az állampolgári jogok országgyűlési biztosáról szóló 1993. évi LIX. törvény 2. § (1) bekezdése, 3. § (2) bekezdése, 11. § (1) bekezdése, 15. § (6) bekezdés első mondata, 17. § (4) bekezdése alkotmányellenességének vizsgálatáról	1728
551/D/2007. AB határozat	A Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény 327. § (3) bekezdése, a társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultakról, valamint e szolgáltatások fedezetéről szóló 1997. évi LXXX. törvény 43. § (3) bekezdése, továbbá a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény 52. § <i>d</i>) pontja, valamint az 54. § (1) bekezdés <i>d</i>) pontja alkotmányellenességének vizsgálatáról	1731
847/B/2007. AB határozat	A fogyasztói árkiegészítésről szóló 2003. évi LXXXVII. törvény 7. § (1) bekezdése <i>a</i>) pontjának „forintban kifejezett támogatási tétel szorozva az utazási távolság és az 5 km hányadosával” szövegrésze, <i>c</i>) pontjának a „melléklet 5–6. pontjaiban megadott forintban kifejezett támogatási tétel” szövegrésze, <i>d</i>) pontjának a „kilométerenként 50 forint, legfeljebb napi 10 000 forint” szövegrésze, valamint a 7. § (2) bekezdése alkotmányellenességének vizsgálatáról	1734
447/B/2002. AB határozat	Kétvölgy Szlovén Kisebbségi Települési Önkormányzatának Kétvölgy község helyi építési szabályzatról és szabályozási tervről szóló 13/2000. (XII. 27.) rendelete egésze alkotmányellenességének vizsgálatáról	1739
440/B/2006. AB határozat	Szombathely Megyei Jogú Város Közgyűlésének a Szombathely Megyei Jogú Város Helyi Építési Szabályzatáról, valamint Szabályozási Tervének jóváhagyásáról szóló 30/2006. (IX. 7.) számú rendelet 29. §-a alkotmányellenességének vizsgálatáról	1741
750/B/2006. AB határozat	Veszprém Megyei Jogú Város Önkormányzatának a helyi ivóvíz, valamint szennyvízelvezetés, tisztítás díjairól, illetve a vízfogyasztás rendjéről szóló többször módosított és egységes szerkezetben lévő 11/1994. (III. 25.) számú rendelete 2. § (1) bekezdés <i>a</i>) pont <i>a</i>) alpontjának alkotmányellenességének vizsgálatáról	1745
779/B/2006. AB határozat	Érd Város Önkormányzatának az önkormányzati tulajdonú víziközműből szolgáltatott ivóvíz és a biztosított csatornaszolgáltatás díjainak megállapításáról szóló 6/1994. (II. 25.) ÖK. számú rendelet 2. § (3)–(5) bekezdései alkotmányellenességének vizsgálatáról	1747
1016/B/2006. AB határozat	Szekszárd Megyei Jogú Város Közgyűlésének az ivóvíz- és csatornaszolgáltatási díjak megállapításáról szóló 12/1994. (IV. 1.) KT számú rendelet 2. § (1) bekezdése alkotmányellenességének vizsgálatáról	1749

Szám	Tárgy	Oldal
681/B/2007. AB határozat	Kalocsa Város Önkormányzatának a helyi címer és zászló, valamint a Kalocsa név használatának rendjéről szóló 19/1995. (VI. 26.) rendelete 4. § (2) bekezdése alkotmányellenességének vizsgálatáról	1752
1148/H/2007. AB határozat	Sopron Megyei Jogú Város Közgyűlésének a Lőverek városrész és környéke Szabályozási Tervéről és Helyi Építési Szabályzatáról szóló 9/2006. (IV. 7.) számú rendelet Ör. 14. § (3) bekezdésébe foglalt kertvárosias lakóterület (Lke 13) övezeti besorolására vonatkozó rendelkezések, továbbá 20. § (5) bekezdése „3%” szövegrésze, valamint 2. számú mellékletébe foglalt településszerkezeti terve alkotmányellenességének vizsgálatáról	1754
549/B/2008. AB határozat	Zalaegerszeg Megyei Jogú Város Önkormányzatának a közműves ivóvízellátás és szennyvízelvezetés díjának megállapításáról szóló 35/1999. (XII. 3.) számú rendelete 3. §-ának 2004. január 1-je és 2006. december 31-e között hatályos szövege alkotmányellenességének vizsgálatáról	1759
1013/B/2000. AB végzés	Az indítvány visszautasításáról	1762
736/D/2003. AB végzés	Az indítvány visszautasításáról	1763
786/D/2005. AB végzés	Az indítvány visszautasításáról	1764
15/B/2002. AB végzés	Az alkotmánybíróági eljárás megszüntetéséről	1766
853/B/2004. AB végzés	Az indítvány visszautasításáról	1767
933/B/2004. AB végzés	Az indítvány visszautasításáról	1767
618/B/2005. AB végzés	Az indítvány visszautasításáról	1768
598/B/2006. AB végzés	Az alkotmánybíróági eljárás megszüntetéséről	1769
1019/B/2006. AB végzés	Az alkotmánybíróági eljárás megszüntetéséről	1770

KÖZLÖNY

§

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG TELJES ÜLÉSÉNEK A MAGYAR KÖZLÖNYBEN KÖZZÉTETT HATÁROZATAI

147/2008. (XII. 3.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta az alábbi

h a t á r o z a t o t :

Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. törvény 18/C. § (6) bekezdés *f*) pontja, továbbá 18/C. § (7) bekezdése első mondatának „azzal, hogy a (6) bekezdés *f*) pontjában említett társaságoknak indokolt esetben az államháztartásért felelős miniszter engedélyezheti pénzforgalmi számla nyitását más pénzügyintézetnél is” szövegrésze alkotmányellenes, ezért azokat a jelen határozat közzétételének napjával megsemmisíti.

A 18/C. § (7) bekezdésének első mondata a megsemmisítést követően az alábbi szöveggel marad hatályban:

„(7) A (6) bekezdésben felsorolt pénzforgalmi számlatulajdonosok más pénzügyintézetnél vezetett pénzforgalmi számlával – lakásépítés munkáltatói támogatása számla és a devizaszámla kivételével – nem rendelkezhetnek.”

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

1. Az indítványozó az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. törvény (a továbbiakban: Áht.) 18/C. § (6) bekezdés *f*) pontja alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte. Álláspontja szerint azáltal, hogy a támadott rendelkezés kötelező kincstári számlavezetést ír elő azon közhasznú társaságok számára, amelyekben a központi költségvetési szervek többségi irányítást biztosító befolyással rendelkeznek, sérül ezen közhasznú társaságoknak az Alkotmány 13. §-a által védett tulajdonhoz való joga. Hivatkozik arra, hogy az alapító minisztériummal kötött támogatási szerződés alapján a juttatott támogatás az éves árbevétel 15%-át sem éri el, a fennmaradó rész a társaság gazdálkodó tevékenységének eredménye. Érvelése szerint a közhasznú tevékenység rendszeres végzése, valamint az állami pénzeszközök felhasználása nem jelenti azt, hogy a társaság a költségvetési szerv jogállásába kerülne, és a közhasznú társaság vagyona azonos lenne az állami vagyonnal. Az

alkotmányellenességet illetően utal az indítvány az Alkotmánybíróság 4/2004. (II. 20) AB határozatában foglaltakra.

Hivatkozik továbbá az indítványozó arra, hogy a sérelmezett jogszabályhely ellentétes az Alkotmány 70/G. §-ának a tudományos kutatás szabadságát biztosító (1) bekezdésével is, mivel a kutatási tevékenységet is végző társaság „a kutatás szabadságának jogát csak akkor tudja gyakorolni, ha anyagi eszközei felett szabadon rendelkezik”.

2. Az Alkotmánybíróság eljárása során megállapította, hogy az Áht. indítvánnyal támadott rendelkezését a Magyar Köztársaság 2008. évi költségvetését megalapozó egyes törvények módosításáról szóló 2007. évi CXLVI. törvény 3. § (7) bekezdése 2008. január 1. napjával módosította. A módosítás azonban a támadott rendelkezés érdemét az indítvány vonatkozásában nem érintette, ezért az Alkotmánybíróság az eljárást az Áht. hatályos rendelkezése tekintetében folytatta le.

3. Megjegyzi még az Alkotmánybíróság, hogy a gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvény 365. §-a szerint 2007. július 1. után közhasznú társaság nem alapítható. A 2007. július 1-jén a cégnyilvántartásba bejegyzett vagy bejegyzés alatt álló közhasznú társaság 2009. június 30-ig működhet tovább a közhasznú társaságokra irányadó szabályok szerint. A közhasznú társaság 2009. június 30-ig köteles a cégbíróságnál nonprofit gazdasági társaságként történő nyilvántartásba vételét kérni, vagy jogutód nélküli megszűnését a cégbíróságnak bejelenteni. E határidő eredménytelen eltelte után a cégbíróság a társasággal szemben a megszűntnek nyilvánítás törvényességi felügyeleti intézkedést alkalmazza. A közhasznú társaság, mint jogintézmény belátható időn belüli megszűnése azonban az indítvány elbírálását nem befolyásolja.

II.

Az Alkotmánynak az indítvánnyal érintett rendelkezései:

„13. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja a tulajdonhoz való jogot.

(2) Tulajdont kisajátítani csak kivételesen és közérdekből, törvényben szabályozott esetekben és módon, teljes, feltétlen és azonnali kártalanítás mellett lehet.”

„70/G. § (1) A Magyar Köztársaság tiszteletben tartja és támogatja a tudományos és művészeti élet szabadságát, a tanszabadságot és a tanítás szabadságát.”

Az Áht.-nak az indítvány elbírálása során figyelembe vett rendelkezései:

„18/C. § (6) A kincstárban pénzforgalmi számlát kötelesek vezetni

f) azon közhasznú társaságok, nonprofit gazdasági társaságok, amelyekben az állam legalább többségi befolyással rendelkezik.”

„(7) A (6) bekezdésben felsorolt pénzforgalmi számlatulajdonosok más pénzintézetnél vezetett pénzforgalmi számlával – lakásépítés munkáltatói támogatása számla és a devizaszámla kivételével – nem rendelkezhetnek azaz, hogy a (6) bekezdés *f)* pontjában említett társaságoknak indokolt esetben az államháztartásért felelős miniszter engedélyezheti pénzforgalmi számla nyitását más pénzintézetnél is. A (6) bekezdésben felsorolt pénzforgalmi számlatulajdonosok átmenetileg szabad pénzeszközeiket a kincstár hálózatában értékesített – az értékpapírszámlán, illetve értékpapírletéti-számlán nyilvántartott – állampapírok vásárlásával hasznosíthatják. A kincstár a kincstári körbe tartozók 12/A. § (4) bekezdésében foglalt letéti pénzeszközei kezelését térítésmentes szolgáltatásként végzi. A kincstár a 18/B. § (1) bekezdés *n)*, *r)*, *s)* pontjában foglalt szolgáltatásait – a társadalombiztosítás pénzügyi alapjai részére nyújtott szolgáltatás kivételével – kormányrendeletben meghatározottak szerint, térítés ellenében végzi.”

III.

Az indítvány megalapozott.

1. Az indítványozó az Alkotmány 13. §-ában biztosított tulajdonhoz való jog sérelmét abban látja, hogy az Áht. 18/C. § (6) bekezdés *f)* pontja nem tesz különbséget a közhasznú társaságok állami és nem állami forrásokból (saját vállalkozás eredményéből) származó pénzeszközei között, hanem a pénzeszközöket illetően egységesen a kincstári számlán való elhelyezést írja elő. Az indítványozó által sérelmezett kötelező kincstári számlavezetés többféle következménnyel jár együtt. A rendelkezés hatálya alá tartozó szervezetek – főszabályként – nem rendelkezhetnek más pénzintézetnél pénzforgalmi számlával, átmenetileg szabad pénzeszközeiket a Kincstár hálózatában értékesített állampapírok vásárlásával hasznosíthatják [Áht. 18/C. § (7) bekezdés], továbbá a számla egyenlege utáni kamatot a központi költségvetés javára kell elszámolni [Áht. 18/D. § (1) bekezdés]. Az Áht. 18/C. § (6) bekezdés hatálya alá tartozó szervezetek közül a közhasznú társaságok számára indokolt esetben az államháztartásért felelős miniszter engedélyezheti azt, hogy más intézetnél pénzforgalmi számlát nyithassanak [Áht. 18/C. § (7) bekezdés].

2. A közhasznú társaság a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 57–59. §-ai szerint közhasznú – a társadalom közös szük-

ségleteinek kielégítését nyereség- és vagyonszerzési cél nélkül szolgáló – tevékenységet rendszeresen végző jogi személy, amelyre a Ptk.-ban meghatározott eltérésekkel a gazdasági társaságokról szóló törvénynek a gazdasági társaságokra irányadó közös szabályait, valamint a korlátozott felelősségű társaságra vonatkozó szabályait kell megfelelően alkalmazni. A közhasznú társaságnak nem fogalmi eleme az, hogy abban állami, közhatalmi szerv részt vegyen, az állami szervek esetleges részvétele lényegét tekintve nem különbözik más gazdasági társaságban (korlátozott felelősségű társaságban) való állami részvételtől. A társaság a közhasznú tevékenység elősegítése érdekében üzletszerű tevékenységet is folytathat, a társaság tevékenységéből származó nyereség azonban nem osztható fel a tagok között. A közhasznú tevékenység folytatásának feltételeiről a társaság a társadalmi közös szükséglet kielégítéséért felelős szervvel szerződést köt, tagjait pedig nyilvános felhívás útján is lehet gyűjteni.

A közhasznú társaság létrehozásának indoka a Polgári Törvénykönyv egyes rendelkezéseinek módosításáról szóló 1993. évi XCII. törvény javaslatának miniszteri indokolása szerint az volt, hogy a közhasznú szolgáló, ámde üzletszerű gazdasági tevékenységet is végző szervezetek iránti igényt a jogalkotó kielégítse. Szükség volt egy olyan szervezettípusra, amely tevékenységét részben nonprofit jelleggel, részben nyereségre orientáltan végzi, a rá vonatkozó szabályok pedig – a gazdasági társaságokhoz hasonlóan – megteremtik a működéséhez, a vagyoni forgalomban való részvételéhez, a hitelezők védelméhez elengedhetetlen biztonságot és kiszámíthatóságot.

A közhasznú társaságot tehát bármely természetes és jogi személy (nem pusztán állami vagy önkormányzati költségvetési szerv) egyaránt alapíthat, illetőleg abban rész vehet. A társaság önálló jogi személyiséggel és saját vagyonnal rendelkezik, tevékenysége egyrészt a társadalmi közös szükségletek kielégítéséért felelős szervvel kötött szerződés alapján végzett közhasznú tevékenység, másrészt a közhasznú tevékenység elősegítése érdekében is folytatott üzletszerű vállalkozási tevékenység. A közhasznú társaság vagyont és pénzeszközöket tehát – akár döntő hányadban – nem az állami pénzeszközök jelentik. Állami pénzeszköz természetesen az állami alapító szerv (tag) törzsbetétje, és a társadalmi közös szükséglet kielégítéséért felelős szervvel kötött szerződés alapján teljesített pénzbeli szolgáltatás. De nem tartozik ebbe a körbe a társaság – állami vagy önkormányzati körön kívüli – más tagjainak törzsbetétje, és kiváltképp a társaság üzletszerű gazdasági tevékenységéből származó saját árbevétele sem.

A társaság közhasznú tevékenységének folytatása nem azonos egy állami vagy önkormányzati feladat ellátásával. A törvény „a társadalmi közös szükséglet kielégítéséért felelős szerv”-ről beszél, amely szervvel a társaság szerződést köt, és amely szerződés alapján ez a szerv akár vagyoni szolgáltatást (pénzbeli hozzájárulást) is teljesíthet a társaság részére. A társaság tevékenységének közhasznúságát tehát egy külön szerződés biztosítja, amely szerződés

garanciákat kell hogy tartalmazzon a társadalmi közös szükséglet kielégítéséért felelős szerv által teljesített vagyoni szolgáltatás megfelelő felhasználására és védelmére vonatkozóan is.

3. Az Áht. támadott rendelkezése azon közhasznú társaságok esetében írja elő a kötelező kincstári számlavezetést, amelyekben az állam többségi irányítást biztosító befolyással rendelkezik. A Ptk. 685/B. §-a szerint többségi befolyás az olyan kapcsolat, amelynek révén természetes személy, jogi személy vagy jogi személyiség nélküli gazdasági társaság egy jogi személyben a szavazatok több mint ötven százalékával vagy meghatározó befolyással rendelkezik. A befolyás egy jogi személyben akkor meghatározó, ha annak tagja, illetve részvényese *a)* jogosult e jogi személy vezető tisztségviselői vagy felügyelőbizottsága tagjai többségének megválasztására, illetve visszahívására, vagy *b)* a jogi személy más tagjaival, illetve részvényeseivel kötött megállapodás alapján egyedül rendelkezik a szavazatok több mint ötven százalékával. A többségi befolyás tehát kifejezetten a többségi szavazati joghoz kapcsolódó kategória, ami a társasági jogban nem szükségképp egyezik meg a vagyoni hozzájárulás arányával. Az állam többségi befolyása a közhasznú társaságok vonatkozásában ezek szerint korántsem jelenti szükségképpen azt, hogy az adott társaság vagyonának többsége is állami „eredetű” vagyon lenne.

Az Áht. indítványozó által támadott szabálya tehát egy olyan szervezet számára írja elő a kötelező kincstári számlavezetést, vagyis a tulajdonjogviszony legfontosabb részjogosítványának, a rendelkezési jognak a korlátozását, amely önálló jogi személyiséggel és saját vagyonnal rendelkezik, és ez a vagyon nem szükségképpen többségi állami vagyon. Tevékenysége egyrészt a társadalmi közös szükségletek kielégítéséért felelős szervvel kötött szerződés alapján végzett közhasznú, de ezen vállalkozási formában nem feltétlenül állami feladatot jelentő tevékenység, másrészt a közhasznú tevékenység elősegítése érdekében folytatott üzletszerű vállalkozási tevékenység.

4. Az Alkotmány 13. § (1) bekezdése szerint a Magyar Köztársaság biztosítja a tulajdonhoz való jogot, (2) bekezdése pedig a kisajátítás feltételeinek meghatározása mellett lehetőséget teremt annak elvonására is. Az Alkotmány maga nem szól a tulajdonhoz való jog korlátozhatóságáról, ennek dogmatikáját az Alkotmánybíróság dolgozta ki. Az Alkotmánybíróság irányadó határozata szerint a tulajdonhoz való alapvető jog védelmében a minőségi határvonal nem a tulajdon „korlátozása” és polgári jog értelemben vett „elvonása” között húzódik, hanem az alkotmányossági kérdés az lett, hogy milyen esetekben kell a tulajdonosnak a közhatalmi korlátozást minden ellenszolgáltatás nélkül eltűrnie, illetve mikor tarthat igényt kártalanításra tulajdonosi jogainak korlátozása fejében. Az Alkotmány 13. § (2) bekezdése a kisajátításhoz – vagyis a tulajdon elvonásához – a „közérdeket” kívánja meg, ezért a tulajdon-

jogot érintő korlátozás szükségességét is a közérdek fennállta alapozza meg. A törvénnyel érvényesített „közérdek” alkotmánybírósági vizsgálata nem a törvényhozó választásának feltétlen szükségességére irányul, hanem arra, hogy indokolt-e a közérdekre való hivatkozás [64/1993. (XII. 22.) AB határozat, ABH 1993, 373, 380–382.].

Az állami pénzeszközök védelme, és a velük való hatékony gazdálkodás vitathatatlanul közérdek, azonban a nem állami pénzeszközök alkotmányossági megítélése nem azonos az állami pénzeszközökével. Azok a szempontok, amelyek az állami pénzeszközökkel való hatékony gazdálkodás érdekében közérdeknek tekintendők, nem vonatkozhatnak a más tulajdoni körbe tartozó pénzeszközökre.

A társadalom közös szükségleteinek kielégítésére irányuló tevékenység, valamint az állami pénzeszközök felhasználása nem jelenti azt, hogy a közhasznú társaság a költségvetési szerv jogállásába kerülne, és a közhasznú társaság vagyona azonossá válna az állami vagyonnal. Az állami vagyonhoz kapcsolódó költségvetési érdek a társaságban való részvétel folytán mintegy arányosan „elhalványul”, nem direkt formában jelenik meg. A társadalom közös szükségleteinek kielégítésére irányuló tevékenységből nem következik olyan közérdek, hogy a társaság pénzeszközeit kizárólag kincstári pénzforgalmi számlán tarthassa és szabad pénzeszközeit csak meghatározott állampapírok vásárlására fordíthassa. Ugyanezt a védelmet a társadalmi közös szükséglet kielégítéséért felelős szervvel kötött szerződésben meghatározott garanciák megfelelő módon és mértékben biztosítják. A jelen határozat III. 3. pontjában írottak szerint az állam többségi befolyása a közhasznú társaságok vonatkozásában nem jelenti szükségképpen azt, hogy az adott társaság vagyonának többsége is állami eredetű lenne, így önmagában a többségi állami befolyás ténye nem elégséges annak a közérdeknek a megalapozásához, amely az Alkotmánybíróság által meghatározott kritériumok szerint a tulajdonhoz való jog korlátozását alkotmányossá tenné.

A jogi személyiséggel és ezáltal saját elkülönült vagyonnal rendelkező közhasznú társaság vagyoni eszközeire az Áht. támadott rendelkezése szerinti, a társadalmi közös szükséglet kielégítéséért felelős szervvel kötött szerződésben meghatározható garanciákat meghaladó, további tulajdoni korlátozáshoz a közérdekre való „ismételt” hivatkozás nem indokolt. Fentiekre tekintettel az Áht. támadott rendelkezése ellentétes az Alkotmány 13. § (1) bekezdésében foglalt tulajdonvédelemmel. Mindezek alapján az Alkotmánybíróság az Áht. 18/C. § (6) bekezdés *f)* pontját megsemmisítette.

5. Az Áht. 18/C. § (7) bekezdésében foglalt – de az indítvány által nem támadott – rendelkezés szerint az államháztartásért felelős miniszter indokolt esetben engedélyezheti a közhasznú társaságok számára pénzforgalmi számla nyitását más pénzügyintézetnél is. A miniszter diszkrecionális döntési lehetősége (engedélye) a más pénzügyintézetnél nyitható további pénzforgalmi számlát illetően nem változtat

azon, hogy a kincstári számlavezetés kötelezettsége a nem állami pénzeszközök tekintetében is főszabályként (differenciálatlanul) érvényesül, így ez a körülmény az Áht. 18/C. § (6) bekezdés *f*) pontjának alkotmányossági megítélését nem befolyásolja.

6. Az Alkotmánybíróság vizsgálata során észlelte, hogy az Áht. 18/C. § (7) bekezdésének a fenti 5. pontban hivatkozott rendelkezése [„azzal, hogy a (6) bekezdés *f*) pontjában említett társaságoknak indokolt esetben az államháztartásért felelős miniszter engedélyezheti pénzforgalmi számla nyitását más pénzügyintézetnél is” szövegrész] az Áht. 18/C. § (6) bekezdés *f*) pontjának megsemmisítése folytán értelmezhetetlenné vált. Az Alkotmánybíróság – korábbi gyakorlatával megegyezően [3/1992. (I. 23.) AB határozat, ABH 1992, 329, 330.; 26/1995. (V. 15.) AB határozat, ABH 1995, 123, 124.; 2/1998. (II. 4.) AB határozat, ABH 1998, 41, 46.; 16/1998. (V. 8.) AB határozat, ABH 1998, 140, 153.; 5/1999. (III. 31.) AB határozat, ABH 1999, 75, 77.] – szoros összefüggés okán az alkotmányossági vizsgálatot kiterjesztette az Áht. 18/C. § (7) bekezdésére is, és annak hivatkozott szövegrészét az alkotmányellenesnek talált rendelkezésre való utalása folytán megsemmisítette.

7. Mivel az Alkotmánybíróság a támadott rendelkezés alkotmányellenességét az Alkotmány 13. §-ának sérelme miatt megállapította, állandó gyakorlatának megfelelően [61/1997. (XI. 19.) AB határozat, ABH 1997, 361, 364.; 16/2000. (V. 24.) AB határozat, ABH 2000, 425, 429.] az Alkotmány 70/G. §-ával fennálló ellentétet nem vizsgálta.

A határozat Magyar Közlönyben történő közzététele az Abtv. 41. §-án alapul.

Budapest, 2008. december 1.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkóvics Barnabás s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Trócsányi László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 392/B/2004.

Közzétéve a Magyar Közlöny 2008. évi 170. számában.

148/2008. (XII. 3.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottságnak országos népszavazás aláírásgyűjtő ív mintapéldányának, illetve az azon szereplő kérdés hitelesítésével kapcsolatban hozott határozata ellen benyújtott kifogás tárgyában – *dr. Holló András* alkotmánybíró párhuzamos indokolásával – meghozta a következő

h a t á r o z a t o t :

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 218/2008. (VII. 16.) OVB határozatát helybenhagyja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

1. Az Országos Választási Bizottság (a továbbiakban: OVB) a 218/2008. (VII. 16.) OVB határozatával megtagadta egy országos népszavazás aláírásgyűjtő ívének hitelesítését. Az aláírásgyűjtő íven a következő kérdés szerepelt: „Egyetért-e azzal, hogy az Országgyűlés törvényt alkosson a választási bizottságok jogi személyiségéről?”. Az OVB az indoklásában arra hivatkozott, hogy az aláírásgyűjtő ív nem felel meg a választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) 118. § (3)–(5) bekezdéseiben megfogalmazott követelményeknek és eltér a választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvénynek az országos népszavazási kezdeményezésen és az országos népi kezdeményezésen történő végrehajtásáról szóló 11/2008. (III. 1.) ÖTM rendelet (a továbbiakban: R.) mellékletében megállapított aláírásgyűjtőív mintájától, mivel az aláírásgyűjtő ív mintapéldányán feltüntettek a beadványozók nevét, személyi azonosítóját és lakcímét. Ezért az OVB a jogszabályi előírástól eltérő, többlet adattartalommal rendelkező aláírásgyűjtő ív mintapéldányának hitelesítését megtagadta.

2. A 218/2008. (VII. 16.) OVB határozat a Magyar Közlöny 2008. évi 105. számában, 2008. július 18-án jelent meg. A Ve. 130. § (1) bekezdése szerint az OVB-nak az aláírásgyűjtő ív, illetőleg a konkrét kérdés hitelesítésével kapcsolatos döntése elleni kifogást a határozat közzétételét követő tizenöt napon belül lehet benyújtani. A határozat ellen 2008. július 29-én a kezdeményezők nyújtottak be kifogást.

A kifogás benyújtói szerint az R. melléklete nem tartalmazza, hogy a rovatokat a kezdeményező vagy a kezdeményezést támogató tölti-e ki. Megítélésük szerint nyilvánvaló, hogy amikor még nincs hitelesített aláírásgyűjtő ív, akkor csak a kezdeményező adhatja meg az adatait. „Téves

tehát az az indokolás, miszerint olyan adattartalmat tüntettek fel a kezdeményezők, amelynek feltüntetését a jogszabály tiltja vagy kizárja”. Az OVB határozata ezért jogszabálysértő.

A kifogás benyújtói sérelmezték továbbá, hogy az OVB ülésének a honlapon közzétett meghívója nem felelt meg a Ve. vonatkozó rendelkezéseinek. A napirendben ugyanis ez a népszavazási kérdés nem szerepelt, így annak tárgyalásáról nem szerezhettek tudomást és nem állt módjukban az ülésen megjelenni és nyilatkozataikat megtenni sem, ami a konkrét jogszabálysértésen túl a Ve. 3. § c) pontjában foglalt esélyegyenlőség elvét is sérti. Minderre tekintettel kérték az OVB kifogásolt határozatának megsemmisítését és az OVB új eljárás lefolytatására való kötelezését.

II.

A kifogás nem megalapozott.

1. A jelen ügyben az Alkotmánybíróság hatáskörét az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 1. § h) pontja alapján a Ve. 130. §-a határozza meg. Az Alkotmánybíróság eljárása jogorvoslati eljárás, ezért az Alkotmánybíróság a kifogásban foglaltak alapján azt vizsgálja, hogy az OVB az aláírásgyűjtő ív hitelesítésének megtagadása során az Alkotmánynak és az irányadó törvényeknek megfelelően járt-e el [63/2002. (XII. 3.) AB határozat, ABH 2002, 342, 344.]. Az Alkotmánybíróság e hatáskörében eljárva is alkotmányos jogállásával és rendeltetésével összhangban látja el feladatát [25/1999. (VII. 7.) AB határozat, ABH 1999, 251, 256.].

2. Az Alkotmánybíróság számos határozatában hangsúlyozta, hogy az „országos népszavazás kezdeményezésében való részvétel jogának érvényesülését a törvény többek között olyan, az aláírásgyűjtő ívvel szemben támasztott formai előírásokkal is biztosítja, amelyek garanciát nyújtanak arra, hogy az aláírásgyűjtő ívet aláíró választópolgár eredményesen támogassa a kérdés országos népszavazásra bocsátását. Ezért fokozott jelentősége van az aláírásgyűjtő ív törvényességének, annak, hogy az aláírásgyűjtő ív a legapróbb részletekig megfeleljen a törvény formai előírásainak is” [49/2008. (IV. 22.) AB határozat, ABH 2008. április, 488, 490.]. A Ve. 118. §-a pontosan meghatározza, hogy mit kell tartalmaznia az országos népszavazás kezdeményezésére szolgáló aláírásgyűjtő ívnek. Annak érdekében, hogy az aláírásgyűjtő ív mindenben megfeleljen a törvényben szabályozott tartalmi követelményeknek, az R. mellékletében kötelezően alkalmazandó mintaként meghatározta az országos népi kezdeményezés, illetőleg országos népszavazás kezdeményezésére irányuló aláírásgyűjtés során használható aláírásgyűjtő ív mintáját.

Azt a kifogás benyújtói sem vitatták, hogy az OVB-hez benyújtott aláírásgyűjtő ív mintapéldányán feltüntették nevüket, személyi azonosítójukat és lakcímüket. Az Al-

kotmánybíróság megállapította, hogy a benyújtott aláírásgyűjtő ív mintapéldánya emiatt nem felel meg a vonatkozó jogszabályi előírásoknak, ezért a 218/2008. (VII. 16.) OVB határozatot, az abban foglalt indokolás szerint helybenhagyta.

Tekintettel arra, hogy az OVB eljárásával kapcsolatos kifogás a határozat tartalmát nem érintette, ezért annak vizsgálatát az Alkotmánybíróság mellőzte.

Az Alkotmánybíróság e határozatának közzétételét az OVB határozatának a Magyar Közlönyben történt közzétételére tekintettel rendelte el.

Budapest, 2008. december 1.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,   *Dr. Bragyova András s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,   *Dr. Kiss László s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,   *Dr. Lenkó Barnabás s. k.,*
előadó alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Lévy Miklós s. k.,   *Dr. Trócsányi László s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Holló András alkotmánybíró párhuzamos indokolása

Egyetértek a határozatok rendelkező részével, az aláírásgyűjtő ívek hitelesítését megtagadó 218–219/2008. (VII. 16.) OVB határozatok és a 222–223/2008. (VII. 16.) OVB határozatok helybenhagyásával.

A határozatok indokolásában kifejtett jogi állásponttal – önmagában – szintén egyetértek. De álláspontom szerint az Alkotmánybíróságnak nem csak külön-külön, hanem összefüggésükben is vizsgálnia kellett volna a kezdeményezéseket, és a határozatot a rendeltetésellenes joggyakorlásnak a 18/2008. (III. 12.) AB határozatban kidolgozott mércéje alapján kellett volna indokolnia.

A hivatkozott határozatában az Alkotmánybíróság rámutatott, hogy az aláírásgyűjtés kezdeményezése a népszavazáshoz való jog gyakorlásának részjogosítványa, a választópolgárok által kezdeményezett népszavazási eljárásnak döntő eleme, melynek célja – rendeltetése – a népszavazási eljárás elindítása. E jog gyakorlása akkor rendeltetésszerű, ha összhangban áll az Alkotmány 2. § (2) bekezdésében foglaltakkal, a népszuverenitás közvetlen [de kiegészítő, lásd: 2/1993. (I. 22.) AB határozat, ABH 1993, 33.] gyakorlásával: „A rendeltetésszerű joggyakorlás követelménye a hitelesítési eljárás kezdeményezése során azt jelenti, hogy az aláírásgyűjtés kezdeményezőjének az országos népszavazás alkotmányos rendeltetésére, a közvetlen hatalomgyakorlás kivételességére, az állam életében

betöltött szerepére és súlyára tekintettel kell eljárnia. Felelősségteljesen, annak tudatában kell benyújtania kezdeményezését, hogy az általa útjára indított népszavazási eljárás állásfoglalásra készíti az ország valamennyi választópolgárát, és annak eredményeként az Országgyűlést kötelező döntés születik, amely országgyűlési döntéssé, törvénnyé válva hosszabb távon meghatározza a polgárok jogait, kötelezettségeit, befolyásolja a társadalom életét.” (ABK 2008, március, 267, 274.)

Amellett, hogy az aláírásgyűjtő ív hitelesítésre benyújtott mintapéldánya nem felel meg az aláírásgyűjtő ívvel szemben jogszabályban támasztott formai követelményeknek, az Alkotmánybíróságnak eljárása során figyelemmel kellett volna lennie arra a tényre is, hogy a hitelesítési eljárás kezdeményezői egy időben, ugyanazon kérdésben országos népi kezdeményezésre és országos népszavazás kezdeményezésére irányuló aláírásgyűjtő ív mintapéldányának hitelesítését is kezdeményezték. Az Alkotmány rendelkezései alapján az országos népi kezdeményezés és az országos népszavazás a választópolgárok hatalomgyakorlásban való részvételének eltérő formái. Ugyanazon kérdésben népi kezdeményezésre és népszavazás kezdeményezésére irányuló egyidejű aláírásgyűjtés – tekintettel az aláírásgyűjtés eltérő jogkövetkezményeire – az aláírásgyűjtés célját tekintve nem teszi lehetővé egyértelmű, felelősségteljes választópolgári döntés kialakítását.

Álláspontom szerint ezért a népi kezdeményezés, illetőleg népszavazás kezdeményezéséhez való jog rendelkezésével nem összeegyeztethető az a kezdeményezői magatartás, amely egy időben indít eljárást ugyanabban a kérdésben népi kezdeményezésre illetőleg népszavazás kezdeményezésére irányuló aláírásgyűjtő ív mintapéldányának hitelesítésére.

Az Alkotmánybíróságnak az OVB hivatkozott határozatait ezen indokok alapján kellett volna helybenhagyni.

Budapest, 2008. december 1.

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 975/H/2008.

Közzétéve a Magyar Közlöny 2008. évi 170. számában.

149/2008. (XII. 3.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottságnak országos népszavazás aláírásgyűjtő ív mintapéldányának, illetve az azon szereplő kérdés hitelesítésével kap-

csolatban hozott határozata ellen benyújtott kifogás tárgyában – *dr. Holló András* alkotmánybíró párhuzamos indokolásával – meghozta a következő

h a t á r o z a t o t :

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 219/2008. (VII. 16.) OVB határozatát helybenhagyja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

1. Az Országos Választási Bizottság (a továbbiakban: OVB) a 219/2008. (VII. 16.) OVB határozatával megtagadta egy országos népszavazás aláírásgyűjtő ívének hitelesítését. Az aláírásgyűjtő íven a következő kérdés szerepelt: „Egyetért-e azzal, hogy az Országgyűlés törvényt alkosson arról, hogy a választási bizottságok üléséről készült jegyzőkönyvet a választási bizottság hozza nyilvánosságra?”. Az OVB az indoklásában arra hivatkozott, hogy az aláírásgyűjtő ív nem felel meg a választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) 118. § (3)–(5) bekezdéseiben megfogalmazott követelményeknek és eltér a választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvénynek az országos népszavazási kezdeményezésen és az országos népi kezdeményezésen történő végrehajtásáról szóló 11/2008. (III. 1.) ÖTM rendelet (a továbbiakban: R.) mellékletében megállapított aláírásgyűjtőív mintájától, mivel az aláírásgyűjtő ív mintapéldányán feltüntették a beadványozók nevét, személyi azonosítóját és lakcímét. Ezért az OVB a jogszabályi előírástól eltérő, többlet adattartalommal rendelkező aláírásgyűjtő ív mintapéldányának hitelesítését megtagadta.

2. A 219/2008. (VII. 16.) OVB határozat a Magyar Közlöny 2008. évi 105. számában, 2008. július 18-án jelent meg. A Ve. 130. § (1) bekezdése szerint az OVB-nak az aláírásgyűjtő ív, illetőleg a konkrét kérdés hitelesítésével kapcsolatos döntése elleni kifogást a határozat közzétételét követő tizenöt napon belül lehet benyújtani. A határozat ellen 2008. július 29-én a kezdeményezők nyújtottak be kifogást.

A kifogás benyújtói szerint az R. melléklete nem tartalmazza, hogy a rovatokat a kezdeményező vagy a kezdeményezést támogató tölti-e ki. Megítélésük szerint nyilvánvaló, hogy amikor még nincs hitelesített aláírásgyűjtő ív, akkor csak a kezdeményező adhatja meg az adatait. „Téves tehát az az indoklás, miszerint olyan adattartalmat tüntettek fel a kezdeményezők, amelynek feltüntetését a jogszabály tiltja vagy kizárja”. Az OVB határozata ezért jogszabálysértő.

A kifogás benyújtói sérelmezték továbbá, hogy az OVB ülésének a honlapon közzétett meghívója nem felelt meg a Ve. vonatkozó rendelkezéseinek. A napirendben ugyanis ez a népszavazási kérdés nem szerepelt, így annak tárgyalásáról nem szerezhettek tudomást és nem állt módjukban az ülésen megjelenni és nyilatkozataikat megtenni sem, ami a konkrét jogszabálysértésen túl a Ve. 3. § c) pontjában foglalt esélyegyenlőség elvét is sérti. Minderre tekintettel kérték az OVB kifogásolt határozatának megsemmisítését és az OVB új eljárás lefolytatására való kötelezését.

II.

A kifogás nem megalapozott.

1. A jelen ügyben az Alkotmánybíróság hatáskörét az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 1. § h) pontja alapján a Ve. 130. §-a határozza meg. Az Alkotmánybíróság eljárása jogorvoslati eljárás, ezért az Alkotmánybíróság a kifogásban foglaltak alapján azt vizsgálja, hogy az OVB az aláírásgyűjtő ív hitelesítésének megtagadása során az Alkotmánynak és az irányadó törvényeknek megfelelően járt-e el [63/2002. (XII. 3.) AB határozat, ABH 2002, 342, 344.]. Az Alkotmánybíróság e hatáskörében eljárva is alkotmányos jogállásával és rendeltetésével összhangban látja el feladatát [25/1999. (VII. 7.) AB határozat, ABH 1999, 251, 256.].

2. Az Alkotmánybíróság számos határozatában hangsúlyozta, hogy az „országos népszavazás kezdeményezésében való részvétel jogának érvényesülését a törvény többek között olyan, az aláírásgyűjtő ívvel szemben támasztott formai előírásokkal is biztosítja, amelyek garanciát nyújtanak arra, hogy az aláírásgyűjtő ívet aláíró választópolgár eredményesen támogassa a kérdés országos népszavazásra bocsátását. Ezért fokozott jelentősége van az aláírásgyűjtő ív törvényességének, annak, hogy az aláírásgyűjtő ív a legapróbb részletekig megfeleljen a törvény formai előírásainak is” [49/2008. (IV. 22.) AB határozat, ABH 2008. április, 488, 490.]. A Ve. 118. §-a pontosan meghatározza, hogy mit kell tartalmaznia az országos népszavazás kezdeményezésére szolgáló aláírásgyűjtő ívnek. Annak érdekében, hogy az aláírásgyűjtő ív mindenben megfeleljen a törvényben szabályozott tartalmi követelményeknek, az R. mellékletében kötelezően alkalmazandó mintaként meghatározta az országos népi kezdeményezés, illetőleg országos népszavazás kezdeményezésére irányuló aláírásgyűjtés során használható aláírásgyűjtő ív mintáját.

Azt a kifogás benyújtói sem vitatták, hogy az OVB-hez benyújtott aláírásgyűjtő ív mintapéldányán feltüntették nevüket, személyi azonosítójukat és laccímüket. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a benyújtott aláírásgyűjtő ív mintapéldánya emiatt nem felel meg a vonatkozó jogszabályi előírásoknak, ezért a 219/2008. (VII. 16.)

OVB határozatot, az abban foglalt indokolás szerint helybenhagyta.

Tekintettel arra, hogy az OVB eljárásával kapcsolatos kifogás a határozat tartalmát nem érintette, ezért annak vizsgálatát az Alkotmánybíróság mellőzte.

Az Alkotmánybíróság e határozatának közzétételét az OVB határozatának a Magyar Közlönyben történt közzétételére tekintettel rendelte el.

Budapest, 2008. december 1.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,   *Dr. Bragyova András s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,   *Dr. Kiss László s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,   *Dr. Lenkó Barnabás s. k.,*
előadó alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,   *Dr. Trócsányi László s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Holló András alkotmánybíró párhuzamos indokolása

Az Országos Választási Bizottság 218–219/2008. (VII. 16.) OVB határozataiban és a 222–223/2008. (VII. 16.) OVB határozatokban két-két egymással szorosan összefüggő kérdésben tagadta meg országos népi kezdeményezésre és országos népszavazás kezdeményezésére irányuló aláírásgyűjtő ív mintapéldányának hitelesítését. A határozatok indokolásában kifejtett jogi állásponttal – önmagában – egyetértek. De álláspontom szerint az Alkotmánybíróságnak nem csak külön-külön, hanem összefüggésükben is vizsgálnia kellett volna a kezdeményezéseket, és a határozatot a rendeltetésellenes joggyakorlásnak a 18/2008. (III. 12.) AB határozatban kidolgozott mérceje alapján kellett volna indokolnia.

A párhuzamos indokolás kifejtését a 218/2008. (VII. 16.) OVB határozat felülvizsgálatáról rendelkező 975/H/2008. számú határozathoz csatoltam.

Budapest, 2008. december 1.

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 976/H/2008.

Közzétéve a Magyar Közlöny 2008. évi 170. számában.

150/2008. (XII. 3.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottságnak országos népi kezdeményezés aláírásgyűjtő ív mintapéldányának, illetve az azon szereplő kérdés hitelesítésével kapcsolatban hozott határozata ellen benyújtott kifogás tárgyában – *dr. Holló András* alkotmánybíró párhuzamos indokolásával – meghozta a következő

határozatot:

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 222/2008. (VII. 16.) OVB határozatát helybenhagyja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

Indokolás

I.

1. Az Országos Választási Bizottság (a továbbiakban: OVB) a 222/2008. (VII. 16.) OVB határozatával megtagadta egy országos népi kezdeményezés aláírásgyűjtő ívének hitelesítését. Az aláírásgyűjtő íven a következő kérdés szerepelt: „Kezdeményezzük, hogy az Országgyűlés alkosson törvényt a választási bizottságok jogi személyiségéről.” Az OVB az indokolásában arra hivatkozott, hogy az aláírásgyűjtő ív nem felel meg a választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) 118. § (3)–(5) bekezdéseiben megfogalmazott követelményeknek és eltér a választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvénynek az országos népszavazási kezdeményezésen és az országos népi kezdeményezésen történő végrehajtásáról szóló 11/2008. (III. 1.) ÖTM rendelet (a továbbiakban: R.) mellékletében megállapított aláírásgyűjtőív mintájától, mivel az aláírásgyűjtő ív mintapéldányán már szerepelnek személyes adatok.

2. A 222/2008. (VII. 16.) OVB határozat a Magyar Közlöny 2008. évi 105. számában, 2008. július 18-án jelent meg. A Ve. 130. § (1) bekezdése szerint az OVB-nek az aláírásgyűjtő ív, illetőleg a konkrét kérdés hitelesítésével kapcsolatos döntése elleni kifogást a határozat közzétételét követő tizenöt napon belül lehet benyújtani. A határozat ellen 2008. július 29-én a kezdeményezők nyújtottak be kifogást.

A kifogás benyújtói szerint az R. melléklete nem tartalmazza, hogy a rovatokat a kezdeményező vagy a kezdeményezést támogató tölti-e ki. Az aláírásgyűjtő ív mintapéldányán az. 1. és 2. sorszámú rovatban, mint kezdeményezők tüntették fel adataikat. Álláspontjuk szerint, mivel még nincs hitelesített aláírásgyűjtő ív, szóba sem kerülhet, hogy megkezdtek volna az aláírások gyűjtését.

A kifogás benyújtói sérelmezték továbbá, hogy az OVB ülésének a honlapon közzétett meghívója nem felelt meg a Ve. vonatkozó rendelkezéseinek. A napirendben ugyanis ez a kérdés nem szerepelt, így annak tárgyalásáról nem szerezhettek tudomást és nem állt módjukban az ülésen megjelenni és nyilatkozataikat megtenni sem, ami a konkrét jogszabálysértésen túl a Ve. 3. § c) pontjában foglalt esélyegyenlőség elvét is sérti. Minderre tekintettel kérték az OVB kifogásolt határozatának megsemmisítését és az OVB új eljárás lefolytatására való kötelezését.

II.

A kifogás nem megalapozott.

1. A jelen ügyben az Alkotmánybíróság hatáskörét az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 1. § h) pontja alapján a Ve. 130. §-a határozza meg. Az Alkotmánybíróság eljárása jogorvoslati eljárás, ezért az Alkotmánybíróság a kifogásban foglaltak alapján azt vizsgálja, hogy az OVB az aláírásgyűjtő ív hitelesítésének megtagadása során az Alkotmánynak és az irányadó törvényeknek megfelelően járt-e el [63/2002. (XII. 3.) AB határozat, ABH 2002, 342, 344.]. Az Alkotmánybíróság e hatáskörében eljárva is alkotmányos jogállásával és rendeltetésével összhangban látja el feladatát [25/1999. (VII. 7.) AB határozat, ABH 1999, 251, 256.].

2. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint az országos népszavazás és ekként a népi kezdeményezés tekintetében is különös jelentősége van az aláírásgyűjtő ív törvényességének, annak, hogy az aláírásgyűjtő ív a legapróbb részletekig megfeleljen a törvény formai előírásainak [49/2008. (IV. 22.) AB határozat, ABH 2008. április, 488, 490.]. A Ve. 131. §-a értelmében az országos népi kezdeményezés során a Ve. 117–121. §-ait és a 130. § (1) és (3) bekezdésének rendelkezéseit kell megfelelően alkalmazni. A Ve. 118. §-a pedig pontosan meghatározza, hogy mit kell tartalmaznia az aláírásgyűjtő ívnek. Annak érdekében, hogy az aláírásgyűjtő ív mindenben megfeleljen a törvényben szabályozott tartalmi követelményeknek, az R. mellékletében kötelezően alkalmazandó mintaként meghatározta az országos népi kezdeményezés, illetőleg országos népszavazás kezdeményezésére irányuló aláírásgyűjtés során használható aláírásgyűjtő ív mintáját.

Azt a kifogás benyújtói sem vitatták, hogy az OVB-hez benyújtott aláírásgyűjtő ív mintapéldányának az aláírásgyűjtésére szolgáló első két sorát kitöltötték és aláírták. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a benyújtott aláírásgyűjtő ív mintapéldánya emiatt nem felel meg a vonatkozó jogszabályi előírásoknak, ezért a 222/2008. (VII. 16.) OVB határozatot, az abban foglalt indokolás szerint helybenhagyta.

Tekintettel arra, hogy az OVB eljárásával kapcsolatos kifogás a határozat tartalmát nem érintette, ezért annak vizsgálatát az Alkotmánybíróság mellőzte.

Az Alkotmánybíróság e határozatának közzétételét az OVB határozatának a Magyar Közlönyben történt közzétételére tekintettel rendelte el.

Budapest, 2008. december 1.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Lenkovich Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Trócsányi László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András alkotmánybíró párhuzamos indokolása

Az Országos Választási Bizottság 218–219/2008. (VII. 16.) OVB határozataiban és a 222–223/2008. (VII. 16.) OVB határozatokban két-két egymással szorosan összefüggő kérdésben tagadta meg országos népi kezdeményezésre és országos népszavazás kezdeményezésére irányuló aláírásgyűjtő ív mintapéldányának hitelesítését. A határozatok indokolásában kifejtett jogi állásponttal – önmagában – egyetértek. De álláspontom szerint az Alkotmánybíróságnak nem csak külön-külön, hanem összefüggésükben is vizsgálnia kellett volna a kezdeményezéseket, és a határozatot a rendeltetésellenes joggyakorlásnak a 18/2008. (III. 12.) AB határozatban kidolgozott mércéje alapján kellett volna indokolnia.

A párhuzamos indokolás kifejtését a 218/2008. (VII. 16.) OVB határozat felülvizsgálatáról rendelkező 975/H/2008. számú határozathoz csatoltam.

Budapest, 2008. december 1.

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 979/H/2008.

Közzétéve a Magyar Közlöny 2008. évi 170. számában.

151/2008. (XII. 3.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottságnak országos népi kezdeményezés aláírásgyűjtő ív mintapéldányának, illetve az azon szereplő kérdés hitelesítésével kapcsolatban hozott határozata ellen benyújtott kifogás tárgyában – *dr. Holló András* alkotmánybíró párhuzamos indokolásával – meghozta a következő

h a t á r o z a t o t :

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 223/2008. (VII. 16.) OVB határozatát helybenhagyja. Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

1. Az Országos Választási Bizottság (a továbbiakban: OVB) a 223/2008. (VII. 16.) OVB határozatával megtagadta egy országos népi kezdeményezés aláírásgyűjtő ívének hitelesítését. Az aláírásgyűjtő íven a következő kérdés szerepelt: „Kezdeményezzük, hogy az Országgyűlés alkosson törvényt arról, hogy a választási bizottságok üléséről készült jegyzőkönyvet a választási bizottság hozza nyilvánosságra.” Az OVB az indokolásában arra hivatkozott, hogy az aláírásgyűjtő ív nem felel meg a választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) 118. § (3)–(5) bekezdéseiben megfogalmazott követelményeknek és eltér a választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvénynek az országos népszavazási kezdeményezésen és az országos népi kezdeményezésen történő végrehajtásáról szóló 11/2008. (III. 1.) ÖTM rendelet (a továbbiakban: R.) mellékletében megállapított aláírásgyűjtőív mintájától, mivel az aláírásgyűjtő ív mintapéldányán már szerepelnek személyes adatok.

2. A 223/2008. (VII. 16.) OVB határozat a Magyar Közlöny 2008. évi 105. számában, 2008. július 18-án jelent meg. A Ve. 130. § (1) bekezdése szerint az OVB-nek az aláírásgyűjtő ív, illetőleg a konkrét kérdés hitelesítésével kapcsolatos döntése elleni kifogást a határozat közzétételét követő tizenöt napon belül lehet benyújtani. A határozat ellen 2008. július 29-én a kezdeményezők nyújtottak be kifogást.

A kifogás benyújtói szerint az R. melléklete nem tartalmazza, hogy a rovatokat a kezdeményező vagy a kezdeményezést támogató tölti-e ki. Az aláírásgyűjtő ív mintapéldányán az. 1. és. 2. sorszámú rovatban, mint kezdeményezők tüntették fel adataikat. Álláspontjuk szerint, mivel még nincs hitelesített aláírásgyűjtő ív, szóba sem kerülhet, hogy megkezdték volna az aláírások gyűjtését.

A kifogás benyújtói sérelmezték továbbá, hogy az OVB ülésének a honlapon közzétett meghívója nem felelt meg a Ve. vonatkozó rendelkezéseinek. A napirendben ugyanis ez a kérdés nem szerepelt, így annak tárgyalásáról nem szerezhettek tudomást és nem állt módjukban az ülésen megjelenni és nyilatkozataikat megtenni sem, ami a konkrét jogszabálysértésen túl a Ve. 3. § c) pontjában foglalt esélyegyenlőség elvét is sérti. Minderre tekintettel kérték az OVB kifogásolt határozatának megsemmisítését és az OVB új eljárás lefolytatására való kötelezését.

II.

A kifogás nem megalapozott.

1. A jelen ügyben az Alkotmánybíróság hatáskörét az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 1. § h) pontja alapján a Ve. 130. §-a határozza meg. Az Alkotmánybíróság eljárása jogorvoslati eljárás, ezért az Alkotmánybíróság a kifogásban foglaltak alapján azt vizsgálja, hogy az OVB az aláírásgyűjtő ív hitelesítésének megtagadása során az Alkotmánynak és az irányadó törvényeknek megfelelően járt-e el [63/2002. (XII. 3.) AB határozat, ABH 2002, 342, 344.]. Az Alkotmánybíróság e hatáskörében eljárva is alkotmányos jogállásával és rendeltetésével összhangban látja el feladatát [25/1999. (VII. 7.) AB határozat, ABH 1999, 251, 256.].

2. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint az országos népszavazás és ekként a népi kezdeményezés tekintében is különös jelentősége van az aláírásgyűjtő ív törvényességének, annak, hogy az aláírásgyűjtő ív a legapróbb részletekig megfeleljen a törvény formai előírásainak [49/2008. (IV. 22.) AB határozat, ABH 2008. április, 488, 490.]. A Ve. 131. §-a értelmében az országos népi kezdeményezés során a Ve. 117–121. §-ait és a 130. § (1) és (3) bekezdésének rendelkezéseit kell megfelelően alkalmazni. A Ve. 118. §-a pedig pontosan meghatározza, hogy mit kell tartalmaznia az aláírásgyűjtő ívnek. Annak érdekében, hogy az aláírásgyűjtő ív mindenben megfeleljen a törvényben szabályozott tartalmi követelményeknek, az R. mellékletében kötelezően alkalmazandó mintaként meghatározta az országos népi kezdeményezés, illetőleg országos népszavazás kezdeményezésére irányuló aláírásgyűjtés során használható aláírásgyűjtő ív mintáját.

Azt a kifogás benyújtói sem vitatták, hogy az OVB-hez benyújtott aláírásgyűjtő ív mintapéldányának az aláírás gyűjtésére szolgáló első két sorát kitöltötték és aláírták. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a benyújtott aláírásgyűjtő ív mintapéldánya emiatt nem felel meg a vonatkozó jogszabályi előírásoknak, ezért a 223/2008. (VII. 16.) OVB határozatot, az abban foglalt indokolás szerint helybenhagyta.

Tekintettel arra, hogy az OVB eljárásával kapcsolatos kifogás a határozat tartalmát nem érintette, ezért annak vizsgálatát az Alkotmánybíróság mellőzte.

Az Alkotmánybíróság e határozatának közzétételét az OVB határozatának a Magyar Közlönyben történt közzétételére tekintettel rendelte el.

Budapest, 2008. december 1.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,   *Dr. Bragyova András s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,   *Dr. Kiss László s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,   *Dr. Lenkovic Barnabás s. k.,*
előadó alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Lévy Miklós s. k.,   *Dr. Trócsányi László s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Holló András alkotmánybíró párhuzamos indokolása

Az Országos Választási Bizottság 218–219/2008. (VII. 16.) OVB határozataiban és a 222–223/2008. (VII. 16.) OVB határozatokban két-két egymással szorosan összefüggő kérdésben tagadta meg országos népi kezdeményezésre és országos népszavazás kezdeményezésére irányuló aláírásgyűjtő ív mintapéldányának hitelesítését. A határozatok indokolásában kifejtett jogi állásponttal – önmagában – egyetértek. De álláspontom szerint az Alkotmánybíróságnak nem csak külön-külön, hanem összefüggésükben is vizsgálnia kellett volna a kezdeményezéseket, és a határozatot a rendeltetésellenes joggyakorlásnak a 18/2008. (III. 12.) AB határozatban kidolgozott mércéje alapján kellett volna indokolnia.

A párhuzamos indokolás kifejtését a 218/2008. (VII. 16.) OVB határozat felülvizsgálatáról rendelkező 975/H/2008. számú határozathoz csatoltam.

Budapest, 2008. december 1.

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 980/H/2008.

Közzétéve a Magyar Közlöny 2008. évi 170. számában.

154/2008. (XII. 17.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára és mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló indítványok tárgyában – *dr. Balogh Elemér* és *dr. Kiss László* alkotmánybírók párhuzamos indokolásával, valamint *dr. Bragyova András* alkotmánybíró különvéleményével – meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság megállapítja: az azonos nemű személyek számára a bejegyzett élettársi kapcsolat jogintézményének létrehozása nem alkotmányellenes.

2. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a bejegyzett élettársi kapcsolatról szóló 2007. évi CLXXXIV. törvény az indokolásban kifejtett okokból alkotmányellenes, ezért azt a jelen határozat közzétételének napjával megsemmisíti, ennek folytán a törvény nem lép hatályba.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

Az Alkotmánybírósághoz hat indítvány érkezett a bejegyzett élettársi kapcsolatról szóló 2007. évi CLXXXIV. törvényt (a továbbiakban: Békvt.) érintően, amelyet a Magyar Közlöny 2007/186. számában, 2007. december 29-én hirdettek ki, hatálybalépésének időpontja 2009. január 1. napja.

1. Az első indítványozó a Békvt. 1. § (1) bekezdésének, a 2. § (1)–(2) bekezdéseinek és a 3. § (2) bekezdésének a megsemmisítését kérte. Indítványozta emellett azt is, hogy az Alkotmánybíróság semmisítse meg a törvény 15. §-ának a házasságkötési eljárásról és a névviselésről szóló 1982. évi 17. törvényerejű rendelet (a továbbiakban: At.) módosításáról rendelkező egyes szakaszait is: az At. 26/G. § (3) bekezdését („Az élettársi kapcsolat bejegyzése nyilvános és ünnepélyes.”) beiktató szakaszt, illetve az At. 26/H. § (1) bekezdését megállapító szakaszból a második mondatot („A tanúkról a leendő élettársak gondoskodnak.”).

Indokolása szerint az Alkotmányba ütközik, hogy a Békvt. 2. § (2) bekezdése azonosítja a bejegyzett élettársi kapcsolatot a házassággal. A két jogintézmény lényegét, létesítésének formai kellékeit, joghatásait tekintve tulajdonképpen semmiben nem különbözik egymástól, ezért a bejegyzett élettársi kapcsolat „a házasság Alkotmány által

védett intézményét gyengíti, diszkriminálja és végső soron ellehetetleníti”. A törvényalkotó – érvel tovább az indítványozó – a Békvt.-vel megteremtette a „majdnem házasságot”, amit „immár nem szükséges egy férfi és egy nő életközösségként felfogni, hanem azonos neműek között is létesíthető”. Úgy véli, hogy a közgondolkodás a két jogintézmény között – rendkívüli hasonlóságuk miatt – nem tud majd különbséget tenni (különösen, hogy az At. beiktatott 26/G. § (3) bekezdése szerint: „Az élettársi kapcsolat bejegyzése nyilvános és ünnepélyes.”), ami zavarokat fog okozni a „közgondolkodásban és -gyakorlatban”, és szintén a „valódi” házasság intézményének a gyengítéséhez vezet. Érveit a 14/1995. (III. 13.) AB határozatban foglaltak idézésével kívánja alátámasztani az indítványozó. Kifejti, hogy az Alkotmány 15. §-a nem pusztán a házasság elnevezést védi, a házasságot az Alkotmány alapján „annak valóságos tartalmi és eljárásjogi, valamint kulturális külsőségei tekintetében is védettnek kell tekinteni”. Ezzel pedig nem egyeztethető össze egy olyan jogintézmény, amely – elnevezését kivéve – a házassághoz a megtévesztésig hasonlít. Az indítványozó sérelmezi azt is, hogy a bejegyzett élettársi közösség a házassággal azonos módon keletkezik, azonban egyszerűsített módon, közjegyző által is megszüntethető, ami szerinte „súlyosan sérti és diszkriminálja” a házasság intézményét.

A törvény belső ellentmondásaként értékeli az indítványozó, hogy a 3. § (2) bekezdése a házasság felbontására vonatkozó szabályokat rendeli alkalmazni a bejegyzett élettársi kapcsolat megszüntetésére vonatkozóan, míg a 4. § egy egyszerűsített, közjegyző általi megszüntetést is lehetővé tesz.

Jogalkotói mulasztásnak tartja emellett, hogy a Békvt. nem garantálja megfelelően az érintett tisztségviselők (anyakönyvvezetők, közjegyzők) lelkiismereti és vallásszabadságát, ők ezért a „házasság intézménye mellé alacsonyabb jogszabály által rendelt intézménnyel szemben támasztott lelkiismereti aggályaik, kulturális, vallási, erkölcsi megfontolásaik ellenére is kötelesek annak létesítésekor és megszüntetésekor közreműködni”.

Véleménye szerint a törvény az egyházi autonóm szervezeteket és egyházi személyeket is hátrányosan diszkriminálja, mivel a bejegyzett élettársi kapcsolatot létesítő személyek „a Békvt. törvényi háttérével egészen nyilvánvalóan a tanításuk, önértelmezésük alapelemei közé tartozó, a hetero- és homoszexuális élettársi közösség és házasságkötés intézményét maguk részéről nem támogató, ill. elutasító, diszkvalifikáló egyházi szervezetek autonómiájának és függetlenségének megsértésére, ill. gyengítésére fognak törekedni”.

Végezetül utal rá az indítványozó, hogy szerinte a Békvt. az Alkotmány 15. §-ának módosításaként fogható fel, a törvényalkotó azonban a bejegyzett élettársi kapcsolat intézményét önálló törvény formájában, egyszerű többséggel alkotta meg, ami a 65/2007. (X. 18.) és a 75/2007. (X. 19.) AB határozatok alapján alkotmányosértő.

Az indítványozó tehát kérelmét az Alkotmány 2. § (1) bekezdésére, 15. §-ára, valamint 60. § (1) bekezdésére

alapította, illetve – az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdésének megjelölése nélkül – kifejezetten utalt a diszkrimináció tilalmára is.

2. A második indítványozó a Béktv.-vel összefüggésben az Alkotmány 2. § (1) bekezdésének, 15. §-ának, 67. §-ának és 70/A. §-ának, valamint az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata 16. Cikkének, végezetül pedig az Emberi Jogok Európai Egyezménye 12. Cikkének a sérelmét állította.

Indokolásában kifejtette, hogy álláspontja szerint állami védelem csakis a házasságot illeti meg, a házasságot tartalmilag megkettőzni (Béktv. 2. §) felesleges és a jogbiztonságra ártalmas. Mivel a házasság férfi és nő életközössége, ezzel párhuzamosan egy másik, a házassággal azonos tartalmú jogintézményt létrehozni az egynemű párok élettársi kapcsolatának bejegyzésére, az Alkotmány 15. §-ába ütközik. A házasság intézményét „rombolja” szerinte az is, hogy az At. módosítása a házasságkötési szertartás ünnepléységét írja elő az élettársi kapcsolat bejegyzése esetére is.

Az indítványozó – az első indítványozóhoz hasonlóan – szintén burkolt alkotmánymódosításnak tartja a Béktv.-t, mivel az, álláspontja szerint, tartalmi vonatkozásban valójában az egynemű párokra is kiterjeszti a házasságkötés lehetőségét.

A Béktv. 3. §-a szerinte azzal, hogy a felek akaratának mélyebb megismerésére alkalmatlan közjegyzői közreműködéssel is lehetővé teszi a bejegyzett élettársi kapcsolat megszüntetését, a gyengébb fél, különösen az érintett, de nem közös gyermek érdekeinek sérelmét jelentheti, ami sérti az Alkotmány 15., 16 és 70/A. §-ait. Az érintett kiskorú gyermek érdekeit – és ezáltal az Alkotmány 16. és 70/A. §-ait – sértőnek tartja az indítványozó a Béktv. 15. §-ának az At.-t érintő módosítását, jelesen a 26/C. § (3) bekezdés beiktatását is („Az apai elismerő nyilatkozat alapján a férfi élettársat akkor lehet a gyermek apjának tekinteni, ha a nyilatkozat megtételétől számított hat hónapon belül az élettársi kapcsolatot bejegyzik.”). E rendelkezés az indítványozó szerint ugyanis arra ösztönzi a „gyermek sorsa iránt elkötelezett anyát, hogy még abban az esetben is tartózkodjék élettársi kapcsolatának bejegyztetésétől, ha az apa nem kíván vele házasságra lépni. Az élettársi kapcsolat bejegyztetésétől való tartózkodás ugyanis elősegíti a gyermek jogállásának és eltartása anyagi feltételeinek apasági elismeréssel történő rendezését.”

Az indítványozó állítása szerint végezetül ellentmondás feszül a Béktv. 17. § 11. és 15. pontja, valamint a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 615. § (2) bekezdése között, ugyanakkor a vélt ellentmondás mibenlétét, és az emiatt sérülni vélt alkotmányi rendelkezést nem jelölte meg.

3. A harmadik indítványozó elsősorban a Béktv. formai alkotmányellenességét, közjogi érvénytelenségét állítja súlyos eljárási szabálytalanság okán. Álláspontja szerint azzal, hogy a törvény tervezetét nem bocsátották szak-

mai-társadalmi vitára, közigazgatási egyeztetésre, sérült az Alkotmány 2. § (1) bekezdése, a 19. § (2) bekezdése, a 35. § (1) bekezdésének *a)* és *b)* pontja, a 36. §-a, a 37. § (2) bekezdése, az 50. § (1) bekezdése, az 51. § (1) bekezdése, valamint a jogalkotásról szóló 1987. évi XI. törvény (a továbbiakban: Jat.) 19–20. §-ai, 27–28. §-ai, 31–32. §-ai, illetve a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 1997. évi LXVI. törvény 39. § *e)* pontja [összefüggésben az Alkotmány 50. § (5) bekezdésével].

Másodsorban azonban az indítványozó a Béktv.-t tartalmilag is Alkotmányba ütközőnek találja. Véleménye szerint a törvény ellentétes az Alkotmány 2. § (1) bekezdésével, a 7. § (1) bekezdésével, a 15–16. §-aival, az 54. § (1) bekezdésével, a 67. § (1) bekezdésével és a 70/A. § (1) bekezdésével.

Indokolása szerint az Alkotmány felhívott rendelkezéseiből az következik, hogy a jogalkotó nem fűzhet ugyanolyan joghatásokat az azonos neműek életközösségéhez, mint a különneműek házasságkötéséhez. A szabadság – érvel az indítványozó, konkrétan megemlítve az Alkotmány 54. § (1) bekezdését – csak a férfi és nő közötti házasságkötésre terjed ki, „ez méltó az emberhez, az emberi méltósághoz való jog is ezt védi”. Kifejti emellett azt is, hogy az azonos neműek bejegyzett élettársi közösségének szabályozása kioltja a házasságot megillető kiemelt védelmet. Mindez a házasság rendeltetésének, céljának figyelmen kívül hagyását jelenti, önkényes, aláássa a házasság intézményét, és ez az Alkotmány 15. §-án kívül a 70/A. § (1) bekezdését is sérti. Szerinte a Béktv. sérti az Alkotmánynak az ifjúság védelmére vonatkozó 16. §-át, a gyermekeknek az Alkotmány 67. §-ában foglalt jogait, a kiskorú gyermekek Alkotmányban biztosított „mindenek felett álló” érdekét.

4. A negyedik indítványozó az Alkotmány 15. §-ába ütközés miatt kéri a Béktv. megsemmisítését az Alkotmánybíróságtól. Úgy véli, hogy a Béktv. egyetlen célja az azonos nemű személyek számára egy, a házassággal lényegileg azonos intézmény létrehozása.

5. Az ötödik indítványozó szintén úgy véli, hogy a Béktv. sérti az Alkotmány 15. §-át. A törvény 2. §-ában foglalt szabályozással álláspontja szerint a jogalkotó az azonos neműek házasságát intézményesíti, amely összeegyeztethetetlen a házasság Alkotmányban védett intézményével. Elfogadhatatlan és „házasságellenes” emellett szerinte az is, hogy a bejegyzett élettársi kapcsolat házasságkötési akadály, illetve az is, hogy a Béktv. a családjogi törvény mint háttértörvény alkalmazását írja elő a bejegyzett élettársi kapcsolatra vonatkozóan.

A jogszabály emellett az Alkotmány 67. § (1) bekezdését is sérti, mivel a közös gyermekké fogadás tilalma nem zárja ki, hogy az azonos nemű élettársak közösen gyermeket neveljenek. Ilyen helyzetet – mivel abban a gyermek megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődése nem biztosítható – a jogalkotó nem mozdíthat elő az azonos neműek együttélésének *quasi* házasságként történő elismerésével.

Diszkriminatív emellett – érvel az indítványozó –, hogy a jogalkotó különbséget tesz a bejegyzett és a nem bejegyzett élettársi kapcsolat között. Sérti továbbá az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében foglalt követelményeket, hogy a Béktv. 2. § (2) bekezdése túl általános. Tovább növeli a jogbizonytalanságot, hogy a szabályozás teljessé tételéhez számos más jogszabály módosítása is szükséges lenne, nincs azonban garancia arra, hogy ez a Béktv. hatálybalépéséig megtörténik. A jogbizonytalanságot emellett szerinte az is sérti, hogy a bejegyzett élettársi kapcsolat a Ptk. rendszerén kívül került szabályozásra.

Konkrét jogszabályhely megjelölése nélkül hivatkozik az indítványozó arra, hogy a Béktv. a Jat.-ba ütközik, mert nem végeztek számításokat arra vonatkozóan, hogy az özvegyi nyugdíj intézményének a regisztrált élettársakra történő kiterjesztése milyen költségvetési kiadásokkal, társadalmi hatásokkal jár majd.

6. A hatodik indítványozó szintén az Alkotmány 15. §-ának sérelmére hivatkozással kéri a Béktv. megsemmisítését. Úgy véli, hogy a törvény burkoltan az azonos neműek házasságkötési lehetőségét kívánta elismerni, amely azonban vallási és erkölcsi alapon elfogadhatatlan.

Az Alkotmánybíróság a kérelmeket – tárgyi összefüggésükre tekintettel – az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló módosított és egységes szerkezetbe foglalt 3/2001. (XII. 3.) Tü. határozat (ABH 2003, 2065.) 28. § (1) bekezdése alapján egyesítette és egy eljárásban bírálta el.

II.

1. Az Alkotmány indítványokkal érintett rendelkezései:

„2. § (1) A Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam.”

„7. § (1) A Magyar Köztársaság jogrendszere elfogadja a nemzetközi jog általánosan elismert szabályait, biztosítja továbbá a vállalt nemzetközi jogi kötelezettségek és a belső jog összhangját.”

„15. § A Magyar Köztársaság védi a házasság és a család intézményét.”

„16. § A Magyar Köztársaság különös gondot fordít az ifjúság létbiztonságára, oktatására és nevelésére, védelmezi az ifjúság érdekeit.”

„54. § (1) A Magyar Köztársaságban minden embernek veleszületett joga van az élethez és az emberi méltósághoz, amelyektől senkit nem lehet önkényesen megfosztani.”

„60. § (1) A Magyar Köztársaságban mindenkinek joga van a gondolat, a lelkiismeret és a vallás szabadságára.”

„67. § (1) A Magyar Köztársaságban minden gyermeknek joga van a családjá, az állam és a társadalom részéről arra a védelemre és gondoskodásra, amely a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges.”

„70/A. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja a területén tartózkodó minden személy számára az emberi, illetve az állampolgári jogokat, bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül.”

2. A Béktv. indítványokkal konkrétan is támadott rendelkezései:

„1. § (1) Bejegyzett élettársi kapcsolat akkor jön létre, ha az anyakönyvvezető előtt együttesen jelenlévő két, tizennyolcadik életévét betöltött személy személyesen kijelenti, hogy egymással bejegyzett élettársi kapcsolatban kíván élni.”

„2. § (1) Az e törvényben nem szabályozott kérdésekben a bejegyzett élettársi kapcsolatra a házasságról, a családról és a gyámságról szóló 1952. évi IV. törvény (a továbbiakban: Csjt.) házasságra vonatkozó rendelkezéseit alkalmazni kell. A Csjt. közös gyermekké fogadásra és a házastársak névviselésére vonatkozó rendelkezései nem alkalmazhatóak a bejegyzett élettársakra.

(2) Ha törvény eltérően nem rendelkezik,

a) a házasságra vonatkozó szabályokat a bejegyzett élettársi kapcsolatra,

b) a házastársra vagy házastársakra vonatkozó szabályokat a bejegyzett élettársra vagy élettársakra,

c) az özvegyre vonatkozó szabályokat az elhunyt bejegyzett élettárs túlélő bejegyzett élettársára,

d) az elvált személyre vonatkozó szabályokat arra a személyre, akinek bejegyzett élettársi kapcsolatát megszüntették,

e) a házaspárra vonatkozó szabályokat a bejegyzett élettársakra

is megfelelően alkalmazni kell.”

„3. § (1) A bejegyzett élettársi kapcsolat megszűnik az egyik élettárs halálával, vagy ha az élettársak egymással házasságot kötnek, valamint az élettársi kapcsolat megszüntetésével.

(2) A bejegyzett élettársi kapcsolat megszüntetésére a házasság felbontására vonatkozó rendelkezéseket alkalmazni kell.”

„15. § (1) Az At. a következő, II/A. fejezettel, fejezetcímmel, alcímmel és 26/B–26/H. §-sal egészül ki: (...)

26/C. § (3) Az apai elismerő nyilatkozat alapján a férfi élettársat akkor lehet a gyermek apjának tekinteni, ha a nyilatkozat megtételétől számított hat hónapon belül az élettársi kapcsolatot bejegyzik. (...)

26/G. § (3) Az élettársi kapcsolat bejegyzése nyilvános és ünnepélyes.

26/H. § (1) (...) A tanúkról a leendő élettársak gondoskodnak.”

„16. § Ez a törvény 2009. január 1-jén lép hatályba.”

„17. § (1) A Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény

(...)

11. 607. § (4) bekezdésében, 615. § (2) bekezdésében, 616. § (1) bekezdésében, 616. § (2) bekezdésében, 616. § (3) bekezdés második mondatában és 671. § (1) bekezdésében a házastárs szövegrész helyébe a házastárs vagy a bejegyzett élettárs,

(...)

15. 615. § (2) bekezdésében a házasságot köt szövegrész helyébe a házasságot köt, vagy bejegyzett élettársi kapcsolatot létesít,

(...)

szöveg lép.

III.

Az indítványok az alábbiak szerint megalapozottak.

Az Alkotmánybíróság előzetesen megvizsgálta azt a kérdést, hogy hatáskörébe tartozik-e az indítványozók által támadott, kihirdetett, de hatályba még nem lépett törvény vizsgálata.

Az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 42. § (2) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság gyakorlata az, hogy a kihirdetett, de hatályba még nem lépett törvény (törvényi rendelkezés) is képezheti utólagos absztrakt normakontroll tárgyát. Ha a kifogásolt rendelkezések alkotmányellenessége megállapítást nyer, az Alkotmánybíróság az alkotmányellenesség megállapításának a következményeként a hatálybalépés elmaradását mondja ki [28/1993. (IV. 30.) AB határozat, ABH 1993, 220, 225.; 19/1999. (VI. 25.) AB határozat, ABH 1999, 150, 158.; 14/2002. (III. 20.) AB határozat, ABH 2002, 101, 114.].

A fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság a Békvt. alkotmányossági vizsgálatát az egyesített indítványok alapján lefolytatta.

IV.

1. Az Alkotmánybíróság – a támadott törvény és az indítványok tartalmának érdemi részeit vizsgálva – mindekelőtt áttekintette, hogy a házasság intézményének védelmére vonatkozó, az államot terhelő alkotmányi kötelezettség mit jelent, annak mi a tartalma.

1.1. Az Alkotmány 15. §-a mondja ki, hogy a Magyar Köztársaság védi a házasság és a család intézményét. Annak a ténynek, hogy a házasság és a család intézményét már az 1972-es alkotmánymódosítás áthelyezte a VIII. fejezetből az I. fejezetbe, az 1989-es köztársasági Alkotmányunk pedig a demokratikus jogállam alapvető értékeit felsoroló „Általános rendelkezések” között tartotta, önmagában is jelentősége van: az Alkotmány a házasságot és a családot a magyar társadalom egyik alapintézményének tekinti.

Az Alkotmány 15. §-a amikor kimondja, hogy a Magyar Köztársaság védi a házasság és a család intézményét, nem

csupán egy államcél, állami feladatot deklarál, hanem egy objektív intézményvédelmi kötelezettséget állapít meg. „Erre a rendelkezésre alanyi jog nem alapítható, ez ugyanis az államnak a házasság és a család védelmére vonatkozó köteletségét fogalmazza meg: azt az államcél, hogy a törvényhozó jogszabályok megalkotása útján részesítse védelemben a házasság és a család intézményét” [7/2006. (II. 22.) AB határozat, ABH 2006, 181, 207.]. Ezt a védelmi kötelezettséget úgy rögzíti az Alkotmány, hogy mind a házasság, mind a család fogalmát adottnak veszi, a házaspáraknak és a családoknak konkrét jogokat nem állapít meg, az állam részére konkrét, nevesített védelmi eszközöket és kötelezettségeket nem ír elő. Ahogyan arra a 48/1998. (XI. 23.) AB határozat is rámutatott: „Az Alkotmány egyes esetekben nevesíti az intézményvédelmi kötelezettségeket, másutt nem, előfordul az is, hogy éppen az alanyi jogi oldal marad háttérben; a megfogalmazás és a hangsúlybeli különbségek nem változtatnak azon, hogy az alapjogok egyaránt tartalmazzák a szubjektív jogokat és az objektív, ennél szélesebb állami kötelezettségeket is” (ABH 1998, 333, 341.).

Az Alkotmánybíróság a 14/1995. (III. 13.) AB határozatában a társadalmi felfogással összhangban értelmezte az Alkotmány 15. §-át, és kimondta, hogy a házasság „tipikusan közös gyermekek születését és a családban való felnevelését célozza, amellyel, hogy a házastársak kölcsönös gondoskodásban és támogatásban élésének is kerete. (...) A házasság intézményét az állam arra tekintettel is részesíti alkotmányos védelemben, hogy elősegítse a házastársak számára a közös gyermekkel is rendelkező család alapítását. Ez a magyarázata annak, hogy az Alkotmány 15. §-a együtt említi a védelem két tárgyát: A Magyar Köztársaság védi a házasság és a család intézményét” (ABH 1995, 82, 83.). Az idézett határozat kimondja azt is, hogy: „Az utóbbi évtizedekben (...) mozgalmak indultak a homoszexuálisok hátrányos megkülönböztetése ellen. Másrészt változások tapasztalhatók a hagyományos családmódelben is, elsősorban a házasságok tartósságát tekintve. Mindez azonban nem ok arra, hogy a jog eltérjen a házasságnak attól a jogi fogalmától, amely a mai állapothoz vezető hagyományban mindig is élt, és amely a mai jogokban is általános, továbbá amely a köztudat és köznyelv házasság-fogalmával összhangban van. A mai alkotmányok és a házasságra és családra vonatkozó rendelkezések összefüggéséből levezethetően a magyar Alkotmány is, a férfi és nő közötti házasságot tartja értéknek, és azt védi (Alkotmány 15., 67., 70/J. §)” (ABH 1995, 82, 83.). Az Alkotmánybíróság értelmezésében tehát a házastársak különeműsége fogalmi eleme a házasságnak. Ebből következően a házasságkötéshez való – az Alkotmány 54. § (1) bekezdéséből levezetett – jog is csak a különböző nemű párokat illeti meg. A 37/2002. (IX. 4.) AB határozat ismét leszögezte, hogy: „A heteroszexuális, illetve a homoszexuális irányultság egyaránt az emberi méltóság lényegéhez tartozik, szétválasztásukra, az érintett személyek méltóságának nem egyenlő kezelésére kivételes indokok szükségesek. Ilyen például a házassághoz való jog tekintetében a homo-

szexuális irányultság megkülönböztetése [14/1995. (III. 13.) AB határozat, ABH 1995, 82, 84.]” (ABH 2002, 230, 245.) Álláspontját, amely szerint tehát a házasság intézményét egy férfi és egy nő életközösségeként védi az Alkotmány 15. §-a, az Alkotmánybíróság későbbi határozataiban is fenntartotta [65/2007. (X. 18.) AB határozat, ABH 2007, 726.; 75/2007. (X. 19.) AB határozat, ABH 2007, 731.] és továbbra is fenntartja.

1.2. Az Alkotmánybíróság vázolt gyakorlata és álláspontja összhangban áll a legfontosabb emberi jogi nemzetközi egyezmények rendelkezéseivel, amelyek a házasságot szintén férfi és nő életközösségeként fogják fel [ENSZ Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata, 16. cikk; Európai Emberi Jogi Egyezmény (a továbbiakban: EEJE) 12. cikk; Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya 23. cikk].

Az Emberi Jogok Európai Bírósága (a továbbiakban: EJEB) több ítéletében is foglalkozott az indítványhoz áttelesen vagy közelebről is kapcsolódó problémakörökkel. Így érintette az eredeti nemüket orvosi beavatkozással megváltoztató személyek (transzszexuálisok) esetében a változásnak a születési anyakönyvi kivonatban való átvezetésének kérdését (Rees v. Egyesült Királyság ügyben 1986. október 17-én hozott ítélet, Nr. 9532/81, illetve a Cossey v. Egyesült Királyság ügyben 1990. szeptember 27-én hozott ítélet Nr. 10843/84). Az EJEB ezen ügyekben hangsúlyozta, hogy a házasságkötés jogát az EEJE-ben részes államok nemzeti jogrendszerei által lefektetett szabályok alapján lehet gyakorolni. Az a korlát, amely szerint azonos neműek nem házasodhatnak, nem tekinthető olyannak, mint amely az EEJE 12. cikkében biztosított jog lényeges tartalmát korlátozná. Eddig négy, az EEJE-ben részes állam tette lehetővé a házasságkötést azonos nemű párok számára is. Az EJEB azonban leszögezte, hogy ez a döntés kizárólag az adott államnak a házasság társadalomban betöltött szerepéről vallott aktuális felfogását tükrözi, az EEJE által garantált jogok értelmezéséből ilyen döntés kötelezettsége nem vezethető le (R. és F. v. Egyesült Királyság ügy befogadhatósága tárgyában 2006. november 28-án hozott határozat, Nr. 35748/05). Az EJEB-nek a 12. cikkhez kapcsolódó későbbi gyakorlata úgy módosult, hogy a transzneműek vonatkozásában a házasságkötéshez való jogot úgy kell értelmezni, hogy ők nem születési nemükkel, hanem új nemükkel ellentétes nemű személlyel köthetnek házasságot (Christine Goodwin v. Egyesült Királyság ügyben 2002. július 11-én hozott ítélet, Nr. 28957/95. § 100.).

Az EJEB ezen kívül több ügyben is foglalkozott a homoszexuális párokat közvetlenül érintő problémákkal, mint például az ilyen jellegű kapcsolat dekriminalizációjával (Dudgeon v. Egyesült Királyság ügyben 1981. október 22-én hozott ítélet, Nr. 7525/76, vagy Sutherland v. Egyesült Királyság ügyben 2001. március 27-én hozott ítélet); a homoszexuális volt házastárs szülői felügyeleti jogának kérdésével (Salgueiro da Silva Mouta v. Portugália ügyben 1999. december 21-én hozott ítélet, Nr. 33290/96.);, illetve a hadseregből a homoszexualitásuk miatt elbocsátott

személyek ügyével (Smith és Grady v. Egyesült Királyság ügyben 1999. szeptember 27-én hozott ítélet, Nr. 33985/96 és 33986/96). Az EJEB az azonos nemű párok által történő örökbefogadás korlátozásával kapcsolatban hozott az államot felmentő (Fretté v. Franciaország ügyben 2002. február 26-án hozott ítélet, Nr. 36515/97), illetve az eset sajátos körülményeire figyelemmel elmarasztaló ítéletet (E.B. v. Franciaország ügyben 2008. január 22-én hozott ítélet, 43546/02). A Karner v. Ausztria ügyben 2003. július 24-én hozott ítéletében (Nr. 40016/98) pedig azért marasztalta el az EJEB az alperes államot, mivel az megtagadta a lakásbérleti jogviszonyt a túlélő házastárs tekintetében folytatni engedő szabálynak az elhunytat túlélő homoszexuális élettársra való alkalmazását.

Az Európai Unió Alapjogi Chartája – tekintettel az Unión belül fennálló nemzeti szabályozás-béli különbségekre – csak annyit mond ki, hogy: „A házasságkötéshez és a családalapításhoz való jogot, az e jogok gyakorlását szabályozó nemzeti törvények szerint, biztosítani kell.” A Charta tehát nem tiltja meg az azonos neműek házasságkötését, de számukra házasságkötéshez való jogot sem biztosít, a megoldást a nemzeti jogrendszerekre bízta. A D. és Svéd Királyság v. az Európai Unió Tanácsa ügyben (C–122/99 és C–125/99 egyesített ügyek, 2001) az Európai Közösségek Bírósága kimondta, hogy a tagállamok által általánosan elfogadott definíció szerint a házasság fogalma két különféle ember unióját jelenti.

1.3. Az Alkotmánybíróság hangsúlyozza, hogy a párválasztás *szabadsága*, a házasságkötés, valamint a családalapítás *joga*, és a házasság mint *társadalmi intézmény* védelmére vonatkozó alkotmányi *kötelezettség* szoros összefüggésben állnak.

Az Alkotmánybíróság egyrészt már egy egészen korai, a 4/1990. (III. 4.) AB határozat határozatában kimondta, hogy „[a] társadalmat alkotó polgárok legalapvetőbb és legtermészetesebb közössége a házasság és a család. A házasságra és a család viszonyaira vonatkozó szabályokat a jogalkotásról szóló 1987. évi XI. tv. 5. §-ának e) pontja vonta az állampolgárok alapvető jogai és kötelezései körébe, de nyilvánvalóan következik ez az Alkotmány 15. és 67. §-ának rendelkezéseiből is” (ABH 1990, 28, 30.). A 995/B/1990. AB határozat kiegészítette mindezt azzal, hogy „[h]a tehát az Alkotmány 15. §-ában foglalt védelem alapjogként kiterjed a házasság és a család jogi szabályozásának legfontosabb kérdéseire, akkor az Alkotmány 8. § (2) bekezdéséből egyértelmű, hogy e viszonyokat csak törvénnyel lehet szabályozni, és az is, hogy e jogok lényeges tartalmukban nem korlátozhatók. A nem lényeges tartalmi körben lehetséges törvényi korlátozásoknak pedig arányosnak, és szükségesnek kell lenniük” (ABH 1993, 515, 519.). A házasságra vonatkozó állami intézményvédelmi kötelezettség mellett (melyet az Alkotmány 15. §-a kifejezetten tartalmaz) az Alkotmánybíróság az emberi méltósághoz való jogból [Alkotmány 54. § (1) bekezdése] a házasságkötéshez való jogot is levezette. A 22/1992. (IV. 10.) AB határozat szerint: „A házasság intézményének alkotmányos védelme az Alkotmánybíróság állás-

pontja szerint azt is jelenti, hogy az Alkotmány egyben garantálja a házasságkötés szabadságát. Az Alkotmánybíróság az emberi méltósághoz való jog alkotmányos értelmezése során már több határozatában rámutatott arra, hogy az emberi méltósághoz való jog, mint az általános személyiségi jog egyik megfogalmazása, magába foglalja az önrendelkezés szabadságához való jogot is [8/1990. (IV. 23.) AB és 57/1991. (XI. 8.) AB határozatok]. Márpedig az önrendelkezési jog része a házasságkötés szabadságához való jog, így ez a jog az Alkotmány 54. § (1) bekezdése alapján ugyancsak alkotmányos védelemben részesül.” (ABH 1992, 122, 123.)

Az állam kötelezettsége a házasságkötéshez való jog biztosítása körében elsősorban és minimálisan arra terjed ki, hogy a házasságkötés és családalapítás feltételeit, jogi kereteit megteremtse. Ebből következően a jogalkotó a házasság intézményét nem szüntetheti meg, a házasságkötést nem teheti lehetetlenné, és a házasság esetleges feltételeit, akadályait is rendkívüli körülménnyel kell meghatározni [Vö. pl. 22/1992. (IV. 10.) AB határozat, ABH 1992, 122.]. Az Alkotmány 15. §-ában megfogalmazott intézményvédelmi kötelezettségből azonban az is következik, hogy az állam nem teremthet olyan törvényi helyzetet sem, amely a házaspárokat összességében hátrányosabb helyzetbe hozza a nem házas személyekkel, párokkal szemben. Mindezekon túlmenően pedig az, hogy a Magyar Köztársaság védi a házasság intézményét, pozitív viszonyulást, aktivitást és támogatást is feltételez. A házasság és család intézménye állam általi védelmének alkotmányos felső határa (maximális terjedelme) azonban nem állapítható meg, ez nem is alkotmányos kérdés. Az állam, lehetőségeihez mérten, az Alkotmány keretei között viszonylag szabadon döntheti el, hogy milyen „házasság- és családpolitikát” folytat, és ehhez milyen jogi eszközöket vesz igénybe.

1.4. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint az önrendelkezési jogból nem csupán a házasságkötéshez való jog vezethető le, hanem az élettársi kapcsolat létesítése is szorosán e joghoz kötődik.

Az a tény azonban, hogy a magyar Alkotmány – a nemzetközi egyezményekkel összhangban – csak a házasság intézményének biztosít kifejezett alkotmányos védelmet, alapot teremt arra, hogy a törvényhozó a házastársak és a házasságkötést mellőző élettársak jogviszonyát eltérően szabályozza. Az 1097/B/1993. AB határozat kimondta: „Mivel az élettársi kapcsolat – a házasság intézményével szemben – kifejezett alkotmányos védelmet nem élvez, alkotmányjogi szempontból a házastársak közös lakáshasználatát az élettársak lakáshasználatával, illetőleg ennek jogi rendezésével összehasonlíthatatlan. Az Alkotmány alapján tehát e lakáshasználatok tekintetében nincs szó összemérhető kategóriákról (...)” (ABH 1996, 456, 464.).

Ugyanakkor az Alkotmánybíróság azt is megállapítja, hogy az Alkotmányból nem a házassági kötelék mint együttélési forma „egyedüli” (kizárólagos), hanem a „különös” (kiemelt, *alkotmányos szintű*) védelme vezethető le, vagyis az alaptörvény nem zárja ki más, a házasságtól eltérő párkapcsolatok *törvényi szintű* oltalmát. A jogalko-

tónak tehát, figyelembe véve a különféle párkapcsolatok jogi rendezettség iránti igényét, lehetősége van a házasságon kívül más együttélési formákat is elismerni és törvényi szintű védelemben részesíteni. Az egyes párkapcsolati formák törvényi szintű elismerésének és a védelem szükségességének és mértékének megítélése a jogalkotó mérlegelési körébe tartozik. A törvényhozónak tehát lehetősége van egyfelől arra, hogy a rövidebb vagy hosszabb időtartamú, lazább vagy szorosabb *de facto* élettársi viszonyban élők, a bejegyzett élettársak, másfelől a házastársak jogait és kötelezéseit differenciáltan, eltérő módon és mértékben határozza meg.

Mivel maga az Alkotmány sem a házasfeleket megillető konkrét alanyi jogokat, sem pedig őket terhelő kötelezettségeket nem határoz meg, a jogalkotónak ebben a tekintetben is nagy a szabadsága annak eldöntésében, hogy milyen eszközökkel (előnyök, közvetlen és közvetett támogatások nyújtásával) milyen mértékben, illetőleg milyen kötelezettségek előírásával „védi”, erősíti a házasság és a család intézményét. Ugyanakkor egyfelől a házasság intézményének kiemelt védelmére vonatkozó absztrakt kötelezettség, másfelől a házasfeleknek nyújtott különböző konkrét támogatások és kedvezmények összessége közre nem tehető egyenlőségjel. Így nem alkotmányellenes sem az, ha a jogalkotó bizonyos joghatásokat kizárólag a házassághoz kapcsol, sem pedig az, ha a házasságra vonatkozó egyes szabályokat – esetről esetre mérlegelve és azok tartalmát, az esetleges eltéréseket pontosan megjelölve – más együttélési formára is alkalmazni rendel, mindaddig, ameddig ezt az együttélési formát tartalmilag nem azonosítja a házassággal.

2. Az Alkotmánybíróság – a házasság intézményére vonatkozó hazai alkotmánybírósági gyakorlat áttekintését követően – azokat az indítványi kérelmeket vizsgálta meg, amelyek az Alkotmány 15. §-a, illetve ezzel összefüggésben az Alkotmány 2. § (1) bekezdése alapján támadták a Békvt.-t. Az indítványozók szerint egyrészt az Alkotmánynak a házasság védelmére vonatkozó rendelkezésével nem egyeztethető össze egy olyan jogintézmény, amely a házassághoz a megtévesztésig hasonlít. Álláspontjuk szerint továbbá, mivel a házasság férfi és nő életközössége, szintén alkotmányellenes az azonos neműek számára egy olyan regisztrált kapcsolatot lehetővé tenni, amelynek a joghatásai lényegében azonosak a házasságéval. A házassággal összekeverhető jogintézmény pedig szerintük jogbizonytalanságot okoz.

2.1. Az állami jogi szabályozás a házasság mellett más együttélési formát hosszú időn keresztül sem családjogi, sem polgári jogi jogintézményként nem ismert el, az utóbb évtizedekben azonban a világ számos országa értékelte úgy, hogy a társadalmi változásokra a jogalkotónak is reagálnia kell.

Az élettársi kapcsolatok jogi elismerésének folyamatában – ami most is tart, ennek része a Békvt. – több modell alakult ki. Számos országban (Magyarország is ebbe a körbe tartozik) mindenfajta regisztráció nélkül elismerik a *de*

facto élettársi kapcsolatot, ahhoz a bírói gyakorlat nyomán egyes jogszabályok a házassági életközösségben jellemző – elsősorban vagyoni jogi – joghatásokat fűznek. Ma már több országban létezik a bejegyzett élettársi kapcsolat intézménye, többnyire az azonos neműek számára, ritkábban egyidejűleg a különneműek számára is, amelyet legelőször az északi államok vezettek be (1989-ben Dánia, 1993-ban Norvégia, 1994-ben Svédország, 2001-ben Finnország). Ezen országokban a bejegyzett társkapcsolat („életpartnerség” stb.) a feleknek lényegében a házassággal azonos jogokat biztosít, különbségek elsősorban a gyermekek örökbefogadása terén maradtak. Franciaországban például 1999-ben vezették be a „polgári szolidaritási szerződést” (PaCS), amelyet azonos és különnemű párok is köthetnek. Számos kedvezmény jár, alapvető szerződési jellege azonban megmaradt, amit az is jelez, hogy egyoldalúan is felmondható. Az előnyök közül sok kötődik a tulajdonhoz, így például a bérleti jog öröklése az egyik élettárs halála esetén, vagy harmadik személy felé meglévő adósság visszafizetésének közös kötelezettsége. Ezen felül léteznek még bizonyos szociális jogok, így például a gyászszabadságra való jogosultság az egyik élettárs halála esetén, vagy közszférában dolgozók számára az a lehetőség, hogy az élettársukhoz közelebbi elhelyezésüket kérjék. Mégis tudatos erőfeszítések történtek, hogy ezt a státust megkülönböztessék a házasságtól. Az élettársak polgári jogi státusa például nem változik: továbbra is egyedülállók maradnak.

A 2001-ben bevezetett német megoldás csak az azonos nemű párok számára tette lehetővé az élettársi kapcsolat regisztrálását, majd ugyanezt a szűkítést alkalmazza az Egyesült Királyságban 2005-től létező regisztrált társkapcsolat intézménye is. Ez az intézmény tehát újabb és az országok többségében – a szabályozás elsődleges célját tekintve – az azonos neműek számára létrehozott, a számukra nem elérhető házasságot pótló jogintézmény.

A regisztrált kapcsolat az azonos neműek jogainak kiterjesztése szempontjából többet kínál az eddigi megoldásoknál: majdnem házasságot, de mégsem azt. Erre utalnak a házassághoz képest fenntartott különbségek (pl. annak megtiltása, hogy az azonos nemű párok gyermeket fogadhassanak örökbe, vagy emberi reprodukciós eljárásban vehessenek részt).

A bejegyzett élettársi kapcsolaton túlmenően egyes országokban az azonos neműek házasságát is lehetővé tették (pl. Hollandia, Belgium, Spanyolország, Kanada, Dél-Afrika, az USA két állama, valamint 2009. januárjától Norvégia). Ez a folyamat ugyanakkor megtorpanni látszik például az USA-ban, ahol 1996-ban szövetségi törvényt fogadtak el a házasság védelméről – Defense of Marriage Act –, amely a házasságot egy férfi és egy nő kapcsolataként határozza meg. Jelenleg több mint húsz szövetségi állam alkotmánya kifejezetten tiltja az azonos neműek házasságának elismerését. Ezek sorába lépett 2008. november 4-én Kalifornia, ahol az elnökválasztással együtt tartott népszavazás kiegészítette az alkotmányt azzal, hogy „házasságot csak egy férfi és egy nő köthet” és ezzel megsemmisítette

az azonos neműek házasságkötésének fél évvel korábbi, a Kaliforniai Legfelsőbb Bíróság általi engedélyezését.

Az Európa Tanács Parlamenti Közgyűlése 2000-ben 1474. számon ajánlást adott ki az azonos nemű párok helyzetével kapcsolatban, amelyben a tolerancia erősítését, és a homofób jelenségek elleni küzdelem fontosságát hangsúlyozva számos egyéb mellett javasolta a Miniszteri Bizottságnak, hogy hívja fel a tagállamokat, hozzanak szabályokat a regisztrált párkapcsolatok vonatkozásában. Ezzel nagyfokú szabadságot hagyott a részes államok jogalkotói számára annak eldöntésében, hogy mikor, milyen módon és mértékben kapcsolódnak be a szabályozási folyamatba. A Miniszteri Bizottság erre adott 2001. szeptember 19-i válasza inkább csak üdvözölte az ajánlást, illetve az abban foglalt javaslatokat, és a maga részéről a tolerancia növelésének fontosságát hangsúlyozta (CM/AS(2001)Rec1474 finalE/19 September 2001).

Az Alkotmánybíróság tanulmányozta több európai alkotmánybíróság vonatkozó joggyakorlatát, így többek között a Német Szövetségi Alkotmánybíróság 2002. július 17-i (1 BvF 1/01 jelzetű) és 2008. május 6-i (2 BvR 1830/06 jelzetű), a francia Alkotmánytanács 1999. november 9-i (99-419 DC jelzetű) és a belga Alkotmánybíróság 2000. február 23-i (23/2000 jelzetű), valamint 2002. január 23-i (24/2002 jelzetű), határozatait. Az alkotmánybíróságok általában különös figyelmet fordítottak a bejegyzett élettársi kapcsolathoz kapcsolódó konkrét jogviszonyok és jogintézmények vizsgálatára. Kiemelték, hogy a törvényhozó pontosan, részletekbe menően felsorolta azokat a felelősségi, tartási, családjogi, öröklési, adójogi és egyéb szabályokat, amelyek tekintetében a házasságéval azonos, és azokat, amelyekben ahhoz hasonló joghatásokat kívánt kapcsolni a bejegyzett élettársi kapcsolathoz.

Az Alkotmánybíróság észlelte továbbá azt is, hogy a Német Szövetségi Alkotmánybíróság 2002-ben hozott – fentebb hivatkozott – ítéletének egyik vezérmotívuma az volt, hogy a bejegyzett élettársi viszony bevezetése azért sem sérti a különneműek által köthető házasság intézményét, mert bejegyzett élettársi kapcsolatot csak azonos neműek létesíthetnek. A Német Szövetségi Alkotmánybíróság 2008-ban azonban azt is hangsúlyozta, hogy a törvényhozónak nem állt szándékában a teljes azonosságot megteremteni a csak különneműek előtt nyitott házasság és a csak az azonos neműek előtt nyitott bejegyzett élettársi viszony között, hanem csak egyes jogintézményeket illetően, részleges, bizonyos pontok tekintetében történő közelítésre törekedett, még az intézmény 2004-ben végrehajtott reformja során is.

2.2. A magyar családjogi rendszer is hagyományosan a házasság jogintézményére épül, más együttélési formákat hosszú időn keresztül a magyar jog sem ismert el. Az Ptk.-ba az 1977. évi IV. törvény nyomán került be egy olyan rendelkezés (578. §, később: 578/G. §), amely az élettársak – házasságkötés nélkül, közös háztartásban, érzelmi és gazdasági közösségben együtt élő nő és férfi – vagyoni viszonyait rendezte. Az Alkotmánybíróság a 14/1995. (III. 13.) AB határozatában (ABH 1995, 82.) azt

állapította meg, hogy ellentétes az Alkotmánnyal, ha a jogalkotó az érzelmi, szexuális és gazdasági közösségben együtt élők esetében jogokat és kötelezettségeket csak a Ptk. 578/G. §-ában meghatározott élettársi viszony fogalmának megfelelő (férfi és nő közötti) együttéléshez fűz. Az 1996. június 19. napjától hatályos új törvényi értelmező szabály megszüntette a hátrányos megkülönböztetés alkotmányos tilalmába ütköző jogi szabályozást: a 685/A. § szerint az élettárs – ha jogszabály másként nem rendelkezik – két, házasságkötés nélkül közös háztartásban, érzelmi és gazdasági közösségben együtt élő személy. Ettől kezdve az azonos és különböző neműek élettársi kapcsolatát a jog egyenlően kezeli. A fogalom-meghatározásnak az értelmező rendelkezések között elhelyezése jelzi, hogy e rendelkezést nem csak a Ptk. 578/G. §-a vonatkozásában, hanem minden más olyan esetben is alkalmazni kell, amikor jogszabályi rendelkezés az élettársakra utal, kivéve, ha külön jogszabály az általa szabályozott sajátos élethelyzetre tekintettel az élettárs fogalmát ettől eltérően határozza meg. A jogalkotó tehát mindezülig az élettársi kapcsolatot mint polgári jogi – elsődlegesen mint kötelmi, vagyoni jogi – jogviszonyt ismerte el.

2.3. A jelenlegi *de facto* élettársi és a házassági jogviszony szabályozásának érintetlenül hagyása mellett a Béktv. elfogadásával a jogalkotó – mintegy harmadik lehetőségként – biztosítani kívánja a személyek számára, hogy kapcsolatukat regisztráltassák. A törvény szövege és indokolása szerint a magyar megoldás nem kizárólag az azonos nemű személyek kapcsolatának jogi szabályozására jött létre. A regisztrált élettársi kapcsolat bevezetését az Alkotmánybíróság által e határozatban fentebb már említett két összekapcsolódó motívum indokolja: a különböző neműek élettársi kapcsolatainak száma és aránya a házasságokhoz képest, illetve az azonos neműek partnerkapcsolatuk jogi rendezettségére iránti igénye. A jogilag rendezett következményekkel járó házasság intézménye ugyanis – az európai országok többségéhez hasonlóan Magyarországon is – csak különeműek számára nyitva álló lehetőség. A Béktv. 1. § (1) bekezdése – anélkül, hogy a két fél azonos, vagy különböző nemére utalást tenne – tehát úgy rendelkezik, hogy: „Bejegyzett élettársi kapcsolat akkor jön létre, ha az anyakönyvvezető előtt együttesen jelenlévő két, tizennyolcadik életévét betöltött személy személyesen kijelenti, hogy egymással bejegyzett élettársi kapcsolatban kíván élni.” A Béktv. egységes szabálya nyomán tehát a különböző neműek párkapcsolatának jogi elismerése háromféle jogi kategóriába lenne sorolható: *a)* házasság, *b)* bejegyzett élettársi kapcsolat és *c)* élettársi kapcsolat. Az azonos neműek számára pedig kétféle alternatíva kínálkozik: választhatják a bejegyzett élettársi kapcsolatot vagy élhetnek anélküli élettársi kapcsolatban.

3. Az indítványok nyomán az Alkotmánybíróságnak azokban a kérdésekben kellett állást foglalnia, hogy egyfelől a bejegyzett élettársi kapcsolat létesítésének a differenciálatlan lehetősége, másfelől a szabályozás adott módja

sérti-e az Alkotmány 15. §-ában megfogalmazott, a házasság védelmére vonatkozó kötelezettséget.

3.1. Mivel az indítványozók kérelmüket a bejegyzett élettársi kapcsolat (a továbbiakban: BÉK) és a házasság lényegi tartalmi azonosságára alapították, az Alkotmánybíróság először a BÉK jogi jellegét és a házassághoz való viszonyát vizsgálta meg.

A Béktv. szóhasználata arra utal, mintha a BÉK az eddig is létező élettársi kapcsolat szabályozásához állna közelebb, csupán annak regisztrált változatáról volna szó. A szabályozás áttekintése nyomán mindazonáltal arra a következtetésre kell jutni, hogy a BÉK keletkezése (konstitutív hatályú bejegyzés) és tartalma folytán sokkal jobban hasonlít a házasságra, mint az élettársi kapcsolatra. A Béktv. 2. § (1) bekezdése szerint az e törvényben nem szabályozott kérdésekben – lényegében tehát minden személyállapoti és vagyoni közösségi kérdésben, néhány kivétellel – a BÉK-re *alkalmazni kell* a házasságról, a családról és a gyámságról szóló 1952. évi IV. törvény (a továbbiakban: Csjt.) házasságra vonatkozó rendelkezéseit. Ugyanezen paragrafus (2) bekezdése szerint pedig minden más törvény vonatkozásában: „Ha törvény eltérően nem rendelkezik,

a) a házasságra vonatkozó szabályokat a bejegyzett élettársi kapcsolatra,

b) a házastársra vagy házastársakra vonatkozó szabályokat a bejegyzett élettársra vagy élettársakra,

c) az özvegyre vonatkozó szabályokat az elhunyt bejegyzett élettárs túlélő bejegyzett élettársára,

d) az elvált személyre vonatkozó szabályokat arra a személyre, akinek bejegyzett élettársi kapcsolatát megszüntették,

e) a házaspárra vonatkozó szabályokat a bejegyzett élettársakra

is *megfelelően* alkalmazni kell.”

Ezen általános, a jogrendszer egészére kiható utaló szabályok nyomán a BÉK „quasi házassággá” és valódi családjogi intézménnyé válna, amelyre tehát – kifejezetten szabályozott kivételektől eltekintve – nem csupán a Csjt., hanem minden egyéb törvény összes, a házastársakra, házasságra stb. vonatkozó szabálya alkalmazandó lenne. Ez azt jelentené, hogy a házasseleket megillető jogok a bejegyzett élettársakat is megilletnék, ezzel párhuzamosan pedig a házastársakat terhelő köteleességek is terhelnék a bejegyzett élettársakat. Főszabályként tehát a BÉK joghatásai azonosak a házasságéval (pl. bejegyzett élettársak törvényes öröklési státusza, özvegyi nyugdíj szabályai, tartási kötelezettség, összeférhetetlenségi szabályok stb.). Egyidejűleg módosul a Ptk. 685/A. §-a, és így élettársnak már csak azok a közös háztartásban, érzelmi és gazdasági közösségben együttélő személyek minősülnek, akik házasságkötés, vagy BÉK létesítése nélkül élnek együtt. Továbbá a Béktv. 17. §-a a záró rendelkezések körében a Csjt., az At. és a Ptk. módosításáról is rendelkezik: a házastárs, házasság szövegrész mellé e jogszabályokban beilleszti a bejegyzett élettárs, bejegyzett élettársi kapcsolat szövegrészeket. Ezek a módosítások

és a 2. § általános utaló szabályán keresztül módosuló összes törvényhely együttesen a „bejegyzett élettársat” tartalmilag és érdemben a „házastárs” jogi státusába helyezik, azzal lényegileg azonos, új személyállapotot, személyi státusjogot keletkeztetnek.

A házasság és a BÉK között fennmaradó különbségek a következőkre korlátozódnak: *a)* Házasságra csak különmű személyek léphetnek, BÉK-et azonban különmű és azonos nemű személyek is létesíthetnek; *b)* tizenhatodik életévét betöltött kiskorú a gyámhatóság előzetes engedélyével házasságot köthet, BÉK-re azonban csak nagykorú személyek léphetnek egymással; *c)* házasságkötést főszabály szerint a szándék bejelentését követő harminc nap elteltével tűzheti ki az anyakönyvvezető, ezt a szabályt azonban nem kell alkalmazni, ha a házasuló felek már BÉK-ben élnek; *d)* a Csjt.-nek a közös gyermekre vonatkozó szabályai nem alkalmazhatóak BÉK esetében, tehát nem érvényesül az a szabály, hogy „azt, akit mindkét házastárs – akár együttesen, akár külön-külön – örökbefogadott, a házastársak közös gyermekének kell tekinteni”; *e)* az egyik regisztrált élettárs a másik (vér szerinti vagy örökbefogadott) gyermekét szintén nem fogadhatja örökbe; *f)* a regisztrált élettársak egymás nevét semmilyen formában nem vehetik fel; *g)* a BÉK nem csupán a házasság megszűntetésére vonatkozó szabályok alkalmazásával szüntethető meg (bontóper), hanem bizonyos feltételek fennállása esetén (pl. közös kérelem; nincs közös kiskorú vagy tartásra szoruló gyermek; lakáshasználatban, vagyoni kérdésekben megegyeztek; stb.) közjegyző által is.

A házasság és a BÉK viszonyában vannak tehát bizonyos, inkább formainak tekinthető különbségek (az életkori eltérés, a létesítés és a megszűntetés egyes eltérései, névviselés szabályai), illetve tartalmi eltérések (az örökbefogadásra vonatkozó szabályok) is.

Az Alkotmánybíróság érzékelte, hogy az említett különbségek fenntartásával, illetve a Csjt. szabályai „mögöttes jogként” történő alkalmazásának elrendelésével a jogalkotó azt kívánta kifejezésre juttatni, hogy a BÉK-et a házasságtól elkülönülő jogintézménynek tekinti, amely egyfelől a házastársak személyi státuszától, illetve másfelől a *de facto* élettársak jogi helyzetétől is eltérő – a magyar jogrendben eddig nem létező, új – jogviszonyt, személyállapotot keletkeztet. Vizsgálatot igényel ugyanakkor, hogy a fenntartott különbségek és a szabályozás módja folytán mi a BÉK viszonya az alkotmányosan védett házasság intézményéhez.

3.1.1. Az Alkotmánybíróság először az örökbefogadásra vonatkozó rendelkezéseket vizsgálta meg.

Az Alkotmánybíróság egy korábbi határozatában megállapította: a házasság „tipikusan közös gyermekek születését és a családban való felnevelését célozza, amellett, hogy a házastársak kölcsönös gondoskodásban és támogatásban élésének is kerete” [14/1995. (III. 13.) AB határozat]. A Béktv. a közös örökbefogadás, illetőleg egymás gyermeke örökbefogadásának kizárásával látszólag csupán két személy tartós életközösségének a tényét ismeri el és részesíti védelemben, és a jogszabálynak nem célja a

bejegyzett élettársaknak közös gyermekkel is rendelkező család alapítását előmozdítani. Különneműek esetében azonban az örökbefogadás nem az egyetlen, és nem is a tipikus módja a jogi értelemben vett család létrejvetelésének: a különmű élettársaknak lehet saját, vér szerinti gyermekek, vagy részt vehetnek humán reprodukciós eljárásban (egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény 167. §-a). A Csjt. 35–44. §-aiban foglalt, az apasági vélelmekre vonatkozó szabályoknak a bejegyzett élettársakra történő kiterjesztésével [Béktv. 17. § (2) bekezdés *c)–k)* pontjai] a különmű bejegyzett élettársak a házastársakkal teljesen azonos helyzetbe kerülnek a vér szerinti, illetve a humán reprodukciós eljárás eredményeként született gyermekekkel fennálló kapcsolatuk tekintetében. Az azonos nemű bejegyzett élettársak esetében ezzel szemben jogi értelemben vett család kizárólag közös örökbefogadás (illetve egymás gyermekének örökbefogadása) útján jöhetne létre. Ennek kizárásával a jogalkotó számukra nem kívánja elősegíteni a jogi értelemben vett családdá válást.

Mindezek alapján megállapítható, hogy a Béktv.-nek az örökbefogadásra vonatkozó szabályai különműek vonatkozásában nem elegendőek arra, hogy a BÉK és a házasság érdemi különbségét megalapozzák.

3.1.2. Az Alkotmánybíróság ezt követően a névviselés szabályait tekintette át.

A házastársak közös névviselése nem csupán összetartozásuk olyan szimbóluma, amelynek a társadalomban mélyen gyökerező, hosszú időre visszatekintő hagyománya van. A házassági státusz egyben meghatározója a felek névviselési jogának is. A házasságkötés ténye ugyan nem jelenti automatikusan a névváltoztatás kötelezettségét sem a férfi, sem a nő számára [Csjt. 26. § (1) bekezdés], azonban a személy neve az individualitás és az identitás kifejezésére alkalmas, és a névnek adott esetben (az érintett döntésétől függően) a családjogi státus feltüntetése, az összetartozás kifejezése is lehet a funkciója. A házasfeleknek a törvényben biztosított lehetőségek közül történő választása következtében a választott név az érintett fél (felek) saját nevévé válik. [Vö.: 58/2001. (XII. 7.) AB határozat, ABH 2001, 527, 562.]

A házastársakkal ellentétben a Béktv. a bejegyzett élettársaknak közös név viselését nem teszi lehetővé. Említésre méltó viszont e körben, hogy amennyiben a felek összetartozásukat közös név viselésével is ki szeretnék fejezni, erre a névváltoztatás közigazgatási útján lehetőségük van. A névviselés szabályainak nem csupán formális jelentősége van, e szabályok alapvető célja mégis inkább szimbolikus, a házastársak például a házasságkötést követően saját nevüket is megtarthatják. Az a tény, hogy a házastársak összetartozásukat a külvilág felé házasságkötésük időpontjától kezdve közös név viselésével is kifejezhetik, míg a bejegyzett élettársaknak erre nincs módjuk, nem tekinthető olyan súlyúnak, mint amely a két jogintézmény (a házasság és a BÉK) egyértelmű elhatárolására alkalmas lenne. A névviselés szabályainak különbsége a házasság és a BÉK lényegileg azonos tartalmát és funkcióját nem érinti.

Az Alkotmánybíróság a kifejtettek alapján a házasság és a BÉK között kifejezetten fenntartott különbségek egyikét sem tudta olyan lényegesnek értékelni, mint amelyből a jogalkotó szándéka egyértelműen igazolható lenne abban a vonatkozásban, hogy a BÉK új jogintézményét a magyar jogrendszerben a házasság intézményétől egyértelműen el kívánta volna határolni.

3.2. A BÉK és a házasság viszonyát az Alkotmánybíróság álláspontja szerint ezért alapvetően a szabályozás módja, a Békvt. 1. § (1) bekezdésében az azonos és különböző nemű személyek homogén csoportként való kezelése, valamint a 2. § (1) és (2) bekezdéseiben foglalt *generális* utaló szabályok határozzák meg. Ezt nem lehet másképpen értékelni, mint úgy, hogy a jogalkotó nem kívánta részleteiben is áttekinteni a magyar jogrendszerben létező összes, a házastársakra (elváltakra, özvegyekre stb.) vonatkozó rendelkezést, és nem kívánta mérlegelni, hogy ezek közül mely szabályok alkalmazását rendeli el, és melyekét tiltja meg a különböző neműek, illetőleg az azonos neműek bejegyzett élettársi kapcsolata vonatkozásában. Ilyen jogszabályhelyenkénti mérlegelést kizárólag a Ptk., Csjt. és az At. vonatkozásában végzett el a jogalkotó, e jogszabályokat ugyanis kifejezett rendelkezésekkel kiegészíti a Békvt. Más következtetés mindebből nem vonható le, mint az, hogy a Békvt. a házassággal ugyan nem minden elemében és részletszabályában, de lényeges jellemzőit tekintve azonos tartalmú és funkciójú jogviszonyt létesít, más elnevezés alatt, a különböző és az azonos nemű párkapcsolatok számára egységesen, differenciálatlanul. Az Alkotmánybíróság szerint azonban a megkülönböztetés indokolatlan hiánya az Alkotmány 70/A. §-ában deklarált alkotmányos egyenlőség sérelméhez vezet [42/2007. (VI. 20.) AB határozat, ABH 2007, 564, 569].

A házasságon kívül, de bejegyzett élettársi kapcsolatban együtt élők jogai és kötelezettségei tekintetében azonban az Alkotmánybíróság alapvető különbséget lát a különböző nemű és az azonos nemű személyek vonatkozásában.

3.2.1. A különböző neműek számára – amint az jelen határozat indokolásában már kifejtésre került – az életközösségnek három szintje válna elérhetővé a Békvt. nyomán: az eddig is létező (*de facto*) élettársi és a házassági kapcsolat (amelyek szignifikánsan különböznek egymástól), továbbá a kettő közé kerülő regisztrált kapcsolat, a BÉK. Figyelemmel a Békvt. 2. §-a által alkalmazott szabályozási módra, a Csjt. házasságra vonatkozó teljes szabályanyagának felhívására és kötelező alkalmazásának elrendelésére, valamint arra, hogy a fenntartott szabályozásbeli különbségek nem szignifikánsak, a BÉK a különmeműek számára a házasság mint jogintézmény megkettőzésének tekinthető. Ha a jogalkotó célja az volt, hogy egyfajta „köztes intézményt” hozzon létre a házasság és az élettársi viszony között (amint az különmeműek esetében a törvényjavaslat indokolása szerint valóban célja is volt), akkor nemcsak nevében, hanem lényeges tartalmi elemeiben is különböznie kell a házasságtól. E két intézmény elvá-

lasztása a különmeműek esetében szigorúbb alkotmányossági mércét kíván. A jogalkotó által választott – most vizsgált – jogi megoldás következtében azonban a férfi és nő házasságának valódi konkurenciát jelentene a BÉK. A BÉK alkotmányossági megítélését ez a veszély alapvetően befolyásolja. Az Alkotmánybíróság szerint a házasságra vonatkozó intézményvédelmi kötelezettség nem pusztán a „házasság” elnevezésre vonatkozik. Az Alkotmány alapján a házasságot tartalmi jellemzői tekintetében is valóságos védelem illeti meg. Ahhoz a tényhez, hogy „a Magyar Köztársaság védi a házasság és a család intézményét”, az Alkotmány ereje és kiemelt jogforrási helye kapcsolódik. Ha az Alkotmány 15. §-ában rögzített intézmény és egy törvénnyel védett intézmény azonos helyet foglalhatna el, akkor az „alkotmányi védelem” azonossá válna a „törvényi védelemmel”. Az Alkotmány azonban a legmagasabb szintű jogforrás a jogrendszerben, törvényi szinten tehát nem lehet alkotmányos intézményekkel azonos, új intézményeket létrehozni. Ez a megállapítás összhangban áll az Alkotmánybíróság korábbi határozatával, amely szerint „[a]z egyetlen szakaszban tömörített két intézmény közül az Alkotmány első helyen a házasság intézményét védi, ugyanakkor ilyen védelmet az élettársi kapcsolatnak nem biztosít” (1097/B/1993. AB határozat, ABH 1996, 456, 464).

Az Alkotmány 15. §-ában írt védelem magában foglalja továbbá azt a követelményt is, hogy az állam ne csupán a fennálló házasságokat védje, hanem olyan jogi környezetet teremtsen (pl. a házasságban élőknek olyan előnyöket nyújtson), amely arra ösztönzi polgárait, hogy a lehetséges együttélési formák közül a házasságot válasszák és családot alapítsanak. A házasságot a versengő életmodellekkel szemben csak úgy tudja hatékonyan védeni a jogalkotó, ha az attól eltérő modelleket valóban eltérően is szabályozza. Ilyen értelemben pedig az alkotmányos védelmi kötelezettség kiüresítésének veszélyével jár, továbbá jogbizonytalanságot is okoz, ha a különmeműek számára két, jogi tartalmát tekintve azonos, csupán elnevezésében különböző intézmény áll rendelkezésre kapcsolatuk állami közreműködéssel történő elismerésére. Egyrészt arról van tehát szó, hogy a különmeműek vonatkozásában az azonos funkciójú házasság és BÉK „*felcserélhető*” jogintézményeknek tekinthetők, másrészt arról is, hogy ez a jogi helyzet, az alkotmányos és a törvényi védelem egy szintre hozása az Alkotmány 15. §-át tartalmában és jelentőségében is sérti. A házasságnak biztosított alkotmányos védelem fenntartása érdekében a házasságkötést tudatosan és akaratlagosan mellőző együttélés nem kaphat egy generális utaló szabály közvetítésével ugyanolyan oltalmat, mint a házasság maga. A házasságkötést megillető jogok és kötelezettségek teljes spektruma a házasságkötési joggal rendelkező, azonban a házasságkötést mellőző személyek számára nem nyitható meg. Egy ilyen döntés a házasság alkotmányos „leértékelését” eredményezné, társadalmi-intézményi jelentőségének csökkentésével járna, ami alkotmányosan nem elfogadható.

Az Alkotmánybíróság e körben végezetül hangsúlyozza: A jogalkotónak továbbra is lehetősége van arra, hogy a *de facto* élettársi kapcsolatok körén belül, esetről esetre mérlegelve, egyes jogi tényekhez (pl. tartós életközösség, az élettársi kapcsolat hatósági nyilvántartásba vétele, teljes vagyonszövetség, gyermek születése) speciális joghatásokat fűzzön. Alkotmányosan tehát nem kizárt, hogy a jogalkotó a *de facto* élettársi viszony és a házasság mellett a különemű párok más együttélési formáját is törvényi védelemben részesítse, tehát, hogy e két jogintézmény mellett egy – lényegét tekintve – köztes intézményt is létrehozzon. Egy ilyen jogintézmény létrehozásának a kötelezettsége azonban sem az általános cselekvési szabadságból, sem az Alkotmány más rendelkezéséből nem következik kényszerítően. Egyes élettársi tényállásokra nézve – ha azok a házasságon belüliekhez hasonlóak – elfogadható a közvetett jogi szabályozás is, azaz egy utaló szabályon keresztül a Csjt., a Ptk., vagy más törvény hasonló (analóg) szabályának a felhívása és alkalmazni rendelése. Az azonban nem fogadható el, hogy egyetlen generális utaló szabállyal a törvényhozó a jogrendszer egészének a házasságra, a házastársakra stb. – tehát a házasság intézményére – vonatkozó összes szabályát felhívja és „megfelelően” alkalmazni rendelje, rábízva ezzel a jogalkalmazó fórumokra, hogy eseti mérlegeléssel kivételesen eltérjenek egy-egy jogszabályi rendelkezés alkalmazásától. Ez a megoldás még a vagyonszövetségben is súlyos jogbizonytalansághoz vezethet, a személyi státuszjogokat, a személyállapotot érintő kérdésekben (ahol a szabályozás *kogens*, sőt *imperatív*) azonban a jogbiztonság [Alkotmány 2. § (1) bekezdés] követelménye alapján megengedhetetlen.

3.2.2. A házasság mint alapvető társadalmi intézmény alkotmányi védelmének fentebb kifejtett követelménye azonban értelemszerűen nem érvényesül azok vonatkozásában, akik azonos neműek következtében nem köthetnek egymással házasságot.

Míg a különemű párok esetében a „házasság vagy élettársi kapcsolat” szabad választás kérdése, addig az azonos neműek jogi lehetőség hiányában nem dönthetnek úgy, hogy a házasság kötelékébe lépnek az élettársi viszony helyett. Hangsúlyozva tehát, hogy bár a házasságon kívüli párkapcsolati formák védelmének kötelezettsége sem a különböző neműek, sem pedig az azonos neműek vonatkozásában nem vezethető le az államnak az Alkotmány 15. §-ában foglalt, a házasság és család védelmét előíró „intézményvédelmi kötelezettségéből”, az azonos neműek tartós párkapcsolata számára azonban az elismerés és a védelem igénye – mivel ők házasságra nem léphetnek – az emberi méltósághoz való jogból [Alkotmány 54. § (1) bekezdés], és az abból származtatott önrendelkezési jogból, az általános cselekvési szabadságból, illetve a személyiség szabad kibontakoztatásához való jogból [8/1990. (IV. 23.) AB határozat, ABH 1990, 42, 45.] levezethető. Ahogyan azt az Alkotmánybíróság korábbi határozatában – az azonos nemű élettársak vonatkozásában – megfogalmazta: „[k]ét személy tartós

életközössége megvalósíthat olyan értékeket, hogy az érintettek személyi méltóságának egyenlő figyelembevételére alapján az együttélő személyek nemétől függetlenül igényt tarthat jogi elismerésre” (14/1995. AB határozat, ABH 1995, 82, 84.). Az azonos neműek számára a bejegyzett élettársi kapcsolat a *de facto* élettársi viszonyhoz képest valódi – eddig számukra nem biztosított – elismerést és jogi védelmet nyújtana. Egy ilyen – a *de facto* élettársi kapcsolathoz képest privilegizált – jogintézmény célja egyfelől a regisztráció lehet, ami az élettársi viszony fennállásának bizonyítását könnyíti meg. Másfelől a törvényhozó az azonos neműek bejegyzett élettársi kapcsolatát mint jogi keretet lényeges alanyi – személyi és vagyoni – jogosultságokkal és kötelezettségekkel, mint tartalmi elemekkel töltheti ki olyan mértékben, hogy ezáltal számukra új személyi státusz keletkezzen. E körben lehetősége van arra, hogy miután a házastársakra vonatkozó szabályokat részleteiben áttekintette, azok közül a *megfelelőket* alkalmazni rendelje az azonos nemű bejegyzett élettársakra is, illetve, hogy az egyenlő méltóságú személyként történő kezelés követelményét szem előtt tartva a szexuális irányultságból adódó különbségeket figyelembe vegye [Vö. 21/1996. (V. 17.) AB határozat, ABH 1996, 74.; 37/2002. (IX. 4.) AB határozat, ABH 2002, 230.].

A házasságkötési joggal rendelkező különböző nemű személyek helyzetét az azonos neműek regisztrált élettársi kapcsolata nem befolyásolja, különösen nem sérti, vagy veszélyezteti. A házasság támogatására, védelmére, ösztönzésére vonatkozó – az Alkotmány 15. §-ából következő – állami intézményvédelmi kötelezettség ugyanis kizárólag azok vonatkozásában értelmezhető, akik házasságkötési joggal és lehetőséggel rendelkeznek. Csak az ő esetükben nem lehet alkotmányosan létrehozni egy, a házassággal „majdnem” azonos tartalmú más jogviszonyt. Az azonos nemű személyek számára azonban, akik az Alkotmány alapján házasságot nem köthetnek, a jogalkotónak az Alkotmány korlátai között biztosítania kell egymás irányában a házastársakéhoz hasonló olyan jogállást, amely az egyenlő méltóságú személyként kezelésüket biztosítja [9/1990. (IV. 25.) AB határozat, ABH 1990, 46, 48–49.]. Egy ilyen új jogintézmény nem sérti, nem is veszélyezteti a házasság Alkotmány által kiemelten védett helyzetét (az Alkotmány 15. §-át), illetve a különböző neműeknek szintén az Alkotmány 54. § (1) bekezdéséből levezetett házasságkötéshez való jogát. Az államot terhelő, a házasság és a család védelmére vonatkozó intézményi védelem (elismerés, támogatás) kötelezettsége az Alkotmány alapján az azonos neműek bejegyzett élettársi kapcsolatának törvényi elismerésétől függetlenül továbbra is fennáll. A hagyományos forma, a különeműek házassága nem kerül hátrányosabb helyzetbe azért, hogy az azonos nemű bejegyzett élettársak – az ilyen kapcsolat természetéből adódó különbségek fenntartása mellett – a házastársakéhoz hasonló pozícióba kerüljenek.

Az Alkotmánybíróság ennek megfelelően a rendelkező rész 1. pontjában foglaltak szerint határozott.

4. A fent kifejtettekre tekintettel az Alkotmánybíróság összefoglalóan megállapítja, hogy a Béktv. 1. §-a azáltal, hogy homogén csoportként kezeli a különböző és az azonos nemű személyek párkapcsolatait, továbbá *generális* utaló szabálya (2. §-a), amely a bejegyzett élettársi közösség jogintézményét a lényeges tartalom (joghatások) tekintetében azonossá teszi a házassággal, sértik az Alkotmány 2. § (1) bekezdését, a 15. §-át, illetve a 70/A. § (1) bekezdését.

Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a jogalkotónak kötelessége egyértelműen és világosan meghatározni az egyes jogintézmények rendeltetését, a hasonló jogintézményeket egymástól elhatárolni. A jogalkotó e kötelezettségének jelen esetben nem tett eleget, nem differenciált megfelelően, és így nem különítette el felismerhető módon sem a BÉK-et a házasságtól, sem a különböző, illetőleg az azonos neműek BÉK-jét egymástól. Nincs tehát alkotmányos lehetőség arra, hogy törvény a házasság alkotmányosan védett intézményével felcserélhető jogintézményt hozzon létre azok számára, akik házasságkötési joggal rendelkeznek.

Az Alkotmánybíróság ezért a fenti okok alapján megállapította a Béktv. 1. és 2. §-ainak alkotmányellenességét.

Ugyanakkor az egységes törvényi szabályozás folytán nincs lehetőség arra, hogy az Alkotmánybíróság kizárólag a Béktv. 1. és 2. §-ait semmisítse meg. A BÉK lényegi tartalmát közvetett módon meghatározó §-ok alkotmányellenességének megállapítása és megsemmisítése miatt a jogintézmény egésze kiüresedne, alkalmazhatatlanná válna, ezért a jogbiztonság követelményére tekintettel a törvény egészét meg kellett semmisíteni [Vö. pl. 3/1992. (I. 23.) AB határozat, ABH 1992, 329.; 8/2007. (II. 28.) AB határozat, ABH 2007, 148.]. Az Alkotmánybíróság ezért a rendelkező rész 2. pontjában foglaltak szerint határozott.

5. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint, ha az indítvánnyal támadott jogszabályt vagy annak egy részét az Alkotmány valamely rendelkezésébe ütközőnek minősíti, és ezért azt megsemmisíti, akkor a további alkotmányi rendelkezések esetleges sérelmét a már megsemmisített jogszabályi rendelkezéssel összefüggésben érdemben nem vizsgálja. [44/1995. (VI. 30.) AB határozat, ABH 1995, 203, 205.; 4/1996. (II. 23.) AB határozat, ABH 1996, 37, 44.; 61/1997. (XI. 19.) AB határozat, ABH 1997, 361, 364.; 15/2000. (V. 24.) AB határozat, ABH 2000, 420, 423.; 16/2000. (V. 24.) AB határozat, ABH 2000, 425, 429.; 29/2000. (X. 11.) AB határozat, ABH 2000, 193, 200.; 38/2003. (VI. 26.) AB határozat, ABH 2003, 829, 835.] Mivel az Alkotmánybíróság a Béktv. egészét megsemmisítette, ezért az Alkotmány további rendelkezéseinek az indítványozók által állított sérelmét, illetve a mulasztásban megnyilvánuló alkotmány-

ellenesség fennállásának megállapítására irányuló kérelmet nem vizsgálta.

A határozat Magyar Közlönyben történő közzététele az Abtv. 41. §-án alapul.

Budapest, 2008. december 15.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k., alkotmánybíró
Dr. Bragyova András s. k., alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k., alkotmánybíró
Dr. Kiss László s. k., alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k., alkotmánybíró
Dr. Lenkovich Barnabás s. k., előadó alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k., alkotmánybíró
Dr. Trócsányi László s. k., alkotmánybíró

Dr. Balogh Elemér alkotmánybíró párhuzamos indokolása

A többségi határozat rendelkező részének 2. pontjában foglalt döntéssel, a Béktv. egészének megsemmisítésével egyetértek.

Egyetértek a rendelkező rész 1. pontjában megfogalmazott ama többségi állásponttal is, amely szerint a bejegyzett élettársi kapcsolat jogintézményének a szabályozása önmagában nem alkotmányellenes. A többségi határozat indokolását is elfogadom, azonban az indoklás IV. 3.2.1. pontjának azt a részét, amely a házasság és a bejegyzett élettársi kapcsolat elválásztása során szigorúbb alkotmányos mércét kíván, további, az Alkotmány 15. §-ából levethető indokokkal látom alátámasztottnak.

Az Alkotmány 15. §-a értelmében a Magyar Köztársaság *védi* a házasság és a család intézményét. Az Alkotmány említett rendelkezése a társadalmat alkotó polgárok legalapvetőbb és legtermészetesebb közösségét, a házasságot és a családot együttesen részesíti alkotmányos védelemben.

Az Alkotmánybíróság a 14/1995. (III. 13.) AB határozatában kifejtette, hogy a házasság intézménye kultúránkban és jogunkban is hagyományosan férfi és nő életközösségét jelenti. Ebből következően ez az életközösségi forma tipikusan közös gyermekek születését és a családban való felnevelését célozza, e mellett, a házastársak kölcsönös gondoskodásban és támogatásban élésének is a keretét jelenti. A gyermekek nemzésére és szülésére való képesség ugyan nem fogalmi eleme és nem feltétele a házasságnak, de a házasság eredeti és tipikus rendeltetéséből folyóan a házastársak különmeműsége igen.

A házasság intézményét tehát az állam arra is tekintettel részesíti alkotmányos védelemben, hogy elősegítse a há-

zastársak számára a közös gyermek(ek)kel is rendelkező család alapítását.

Ez a magyarázata annak, hogy az Alkotmány 15. §-a együtt említi az alkotmányos védelem két tárgyát: a házasság és a család intézményét. (ABH 1995, 82, 83.) Az Alkotmánybíróság idézett határozatával összefüggésben megjegyzem: bizonyosan nem véletlen, hogy anyanyelvünk a „ház” szóból képzett kifejezéssel – amely utal az egygyé vált életvitel helyszínére – jelöli meg a családalapításra szövetkező, természetesen különmemű párok létezését.

Álláspontom szerint a házasság alkotmányos védelem alatt álló jogintézménye alkotmányunk belső értékrendjének is fontos eleme, olyan alkotmányos érték, amelynek megőrzése és védelme az állam alkotmányos kötelezettsége. Ahogy arra az Alkotmánybíróság a 7/2006. (II. 22.) AB határozatában rámutatott, az Alkotmány 15. §-a az államnak a házasság és a család védelmére vonatkozó kötelezettségét fogalmazza meg: azt az államcél, hogy a törvényhozó jogszabályok megalkotása útján részesítse védelemben a házasság és a család intézményét. Az Alkotmány tehát a családot, mint társadalmi intézményt is védelemben részesíti. (ABH 2006, 181, 207.)

A házasság és a család védelmének azonos alkotmányi rendelkezésben, egymással összefüggésben történő előírása alkotmányossági szempontból kiemelkedő jelentőséget hordoz: a jogalkotónak az Alkotmány 15. §-ban megjelölt intézmények szabályozása, jogi keretei kialakítása és az e jogviszonyokban álló jogalanyok státusához kapcsolódó jogok és kötelezettségek meghatározása során is „egymásra” tekintettel, azaz a védett társadalmi viszonyok összefüggéseit figyelembe véve, illetve azokat megteremtve kell eljárnia. Ebből következik, hogy az államnak a házasságot, mint – nézetem szerint – hagyományos és jellemzően a társadalom alapegységét alkotó család létrehozására, közös gyermekek felnevelésére irányuló párkapcsolati együttélési formát kell védenie. A kiemelt védelem megteremtését jelenti, ha más párkapcsolati formák jogi elismerése és az azokhoz rendelt jogosultságok nem egyeznek meg a házasságéval, illetve a házasságban élő jogalanyokéval. A megerősített védelem így megnyilvánulhat pl. a házasságnak és a jog által elismert egyéb párkapcsolati formáknak, mint jogviszonyoknak a létesítésére és felbontására vonatkozó, azokat megkönnyítő vagy nehezítő szabályoknak – az előbbi „javára” szolgáló – eltéréseiben, valamint a házasság intézményének stabilitását biztosító, ezzel összefüggésben a fiatalok felelősségteljes családalapítását bátorító, elősegítő intézkedésekben, így pl. a családi adózást megteremtő, kedvező társadalombiztosítási szabályozást, a családtámogatási rendszert fejlesztő jogalkotás révén.

Az alkotmányossági vizsgálat tárgyát képező, a Béktv.-ben szabályozott bejegyzett élettársi kapcsolattal összefüggően fontosnak tartom hangsúlyozni azt, hogy az Alkotmány a házasságot, s nem az élettársi kapcsolatot részesíti alkotmányi védelemben, a házasságot tekinti alkotmányosan védett értéknek. A házasság jogintézményét

szabályozó joganyag – amelyet a Béktv. utaló szabályozása pontatlanul és differenciálatlanul alkalmazni rendelt a bejegyzett élettársi kapcsolatokra is – számos olyan rendelkezést tartalmaz, amely az alkotmányosan védett jogintézmény védelmét segíti elő, azt biztosítja. A házasságra vonatkozó jogi szabályozáson keresztül teljesedik ki az államnak a házasság jogintézményét védő objektív intézményvédelmi kötelezettsége, a hatályos jogi szabályozás tehát egyfajta „alkotmányos védelmi szintet” biztosít a házasság jogintézményének.

Osztom a többségi határozat rendelkező részének első pontjában és az ahhoz kapcsolódó indokolásban foglalt azon álláspontot, hogy a jogalkotó számára alkotmányosan nem tilalmazott az, hogy a bejegyzett élettársi kapcsolat jogintézményét szabályozza. Nem vitatom azt sem, hogy két személy tartós életközössége az érintettek személyi méltóságának egyenlő figyelembevételére alapján az együtt élő személyek nemétől függetlenül igényt tarthat jogi elismerésre.

A bejegyzett élettársi kapcsolat jogintézményének a szabályozása során azonban a jogalkotónak tekintettel kell lennie arra, hogy az Alkotmány házasságra és családra vonatkozó rendelkezései összefüggéséből levezethetően a férfi és nő közötti házasságot tartja alkotmányos értéknek, és azt védi. (Alkotmány 15. §, 67. §, 70/J. §) Ezért az államnak a bejegyzett élettársi kapcsolat jogintézménye szabályozásakor hangsúlyozottan figyelemmel kell lennie arra, hogy ne csökkentse a házasság alkotmányos jogintézményének már meglévő, a jogrendszer által biztosított védelmi szintjét, így a házasság alkotmányos értéként való védelme továbbra is biztosított maradjon.

A házasság jogintézményének az Alkotmány 15. §-ából, valamint az Alkotmány házasságra és családra vonatkozó rendelkezéseinek az összefüggéséből (egymásra tekintettel történő értelmezéséből) álláspontom szerint az alábbi alkotmányi korlátok vezethetők le az állam számára a bejegyzett élettársi kapcsolat jogintézményének a szabályozása során:

- a bejegyzett élettársi kapcsolat jogintézménye nem üresítheti ki az alkotmányosan védett házasság jogintézményét, az alkotmányosan nem védett bejegyzett élettársi kapcsolat jogintézménye nem cserélhető fel (nem helyettesíthető) az alkotmányosan védett házasság jogintézményével;

- a bejegyzett élettársi kapcsolat jogintézményének a szabályozása során a jogalkotónak figyelemmel kell lennie a nemek közötti különbségekből eredő természetszerű különbségekre;

- az Alkotmány csak a különmeműek közötti házasságkötés feltételei egyenlő szabályozásának követelményét támasztja a jogalkotóval szemben, ami álláspontom szerint nem foglalja magában azt, hogy a bejegyzett élettársi kapcsolatban élőknek a házasságfelekkel azonos jogi státuszt kell kapniuk;

- a bejegyzett élettársi kapcsolat jogintézményének kialakításánál véleményem szerint az az alkotmányos követelmény, hogy az érintetteket – az általuk alkotott homo-

gén csoporton belül – egyenlőként, azonos méltóságú személyként kezeljék, azaz mindegyikük szempontjait hasonló körülményekkel, figyelemmel, elfogulatlansággal és méltányossággal értékeljék a szabályozás kialakítása során, nem pedig az, hogy a – férfi és nő unióját jelentő – házasság alkotmányosan védett jogintézményét automatikusan rájuk is kiterjesszék;

– fontosnak tartom továbbá azt is, hogy a házasság (ezen keresztül a házasság felek) és a család, mint alkotmányos védelem alatt álló, és egymással a legszorosabb kapcsolatban álló jogintézmények számára a törvényalkotó által különböző jogterületeken biztosított kedvezmények (pl. adókedvezmények), preferenciás szabályozások (pl. különböző családtámogatási formák) továbbfejlesztése útján továbbra is kifejezze az alkotmányosan védett és az eként nem védett jogintézmények közötti különbséget.

Budapest, 2008. december 15.

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László alkotmánybíró párhuzamos indokolása

A határozat rendelkező részével egyetértek. Rövidre fogtnak tartom ugyanakkor az 1. pontját és az ahhoz kapcsolódó indokolást. Álláspontom szerint az indokolásnak részletesen ki kellett volna térnie arra, hogy az azonos nemű személyek számára a bejegyzett élettársi kapcsolat törvényi szintű létrehozása milyen feltételek fennállása esetén nem alkotmányellenes.

A határozat indokolása ennek hiányában az Alkotmány 15. §-ában védett házasság (és család) intézményére nézve nagyobb veszélyt lát a különeműek regisztrált élettársi kapcsolatát reguláló szabályozásban, mint abban, ha az azonos neműek házassághoz „hasonló” élettársi kapcsolatot regisztrálja a jog.

„A hagyományos forma, a különeműek házassága nem került hátrányosabb helyzetbe azáltal, hogy az azonos nemű bejegyzett élettársak – az ilyen kapcsolat természetéből adódó különbségek fenntartása mellett – a házastársakéhoz hasonló pozícióba kerülnek” – mondja a határozat.

1. A határozat helyesen állapítja meg, hogy a Béktv. 1. §-a azáltal, hogy homogén csoportként kezeli a különböző és az azonos nemű személyek párkapcsolatait, továbbá generális utaló szabálya (2. §-a), amely a bejegyzett élettársi közösség jogintézményét a különeműek vonatkozásában a lényeges tartalom (joghatások) tekintetében azonosá teszi a házassággal, sértik az Alkotmány 2. § (1) bekezdését, a 15. §-át, illetve a 70/A. § (1) bekezdését. Megalapozottan utal arra is, hogy a jogalkotónak kötelessége egyértelműen és világosan meghatározni az egyes jogintézmények rendeltetését, s a hasonló jogintézményeket egymástól elhatárolni. A jogalkotó e kötelezettségének

jelen esetben nem tett eleget, nem differenciált megfelelően és így nem különítette el felismerhető módon a különeműek bejegyzett élettársi kapcsolatát a házasságtól. A jogbiztonság sérelme abban mutatkozik meg, hogy ezáltal a Béktv. a különemű és azonos nemű személyekre vonatkozó rendelkezéseket teljesen összemossa. [Pl. „A bejegyzett élettársi kapcsolat megszüntetésére, a házasság felbontására vonatkozó rendelkezéseket alkalmazni kell” Béktv. 3. § (2) bekezdése] Komoly jogbizonytalanság forrása az is, hogy a Béktv. 2. § (2) bekezdése szerint az ott felsorolt rendelkezéseket akkor kell „megfelelően” alkalmazni, „ha törvény eltérően nem rendelkezik”.

A Béktv. idézett rendelkezései (is) nyilvánvalóan sértik az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében írt jogbiztonság követelményét, amely egyidejűleg a házasság és a család védelmét rögzítő 15. § sérelmének a veszélyét is előidézi.

Álláspontom szerint a törvényalkotó differenciálatlan szabályozása már önmagában előidézte az Alkotmány 15. §-ának és a 70/A. § (1) bekezdésének a sérelmét, s pusztán emiatt megsemmisíthette volna az Alkotmánybíróság az indítványokkal támadott és velük szoros összefüggésben álló törvényi rendelkezéseket, végső kimenetelében a törvény egészét. Magam itt meg is álltam volna, hiszen az Alkotmánybíróság ezt követően a tartalmi vizsgálata során már kénytelen-kelletlen azokat a rendelkezéseket elemezte, amelyek megállapított differenciálatlanságuk, önellentmondásaik folytán nem mentek át a jogbiztonság próbáján.

2. A határozat indokolása pusztán azon az alapon mondja ki azt, hogy az azonos nemű személyek számára a bejegyzett élettársi kapcsolat jogintézményének létrehozása nem alkotmányellenes, hogy az azonos neműek jogi lehetőség hiányában nem dönthetnek úgy, hogy a házasság kötelékébe lépnek az élettársi viszony helyett. Erre tekintettel a határozat – mint fentebb idéztem – megállapítja: „A hagyományos forma, a különeműek házassága nem került hátrányosabb helyzetbe azáltal, hogy az azonos nemű bejegyzett élettársak – az ilyen kapcsolat természetéből adódó különbségek fenntartása mellett – a házastársakéhoz hasonló pozícióba kerülnek.” Az Alkotmánybíróság erre tekintettel mindössze azt rögzítette a határozat 1. pontjában, hogy „az azonos nemű személyek számára a bejegyzett élettársi kapcsolat jogintézményének létrehozása nem alkotmányellenes”. Adós maradt azonban a rendelkező rész 1. pontja és az indokolás azzal, hogy a szabályozásnak vannak-e korlátai, mit jelenthet például a „házastársakéhoz hasonló pozíció”. Álláspontom szerint az Alkotmány 15. §-ában írt – a házasságra és a családra vonatkozó – állami intézményvédelmi kötelezettség az Alkotmánybíróság kötelezettségévé teszi annak bemutatását is, hogy az új szabályozás milyen feltételek fennállása esetén, milyen korlátok meghatározása mellett lehet konform a házasság és a család védelmét előíró alkotmányi rendelkezéssel. A határozat 1. pontja azt sugallja, mintha teljesen szabad keze lenne a törvényalkotónak abban, miként (milyen tartalommal) szabályozza újra az azonos neműek

– házassághoz hasonló – regisztrált élettársi kapcsolatát. A határozat indokolása tehát az alkotmányos kereteknek a körülhatárolásával adós maradt. Jóllehet az ideillő indokláselemek fellelhetők a határozatban, azok összerendezésére és a belőlük fakadó konklúziók meghatározására nem került sor. Előrebocsátom: itt messze nem arról van szó, hogy az Alkotmánybíróságnak a törvényalkotó helyébe kellett volna lépnie, mindössze arról, hogy meghatározza: milyen feltételek fennállásához és betartásához köti az azonos neműek „házassághoz hasonló” élettársi kapcsolatát újraszabályozó törvény alkotmányosságát. Közlebből: részletesen ki kellett volna bontania az indokolásnak azt, mit jelent a házasság „érték” tartalma, s az miként vendő figyelembe az Alkotmány 15. §-ában írt – a házasság és család védelmét tartalmazó – rendelkezés értelmezésénél.

Magam tehát a határozat – azonos neműek bejegyzett élettársi kapcsolatát elemző – indokolásának kiegészítését tartottam volna szükségesnek az alábbiak szerint.

Az Alkotmánybíróság a 14/1995. (III. 13.) AB határozatában részletesen értelmezte az Alkotmány 15. §-át, és kimondta, hogy a házasság „tipikusan közös gyermekek születését és a családban való felnevelését célozza, amellet, hogy a házastársak kölcsönös gondoskodásban és támogatásban élésének is kerete. (...) A házasság intézményét az állam arra tekintettel is részesíti alkotmányos védelemben, hogy elősegítse a házastársak számára a közös gyermekkel is rendelkező család alapítását. Ez a magyarázata annak, hogy az Alkotmány 15. §-a együtt említi a védelem két tárgyát: A Magyar Köztársaság védi a házasság és a család intézményét”. (ABH 1995, 82, 83.)

Az idézett határozat utal arra is, hogy: „Az utóbbi évtizedekben (...) mozgalmak indultak a homoszexuálisok hátrányos megkülönböztetése ellen. Másrészt változások tapasztalhatók a hagyományos családmódelben is, elsősorban a házasságok tartósságát tekintve. Mindez azonban nem ok arra, hogy a jog eltérjen a házasságnak attól a jogi fogalmától, amely a mai állapothoz vezető hagyományban mindig is élt, és amely a mai jogokban is általános, továbbá amely a köztudat és köznyelv házasság-fogalmával összhangban van. A mai Alkotmányok és a házasságra és családra vonatkozó rendelkezések összefüggéséből levezethetően a magyar Alkotmány is a férfi és nő közötti házasságot tartja értéknek, és azt védi”. (Alkotmány 15., 67., 70/J. §) (ABH 1995, 82, 83.) Az Alkotmánybíróság értelmezésében tehát a házastársak különeműsége fogalmi eleme a házasságnak, amelyet „értékként” definiál. Ebből következően a házasságkötéshez való – az Alkotmány 54. § (1) bekezdéséből levezetett – jog is csak a különböző nemű párokat illeti meg. A 37/2002. (IX. 4.) AB határozat leszögezte a következőket is: „A heteroszexuális, illetve a homoszexuális irányultság egyaránt az emberi méltóság lényegéhez tartozik, szétválasztásukra, az érintett személyek méltóságának nem egyenlő kezelésére kivételes indokok szükségesek. Ilyen például a házassághoz való jog tekintetében a homoszexuális irányultság megkülönböztetése. [14/1995. (III. 13.) AB határozat, ABH 1995, 82, 84.]”

(ABH 2002, 230, 245.) Álláspontját, amely szerint tehát a házasság intézményét egy férfi és egy nő életközösségként védi az Alkotmány 15. §-a, az Alkotmánybíróság későbbi határozataiban is fenntartotta [65/2007. (X. 18.) AB határozat, ABH 2007, 726.; 75/2007. (X. 19.) AB határozat, ABH 2007, 731.] és továbbra is fenntartja. Ezt az álláspontot erősíti meg az Európai Közösségek Bírósága is azzal, hogy kimondta: a tagállamok által általánosan elfogadott definíció szerint a házasság fogalma két különemű ember unióját jelenti. Ez az „érték”-ként definiált házasság az alapja a családnak, amely tipikusan közös gyermekek születését és családban való felnevelését célozza, amellet, hogy a házastársak kölcsönös gondoskodásban és támogatásban élésének is a kerete. [14/1995. (III. 13.) AB határozat] Ez az „érték” részesül – álláspontom szerint – az Alkotmány 15. §-a szerinti védelemben, s vele azonos vagy hozzá „hasonló” védelem semmilyen más élettársi kapcsolatot sem illethet meg. A különeműek közöttit azért nem, mert konkuráló kapcsolatként jönne szóba, az azonos neműek közöttit pedig azért nem, mert az nem hoz(hat) létre olyan családot, amely „tipikusan közös gyermekek születését és családban való felnevelését célozza.” Az utóbbiak esetében függetlenül megállhat persze az a tétel, amely szerint „[k]ét személy tartós életközössége megvalósíthat olyan értéket, hogy az érintettek személyi méltóságának egyenlő figyelembevételére alapján az együttélő személyek nemétől függetlenül igényt tarthat az elismerésre”. [14/1995. (III. 13.) AB határozat, ABH 1995, 82, 84.] Ez az „elismerés” azonban – nézetem szerint – semmiképpen nem mehet el odáig, ami veszélyeztetethetné az állam Alkotmány 15. §-ában írt – házasságvédelmi állami kötelezettségét.

Megjegyzem egyébként: az Alkotmány 15. §-ában a házasság (és a család) védelmére vonatkozó állami intézményvédelmi kötelezettség nem merülhet ki annak pusztán regisztrálásában, hogy a házasság és a család intézménye válságban van, s különösen nem jelentheti azt, hogy ha már válságban van, emeljünk fel hozzá, teremtsünk meg vele azonos, vagy hozzá hasonló (jog)intézményeket. Az állam – Alkotmány 15. §-ából folyó – intézményvédelmi kötelezettsége elsődlegesen abban áll, hogy a házasságot – mint a különemű személyek tartós életközösségén nyugvó „érték”-et – minden rendelkezésre álló eszközzel és módon (akár pozitív diszkriminációval is) segítse és támogassa. Azon kell munkálkodnia, hogy mind a házasság, mind a család a társadalom természetes alapintézményeként újra megtalálja értékhozó szerepéhez igazodó helyét. Álláspontom szerint a határozat indokolásának ezt a tételt is tartalmaznia kellett volna.

3. Összegezve: önmagában nem alkotmányellenes az, ha a törvényhozó szabályozza az azonos nemű személyek kapcsolatának egyes elemeit. Az azonos nemű személyek bejegyzett élettársi kapcsolatát szabályozó törvény azonban csak addig nem tekinthető alkotmányellenesnek, ameddig az az Alkotmány 15. §-ának érvényesülését – az abban „értékként” védett házasságot, s az ilyen házasságra

épülő családot – nem veszélyezteti. Másképpen szólva: a bejegyzett élettársi kapcsolat jogintézményének létrehozása önmagában nem alkotmányellenes mindaddig, amíg az lényegi tartalmi elemeiben nem válik azonossá, vagy hasonlóvá a házasság intézményével. Nézetem szerint ezek az alkotmányos korlátok a határozat 1. pontjában is helyet kaphattak volna.

Az a szabályozási mód, amelyet a Béktv. választott, nem biztosítja az Alkotmány 15. §-ában foglaltak védelmét. Azért nem, mert „fordított” alapállású: azt mondja ki, hogy a regisztrált élettársi kapcsolatokra nézve (a külön és azonos neműekre vonatkozó különbségtétel nélkül) a névviselésen és örökbefogadáson kívül a házasság szabályai az irányadók. Ez a szabályozási mód önmagában is az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében szabályozott jogállamiságból levezethető jogbizonytalanságot okoz(hat), ami – közvetlen alkotmányi rendelkezésről lévén szó – külön is bizonytalanná teszi a férfi és nő tartós életközösségén nyugvó és erre alapozottan értéként definiált házasság Alkotmány 15. §-ában írt védelmét. Ez utóbbit az biztosíthatta volna, ha a törvényalkotó egyenként, taxatív felsorolta volna azokat az elemeket, amelyek (a házasságból) figyelembevehetők lehetnének az azonos nemű személyek bejegyzett élettársi kapcsolatainál. (A „többi” pedig ezzel gyakorlatilag kizárta volna.)

Ez a szabályozási mód egzaktságánál, zártságánál fogva nyilván jobban összhangban áll az állam Alkotmány 15. §-ában írt házasság (és család) védelmi kötelezettségével, mint a Béktv. 2. § (2) bekezdése szerinti megoldás, amelynek értelmében az ott írt szabályokat „ha törvény másként nem rendelkezik”, akkor kell „megfelelően” alkalmazni.

Ebben az esetben, ilyen szabályozási mód mellett sem vezethet azonban az azonos nemű személyek élettársi kapcsolatának elismerése, pozitív módszerű szabályozása odáig, hogy „átveszi” a házasság szerepét, annak lényeges tartalmát.

Úgy ítélem meg, a határozat indokolásának még a fentiekre is ki kellett volna térnie.

Budapest, 2008. december 15.

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András alkotmánybíró különvéleménye

Egyetértek a határozat rendelkező része első pontjával: én sem tartom alkotmányellenesnek az azonos neműek közötti bejegyzett élettársi kapcsolat jogintézményét; de nem tudom követni a többséget abban, hogy alkotmányellenes az azonos és a különeműek közötti bejegyzett élettársi kapcsolat, ahogyan a most megsemmisített, a bejegyzett élettársi kapcsolatról szóló 2007. évi CLXXXIV. törvény (a továbbiakban: Béktv.) szabályozta.

A többségi határozattal két alapvető kérdésben nem értek egyet: (1) a házasság alkotmányjogi védelmének tartalma és jelentősége megítélésében, valamint ezzel szoros összefüggésben (2) a párcapcsolatok, illetve az egyes életformák jogi lehetőségei elismerésének szabályozásában az egyenlőként kezelés (az egyenlő méltóság) alkotmányos normájának [Alkotmány 54. § (1) bekezdés] alkalmazandósága kérdésében.

1. A házasság alkotmányos védelme

A bejegyzett élettársi kapcsolat alkotmányjogi megítélése szorosan összefügg a házasság alkotmányos védelmével (Alkotmány 15. §). A házasság alkotmányos védelme a klasszikus alkotmányokban és alkotmányos (állampolgári jogi) felsorolásokban nem is szerepel – nyilván azért, mert a házasság intézménye (ahogyan fennállt) nem kívánt különös védelmet. Ami jogi védelemre szükség volt a magánjog mellett, a büntetőjog szolgáltatta. (Erről gazdag anyag található Vámbéry Rusztem: A házasság védelme a büntetőjogban, Budapest 1901. című művében.)

Az újabb alkotmányokban, mint a Weimari Alkotmány 119. szakasza, nagyjából a család társadalmi szerepének változását követve és, mint nálunk is, a család védelmével összekötve megjelenik a házasság védelme az alkotmányjogban is. A házasság alkotmányos védelme – a családdal együtt vagy magában – elsősorban intézményvédelem, intézmény-biztosíték. Alkotmányjogi tartalma vizsgálatában két alapvető kérdést kell elkülöníteni: (1) a házasság fogalmát; és (2) a védelem mibenlétét.

1.1. A házasság fogalma

A házasság meghatározása az intézményi garancia terjedelmének meghatározásához alapvető.

Az alkotmány házasság fogalma – ezt a határozat is hallgatólag elfogadja – a társadalom, vagy inkább annak többsége házasságról alkotott felfogása szerinti házasságot jelent. Ez a felfogás, pontosabban a társadalom konvencionális erkölcsé (az erkölcsi szokás, *mores*, *Sitte*, *moeurs* értelmében) jelenti a házasság változó alkotmányos fogalmát. A házasság alkotmányos védelme a mindenkori (konvencionális) társadalmi erkölcs szerinti házasság intézményi biztosítéka. A házasságnak az Alkotmány számára meghatározó fogalma ezért változik, de legalábbis változhat igazodva a társadalom változó konvencionális házasság-felfogásához. A házasság jogi normáinak meg kell felelnie a társadalom konvencionális normái szerinti házasságnak. Világos persze, hogy a modern társadalomban kivált nehéz megállapítani, pontosan mi a konvencionális (vagy a többségi, meghatározó) társadalmi erkölcsi felfogás, hiszen az egyes társadalmi csoportok, korosztályok, különböző életfelfogású emberek egészen eltérő normákat követnek vagy tartanak helyesnek.

Különösen igaz ez a házasságra és a szexuális erkölcsre, valamint a családfelfogásra. A házasság társadalmi fogalma – ezzel együtt az életforma, életmód, életfelfogás – különbsége időben és térben nyilvánvaló és közismert. De a házasság társadalomban elfogadott mintája magában az európai kultúrkörben óriásit változott, kivált a 20. század-

ban. A *Code civil* eredeti változatában (Art. 204 skk.) például a házasság a férj uralmát jelentette a feleség és a gyermekek felett, férjzett nő férje hozzájárulása nélkül szerződést nem köthetett, kereső foglalkozást nem folytathatott, tulajdonával nem rendelkezhetett, lakóhelyét nem válthatta meg – nem beszélve a válás szigorú feltételeiről vagy lehetetlenségéről.

Mivel a házasság alkotmányos védelme a társadalom uralkodó normái (a mindenkori konvencionális erkölcs) szerinti házasság fennállását biztosítja, képviselhetőnek tartom az Alkotmánybíróság korábbi határozataiban [különösen a 14/1995. (III. 13.) AB határozat, ABH 1995, 82, 87.; a továbbiakban: Abh.] elfogadott és most megerősített nézetet, amely a házasságnak egyedül nő és férfi közötti tartós párkapcsolatot tekint. Ez csak annyit jelent, hogy magam is úgy gondolom, a mai magyar uralkodó társadalmi morál szerint ez tényleg így van. Más kérdés, hogy a társadalom konvencionális morálja mennyire helyes a kritikai morál szémszögéből.

Ebből következik, hogy a házasság alkotmányos fogalma változhat, sőt változnia kell, ha a társadalomban uralkodónak elfogadott házasság és családfelfogás megváltozik, melynek követése a törvényhozó feladata. Erre annál is inkább szükség van, mert a családjogi törvényhozás általában is a tapasztalatok szerint nehézkesen követi a család társadalmi változásait.

1.2. A házasság védelmének eszközei

A házasság védelmének alkotmányjogilag három alapformája különíthető el. Az első szerint a házasság alkotmányos védelme a házasság, mint *jogintézmény létezését* biztosítja: a törvényhozó a házasság intézményét nem szüntetheti meg.

A második esetben a védelem erősebb: a házasság védelme a házasság *preferálását* jelenti. Ez kizárja, hogy a jog a házassággal egyenértékűnek tekintse a házassághoz hasonló együttélési formákat. Az egyenértékűség itt a jogi hatások és státus azonosságát vagy erős hasonlatosságát jelenti. A házasság ilyen védelme nem tekint alkotmányellenesnek a házassághoz valamennyire hasonló (de házasságkötés nélküli) párkapcsolatokat, ha jogilag nem azonosak a házassággal.

A harmadik, legerősebb védelem a házasság jogi *kizárólagosságával* védi a házasság intézményét. Ez volt a törvényhozók általános felfogása a 19. században és jó ideig a 20. században is – már ahol elválasztották az egyházi és a polgári házasságot (mint Magyarországon az 1895. október 1. napján hatályba lépett 1894. évi XXXI. törvénycikk óta). A magyar jogrendszer is elvileg 1977-ig (a Ptk. akkori 578. §-a beiktatásáig), ezt vallotta, bár a bírói gyakorlat jóval korábban elismerte a különben egyre terjedő házasság nélküli párkapcsolatok polgári jogi hatásait. 1973-ban a Polgári Kollégium 94. számú állásfoglalásában, amelyet később a 369. számú állásfoglalás módosított, a Legfelsőbb Bíróság megállapította, hogy az élettársi jogviszony családi jellegű társadalmi viszony, amelyben az élettársak vagyoni viszonyai – gazdasági ismervei alapján – leginkább a polgári jogi társaság elemeit tartalmazzák. Megál-

lapította továbbá, hogy az élettársak együttélése alatt, illetve a közös gazdasági tevékenység végzése révén szerzett vagyon közös tulajdonba kerül. A Ptk. 1977-es módosítása (1977. évi IV. törvény) a 94. számú állásfoglalást törvényi szintre emelte az 578. § (a későbbi 578/G. §) beiktatásával, amely definiálta az élettársi kapcsolat fogalmát és rendezte a felek vagyoni viszonyát.

A törvényhozó tudatosan kívánja hátrányosabb helyzetbe hozni a nem házaspárkapcsolatban élőket és leszármazottaikat – nem utolsósorban a házasságon kívül született gyermekek hátrányosabb (esetenként el sem ismert) családjogi helyzetével. Ez utóbbi felfogással a házasság büntetőjogi vagy polgári jogi (kártérítési) védelme – a „házasságellenes” magatartás szankcionálása -is összefér.

2. A bejegyzett élettársi kapcsolat és az alkotmányos egyenlőség

A házasság alkotmányos védelme előbb vázolt három lehetőségéből a többségi határozat a másodikikat választotta. Ezt nem tudom elfogadni, mert azt gondolom, hogy a házasság alkotmányos védelmének ez a változata (a harmadikról nem is beszélve) nem egyeztethető össze az alkotmányos demokrácia alapvető értékével: a társadalomban élő emberek szabadságával és egyenlőségével – egyenlő szabadságával és/vagy szabad egyenlőségével. Egyedül az első változat tekinthető alkotmányosnak; a másik két változat elfogadása csak az alkotmányos jogok, az egyenlő szabadság, igazolhatatlan korlátozásával lehetséges. A házasság alkotmányos védelmének gyengébb változata nem különböztet a házasságot választók és nem választók között, csak kötelezővé teszi a törvényhozónak a mindenkori konvencionális házasság mint jogintézmény fenntartását.

Az alkotmányos egyenlőség (mint egyenlő méltóság) kérdése megkerülhetetlen az azonos neműek párkapcsolatai jogi szabályozásának megítélésében. Az Alkotmánybíróság többször is világosan kifejezte, hogy a szexuális irányultság a személyiség része, így az emberi méltóság alkotmányos védelme illeti meg. E döntéseket – mint a 21/1996. (V. 17.) AB határozat (ABH, 1996, 74, 88.) vagy a 37/2002. (IX. 4.) AB határozat, ABH 2002, 230, 265. – a határozat egyetértően idézi. Ebből azonban csak a házasság, mint jogintézmény védelmének (fenntartásának) kötelezettsége következik, nem pedig az a többségi felfogás, amely különbözőképpen kezeli és így különböző értékűnek tekint az egyes szabadon választott – szabadon meg is változtatható – életformákat, párkapcsolatokat.

Ebből következik, hogy a házasság alkotmányos védelme nem lehet államcél sem. Az államnak egyenlően kell kezelnie a házasság mellett döntő és a házasságot kötni nem kívánó (vagy az adott időben nem házaspár), esetleg házaspárként nem is tudó, polgárait. Az egyenlően kezelés kizárja a házasság intézményének jogi eszközökkel történő ráerőltetését vagy, például kedvezményekkel csak ösztönzését is. Ez a tilalom természetesen csak az államot köti: a társadalom tagjai közötti kommunikáció szabadsága nem zár el senkit a meggyőződése szerint helyes életforma mel-

letti, akár nyilvános, kiállástól. Az Alkotmánybíróság az emberi méltóság (az önrendelkezési jog) részének tekinti (ld. pl.: 102/B/1999. AB határozat, ABH 2000, 797, 798.) a házasságkötés jogát. Ha a házasságkötés szabadsága alkotmányos jog, ugyanennyire alkotmányos jog a nem-házassodás szabadsága is. Ezt éppúgy tiszteletben kell tartania a törvényhozónak, mint a házasságkötés jogát.

Mint említettem már a többséggel egyetértek abban is, hogy a bejegyzett élettársi kapcsolat az azonos nemű párok számára alkotmányos, mert ők házasságot nem köthetnek, így a házasság alkotmányos védelme nem is terjedhet ki olyan párokra, amelyek nem tartoznak a házasság fogalma extenziójába (terjedelmébe). Ha az Alkotmány a körte alkotmányos védelmét írta elő, az őszibarack körtével azonos védelme nem sérthetné a körte Alkotmányban előírt védelmét. A fentebb felhozott érvek alapján (mint konvencionális erkölcsi szokást, tényként) magam is elfogadom, hogy a házasság mai alkotmányos fogalma *nem tartalmazza* az azonos neműek tartós és jogilag – akár, mint a bejegyzett élettársi kapcsolatról szóló törvényben, személyi állapotként – elismert párkapcsolatát. Ebből viszont az is következik, hogy az azonos nemű párok bejegyzett élettársi kapcsolata eleve nem állhat semmilyen kapcsolatban, így ellentétben sem, a házasság alkotmányos védelmével. [Ez az érvelés különben a német Alkotmánybíróság 2002. július 17-én kelt 1 BvF 1/01, illetve 1 BvF 2/01 határozatában (E 105, 313.) világosan kifejtve megtalálható.]

Ebben a felfogásban a nő-férfi bejegyzett élettársi kapcsolata és a nő-férfi házassága közötti hasonlóságnak – ami természetes, mivel ugyanazt a tárgyat, a tartós párkapcsolatok jogi elismerését szabályozza – a bejegyzett élettársi kapcsolat alkotmányossága megítélésében nincs jelentősége. Az állam, ha a társadalom minden felnőtt tagját egyenlően szabadnak tekinti, nem határozhatja meg, milyen párkapcsolatban és családban éljenek, sőt azt sem, hogy kívánnak-e egyáltalán családban és párkapcsolatban élni, vagy inkább anakoréták szeretnének lenni, vagy éppen egy szerzetesrend tagjai.

3. A bejegyzett élettársi kapcsolatról szóló törvény alkotmányossága

Az Alkotmánybíróság többsége szerint a Béktv. alkotmányellenes, mert a bejegyzett élettársi kapcsolat túlságosan hasonlít a házasságra – gyakorlatilag csak nevében különbözik tőle. Ez okozza a törvény alkotmányellenességét, és pedig *nem az azonos nemű*, hanem a különmemű párok bejegyzett élettársi kapcsolatának szabályozása miatt. A határozattal egyetértek abban, hogy a bejegyzett élettársi kapcsolat azonos nemű párok számára alkotmányos, de szerintem nem alkotmányellenes, hogy a törvény ugyanezt nő-férfi párok számára is lehetővé tette (akik egyébként házasságot is köthetnének).

Nem értek egyet a többségi határozattal abban, hogy a Béktv. szerinti nő és férfi közötti bejegyzett élettársi kapcsolatról szóló szabályok alkotmányellenesek, mert a 2. § házasságra utaló szabályával gyakorlatilag minden, a házastársról szóló szabályt a bejegyzett élettársra is alkal-

mazni rendel, ami ellentétes a házasság alkotmányos védelmével. Ez a többség szerint abban áll, hogy a bejegyzett élettársi kapcsolat valódi konkurenciája a házasságnak. A többségi érvelés a házasság alkotmányos védelmének már bírált felfogását fogadja el: azzal érvel, hogy a bejegyzett élettársi kapcsolat (nő-férfi párok esetén) túlságosan hasonlít a házassághoz, így alkotmányellenes.

Ezzel nemcsak a házasság alkotmányos védelmének szerintem téves felfogása miatt nem értek egyet, hanem azért sem, mert a bejegyzett élettársi kapcsolatot a házasságtól jogilag különbözőnek tartom.

A két intézmény közötti különbség részben megítélés kérdése: kinek sok, kinek kevés. Én úgy gondolom, a különbség elegendő ahhoz, hogy másik intézménynek tekintsük – és ténylegesen elgondolható a párkapcsolatok több csoportja is, kivált az idősebbek között lehetnek, akik számára a bejegyzett élettársi kapcsolat a házassággal szemben egyes párok számára valódi alternatíva lenne. Mi több, legalább egy tekintetben a bejegyzett élettársi kapcsolat jobban védte volna a házasság intézményét, mint a most érvényben maradó szabályozás. Eszerint ugyanis semmi nem zárja ki, hogy egy házas férfi vagy nő egy szintén házas nővel vagy férfival a Ptk. 578/G. § szerinti élettársi kapcsolatot létesítsen – akár úgy is, hogy e pár azonos nemű (de közben mindketten házasok). Ezt a házasság intézményének aligha kedvező helyzetet a bejegyzett élettársi kapcsolatról szóló törvény 1. és 2. § egyértelműen kizárta volna: bejegyzett élettársi kapcsolatot, házas ember nem létesíthetett volna, amint a bejegyzett élettársi kapcsolatban élő sem köthetett volna házasságot (a kapcsolat megszüntetése nélkül) mással, mint bejegyzett élettársával.

A többség szerint a bejegyzett élettársi kapcsolatot az hozta túl közel a házassághoz, hogy a törvény 2. §-a megfelelően alkalmazni rendeli a házasságról szóló szabályokat a bejegyzett élettársi kapcsolatra, de csak akkor, ha „törvény másként nem rendelkezik”. A határozat szerint ez túlságosan közel hozza a két intézményt – szerintem nem. A „megfelelő alkalmazás” egyrészt kellő mérlegelési lehetőséget adott volna a bírónak és a többi jogalkalmazónak, törvény pedig rendelkezhetett volna eltérően. Az eltérő vagy azonos szabályozás alkotmányosságáról az Alkotmánybíróság szükség esetén az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdése alapján eldönthette volna, indokolt-e alkotmányosan a különbségtétel vagy hiánya. De nem feledkezhetünk meg arról sem, hogy a magyar jogban évtizedes bírói gyakorlata van a házasságról szóló egyes szabályok „megfelelő alkalmazásának” az (értelemszerűen nem bejegyzett) élettársak kapcsolatára (pl.: BH 1984/6/225.).

Budapest, 2008. december 15.

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 21/B/2008.

Közzétéve a Magyar Közlöny 2008. évi 180. számában.

155/2008. (XII. 17.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára, továbbá mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló indítványok tárgyában – *dr. Bragyova András* és *dr. Holló András* alkotmánybírák különvéleményével – meghozta a következő

h a t á r o z a t o t :

1. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy az egyes adótörvények módosításáról szóló 2008. évi VII. törvény 29. § (2) bekezdése alkotmányellenes, ezért azt 2008. március 17-ére, a törvény kihirdetése napjára visszamenőleges hatállyal megsemmisíti.

2. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a helyi adókról szóló 1990. évi C. törvénynek az egyes adótörvények módosításáról szóló 2007. évi CXXVI. törvénnyel és az utasok személyi poggyászában importált termékek általános forgalmi adó és jövedéki adó mentességéről szóló 2008. évi LXVIII. törvénnyel megállapított, 2009. január 1-jétől hatályos 15–16. §-a, 21–22. §-a, 22/A. §-a, az 52. § 51., 55–59. pontjai, továbbá 1. és 2. számú melléklete alkotmányellenes, ezért e rendelkezéseket megsemmisíti. A megsemmisített módosító rendelkezések 2009. január 1-jén nem lépnek hatályba.

3. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a luxusadóról szóló 2005. évi CXXI. törvény egésze alkotmányellenes, ezért azt e határozat kihirdetése napjával megsemmisíti.

4. Az Alkotmánybíróság a helyi adókról szóló 1990. évi C. törvény rendelkezéseinek az egyes adótörvények módosításáról szóló 2008. évi VII. törvénnyel való módosítása okán, az Alkotmány 2. § (1) bekezdésébe foglalt jogállamiságból fakadó normavilágosság követelményébe való ütközés miatt előterjesztett indítványokat elutasítja.

5. Az Alkotmánybíróság a luxusadóról szóló 2005. évi CXXI. törvénnyel kapcsolatban mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség miatt előterjesztett indítványokat elutasítja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

Az Alkotmánybírósághoz több indítvány érkezett a luxusadóról szóló 2005. évi CXXI. törvény (a továbbiakban:

Ltv.) egésze, illetve egyes rendelkezései alkotmányellenességének megállapítására.

1. Az egyik indítványozó szerint a törvény ellentétes az Alkotmány 70/I. §-ával, mert csak magánszemélyek esetén ír elő adókötelezettséget, miközben az Alkotmány 70/I. §-a természetes személyek, jogi személyek és jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetek számára egyaránt előírja a közterhek viselésének kötelezettségét. Emellett azért is az Alkotmány 70/I. §-ába ütközőnek tartja az Ltv.-t, mert nincs tekintettel a magánszemélyek vagyoni helyzetére, azaz nem azzal arányosan állapítja meg az adókötelezettséget, és nem veszi figyelembe a vagyont terhelő, azt csökkentő hiteleket.

Alkotmányellenes (a jogegyenlőség elvébe ütközik), hogy több, de egyenként 100 millió forint alatti vagyontárgy esetén nem áll fenn adókötelezettség, míg egyetlen, de 100 millió forintot meghaladó értékű vagyontárgy esetén igen. Sérti a jogegyenlőséget az is, hogy a külföldön lévő ingatlan és a nagy értékű ingóságok nem adókötelesek.

Alkotmányellenességre vezet, hogy az Ltv. hatálya alá tartozó személyek az adóköteles ingatlant adózott jövedelmükből szerezték meg, így a luxusadó felveti a kétszeres adóztatás kérdését is.

Ellentétes az Ltv. az Alkotmány 9. § (1) bekezdésével, mert az Alkotmány olyan piaccgazdaságról rendelkezik, amelyben a köztulajdon és a magántulajdon egyenjogú és egyenlő védelemben részesül. Az Ltv. hatálya pedig csak magánszemélyekre terjed ki, így a tulajdoni formák egyenjogúsága és egyenlő védelme nem valósulhat meg. Az Ltv. egésze hasonló okból ellentétes még az Alkotmány 9. § (2) bekezdésével is. A magánszemélyek kifejezetten hátrányba kerülnek a más jogalanyokkal szemben. A kizárólag őket terhelő speciális adónem miatt nem egyenlő feltételekkel vesznek részt a gazdasági versenyben, ami sérti a vállalkozás jogát és a gazdasági verseny szabadságát.

Az Ltv. sérti a jogbiztonság elvét is, mert lényegében visszamenőleges hatályú jogalkotást valósít meg, és emiatt ellentétes a jogalkotásról szóló 1987. évi XI. törvény (a továbbiakban: Jat.) 12. § (2) bekezdésével.

2. A második indítvány közel azonos az első indítvánnyal. Az előzőeken túl kifejezetten hivatkozik az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdésére, azt állítva, hogy az Ltv. egésze sérti az egyenlő elbánás elvét, mivel a jogalkotó ésszerű indok nélkül, önkényesen tett különbséget a magántulajdon egyes nemei között, és a jövedelmi viszonyok tényleges figyelembevételével állapította meg az adókötelezettséget.

A jogbiztonságot azért sérti a törvény, mert hatálya a már megindult, de még be nem fejeződött vagyonszerzésekre is kiterjedt.

3. A harmadik indítványozó mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítását kéri, mert szerinte az Ltv.-ben hiányzik az ingatlan számított értéke mellett felállított törvényi vélelemmel szembeni ellenbizonyi-

tás lehetősége. Mindez az Alkotmány 2. § (1) bekezdését és a 70/I. §-át sérti.

Az adó alapjának meghatározására szolgáló számított érték kiszámítási szabályai nem biztosítják, hogy mindig a valóságnak teljesen megfelelő eredményre jussunk a konkrét ingatlanok esetében. A törvény vélelmet állít fel, és valós értéként kezeli a törvényben írt számítási módszer szerint megállapított számított értéket. Az alkotmányellenességet nem oldja fel az, hogy az adózó az önkormányzati adóhatóság adót kivető határozata ellen jogorvoslattal élhet, mert az önkormányzatok a törvényben szabályozott számítási módtól nem térhetnek el.

Mindez kiüresíti az adókötelezettek jogorvoslathoz való jogát, és a vagyonarányos közteherviselés sem valósulhat meg mindaddig, amíg nem garantált, hogy az adózó az ingatlana tényleges értékének megfelelő mértékű adót fizessen. Az indítványozó az Alkotmánybíróság korábbi (a megdönthető törvényes vélelemmel kapcsolatos) határozatára is hivatkozik. Az AB határozatban előírt garanciák hiányoznak, ezért a törvény alkotmányellenes módon hiányos.

Ezekén túl az Ltv.-ben szabályozott, az adó alapjának meghatározására alkalmazott számítási mód (illetve a szabályozás hiányos jellege) sérti a jogbiztonságot, az állampolgárok számára kiszámíthatatlan, mert a számított érték, valamint a valós érték közötti eltérés esetén nem tudják eldönteni, hogy kell-e bevallást tenniük, avagy nem.

4. A negyedik indítványt az állampolgári jogok országgyűlési biztosa terjesztette elő, aki indítványát időközben kiegészítette, illetve módosította.

4.1. Az első, 2007. novemberében előterjesztett indítványában az országgyűlési biztos a helyi adókról szóló 1990. évi C. törvénynek (a továbbiakban: Htv.) az egyes adótörvények módosításáról szóló 2007. évi CXXVI. törvény (a továbbiakban: Amtv.) által módosított, építményadóra, illetve telekadóra vonatkozó rendelkezéseit támadta.

A kifogásolt módosítás az adóalap és az adómérték meghatározásának szabályait érintette. Ennek következtében 2009. január 1-jétől az építmény- és telekadó alapja kizárólagosan az úgynevezett számított érték lett volna. A számított érték meghatározása érdekében bekerült a Htv.-be egy adóztatási célú értékelési módszertan. Ezzel az indítvány benyújtásakor hatályos, a korrigált forgalmi érték szerinti adóztatás és a m² szerinti adóalap alkalmazásának lehetősége megszűnt. Az Amtv. szerinti új értékelés az Ltv.-ben már alkalmazott értékelési módszeren alapul. Az országgyűlési biztos szerint ez a szabályozás nem a pontos forgalmi érték megállapítására szolgál, hanem arra – amint azt a törvényjavaslat indokolása is említi –, hogy az ingatlanok egymás közti érték-arányait az adóalapban érvényre juttassa. Az adóztatási módszertan gyakorlatilag azt a célt szolgálja, hogy az ingatlanok egyedi – azaz a hatóság általi helyszíni szemle alapján végrehajtott – értékelésére ne legyen szükség.

Megítélése szerint a 2009. január 1-jétől a Htv.-ben hatályba lépő szabályozás az adóalap – az ingatlan számított értéke – konkrét meghatározását illetően olyan tág mérlegelési lehetőséget ad az önkormányzati adóhatóság részére a vélelmezett értékhatárok keretei között, amellyel nem tesz eleget a kiszámíthatóság követelményének, ugyanakkor a törvény nem ad lehetőséget az adóalannak a tényleges érték bizonyítására. Az adójogban a becslést, illetve a vélelem alkalmazását csak érdemi ellenbizonyítási lehetőség biztosítása esetén szabad alkalmazni. Ennek hiányában nem biztosított, hogy az adóztatás a tényleges jövedelemre, illetve vagyonra irányul. A vélelem megdöntésére irányuló bizonyítás lehetőségét az Alkotmány 70/I. §-ára figyelemmel kizárni nem lehet. Mindezek alapján az országgyűlési biztos az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) és az állampolgári jogok országgyűlési biztosáról szóló 1993. évi LIX. törvény (a továbbiakban: Obtv.) alapján indítványozta a Htv. 2009. január 1-jétől hatályos 15–16., 21–22., 22/A. §-ainak, továbbá 1. és 2. számú mellékletének, valamint a szoros tárgyi és tartalmi összefüggés, hasonlóság okán az Ltv. egészének az Alkotmány 2. § (1) bekezdésébe, valamint a 70/I. §-ába ütközésének megállapítását, és e jogszabályhelyek megsemmisítését.

4.2. Időközben az Országgyűlés az országgyűlési biztos által megtámadott jogszabályokat az egyes adótörvények módosításáról szóló 2008. évi VII. törvénnyel (a továbbiakban: Amtv2.) ismételten módosította, ezért szükségesnek tartotta indítványa kiegészítését.

4.2.1. A módosítás szerint a Htv. 7. § b) pontja úgy módosul, hogy a vagyoni típusú adók (vagyis az építményadó és a telekadó) alapját az önkormányzat – választása szerint – három módon is, azaz a terület alapján tételes összegben, a korrigált forgalmi érték alapulvételével, illetve a számított érték alapján meghatározhatja. A számított érték alapú meghatározás nem a tételes összegű (m² alapú), illetve a korrigált érték alapú adóalap – meghatározás helyébe lép, hanem azok mellett, harmadik fajta adóalap – meghatározási lehetőség lesz. Az Amtv2. 19–22. §-ai ennek megfelelően módosítják a Htv. 15–16. és 21–22. §-ait. Álláspontja szerint az Amtv2. által meghatározott – hármas – alternatív adóalap meghatározási módban a számított érték alapú – tartalmilag az első módosítás (Amtv.) által bevezetni rendelt – adóalap meghatározási módszer a korábban leírtaknak megfelelően továbbra sem egyeztethető össze az Alkotmány 2. § (1) bekezdésével és a 70/I. §-ával, ezért indítványát ebben a kérdésben fenntartotta.

4.2.2. Az országgyűlési biztos indítványát kiterjesztette az Amtv2.-nek a Htv.-t és Amtv.-t módosító rendelkezései hatálybalépésére, illetve a hatályvesztésre, az alábbiak miatt.

Az Amtv2. 23. §-a szerint – az Amtv. 378. §-át módosítva – a Htv. 22/A. §-a, az 52. §-ban meghatározott egyes fogalom-meghatározások, valamint a Htv. 1. és 2. számú melléklete – amely rendelkezések a számított érték fogalmát, az ehhez kapcsolódó fogalmakat és az ezzel összefüggő besorolásokat tartalmazzák – 2009. január 1-jén lépnek

hatályba. Az Amtv2. 28. § (1) bekezdése szerint a Htv.-nek és az Amtv.-nek az Amtv2. által módosított rendelkezései szintén 2009. január 1-jén lépnek hatályba. Az Amtv2. 28. § (2) bekezdése ugyanakkor akként rendelkezik, hogy az Amtv. 133. §-a (bizonyos adókedvezményre vonatkozó rendelkezés), 136–137. §-a (az építményadó tekintetében a számított adóalapra és az ezzel összefüggő adómértékre vonatkozó rendelkezések), valamint 139–140. §-a (a telekadó tekintetében a számított adóalapra és az ezzel összefüggő adómértékre vonatkozó rendelkezések) nem lépnek hatályba. Az Amtv2. tehát a saját szabályait 2009. január 1-jével beépíti a Htv.-be és az Amtv.-be, míg az Amtv. egyes rendelkezéseinek hatálybalépését megakadályozza („blokkolja”).

Az Amtv2. 29. § (2) bekezdése szerint az érdemi módosító rendelkezések (az Amtv2. 1–24. és 31. §-ai), melyek az építményadó és telekadó alapját és mértékét rögzítik, 2008. május 2-án, vagyis a 2009. január 1-jei hatálybalépés előtt hatályukat veszítik. Ennek következtében az Amtv. „blokkolt” rendelkezései (133. §-a, 136–137. §-a és 139–140. §-a) nem lépnek hatályba, az e rendelkezések helyére lépő tartalmi módosítások pedig az Amtv2. 29. § (2) bekezdése miatt szintén nem léphetnek hatályba, mert a hatálybalépés időpontja – 2009. január 1. – előtt az Amtv2. 29. § (2) bekezdése alapján – 2008. május 2-án – hatályukat veszítették. Álláspontja szerint a Htv.-ben az adóalap és adómérték meghatározása 2009. január 1-jétől továbbra is az alapterület, vagy korrigált forgalmi érték alapján történhet.

Tovább bonyolítja a helyzetet, hogy az Amtv2. nem érintette az Amtv. 141. §-át, amely beilleszti a Htv.-be – 2009. január 1-jei hatálybalépéssel – a számított értéket meghatározó új 22/A. §-t, és az Amtv2. érintetlenül hagyja az Amtv. 7. és 8. mellékletét, amelyek a Htv. – 2009. január 1-jétől hatályos – 1. és 2. számú mellékletének tartalmát határozzák meg. Mivel az Amtv2. 29. § (2) bekezdése alapján a számított érték alapján történő építmény és telekadó alap és mérték meghatározására vonatkozó szabályok jóval a hatálybalépés előtt hatályukat veszítik, a Htv. úgy tartalmaz 2009. január 1-jétől a számított értékre vonatkozó szabályokat (22/A. §, valamint 1. és 2. számú melléklet), hogy az a törvény egyéb rendelkezéseivel nem függ össze, hiszen az országgyűlési biztos szerint azt a törvényben szabályozott egyes helyi adók alapjának és mértékének meghatározása során nem kell alkalmazni. Ez önmagában sérti a normavilágosság alkotmányos követelményét. Az Ltv.-nek az Amtv. 410. §-ával módosított és 2009. január 1-jétől hatályos 5. § (1) és (7) bekezdése a Htv. 2009. január 1-jétől hatályos 1. és 2. számú melléklete szerint rendeli a luxusadó alapját meghatározni. (Az Ltv. eredeti 1. és 2. számú mellékletét az Amtv. 442. §-a 2009. január 1-jével hatályon kívül helyezi.)

Az országgyűlési biztos szerint a fent ismertetett szabályozási zavar nem egyeztethető össze a normavilágosság Alkotmánybíróság által meghatározott követelményeivel, mert a szabályozás értelmezhetetlen, jogbizonytalanságot teremt, nem kiszámítható, és címzettjei számára előre nem

látható. Az is sérti a normavilágosság követelményét, hogy a luxusadó alapját nem az Ltv., hanem a Htv. szabályai szerint kell meghatározni.

Az Amtv2. 29. § (2) bekezdésének az Országgyűlés által történő elfogadása felveti a közjogi érvénytelenség kérdését is. Ezt a törvényt az Országgyűlés az egyes adótörvények módosításáról szóló T/5125. számú törvényjavaslat (a továbbiakban: Javaslat) alapján fogadta el 2008. március 10-én. A Javaslat eredetileg csak az általános forgalmi adóról szóló 2007. évi CXXVI. törvény (a továbbiakban: Áfatv.) és az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény (a továbbiakban: Art.) módosítására irányult. A Javaslat „Hatályon kívül helyezendő rendelkezések” alcíme alatt szereplő 20. § (2) bekezdése a Javaslat 1–16. és 21. §-ai, az azokat megelőző alcímek, valamint az 1. és 2. számú melléklete 2008. május 2. napján történő hatályvesztéséről rendelkezett. A Javaslat módosítására az Országgyűlés Költségvetési, pénzügyi és számvévesztési bizottsága nyújtott be bizottsági módosító javaslatot T/5125/4. alszámon (a továbbiakban: módJ.). A módJ. a Javaslatot kiegészítette a 16. §-t követően a 17–23. §-okkal.

A különböző – az Országgyűlés által elfogadott – módosító javaslatok hatására a Javaslat eredeti 20. §-ának számozása 29. §-ra változott. Noha a 20. § (későbbi 29. §) tartalmi módosítására – az Országgyűlés honlapjáról letölthető irományok szerint – senki nem tett javaslatot, az Országgyűlés által elfogadott törvényszöveg a Magyar Közlöny 2008. évi 44. számában úgy jelent meg, hogy a 29. § (2) bekezdése már azt tartalmazta: „E törvény 1–24. és 31. §-ai, az azokat megelőző alcímek, valamint e törvény 1. és 2. számú melléklete 2008. május 2. napján hatályát veszti.”

Az országgyűlési biztos álláspontja szerint senki nem kezdeményezte a Javaslat 20. §-ának tartalmi módosítását, ezért a Magyar Közlönyben nem az Országgyűlés által elfogadott normaszöveg került kihirdetésre. Véleménye szerint az Amtv2. 29. § (2) bekezdése esetében olyan törvényszöveg kihirdetésére került sor, amelyet az Országgyűlés nem a Magyar Közlönyben közzétett tartalommal fogadott el.

4.2.3. A fentiekben részletesen ismertetettükre figyelemmel, az országgyűlési biztos kérte a Htv. 2009. január 1-jétől hatályos, az Amtv., valamint az Amtv2. által meghatározott tartalmú 15–16., 21–22., 22/A. §-ainak, továbbá 1. és 2. számú mellékletének az Alkotmány 2. § (1) bekezdésébe, valamint a 70/I. §-ába ütközésének megállapítását, és e törvényi rendelkezések megsemmisítését. Indítványt terjesztett elő emellett annak megállapítására, hogy az Amtv2. 29. § (2) bekezdését az Országgyűlés nem a Magyar Közlöny 44. számában közzétett tartalommal fogadta el, és mint közjogilag érvénytelen – az Alkotmány 2. § (1) bekezdésébe ütköző – alkotmányellenes törvényi rendelkezést semmisítse meg. Kérte ezen túlmenően az Ltv.-nek az adóalap meghatározására vonatkozó jelenleg (2008. májusában) hatályos 4. és 5. §-ának, valamint 1. és 2. számú mellékletének az Alkotmány 2. § (1) bekezdésé-

be, valamint a 70/I. §-ába ütközésének megállapítását és e jogszabályhelyek megsemmisítését. Indítványozta továbbá az Ltv.-nek az adóalap meghatározására vonatkozó, 2009. január 1-jétől hatályos 4. és 5. §-ának – a normavilágosság elvét sértő módon – az Alkotmány 2. § (1) bekezdésébe, valamint a 70/I. §-ába ütközésének megállapítását és megsemmisítését.

4.3. Egy további indítványozó utólagos normakontroll keretében terjesztett elő kérelmet az Ltv. és az Amtv. 410. §-a, valamint a luxusadó fővárosi alkalmazásáról szóló 13/2006. (III. 29.) Föv. Kgy. rendelet (a továbbiakban: Ör.) és az azt módosító 62/2007. (XII. 14.) Föv. Kgy. rendelet (a továbbiakban: Örm.) alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére. Az Alkotmánybíróság az Ör. és az Örm. alkotmányellenességének megállapítására előterjesztett indítványt az Ügyrend 28. § (2) bekezdése alapján elkülönítette, és azt külön eljárásban bírálja el.

Az indítványozó többek között azt sérelmezi, hogy a luxusadó alapját képező lakóingatlan számított értéke, amelyet az Ltv.-ben meghatározott módszerek szerint kell megállapítani, nem egyezik az ingatlan piaci értékével. Ez álláspontja szerint részben annak az eredménye, hogy már az ún. korrekciós tényezők sem fejezik ki a különböző ingatlanadottságok folytán kialakuló értékkülönbségeket. Megítélése szerint az alkotmányértés abból adódik, hogy a típusingatlanok azonosításához szükséges adatok nem állnak az önkormányzatok rendelkezésére, vagyis a jogalkotó törvényi formában megoldhatatlan feladatra kötelezte az önkormányzatokat, megsértve ezzel az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében foglalt jogállamiság részét képező jogbiztonságot. Részletes számításokkal ellátott indítványában sérelmezi továbbá, hogy az Ltv. nem rendelkezik arról, hogy egy ingatlan több korrekciós tényezőjének milyen együttesét kell a számított érték kiszámításakor szorozni alkalmazni. E szabályozási hiány – megítélése szerint – sérti a normavilágosság alkotmányos követelményét, amelynek egyébiránt az sem felel meg, hogy az Ltv. nyelvi és szerkesztési hibákban szenved. Ez az indítványozó az Ltv.-t *pro futuro*, azaz 2009. december 31-i hatállyal kéri megsemmisíteni, míg az Ltv. új 1. és 2. számú mellékletének 2009. január 1-jei hatálybalépéséről rendelkező Amtv. 410. §-ának a megsemmisítését az Ltv. új 1. és 2. számú mellékleteinek hatálybalépése (azaz 2009. január 1.) előtt kéri.

5. Az Alkotmánybíróság eljárása során megkereste az Országgyűlés főtíkárárt, aki rendelkezésre bocsátotta az Amtv2. megalkotásával összefüggő irományokat. Az Alkotmánybíróság ezen túlmenően észlelte, hogy az Országgyűlés időközben a jelen eljárásban vizsgált törvényeket érintő újabb törvénymódosítást fogadott el 2008. november 10-én, az utasok személyi poggyászában importált termékek általános forgalmi adó és jövedéki adó mentességéről szóló 2008. évi LXVIII. törvényt (a továbbiakban: Amtv3.). Az Amtv3. ismételten módosította a Htv. több rendelkezését, így a jelen eljárásban vizsgált rendelkezéseit is, nevezetesen a 15–16. §-okat és a 21–22. §-okat

[Amtv3. 16. § (2)–(5) bekezdés]. Emellett az Amtv3. módosította az Amtv.-nek a Htv.-t érintő módosításainak hatálybalépéséről rendelkező 378. § (2) bekezdését [Amtv3. 17. § (1) bekezdés], valamint hatályon kívül helyezte (többek között) az Amtv2.-nek a Htv.-t és az Amtv.-t érintő módosításainak 2009. január 1-jei hatálybalépésére vonatkozó rendelkezését [Amtv2. 28. § (1) bekezdése, hatályon kívül helyezte az Amtv3. 19. § (1) bekezdés c) pontja], minek következtében az Amtv2. említett módosításai nem lépnek hatályba 2009. január 1-jén. Az Amtv3. hatálybalépése (és az Amtv2. szerinti módosításokat hatályba léptető rendelkezés hatályon kívül helyezése) következtében a Htv. 2009. január 1-jétől hatályos szövege az Amtv. eredeti, az Amtv.-nek az Amtv3.-mal megállapított rendelkezései és az Amtv3. rendelkezései állapítják meg. Az Alkotmánybíróság – állandó gyakorlatának megfelelően – a módosított rendelkezésekre nézve folytatta le a vizsgálatot.

Az Alkotmánybíróság az indítványokat – tárgyuk részbeni azonosságára tekintettel – egyesítette és egy eljárásban bírálta el.

II.

1. Az Alkotmány érintett rendelkezései:

„2. § (1) A Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam.”

„9. § (1) Magyarország gazdasága olyan piacgazdaság, amelyben a köztulajdon és a magántulajdon egyenlő védelemben részesül.

(2) A Magyar Köztársaság elismeri és támogatja a vállalkozás jogát és a gazdasági verseny szabadságát.”

„19. § (3) E jogkörében az Országgyűlés (...)

b) törvényeket alkot;”

„24. § (1) Az Országgyűlés akkor határozatképes, ha a képviselőknek több mint a fele jelen van.

(2) Az Országgyűlés a határozatait a jelenlévő képviselők több mint a felének szavazatával hozza.”

„25. § (1) Törvényt a köztársasági elnök, a Kormány, minden országgyűlési bizottság és bármely országgyűlési képviselő kezdeményezhet.

(2) A törvényhozás joga az Országgyűlést illeti meg.

(3) Az Országgyűlés által elfogadott törvényt az Országgyűlés elnöke aláírja, majd megküldi a köztársasági elnöknek.”

„26. § (1) A törvény kihirdetéséről, annak kézhezvételétől számított tizenöt napon – az Országgyűlés elnökének sürgősségi kérelmére öt napon – belül a köztársasági elnök gondoskodik. A kihirdetésre megküldött törvényt aláírja. A törvényt a hivatalos lapban ki kell hirdetni.”

„70/A. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja a területén tartózkodó minden személy számára az emberi, illetve az állampolgári jogokat, bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy más véle-

mény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül.”

„70/I. § Minden természetes személy, jogi személy és jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet köteles jövedelmi és vagyoni viszonyainak megfelelően a közterhekhez hozzájárulni.”

2. A Htv.-nek az Amtv.-vel 2009. január 1-jei hatállyal megállapított rendelkezései:

„3. *A számított érték*

22/A. § (1) Az önkormányzat az 1. számú mellékletben meghatározott forgalmi értékhatárok keretei között – a helyben kialakult értékviszonyokra figyelemmel – rendelkezésben megállapítja ingatlan-fajtánként a típusingatlanra vonatkozó települési átlagértéket.

(2) Ha a település egyes részein jelentősen eltérő értékviszonyok alakultak ki, az önkormányzat értékvezeteket jelöl ki és az így elkülönített értékvezetékben ingatlanfajtánként településrészi átlagértékeket állapít meg. Ha a településen kialakult értékviszonyok ingatlanfajtánként eltérő értékvezeték kialakítását teszik szükségessé, akkor az önkormányzat ingatlan-fajtánként állapíthatja meg az értékvezeteket.

(3) A települési átlagértékek meghatározásáról és az értékvezeték kialakításáról szóló rendelet előkészítése érdekében a jegyző, mint önkormányzati adóhatóság megkeresheti a vagyonszerzési illetékügyekben eljáró adóhatóságot. A megkeresett adóhatóság ingatlan-fajtánként 15 napon belül közli a megkeresést megelőző 18 hónapban a településen visszerthes vagyónátruházási illeték alá eső ügyletek tárgyát képező ingatlanok valamennyi általa ismert adatát, különösen az ingatlan címét, forgalmi értékét, alapterületét. Az adatszolgáltatás nem terjed ki az ingatlanhoz kapcsolódó jogügylet alanyainak személyes adataira. Amennyiben a településen valamely ingatlan-fajtát illetően a megkeresést megelőző 18 hónapban visszerthes vagyónátruházási illeték alá eső ingatlanszerzés nem történt, akkor a megkeresett adóhatóság a településhez hasonló adottságú településen kialakult értékviszonyokra tekintettel ingatlan-fajtánként a típusingatlanra jellemző négyzetméterenkénti forgalmi értékadatot közöl. A jegyző a megkapott és a nyilvántartásában rendelkezésére álló adatok alapján javaslatot tesz az önkormányzat számára a település értékvezeteire, s ingatlan-fajtánként a típusingatlan települési, településrészi forgalmi átlagértékeire. Az értékvezeteket és a települési, településrészi átlagértékeket az önkormányzat a rendeletalkotás évében kialakult értékviszonyokra figyelemmel két adóévre határozza meg.

(4) Az önkormányzati adóhatóság az ingatlanra irányadó települési, településrészi átlagérték alkalmazásával adótárgyanként külön-külön kiszámítja az épület (épületrész) adóköteles hasznos alapterületére, illetve a telek adóköteles alapterületére vetített alapértéket.

(5) Ha az épület, épületrész több értékvezet határán fekszik, akkor annak az értékvezetnek az irányadó településrészi forgalmi átlagértékét kell alkalmazni, amerre az

épület, épületrész ablakainak többsége néz. Értékvezetékkel határolt telek esetén, vagy ha az épületnek, épületrésznek az egyes értékvezetésekre azonos számú ablaka néz, akkor a magasabb településrészi forgalmi átlagértéket kell alkalmazni.

(6) A kerületi önkormányzati adóhatóság a lakások és az üdülők esetén a fővárosi önkormányzatnak a luxusadóról szóló törvény felhatalmazása alapján alkotott rendelet szerinti átlagértékeket alkalmazza.

(7) Az ingatlan fajtájának meghatározásakor az ingatlan-nyilvántartásban feltüntetett állapot az irányadó. Amennyiben az épület megnevezését az ingatlan-nyilvántartás nem tartalmazza vagy az ingatlan-nyilvántartási bejegyzés alapján az ingatlan fajtája egyértelműen nem állapítható meg, akkor az épületre kiadott legutolsó használatbavételi, fennmaradási engedély alapján, használatbavételi, fennmaradási engedély nélkül használatba vett épület esetén az építési engedély alapján kell megállapítani az ingatlan fajtáját. Akkor is az épületre kiadott legutolsó használatbavételi engedély, fennmaradási engedély alapján kell megállapítani az ingatlan fajtáját, ha az ingatlan-nyilvántartásban feltüntetett állapot a legutolsó használatbavételi, fennmaradási engedélyben foglaltaktól eltér. Engedély nélkül épített épület, illetve engedély nélkül kialakított épületrész esetében a használati mód, illetve használat hiányában a rendeltetési cél az irányadó. Ha egy épület az előzőek alapján egyik ingatlan-fajtába sem sorolható be, akkor azt egyéb nem lakás céljára szolgáló épületnek kell tekinteni.

(8) Az adótárgy számított értéke a (4) bekezdés szerint számított alapérték és az adott ingatlan-fajtára vonatkozó, a 2. számú mellékletben meghatározott korrekciós együtthatók szorzata. Az önkormányzati adóhatóság a számított érték meghatározásakor köteles figyelembe venni az adótárgynak mindazokat a jellemzőit, amelyekhez a 2. számú melléklet korrekciós tényezőt rendel.”

„52. § (*E törvény alkalmazásában:*)

51. *típusingatlan:* az adott ingatlanfajtába tartozó olyan ingatlan, amelyet a 2. számú melléklet szerinti korrekciós tényezők 1,00 szorzóihoz tartozó jellemzők határoznak meg. A típusingatlan telek teljesen közművesített; bármely telekhatára előtt szilárd burkolatú út van. A típus-ingatlan valamennyi épület esetén az alábbiak szerint kell megállapítani: az épület kora 10–30 év közötti; téglá, kő falazatú, illetve monolit betonszerkezetű épület; a lakáshoz tartozó telek közművesített; a telekhatár előtt szilárd burkolatú út van, továbbá:

a) *egylakásos lakóépületben lévő lakás esetében:* a lakás egyedi fűtéssel ellátott összkomfortos vagy komfortos; 3 szobás; gépjárműtárolóval, 20 m³-t meghaladó űrtartalmú úszómedencével azonban nem rendelkezik;

b) *többlakásos lakó- és egyéb épületben lévő lakás esetében:* az a) pontban említetteken túlmenően a lakás szobáinak legalább egyikében, de legfeljebb azok szobák felében az ablakok épülettel, épületszerkezeti elemekkel körbezárt udvarra vagy északi irányba nyílnak és a lakás az

épület földszintjén, magasföldszintjén, félemeletén, első emeletén helyezkedik el;

c) üdülő esetén: az üdülő félkomfortos;

d) kereskedelmi egység esetén: központos fűtési móddal rendelkezik;

e) egyéb nem lakáscélú épület esetén: nincs további korrekciós tényező;

(...)

55. *forgalmi értékhatárok:* az 1. számú mellékletben az egyes megyékben településtípusonként [megyei jogú város, város, község], illetve a fővárosi kerületekben a különböző ingatlan-fajtákra jellemző négyzetméterenkénti alsó és felső érték;

56. *ingatlan-fajta:* az egylakásos lakóépületben lévő lakás, a többlakásos lakóépületben, egyéb épületben lévő lakás, az üdülő, a kereskedelmi egység, az egyéb nem lakáscélú épület, a telek;

57. *települési, településrészi átlagértékek:* az önkormányzat által – az 1. számú melléklet szerinti forgalmi értékhatárok között – megállapított, az önkormányzati rendeletben a településen, illetve településrészekben fekvő ingatlanfajták típusingatlanaira meghatározott négyzetméterenkénti értékek;

58. *az ingatlan alapértéke:* az adó tárgyát képező ingatlan adóköteles hasznos alapterülete, adóköteles alapterülete és az ingatlan fajtája szerint irányadó települési, településrészi átlagérték szorzata;

59. *számított érték:* az ingatlan alapértékének és a 2. számú mellékletben az ingatlanfajtára meghatározott, az ingatlan tényleges adottságai alapján figyelembe vehető korrekciós tényezők szorzata;”

3. A Htv.-nek az Amtv3.-mal 2009. január 1-jei hatállyal megállapított rendelkezései:

„15. § Az adó alapja az önkormányzat döntésétől függően:

a) az építmény m²-ben számított hasznos alapterülete, vagy

b) az építmény korrigált forgalmi értéke, vagy

c) az építmény számított értéke.”

„16. § Az adó évi mértékének felső határa:

a) a 15. § a) pontja szerinti adóalap-megállapításnál 900 Ft/m²,

b) a 15. § b) pontja szerinti adóalap-megállapításnál a korrigált forgalmi érték 3%-a,

c) a 15. § c) pontja szerinti adóalap-megállapításnál

ca) lakás esetén az adóalap 0,5%-a,

cb) a ca) pontba nem tartozó építmény esetén az adóalap 1,5%-a.”

„21. § Az adó alapja az önkormányzat döntésétől függően:

a) a telek m²-ben számított területe, vagy

b) a telek korrigált forgalmi értéke, vagy

c) a telek számított értéke.”

„22. § Az adó évi mértékének felső határa:

a) a 21. § a) pontja szerinti adóalap-megállapításnál 200 Ft/m²,

b) a 21. § b) pontja szerinti adóalap-megállapításnál a korrigált forgalmi érték 3%-a,

c) a 21. § c) pontja szerinti adóalap-megállapításnál

ca) lakáshoz tartozó telek, telekhányad esetén az adóalap 0,5%-a,

cb) a ca) pontba nem tartozó telek, telekhányad esetén az adóalap 1,5%-a.”

4. Az Amtv2. rendelkezései:

„25. § Ez a törvény – a 27., 28. és 32. §-ban foglaltak figyelembevételével – 2008. május 1. napján lép hatályba, rendelkezéseit – a 26. és 33–35. §-okban foglaltak figyelembevételével – ettől az időponttól kezdődően kell alkalmazni.”

„28. § (2) Az Adómód tv. 133. §-a, 136–137. §-ai, 139–140. §-ai nem lépnek hatályba.”

„29. § (2) E törvény 1–24. és 31. §-ai, az azokat megelőző alcímek, valamint e törvény 1. és 2. számú melléklete 2008. május 2. napján hatályát veszti.”

5. Az Amtv2.-nek az Amtv3. 19. § (1) bekezdés *c)* pontja alapján 2008. december 1-jén hatályát veszti rendelkezése:

„28. § (1) Az 1990. évi C. törvény (a továbbiakban: Htv.) és 2007. évi CXXVI. törvény (a továbbiakban: Adómód tv.) e törvénnyel módosított rendelkezései – a (2) bekezdésben foglaltak figyelembevételével – 2009. január 1-jén lépnek hatályba.”

6. Az Ltv. jelenleg hatályos rendelkezései:

„A számított érték

5. § (1) A lakóingatlan fekvése szerinti önkormányzat, a fővárosban a fővárosi önkormányzat (a továbbiakban: önkormányzat) az 1. számú mellékletben meghatározott forgalmi értékhatárok keretei között – a helyben kialakult értékviszonyokra figyelemmel – rendeletben megállapítja ingatlan-fajtánként a típusingatlanra vonatkozó települési átlagértéket.

(2) Ha a település egyes részein jelentősen eltérő értékviszonyok alakultak ki, az önkormányzat értékövezeteket jelöl ki és az így elkülönített értékövezetekben lakóingatlan-fajtánként településrészi átlagértékeket állapít meg. Ha a településen kialakult értékviszonyok lakóingatlan-fajtánként eltérő értékövezetek kialakítását teszik szükségessé, akkor az önkormányzat lakóingatlan-fajtánként állapíthatja meg az értékövezeteket.

(3) A települési átlagértékek meghatározásáról és az értékövezetek kialakításáról szóló rendelet előkészítése érdekében a jegyző, mint önkormányzati adóhatóság megkeresheti a vagyonszerzési illetékügyekben eljáró adóhatóságot. A megkeresett adóhatóság lakóingatlan-fajtánként 15 napon belül közli a megkeresést megelőző 18 hónapban a településen visszterhes vagyónáruházási illeték alá eső ügyletek tárgyát képező lakóingatlanok valamennyi általa ismert adatát, különösen a lakóingatlan címét, forgalmi értékét, alapterületét. Az adatszolgáltatás nem terjed ki a lakóingatlanhoz kapcsolódó jogügylet alanyainak szemé-

lyes adataira. Amennyiben a településen valamely lakóingatlan-fajtát illetően a megkeresést megelőző 18 hónapban visszerthes vagyónátruházási illeték alá eső lakóingatlan szerzés nem történt, akkor a megkeresett adóhatóság a településhez hasonló adottságú településen kialakult értékviszonyokra tekintettel lakóingatlan-fajtánként a típusingatlanra jellemző négyzetméterenkénti forgalmi értékadatot közöl. A jegyző a megkapott és a nyilvántartásában rendelkezésére álló adatok alapján javaslatot tesz az önkormányzat számára a település értékövezeteire, s lakóingatlan-fajtánként a típusingatlan települési, településrészi forgalmi átlagértékeire. Az értékövezeteket és a települési, településrészi átlagértékeket az önkormányzat a rendeletalkotás évében kialakult értékviszonyokra figyelemmel két adóévre határozza meg.

(4) Az önkormányzati adóhatóság a lakóingatlanra irányadó települési, településrészi átlagérték alkalmazásával adótárgyanként külön-külön kiszámítja a lakóingatlan hasznos alapterületére vetített alapértéket.

(5) Ha a lakóingatlant magában foglaló épület több értékövezet határán fekszik, akkor a lakóingatlan esetében annak a közterületnek az irányadó településrészi forgalmi átlagértékét kell alkalmazni, amerre a lakóingatlan ablakainak többsége néz. Ha a lakóingatlan az egyes értékövezetekre azonos számú ablaka néz, akkor a magasabb településrészi forgalmi átlagértéket kell alkalmazni. Ha a lakóingatlan közterületre néző ablaka nincs, vagy ablakainak többsége nem közterületre néz, akkor az alacsonyabb településrészi forgalmi átlagértéket kell alkalmazni.

(6) A lakóingatlan fajtájának meghatározásakor az ingatlan-nyilvántartásban feltüntetett állapot az irányadó. Amennyiben az épület megnevezését az ingatlan-nyilvántartás nem tartalmazza vagy az ingatlan-nyilvántartási bejegyzés alapján az ingatlan fajtája egyértelműen nem állapítható meg, akkor az épületre kiadott legutolsó használatbavételi, fennmaradási engedély alapján, használatbavételi, fennmaradási engedély nélkül használatba vett épület esetén az építési engedély alapján kell megállapítani az ingatlan fajtáját. Akkor is az épületre kiadott legutolsó használatbavételi engedély, fennmaradási engedély alapján kell megállapítani az ingatlan fajtáját, ha az ingatlan-nyilvántartásban feltüntetett állapot a legutolsó használatbavételi, fennmaradási engedélyben foglaltaktól eltér. Engedély nélkül épített épület, illetve engedély nélkül kialakított épületrész esetében a használati mód, illetve használat hiányában a rendeltetési cél az irányadó.

(7) A lakóingatlan számított értéke a (4) bekezdés szerint számított lakóingatlan-alapértéknek és az adott lakóingatlan-fajtára vonatkozó, a 2. számú mellékletben meghatározott korrekciós együtthatók szorzata. Az önkormányzati adóhatóság a számított érték meghatározásakor köteles figyelembe venni a lakóingatlan mindazon a jellemzőit, amelyekhez a 2. számú melléklet korrekciós tényezőt rendel.”

„11. § (1) Felhatalmazást kap az önkormányzat, hogy illetékességi területén e törvény alapján – az adóévet megelőző év december 15-ig kihirdetett – rendeletben megál-

lapítsa a lakóingatlan fajtáinak települési átlagértékeit az 1. számú mellékletben meghatározottak figyelembevételével, továbbá, hogy illetékességi területén értékövezeteket állapítson meg.

(2) Amennyiben az önkormányzat az (1) bekezdés, illetve a 13. § (2) bekezdés szerinti határidőig nem alkot rendeletet, akkor a település egészére az 1. számú mellékletben foglalt, a település besorolásának és a lakóingatlan fajtájának megfelelő értékhatár középértékét kell települési átlagértéknek tekinteni.”

7. Az Ltv. 2009. január 1-jétől hatályos rendelkezései:

„5. § (1) A lakóingatlan fekvése szerinti önkormányzat, a fővárosban a fővárosi önkormányzat (a továbbiakban: önkormányzat) a helyi adókról szóló 1990. évi C. törvény (a továbbiakban: Htv.) 1. számú mellékletében meghatározott forgalmi értékhatárok keretei között – a helyben kialakult értékviszonyokra figyelemmel – rendeletben megállapítja ingatlan-fajtánként a típusingatlanra vonatkozó települési átlagértéket.

(...)

(7) A lakóingatlan számított értéke a (4) bekezdés szerint számított lakóingatlan-alapértéknek és az adott lakóingatlan-fajtára vonatkozó, a Htv. 2. számú mellékletében meghatározott korrekciós együtthatók szorzata. Az önkormányzati adóhatóság a számított érték meghatározásakor köteles figyelembe venni a lakóingatlan mindazon a jellemzőit, amelyekhez a Htv. 2. számú melléklete korrekciós tényezőt rendel.”

„11. § (1) Felhatalmazást kap az önkormányzat, hogy illetékességi területén e törvény alapján – az adóévet megelőző év december 15-ig kihirdetett – rendeletben megál-

lapítsa a lakóingatlan fajtáinak települési átlagértékeit a Htv. 1. számú mellékletében meghatározottak figyelembevételével, továbbá, hogy illetékességi területén értékövezeteket állapítson meg.

(2) Amennyiben az önkormányzat az (1) bekezdés, illetve a 13. § (2) bekezdés szerinti határidőig nem alkot rendeletet, akkor a település egészére a Htv. 1. számú mellékletében foglalt, a település besorolásának és a lakóingatlan fajtájának megfelelő értékhatár középértékét kell települési átlagértéknek tekinteni.”

III.

Az indítványok részben megalapozottak.

1. Az indítványok részben már kihirdetett, de még hatályba nem lépett jogszabályok (az Ltv. és a Htv. 2009. január 1-jétől hatályos rendelkezései) vizsgálatát is kéri. Az Alkotmánybíróság elsőként azt a kérdést válaszolta meg, hogy jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló (az Abtv. 1. § b) pontja szerinti) eljárásban vizsgálható-e még nem hatályos jogszabály. A kihirdetéssel a jogszabály (jelen esetben törvény) létrejövételének záró mozzanata megtörténik, a jogszabály belép az

érvényes jogi normák közé. Az időbeli hatály későbbi kezdete ezt a létrejövételi folyamatot nem érinti. Az Alkotmánybíróság gyakorlata azt mutatja, hogy a már kihirdetett, de még hatályba nem lépett jogszabály alkotmányellenessége vizsgálható, az alkotmányellenesség megállapítása esetén a megsemmisített jogszabály(rész) nem lép hatályba. A 267/B/2000. AB határozat megállapította, hogy „[a]z Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 42. § (2) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság gyakorlata az, hogy a kihirdetett, de még hatályba nem lépett törvény is képezheti alkotmánybírósi eljárás tárgyát. Amennyiben a kifogásolt rendelkezések alkotmányellenessége megállapítást nyer, a hatályos jogszabályok vizsgálata során megállapított eredménytől eltérően a következmény a hatálybalépés elmaradása.” (ABH 2002, 1126, 1129.) Ugyanígy járt el az Alkotmánybíróság a 34/1992. (VI. 1.) AB határozat (ABH 1992, 192.) meghozatalakor is, melyben megállapította azt is, hogy a részbeni megsemmisítés folytán a törvény milyen szöveggel lép majd hatályba.

2. Az Alkotmánybíróság ezután az Amtv2.-vel összefüggésben az országgyűlési biztos indítványában felvetett közjogi érvénytelenség kérdését vizsgálta. Ennek érdekében az Alkotmánybíróság – az Országgyűlés főtitkára által megküldött irományok alapján – megvizsgálta az Amtv2. létrejöttének folyamatát.

2.1. Az Amtv2. alapjául szolgáló, a Kormány által benyújtott Javaslatot az Országgyűlés a Magyar Köztársaság Országgyűlésének Házsabályáról szóló 46/1994. (IX. 30.) OGY határozat (a továbbiakban: Házsabály) 140. § (1) bekezdésének alkalmazásával, a Házsabálytól való eltéréssel fogadta el. Az eredeti Javaslat mindössze 22 számozott §-t és két mellékletet tartalmazott. A 20. § (2) bekezdése szólt a módosító rendelkezéseknek (a Javaslat 1–16. és 21. §-ainak) a hatálybalépés tervezett napja (2008. május 1.) utáni napon, 2008. május 2-án történő hatályvesztéséről. A törvénykezdeményezésre jogosult Kormány szándéka – a Javaslat alapján – arra irányult, hogy a módosító rendelkezések csak azután veszítsék hatályukat, ha a módosító törvény (Amtv2.) is hatályba lép (vagyis az új rendelkezéseknek a módosított törvényekbe való beépülése után) és a módosított rendelkezések (Áfatv. és az Art. új szabályai) is hatályba lépnek (2008. május 1-jén).

Az országgyűlési vita során a Javaslatához számos módosító indítványt nyújtottak be. Mivel az Országgyűlés a Javaslatot a Házsabálytól eltéréssel tárgyalta és az Amtv2.-t így is fogadta el, ezért a Házsabály 106. § (9) bekezdésétől eltérően a zárószavazás előtt nem készült az eredeti Javaslatot a módosításokkal együtt tartalmazó egységes törvényszöveg.

A szavazás előtt a Költségvetési, számvevőszéki és pénzügyi bizottság T/5125/11. számú bizottsági ajánlása összefoglaló jelleggel és szövegszerűen tartalmazta a benyújtott és támogatásra javasolt módosításokat. Az eredeti Javaslatához képest a hatályba léptető rendelkezésekben lényeges eltérés volt. A bizottsági ajánlásban szereplő (a ko-

rábbi vita során bizottsági, illetve képviselői módosító indítványként benyújtott) módosítások (a Htv. és az Amtv. új szabályai) hatálybalépésére 2009. január 1-jét jelölték meg. Az ajánlásban és a módosító indítványokban a Javaslat eredeti 20. §-ára (azaz a módosítások hatálybalépése utáni „ön-deregulációra”) nézve szövegszerű javaslat nem szerepelt. Az Országgyűlés ezek után (egységes szövegjavaslat hiányában) 2008. március 10-én az ajánlás egyes pontjairól (köztük a Htv. és az Amtv. új szabályait beiktató 5. és azok hatálybalépéséről rendelkező 9. pontjairól) szavazott, majd a módosításokkal együtt szavazott az egész Javaslatról (129/192. sz. jegyzőkönyv). A T/5125/11. számú bizottsági ajánlás a bevezetőjében utalt a §-ok számozásában szükséges változtatásokra. Eszerint: „[a]mennyiben a módosító javaslat a törvényjavaslat §-ainak, illetve a §-ok bekezdéseinek számozására, vagy a pontok jelölésére is vonatkozik, a javaslat elfogadása esetén ezek értelemszerűen megváltoznak a törvényjavaslat minden érintett rendelkezésében, hivatkozásában, az erre történő külön utalás nélkül is.” A szavazást követően – az Országgyűlés főtitkárának tájékoztatása szerint – az egységes kihirdetendő törvényszöveget az előterjesztő képviselője (az iratokon szereplő bélyegző tanúsága szerint a Pénzügyminisztérium államtitkára) készítette el és küldte meg aláírásra.

2.2. A fentiek szerint tehát az eredeti, a törvénykezdeményezési joggal bíró Kormány által beterjesztett törvényjavaslat 20. §-a rendelkezett az akkor még csak az Áfatv.-t és az Art.-t érintő módosításoknak a hatálybalépést követő egy napon belüli hatályon kívül helyezéséről. Az eredeti 20. § (2) bekezdésének a szövege így szólt: „E törvény 1–16. és 21. §-ai, az azokat megelőző alcímek, valamint e törvény 1. és 2. számú melléklete 2008. május 2-án hatályát veszti.” A Javaslatnak ez a megoldása illeszkedett ahhoz a tervezett előíráshoz, mely szerint a módosító rendelkezések alapvetően 2008. május 1-jén hatályba lépnek és az így módosított Áfatv. és Art. új („beépített”) szabályait is ettől a naptól kell alkalmazni. Az országgyűlési vita során, a módosító javaslatok hatására – értelemszerűen – az „ön-dereguláló” 20. §-nak is új számot kellett kapnia. A végleges, kihirdetésre szánt szövegben végül ez a 29. § lett. Az eredeti 20. §-hoz képest a kihirdetett 29. §-ban a más §-okra hivatkozás, vagyis magának a (2) bekezdésnek a szövege is eltér. Az új szöveg szerint: „E törvény 1–24. és 31. §-ai, az azokat megelőző alcímek, valamint e törvény 1. és 2. számú melléklete 2008. május 2-án hatályát veszti.” Lényeges körülmény az Alkotmánybíróság megítélése szerint, hogy a § szövegének (a 29. §-ban szereplő, hivatkozott §-számok) megváltoztatását a vita során senki nem javasolta.

Az országgyűlési irományok és jegyzőkönyvek alapján azonban egyértelműen megállapítható, hogy a Htv.-re és az Amtv.-re vonatkozó, az eredeti Javaslatához képest módosításként benyújtott új szabályok 2009. január 1-jei hatálybalépésére a módosító indítványok szövegszerű javaslatot tettek (T/5125/4. sz. bizottsági módosító indít-

vány), arról az Országgyűlés a bizottsági ajánlások szerinti szavazáskor döntést hozott.

2.3. Mindezek alapján egyértelműen megállapítható, hogy az Amtv2. 29. § (2) bekezdésének egy lényeges részéről, vagyis a 2009. január 1-jén hatályba lépő módosított törvényi rendelkezések 2008. május 2-án történő hatályvesztéséről, az Országgyűlés nem hozott – és arra irányuló javaslat hiányában – nem is hozhatott döntést. Az Alkotmánybíróság – az 1/1999. (II. 24.) AB határozatban lefektetett elv szerint – a törvény végleges szövegében szükséges, a módosítások végrehajtása utáni számszerűségi összhang megteremtését technikai, szerkesztési változtatásoknak tekinti, és erre nem alapít alkotmányellenességet. (ABH 1999, 25, 46–47.) Ez az elv azonban a Javaslat 20. § (2) bekezdésében eredetileg szerepelt 21. §-ra utalás esetén alkalmazható, hiszen annak csak a számozása (a sorszáma) módosult és 31. § lett belőle, az Országgyűlés által elfogadott módosítások számszerű beépítése után. Az eredeti Javaslatba a módosító indítványokkal utólag beiktatott 17–24. §-ok, mint más törvényeket módosító rendelkezések hatályvesztésére azonban nem alkalmazható automatikusan a Javaslat eredeti 1–16. §-aira a Kormány által előterjesztett 2008. május 2-án történő hatályvesztés. Egy később hatályba lépő törvénymódosításnak (az Amtv2. 17–24. §-ainak) a hatálybalépése előtti hatályon kívül helyezése az eredeti Javaslat koncepciójától lényegesen eltérő új elem, nem technikai, számozási összhangot megteremtő változtatás. Nem egyszerűen arról van szó, hogy a szövegbe betoldott újabb módosítások vagy törlések miatt máshova kerülő rendelkezések új, megfelelő sorszámot (§, bekezdés, pont, alpont) kapnak, és ezekhez az új számokhoz igazítják a végleges szöveg megszerkesztésekor a már meglévő, vagy újonnan beiktatott hivatkozásokat. A módosító törvényi rendelkezések hatályon kívül helyezése nem technikai vagy számozási kérdés, hanem a jogszabály időbeli érvényességével (és ezen keresztül a jogbiztonsággal) összefüggő olyan lényeges mozzanat, melyről az Országgyűlésnek (a törvényalkotási eljárásban arra jogosultsággal rendelkező személy vagy szerv konkrétan erre irányuló javaslata alapján) kifejezetten rendelkeznie kell. Az a körülmény, hogy a szavazás előtti bizottsági ajánlásokban (T/5125/11.; T/5125/14.) felhívták a figyelmet arra, hogy a Javaslat elfogadása esetén a törvényjavaslat minden érintett rendelkezésében, hivatkozásában, az erre történő külön utalás nélkül is értelemszerűen megváltozik az egyes §-ok és bekezdések számozása, vagy a pontok jelölése, nem tekinthető a törvényalkotási folyamat érdemi részének. Az átszámozás azért sem alapozhatta meg az Amtv2. 17–24. §-ai 2008. május 2-án történő hatályon kívül helyezését, mivel az eredeti Javaslat 1–16. §-ai változatlanul 1–16. §-ként szerepelnek a törvényszövegben is.

2.4. A 8/2003. (III. 14.) AB határozatban az Alkotmánybíróság alkotmányos követelményként rögzítette, hogy „jogalkotásra csak a jogbiztonság alkotmányos elvének megfelelően kerülhet sor. A jogbiztonság elve megköveteli, hogy a jogalkotás, s ennek részeként a jogszabályok módosítása, hatályba léptetése ésszerű rendben történjék,

a módosítások egyértelműen követhetők és áttekinthetők legyenek mind a jogalanyok, mind a jogalkalmazó szervek számára.” A 63/2003. (XII. 15.) AB határozat szerint „az Alkotmánybíróság töretlen gyakorlata, hogy magának a jogalkotási eljárásnak az alkotmányosságát is vizsgálja és dönt a »formai hibás törvényhozási eljárás« alkotmányosságáról.” (ABH 2003, 676, 683–684.)

Az Alkotmánybíróság a 29/1997. (IV. 29.) AB határozatában megállapította, hogy a közjogi érvénytelenség a norma formai alkotmányellenességének egyik változata. (ABH 1997, 122, 128.) Az 52/1997. (X. 14.) AB határozat rendelkező része megismételte azt a korábbi tételt, mely szerint a jogalkotás során elkövetett eljárási alkotmányserítés önmagában megalapozza a törvény megsemmisíthetőségét (ABH 1997, 331, 332.), az indoklás pedig megállapította, hogy a súlyos eljárási szabálytalanság közjogi érvénytelenséget idéz elő. A 39/1999. (XII. 21.) AB határozat leszögezte, hogy a törvényalkotási folyamat egyes eljárási szabályainak betartása a törvény érvényességének az Alkotmány 2. § (1) bekezdéséből levezethető jogállami követelménye (ABH 1999, 325, 349.). A 30/2000. (X. 11.) AB határozat szerint „[a]z Alkotmánybíróság gyakorlata folyamatosan nagy hangsúlyt helyezett az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében foglalt rendelkezésre, mely szerint a Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam. A jogállamiság részét képező döntéshozatali eljárási szabályok megsértése a döntés közjogi érvénytelenségét eredményezheti.” (ABH 2000, 202, 207.) A 62/2003. (XII. 15.) AB határozat hangsúlyozta: „[a] demokratikus jogállam feltételezi továbbá a demokratikusan elfogadott eljárási szabályokat, illetve az azoknak megfelelő döntéshozatalt. (...) Az alkotmányos jelentőségű eljárási szabályok megsértése formailag érvénytelen (közjogi érvénytelenség) és illegitim döntést eredményez. Az Alkotmányra visszavezethető eljárási szabályok sérelmével meghozott döntésnek nincs sem alkotmányos legalitása, sem demokratikus legitimitása.” (ABH 2003, 637, 647.)

Az idézett megállapításokat az Alkotmánybíróság a 4/2006. (II. 15.) AB határozatban megerősítette. E határozatban foglalkozott a részleges közjogi érvénytelenség kérdésével is, melynek lényege abban állt, hogy a törvényalkotási eljárás egyes szabályainak megsértése következtében az alkotmányosnak tekintett rendelkezéseket nem semmisítette meg, az ezen kívüli, a demokratikus törvényalkotás eljárási szabályainak a betartását nélkülöző törvénymódosításokat viszont igen. (ABH 2006, 101, 114–115.) Az Alkotmánybíróság a jogalkotási eljárás vizsgálata során „nem pusztán az eljárási szabálytalanság tényét, hanem annak sajátosságát, illetőleg súlyát is mérlegeli.” [675/B/2001. AB határozat, ABH 2002, 1320, 1324.] Így például az 50/1998. (XI. 27.) AB határozatban vizsgált esetben a Házsabály kisebb súlyú megsértése nem tette a szabályszerűen megalkotott törvényt alkotmányellenessé, a kisebb súlyú eljárási hiba nem valósította meg az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében deklarált jogállamiság, és vele összefüggésben a jogbiztonság sérelmét. (ABH 1998, 387, 397–398.) Jelen esetben azonban nem

egyszerűen a Házsabály megsértéséről van szó, hanem (az alábbiak szerint) felvetődik a törvényalkotással összefüggő alkotmányi rendelkezések megsértése is. Az Alkotmánybíróság a 675/B/2001. AB határozatban – az Alkotmány 25. § (3) bekezdésére utalva – hangsúlyozta, hogy az Alkotmány rendelkezései alapján a köztársasági elnökhöz kihirdetésre az Országgyűlés által elfogadott törvényt kell megküldeni, és az elnök csak ezzel kapcsolatban teljesítheti az Alkotmány 26. § (1) bekezdésében foglalt – a törvény kihirdetésére vonatkozó – kötelezettségét. (ABH 2002, 1320, 1325.)

2.5. Az Alkotmánybíróság – a fentiek alapján – megállapította, hogy az Országgyűlés az Amtv2. 29. § (2) bekezdését a kihirdetésre került tartalommal nem fogadta el, ez a rendelkezés a demokratikus jogállamiság részét képező eljárás szabályok szerint nem jött létre. Az Amtv2. 29. § (2) bekezdése és annak a Magyar Közlönyben megjelent tartalommal való kihirdetése – az alábbiak szerint – súlyosan sérti az Alkotmánynak a törvényalkotásra vonatkozó rendelkezéseit is. Az Alkotmány 19. § (3) bekezdés b) pontja értelmében az Országgyűlés törvényeket alkot. Az Alkotmány 24. §-a szerint az Országgyűlés a határozatait alapvetően a határozatképes számban jelenlévő képviselők több mint a felének szavazatával hozza. A 25. § (1) bekezdése alapján törvényt a köztársasági elnök, a Kormány, minden országgyűlési bizottság és bármely országgyűlési képviselő kezdeményezhet. A 25. § (2) bekezdése a fentiekkel összhangban kifejezetten megerősíti, hogy „[a] törvényhozás joga az Országgyűlést illeti meg.” Mindezek alapján csak az a szöveg tekinthető törvénynek, melyet az Országgyűlés az arra jogosult(ak) javaslata(i) alapján az előírt többséggel megszavazott. Az Amtv2. 29. § (2) bekezdése nem tekinthető ilyen szövegnek, azt az Országgyűlés – ellentétben a törvény többi részével – nem szavazta meg. Az Alkotmány 25. § (3) bekezdése értelmében az Országgyűlés elnöke az Országgyűlés által elfogadott törvényt írja alá, és azt küldi meg (a törvény kihirdetése céljából) a köztársasági elnöknek. Az Országgyűlés által meg nem szavazott törvényszöveg aláírása és a köztársasági elnöknek való megküldése az Alkotmány 25. § (3) bekezdésének sérelmét is jelenti. Ezért az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az Amtv2. 29. § (2) bekezdése közjogilag érvénytelen, és mint ilyet az Alkotmánybíróság az Abtv. 43. § (4) bekezdése alapján a törvény kihirdetése napjára (2008. március 17.) visszamenőleges hatállyal megsemmisítette. A törvény kihirdetése napjára történő visszamenőleges hatályú (*ex tunc*) megsemmisítés azt eredményezi, hogy az Amtv2.-t úgy kell tekinteni, hogy az a 29. § (2) bekezdése nélkül jött létre és lépett 2008. május 1-jén hatályba. Mivel az Amtv2. 29. § (2) bekezdése hatályon kívül helyező rendelkezés lett volna, ezért az általa hatályon kívül helyezni szándékozott Amtv2. 1–24. §, a 31. § és az 1. és 2. számú mellékletei nem veszítették hatályukat. Ez azt jelenti, hogy a módosításoknak az Országgyűlés eredeti szándéka szerint kellene beépülniük a módosított törvényekbe, így az Amtv.-be és a Htv.-be. Az Amtv2. rendelkezéseinek 2009. január 1-jével történő

hatálybalépését [a hatályba léptető Amtv2. 28. § (1) bekezdésének a hatályon kívül helyezésével] azonban időközben megakadályozza az Amtv3. Ez nem érinti az Amtv2. 29. § (2) bekezdésének fentiek szerint megállapított alkotmányellenességét.

2.6. Az Alkotmánybíróság az Amtv3.-mal kapcsolatban az alábbiakra mutat rá. Az Alkotmánybíróság eljárása során az állampolgári jogok országgyűlési biztosa által benyújtott indítvány megküldése mellett megkeresést intézett az Országgyűléshez az Amtv2. megalkotásával összefüggésben. A megkeresésből és az indítványból kiderült, hogy az Alkotmánybíróság az Amtv2. 29. § (2) bekezdés közjogi érvénytelensége körében is vizsgálódik. Az országgyűlési biztos egyértelműen felvetette, hogy az Országgyűlés nem azzal a tartalommal szavazta meg a törvényt, mint amit az Országgyűlés elnöke aláírt, és ami a Magyar Közlönyben megjelent. Az Alkotmánybíróság megkeresésére kapott válasz szerint az Amtv2. elfogadása során az Országgyűlés felhatalmazást adott az elfogadott módosító javaslatokból következő hivatkozás-változások átvezetésére, továbbá, hogy az Alkotmánybíróság korábbi határozatainak [1/1999. (II. 24.) AB határozat; 4/2006. (II. 15.) AB határozat] megfelelően történt a végleges szöveg megállapítása, így a hatálybalépés egyértelműen megállapítható.

Az Országgyűlés válaszlevele megszületésekor az Országgyűlés előtt folyamatban volt az utasok személyi poggyászában importált termékek általános forgalmi adó és jövedéki adó mentességéről szóló T/6289. sz. törvényjavaslat vitája. A törvényjavaslat módosításokkal egységes (zárószavazás előtti) szövege 2008. november 6-án készült el. (T/6289/8.) Ehhez az egységes javaslathoz maga az előterjesztő (a Kormány) egy nappal később (2007. november 7-én) módosító indítványt nyújtott be (T/6289/9.), mely új 16–17. §-ként beillesztette a Htv.-t és az Amtv.-t módosító szabályokat, a záró rendelkezések közé pedig az Amtv2.-t érintő rendelkezéseket. A törvényjavaslatot az Országgyűlés 2008. november 10-én elfogadta, kérte annak sürgősséggel való kihirdetését, melynek eleget téve a köztársasági elnök a törvényt aláírta, azt a Magyar Közlöny november 15-i számában kihirdették. A Kormány által benyújtott T/6289/9. sz. módosító indítvány a módosítások előterjesztése okaként a folyamatban lévő alkotmánybírósági eljárást és az országgyűlési biztos indítványát jelölte meg. Az Alkotmánybíróság az ügyben sem a Kormányt, sem a pénzügyminisztert nem kereste meg.

2.7. Az Amtv3. *preambuluma* szerint a törvényt az Országgyűlés a harmadik országokból beutazó személyek által importált termékek után fizetendő hozzáadottérték-adó és jövedéki adó alóli mentesítéséről szóló 2007/74/EK tanácsi irányelv (a továbbiakban: Irányelv) végrehajtására alkotta meg. Az Amtv3. 21. §-ába foglalt jogharmonizációs záradék (azaz maga a normaszöveg is) megerősíti ezt: „ez a törvény (...) az irányelvnek való megfelelést szolgálja.” A záradék a Htv.-t, az Amtv.-t és az Amtv2.-t módosító rendelkezések után helyezkedik el, ezzel azt a látszatot

kelti, mintha a kérdéses törvénymódosításokra az Irányelv végrehajtása miatt lett volna szükség. A Htv., az Amtv., valamint az Amtv2. módosítása azonban az Irányelvvvel semmilyen kapcsolatban nem áll. A Kormány módosító indítványa elfogadásának hatására az Országgyűlés az Amtv3.-ból tulajdonképpen egy adóügyi „salátatörvényt” hozott létre. Az Alkotmánybíróság az Amtv3.-mal kapcsolatban is hangsúlyozni kívánja a 8/2003. (III. 14.) AB határozatban megállapított, az Indokolás fenti, 2.4. pontjában idézett alkotmányos követelményt, melyet az ilyen törvényalkotási megoldások figyelmen kívül hagynak. Ezen túlmenően, az Alkotmánybíróság fontosnak tartja annak kiemelését, hogy a 108/B/2000. AB határozatban felhívta a jogalkotó figyelmét arra, hogy az úgynevezett „salátatörvények” gyakorlata esetenként alkotmányossági aggályokat vet fel. „A jogalkotással szemben alkotmányos követelmény, hogy a jogszabályok szerkesztése és módosítása (hatályon kívül helyezése, kiegészítése stb.) ésszerű és áttekinthető legyen. Jogállamiság értékét súlyosan veszélyeztetheti az olyan törvényszerkesztési gyakorlat, mely logikai kötelék nélkül kapcsolja össze számos törvény megváltoztatását, mivel a követhetetlen és áttekinthetetlen változtatások alááshatják a jogbiztonság értékét, a jogrendszer világosságát és áttekinthetőségét. (...) A jogbiztonságot elsősorban az olyan salátatörvények veszélyeztetik, melyek tartalmi összefüggés nélkül úgy rendelkeznek különböző törvényekről, hogy a képviselők, valamint a jogkereső közönség számára a változások nehezen követhetővé válnak” (ABH 2004, 1414, 1418–1419.) A 8/2004. (III. 25.) AB határozat ezen túlmenően utalt arra, hogy „[k]ülönbőle természetű életviszonyoknak egyetlen törvényben történő szabályozása torzíthatja a törvény rendelkezéseit, illetőleg leronthatja érthetőségét azáltal, hogy kétséget hagy azt illetően, hogy melyik életviszonyra milyen szabályokat kell alkalmazni. (...) Ezért az ilyen törvények esetében a törvényhozónak nagyfokú körültekintéssel kell eljárnia.” [ABH 2004, 144, 159. megerősítette a 4/2006. (II. 15.) AB határozat, ABH 2006, 101, 114.] Ez azonban nem jelenti azt, hogy minden „salátatörvény” önmagában alkotmányellenes lenne, ennek megítélését az Alkotmánybíróság esetről-esetre végzi el. Az Alkotmánybíróság – erre irányuló kifejezett indítvány hiányában – nem állapíthatja meg az Amtv3. részleges alkotmányellenességét, de megjegyzi, hogy jelen esetben az Irányelv végrehajtására megalkotott törvény „salátatörvény” alakítása nem áll összhangban a jogállamiság alapvető követelményeivel. A Htv. módosítása nincs semmilyen összefüggésben az Irányelv végrehajtásával, és az Amtv3. a címében sem utal arra, hogy további adóügyi törvények módosítására is sor kerül benne.

IV.

1. Az Alkotmánybíróság a formai alkotmányossági kérdések megvizsgálása után az indítványokban felvetett tartalmi kérdéseket vizsgálta meg. Elsőként ezek közül a

luxusadó kizárólagos és a helyi építményadó, valamint telekadó alternatív adóalapjának, a számított értéknek a meghatározására vonatkozó szabályokat tekintette át. Néhány – az alkotmányossági vizsgálat szempontjából nem lényeges – eltérés mellett a számított értékre vonatkozó szabályozás a jelenleg hatályos Ltv.-ben, az Ltv. 2009. január 1-jétől hatályos szövegében és a Htv. (Amtv3.-mal megállapított) 2009. január 1-jétől hatályos szövegében szó szerint azonos. Ezért az Alkotmánybíróság a három szabályozást egyszerre tekintette át. Az alábbi megállapítások mindhárom szabályozásra vonatkoznak.

1.1. Mivel a számított érték képezi az adó alapját, ahhoz igazodik az adófizetési kötelezettség mértéke, illetve a luxusadó esetén az, hogy egyáltalán terheli-e adókötelezettség az adóalanyt (aki főszabály szerint az ingatlan tulajdonosa). A számított érték elnevezés is azt jelzi, hogy ez a jogalkotó által tudottan nem az ingatlan valódi forgalmi értéke, hanem egy (valamilyen módon) kiszámított érték, vagyis összeg. A számított érték meghatározásának törvényi menete a következők szerint írható le.

a) A szabályozás kiinduló pontja törvény, melyben az Országgyűlés meghatározza, hogy az ország egyes megyéiben és a fővárosi kerületekben legalább mennyit és legfeljebb mennyit érnek az ingatlanok, azaz megállapítja a számított érték alsó és felső forgalmi értékhatárait, az egyes ingatlanfajták minimális és maximális négyzetméterértékének rögzítésével. [Az Ltv. jelenleg (2008. december 31-ig) hatályos 5. § (1) bekezdése szerint ez a törvény maga az Ltv., és ennek 1. számú melléklete határozza meg a forgalmi értékhatárokat. 2009. január 1-jétől a forgalmi értékhatárokat megállapító törvény a Htv. lesz, annak az Amtv.-vel megállapított 1. számú melléklete tartalmazza a forgalmi értékhatárokat.] A törvényben rögzített forgalmi értékek a törvény felhatalmazása alapján alkotott (alkotandó) helyi önkormányzati rendelet alapjául, keretüül szolgálnak.

b) A törvényben (az Ltv., majd a Htv.) meghatározott értékhatárokon belüli további értékhatárok és értékövezetek – adott települési önkormányzat területére érvényes – kialakítása érdekében az önkormányzat jegyzője, – mint önkormányzati adóhatóság, – megkeresheti a vagyonszerzési illetékügyekben eljáró adóhatóságot, annak érdekében, hogy a települési átlagértékek meghatározásáról és az esetleges értékövezetek kialakításáról szóló rendeletet előkészítse. A jegyző nem köteles megkeresni a vagyonszerzési illetékügyekben eljáró adóhatóságot.

c) Ha a települési önkormányzat jegyzője megkeresett intéz az adóhatósághoz, akkor a megkeresett adóhatóság ingatlan-fajtánként 15 napon belül közli a megelőző 18 hónapban a településen visszerthes vagyónátruházási illeték alá eső ügyletek tárgyát képező ingatlanok valamennyi általa ismert adatát (különösen: az ingatlan címe, forgalmi értéke, alapterülete). Az adatszolgáltatás nem terjed ki az ingatlanhoz kapcsolódó jogügylet alanyainak személyes adataira.

d) Ha a településen bizonyos ingatlan-fajtára nézve a megkeresés előtti 18 hónapban visszerthes vagyónátruház-

zasi illeték alá eső ingatlanszerzés nem történt, akkor az adóhatóság a hasonló adottságú településen kialakult értékviszonyok alapján jellemző négyzetméterenkénti forgalmi értékadatot közöl.

e) A jegyző a megkapott és a nyilvántartásában rendelkezésre álló adatok alapján javaslatot tesz az önkormányzat számára a település értékövezeteire, s ingatlan-fajtánként (lakás, üdülő) a típusingatlan települési, településrészi forgalmi átlagértékeire. Ha a jegyző nem kereste meg az adóhatóságot, akkor a saját nyilvántartása alapján készíti el a javaslatot.

f) Az értékövezeteket és a települési, településrészi átlagértékeket az önkormányzat – a rendeletalkotás évében kialakult értékviszonyokra figyelemmel – két adóévre határozza meg. Alapesetben az önkormányzat a törvényben meghatározott forgalmi értékhatárok keretei között ingatlan-fajtánként a típusingatlanra vonatkozó települési átlagértéket állapítja meg (azaz egy értéket állapít meg), eközben a helyben kialakult értékviszonyokra figyelemmel van. Ha a település egyes részein jelentősen eltérő értékviszonyok alakultak ki, az önkormányzat értékövezeteket köteles kijelölni és ezekben a külön értékövezetekben állapítja meg ingatlan-fajtánként a településrészi átlagértékeket. (Arra is van mód, hogy ne övezetenként, azaz területi alapon, hanem ingatlan-fajtánként állapítsa meg az önkormányzat az eltérő értékövezeteket.) Ilyenkor tehát több értéket állapít meg az önkormányzat.

g) A megalkotott Ör. alapján az önkormányzati adóhatóság az ingatlanra irányadó települési, településrészi átlagérték alkalmazásával adótárgyanként külön-külön kiszámítja az épület (épületrész) adóköteles hasznos alapterületére, illetve a telek adóköteles alapterületére vetített alapértéket. (Az Ltv. és a Htv. is tartalmaz arra nézve további részletszabályokat, ha az épület, épületrész több értékövezet határán fekszik, akkor annak az értékövezetnek az irányadó településrészi forgalmi átlagértékét kell alkalmazni, amerre az épület, épületrész ablakainak többsége néz. Értékövezetekkel határolt telek esetén, vagy ha az épületnek, épületrésznek az egyes értékövezetekre azonos számú ablaka néz, akkor a magasabb településrészi forgalmi átlagértéket kell alkalmazni.) Lényeges szabály, hogy a fővárosi kerületi önkormányzati adóhatóság a lakások és az üdülők esetén a fővárosi önkormányzatnak a luxusadó-ról szóló törvény felhatalmazása alapján alkotott rendelete szerinti átlagértékeket alkalmazza, vagyis sem a luxusadó, sem az esetleg számított értékre alapított kerületi építményadó esetén nem a fővárosi kerület, hanem a főváros rendelkezik rendeletalkotási hatáskörrel.

h) Az átlagértékből, mint alapértékből az úgynevezett korrekciós tényezők hatására alakul ki az adótárgy végleges számított értéke. A végleges számított érték a jegyző által kiszámított alapérték és az adott ingatlan-fajtára vonatkozó, a Htv.-nek az Amtv.-vel megállapított 2. számú mellékletében meghatározott korrekciós együtthatók szorzata. Az önkormányzati adóhatóság a számított érték meghatározásakor köteles figyelembe venni az adótárgynak

mindazon jellemzőit, amelyhez a 2. számú melléklet korrekciós tényezőt rendel.

i) A folyamat lezárásaképpen az adóalany bevallása alapján az adóhatóság kivetéssel (adóhatósági határozattal) állapítja meg a konkrét adófizetési kötelezettséget.

1.2. A szabályozás lényegi mozzanata, hogy törvény határozza meg az egyes értékeket (az értékhatárok között), vagyis az Országgyűlés vélelmezi, hogy az egyes megyékben és a főváros egyes kerületeiben az ingatlanok legalább és legfeljebb mennyit érnek. Ezt követően a települési önkormányzat rendeletben határozza meg az átlagértékeket, vagyis azt, hogy a törvényi határok között az adott településen, az adott utcában lévő ingatlan (lakás, üdülő, vagy telek) egy négyzetmétere hány forint értékű. Ez az érték képezi a vagyoni típusú adó alapját.

Az Alkotmánybíróság megítélése szerint a szabályozás lényeges eleme az, hogy az önkormányzatok a rendelet megalkotása során egyrészt nem térhetnek el a törvényi értékhatároktól, másrészt nem kötelesek beszerezni a tényleges forgalmi értékadatokat, harmadrészt, ha a jegyző mégis beszerzi az adóhatóságtól a tényleges adatokat, ahhoz az önkormányzat a rendelet megalkotása során a törvény szerint nincsen kötve. Ha az önkormányzat nem alkotja meg az értékövezetekről a rendeletét, akkor a település egészére a Htv. 1. számú mellékletében foglalt, a település besorolásának és a lakóingatlan fajtájának megfelelő értékhatár középértékét kell települési átlagértéknek tekinteni [Ltv. 11. § (2) bekezdés].

1.3. Az alkotmányossági vizsgálat alá vont szabályozás elemzése alapján megállapítható, hogy a számított érték egy szorzat. A szorzat elemeit kivétel nélkül jogszabály (törvény és/vagy helyi rendelet) határozza meg. A jogszabályok szerint ezt az értéket kell az ingatlan értékének tekinteni. Sem a rendeletben megalkotott értékövezet szerinti átlaggal, sem a törvényi értékhatárokkal, sem a korrekciós tényezők mértékével szemben az adózó – a szabályozás normatív jellege miatt – nem élhet a rendes bíróságok előtt a tények ellenőrzésére is alkalmas valódi jogorvoslattal (kifogással vagy ellenbizonyítással). Az adó alapjának a számított érték szerinti megállapítása lényegében vélelmezett adatokra épül, vagyis megdönthetetlen törvényi vélelmet alkalmaz. Mindezt az Ltv. Indokolása is hangsúlyozta, leszögezve: „A törvény szerint a luxusadó valójában egy értékáron működő ingatlanadó. Az értékálapú adóztatás érdekében a törvény egy adóztatási célú értékelési módszertant is tartalmaz, melynek lényege nem a piaci ár, a forgalmi érték meghatározása, hanem az egyes ingatlanok közötti értékarányok érvényre juttatása. Természetesen az adóztatási célú érték (a számított érték) nem szakad el a piaci értéktől, mert az visszerthes vagyonszerzési illetékezés során nyert illetékhivatali adatokon alapszik.” Az Indokolásból látszik, a jogalkotó nem törekedett arra, hogy a tényleges vagyoni viszonyokkal arányos közteherviselést vezessen be az Ltv.-vel. Ezek a megállapítások a Htv.-be alternatív adóalapként bekerülő számított érték alapú ingatlanadókra is vonatkoznak.

1.4. Az Alkotmánybíróság hangsúlyozza, hogy a Htv. jelenleg is és 2009. január 1. után is ismer a számított értéken alapuló adóztatástól eltérő egyedi érték-meghatározáson alapuló adóztatást, a korrigált forgalmi érték formájában. A Htv. 52. § 13. pontja szerint a „korrigált forgalmi érték: az illetékekről szóló törvény alkalmazásával megállapított forgalmi érték 50%-a.” Az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (a továbbiakban: Itv.) 68. § (1) bekezdése szerint a vagyonszerzési illeték alapjául szolgáló forgalmi érték megállapításánál az abban az időpontban fennálló forgalmi érték az irányadó, amikor a vagyonszerzést a közjegyző bejelenti, illetve az ingatlanügyi hatóság a hozzá érkezett vagyonszerzési ügy iratait továbbítja az állami adóhatóságnak, vagy a vagyonszerzésről az állami adóhatóság más módon tudomást szerez. Az Itv. 69. §-a szerint az illeték alapjául szolgáló forgalmi értéket az illeték fizetésére kötelezett fél köteles bejelenteni a jogügylet vagy a hagyaték bejelentésekor, ha e kötelezettség őt terheli. Más esetben az állami adóhatóság felhívására kitűzött határidő alatt kell a forgalmi értéket bejelenteni. Az Itv. 70. § (2) bekezdése értelmében az állami adóhatóság a forgalmi értéket helyszíni szemle, összehasonlító értékadatok alapján, valamint az illeték fizetésére kötelezett nyilatkozata ismeretében – szükség esetén külső szakértő bevonásával – állapítja meg. Ezen túlmenően, az állami adóhatóság a forgalmi érték megállapítása érdekében az összehasonlító értékadatok közül köteles a törvényben meghatározott érték-meghatározó szempontokat mérlegelni. A korrigált forgalmi érték meghatározása is e módon történik, azaz egyedileg, ingatlanonként, és azzal szemben az érintett ügyfél az Itv. és az Art. szabályai szerint érdemi (tartalmi) ellenbizonyítással, és jogorvoslással élhet. Az adott ingatlan konkrét korrigált forgalmi értékét nem jogszabályok, hanem a jogalkalmazók állapítják meg.

2. Az Alkotmánybíróság a szabályozás áttekintése után – az indítványok alapján – megvizsgálta, hogy a számított értékre vonatkozó szabályozás összeegyeztethető-e a jogállamiságból fakadó jogbiztonság követelményeivel. Ennek során elsőként azt vizsgálta, hogy a számított érték alapú adóztatás Ltv.-ben és Htv.-ben szabályozott módja az egyes értékhatárok rögzítésekor és a települési értékek meghatározására vonatkozó szabályozáskor nem ad-e túl tág teret az önkormányzati képviselő-testületeknek. [Ltv. 4. és 5. §-a, Htv. 2009. január 1-jétől hatályos 22/A. §-a.]

2.1. Az Alkotmánybíróság az Alkotmány 2. § (1) bekezdésébe foglalt jogállamiság és az abból fakadó jogbiztonság tartalmát már számos határozatában értelmezte. A 109/2008. (IX. 26.) AB határozatban ezeket megerősítve megállapította: „Az Alkotmánybíróság megítélése szerint nemcsak a túlzottan általánosan (elvontan) megfogalmazott szabályok sértik a jogbiztonság elvét, de az is, ha a jogalkalmazói döntés jogszabályi kereteit a jogalkotó egyáltalán nem, vagy olyan túlzottan tágan határozza meg, hogy a jogalkalmazó szinte teljes egészében saját belátása szerint hozhat döntést. Ez ugyanúgy megnyitja az utat a szubjektív, önkényes jogalkalmazás előtt, mint mikor a

jogalkotó a normavilágosságot sértő módon alkotja meg az alkalmazandó norma szövegét.” (ABK 2008. szeptember, 1179, 1192.) Az idézett határozat kötetlen „jogalkalmazói” döntésről tesz említést, a vizsgált jogszabályokban (Htv. és Ltv.) a jogalkalmazó (önkormányzati adóhatóság) döntése éppen hogy kötött. A szabályozás elemzéséből azonban nyilvánvaló, hogy a számított értéken alapuló adóztatás jelenlegi formája szerint az Ltv. és a Htv. alkalmazása során a települési önkormányzatok rendelete (az adott ingatlan értékővezeti besorolása) határozza meg (determinálja) az adó alapjának konkrét egyedi mértékét. A döntés tehát rendeleti formát ölt, de a rendelet megalkotásával, az ingatlanok értékővezetekbe sorolásával, közvetlenül meghatározottá válik egy ingatlan értéke. Valójában tehát ez tekinthető az említett határozat szerinti „jogalkalmazói” döntésnek.

2.2. E döntés során az önkormányzat jogosult, de nem köteles beszerezni a tényleges ingatlanforgalmi adatokat, de ha be is szerzi őket, azokhoz nincsen kötve. Az Ltv. Indokolása szerint: „Az adóztatási célú értékelési módszer alap gondolata, nem az ingatlan pontos forgalmi (piaci) értékének meghatározása, hanem az ingatlanok közötti értékarányok leképezése. (...) A települési forgalmi érték, valamint az értékővezetek meghatározásához a települési önkormányzat (adatkerés formájában) kérheti az illetékhivatal segítségét is, azonban alapvető fontosságú, hogy a helyben lakó képviselők és köztisztviselők ismerik a helyi ingatlan-forgalmi viszonyokat, s ez alapján képesek meghatározni a települési forgalmi értéket. A forgalmi értékek meghatározása során a települési önkormányzatnak is az ún. típusingatlanból (mely nem más, mint az ingatlanfajta azon modellingatlana, melyhez a 2. számú melléklet szerinti korrekciós tényezők értéke 1,00) kell kiindulnia.” Az önkormányzat a törvényi értékhatárok között lényegében szabadon, kötöttség nélkül határozhatja meg az egyes értékeket, sőt dönthet úgy is, hogy nem alkotja meg a rendeletet. Ez ahhoz vezet, hogy az egész településre nézve a törvényi értékhatárok közötti átlag kerül alkalmazásra. Jelen szabályozás lehetőséget ad az önkényes, kötetlen önkormányzati döntéshozatalra, mellyel az ingatlan értéke, és ezzel összefüggésben az adókötelezettség úgy határozható meg, hogy ezzel az adóhatósági határozat érdemi bírósági felülvizsgálata is kizárt, mivel az önkormányzati rendeletet a közigazgatási ügyekben eljáró bíróság nem vizsgálhatja felül, arra egyedül az Alkotmánybíróság jogosult. A közhatalmi döntés meghozatalára való korlátozás nélküli felhatalmazás problémájával az 5/1997. (II. 7.) AB határozat is szembesült, és alkotmányellenességet állapított meg emiatt. (ABH 1997, 55, 66.)

3. Az Alkotmánybíróság a jelen ügy elbírálása szempontjából is lényeges alkotmányos követelményt rögzített a 39/1997. (VII. 1.) AB határozatában: „A közigazgatási határozatok törvényessége bírósági ellenőrzésének szabályozásánál alkotmányos követelmény, hogy a bíróság a perbe vitt jogokat és kötelezettségeket az Alkotmány 57. § (1) bekezdésében meghatározott feltételeknek megfele-

lően érdemben elbírálhassa. A közigazgatási döntési jogkört meghatározó szabálynak megfelelő szempontot vagy mércét kell tartalmaznia, amely alapján a döntés jogszerűségét a bíróság felülvizsgálhatja.” (ABH 1997, 263.) Ebben a határozatban az Alkotmány 50. § (2) bekezdésének az 57. § (1) bekezdésre tekintettel történő értelmezése kapcsán az Alkotmánybíróság hangsúlyozta, hogy nem csupán az a jogszabály lehet alkotmányellenes, amely kifejezetten kizárja a jogkérdésen túlmenő bírói felülvizsgálatot, vagy annak a közigazgatási mérlegeléssel szemben olyan kevés teret hagy, hogy az ügy megfelelő alkotmányos garanciák közötti érdemi elbírálásáról nem beszélhetünk, hanem az olyan jogszabály is, amely az igazgatásnak korlátlan mérlegelési jogot adván semmilyen jogszerűségi mércét nem tartalmaz a bírói döntés számára sem. [ABH 1997, 263, 272.; a határozatban foglaltakat megerősítette: 67/1997. (XII. 29.) AB határozat, ABH 1997, 411, 416.; 33/2002. (VII. 4.) AB határozat, ABH 2002, 173, 184.; 53/2002. (XI. 28.) AB határozat, ABH 2002, 327, 335.; 39/2007. (VI. 20.) AB határozat, ABH 2007, 464, 497.; 17/2008. (III. 12.) AB határozat, ABK 2008. március, 261, 265.; 37/2008. (IV. 8.) AB határozat, 438, 443.; 210/B/1999. AB határozat, ABH 2005, 879, 882.; 534/B/2003. AB határozat, ABH 2005, 1187, 1188.]

3.1. A luxusadó és a helyi építményadó is úgynevezett kivetési adó. A kivetést tartalmazó adóhatósági határozat fellebbezhető, majd bíróság előtt megtámadható. A számított érték jogszabályban rögzített jellege miatt az érték-megállapítás érdemben (a valódi piaci értékviszonyokra figyelemmel) még akkor sem vitatható, ha a számított érték az adózó hátrányára tér el jelentősen az ingatlan piaci értékétől. A vizsgált szabályozás megfosztja a bíróságokat a közigazgatási határozat tényleges felülvizsgálatától, attól, hogy az Alkotmány 50. § (2) bekezdésébe és 57. § (1) bekezdésébe foglalt jogukat gyakorolják. Mindez az alábbiak szerint a jogállamisággal is ellentétes helyzetet eredményez. Az érdemi bírói felülvizsgálat hiányát egyértelműen a jogállamisággal kapcsolta össze a 4/1998. (III. 1.) AB határozat, megállapítva a következőket: „Az Alkotmánybíróság a bírósági eljáráshoz való jogot nemcsak formális, hanem tartalmi követelmények szerint is vizsgálja. (...) [A] vizsgált szabályok önkényesen, ésszerű indok nélkül kötik a bíróságot az egyedi ügyek megítélhetősége tekintetében, akadályozzák a bíróságot, hogy a perbe vitt jogokat és kötelezettségeket érdemben elbírálhassa, alkalmazásuk az igazságszolgáltatás tekintélyét sértik. Az Alkotmánybíróság megítélése szerint e rendelkezések ellentétesek a jogállamiság elvével. Az Alkotmány valóban nem azt garantálja, hogy a bírói eljárás eredménye minden esetben helyes lesz, de azt garantálja, hogy ne szülessen olyan törvényi szabály, amely ezt eleve kizárja. Az anyagi igazság érvényre juttatását ellehetlenítő szabályozás éppúgy sérti az Alkotmány 2. § (1) bekezdését, a jogállamiság elvét, mint az eljárási garanciák hiánya.” (ABH, 1998, 71, 77.) Más megfogalmazásban: „[a] csupán »formális jogorvoslati lehetőség« ezért gyakorlatilag értelmetlen, sérti az Alkotmány 57. § (1) és (5) bekezdését. Ezen

alkotmányi rendelkezések ugyanis tartalmilag a jogok és kötelezettségek érdemben való elbírálhat[óságát] garantálják. Az Alkotmánybíróság 39/1997. (VII. 1.) AB határozatában megfogalmazott alkotmányos követelmény ennek az elvnek az érvényesítését teszi mindenki számára kötelezővé.” (61/B/1998. AB határozat, ABH 1998, 1091, 1093.). A már idézett 109/2008. (IX. 26.) AB határozat nemcsak a közigazgatási döntések kiszámíthatatlansága miatt, hanem a közigazgatási határozatok bírósági felülvizsgálatának valódi lehetőségét kiüresítő szabályozásra tekintettel állapította meg az alkotmányellenességet. A közigazgatási határozattal szembeni hatékony, érdemi bírói felülvizsgálat lehetőségének kizárása sérti az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében megfogalmazott jogállamiság követelményét. (ABK 2008. szeptember, 1179, 1193.)

3.2. Mindezek alapján megállapítható, hogy az Ltv. és a Htv. számított értékre vonatkozó konkrét szabályai sértik az Alkotmány 2. § (1) bekezdésébe foglalt jogállamiság elvét. Egyrészt azért, hogy az egyes ingatlanulajdonosok egyedi adókötelezettségének fennállását és az adókötelezettség konkrét alapját és mértékét a törvények felhatalmazása alapján olyan jogszabály (helyi önkormányzati rendelet) határozhatja meg, melynek megalkotási szabályai nem zárják ki azt, hogy az önkormányzati testület önkényesen, csak saját bevételi szempontjait figyelembe véve rögzítse az értékhatárokat. Másrészt ellentétes a jogállamisággal az a szabályozási mód, mely szerint az egyedi adókötelezettséget tartalmazó adóhatósági határozat elleni valódi jogorvoslat és érdemi bírói felülvizsgálat azért kizárt, mert a jogorvoslati fórum és a bíróság sem vizsgálhatja az ingatlan értékének tényleges meghatározását, hiszen egyikük sem vizsgálhatja felül az önkormányzatok (egyébként kötetlen vagy alig kötött) rendeletét. A két jellemző együttes jelenléte a jogállamiságra különösen veszélyes állapotot eredményezett.

3.3. Az Alkotmánybíróság mindezek alapján a rendelkező rész 2. pontjában megsemmisítette a Htv.-ből a számított értékre vonatkozó elsődleges szabályokat. Az indítványban kifejezetten megjelölt törvényi rendelkezések mellett az ezekkel közvetlen és nyilvánvaló szoros tárgyi összefüggésben álló szabályokat (az értelmező rendelkezések egy részét) is megsemmisítette az Alkotmánybíróság. A Htv. további, a számított érték – mint adóalap – bevezetésével távolabbi összefüggésben lévő szabályainak vizsgálata túllépne az alkotmányossági vizsgálat keretein, annak elvégzése az Alkotmánybíróság határozata után a jogalkotó feladatát képezi. A Htv. a számított értéken alapuló szabályok nélkül is alkalmazható törvény, az eddig ismert és hatályos (és 2009. január 1-jétől továbbra is hatályos) kétféle adóalap-meghatározási módszer nem veszélyezteti az önkormányzatok bevételeit. Az Ltv. azonban teljes egészében a számított értéken alapuló adófajta. A fentiek alapján alkotmányellenesnek talált szabályozás miatt közvetlenül csak a jelenleg hatályos Ltv. 4. és 5. §-ának, valamint a 11. §-ának és 1. és 2. számú mellékletének a megsemmisítése indokolt, de e szabályok nélkül az Ltv. alkalmazhatatlanná válik. Egy alkalmazhatatlan

adótörvénynek a jogrendszerben maradása a jogbiztonságra súlyos sérelemmel járna, ezért – az országgyűlési biztos indítványának helyt adva – az Alkotmánybíróság az egész törvényt megsemmisítette. Az Alkotmánybíróság jelen határozat rendelkező részében az Ltv. és a Htv. felsorolt normaszövegeiben kifejezetten említett mellékleteket is megsemmisítette, mivel azok a megsemmisített rendelkezésekkel szoros tárgyi összefüggésben állnak [54/1992. (X. 29.) AB határozat, ABH 1992, 266, 268.; 28/1994. (V. 20.) AB határozat, ABH 1994, 134, 137.; 34/1994. (VI. 24.) AB határozat, ABH 1994, 177, 181.; 67/1997. (XII. 29.) AB határozat, ABH 1997, 411, 416.; 33/2002. (VII. 4.) AB határozat, ABH 2002, 173, 182.; 17/2006. (I. 17.) AB határozat, ABH 2006, 281.; 42/2008. (IV. 17.) AB határozat, ABK 2008. április, 456, 464.]. A rendelkező rész 2. pontjában foglalt megsemmisítés következtében a Htv. a megsemmisített módosítások nélkül, az „eredeti” szövegével marad hatályban 2009. január 1-jétől.

4. A jogállamisággal összefüggő fenti megállapítások közvetlen összefüggést mutatnak az Alkotmány közterhevisezésre vonatkozó rendelkezésével. Az adókötelezettség az Alkotmány 70/I. §-án nyugvó, a közterhekhez való hozzájárulás alapvető alkotmányos kötelezettségének az egyik formája. [„Az Alkotmány 70/I. §-a az állampolgárok egyik alapvető kötelezettségeként mondja ki, hogy mindenki köteles jövedelmi és vagyoni viszonyainak megfelelően a közterhekhez hozzájárulni. E hozzájárulás módját és mértékét az adókról, az illetékekről, a vámokról stb. szóló törvények állapítják meg.” 61/1992. (XI. 20.) AB határozat, ABH 1992, 280, 281.; „Az Alkotmánybíróság az Alkotmánynak a közterhevisezés kötelezettségét meghatározó 70/I. §-ában foglalt rendelkezése alapján abból indult ki, hogy az adó a közkiadások finanszírozásának egyik forrása. Az adó felhasználásával szemben támasztott követelmény, hogy abból az állami feladatok teljesítésével összefüggő költségeket kell fedezni.” 10/1998. (IV. 8.) AB határozat, ABH 1998, 107, 111.; „Az Alkotmánybíróság megítélése szerint az adó elsődleges rendeltetése, hogy az adófizetés révén a természetes és jogi személyek az Alkotmány 70/I. §-a szerint jövedelmi és vagyoni viszonyaiknak megfelelően hozzájáruljanak a közterhekhez, azaz megteremtsek a pénzügyi fedezetet az állami szervek fenntartásához, illetőleg – az állami újraelosztás révén – a különböző közérdekű feladatok ellátásához.” 31/1998. (VI. 25.) AB határozat, ABH 1998, 240, 246.]

4.1. Az adókötelezettség teljesítésének mikénti szabályozása ezért nemcsak a jogállamisággal, hanem értelemszerűen az alapvető jogot tartalmazó 70/I. §-sal is szoros összefüggésben van. Az előzőekben az Alkotmánybíróság az adóalap és az adómérték meghatározásának önkényes jellegét, valamint az ellene igénybe vehető jogorvoslat (bírói felülvizsgálat) korlátozottságát vizsgálta, és ezek miatt alkotmányellenességet is megállapított. A jogállamisággal ellentétes adójogi szabályozással szembeni aggályok sokasodnak, ha az adó alapjának vagy az adókötelezettségnek vélelemmel történő meghatározása eszközehez

nyúl a jogalkotó, mint ahogyan ezt jelen esetben is tette. A vélelem alkalmazására a jogalkotónak (az alábbiak szerint) csak kivételesen van lehetősége, akkor, ha a jövedelem tényleges mértéke nem állapítható meg. A korábban ismertetett, hatályos és az Alkotmánybíróság határozata következtében a Htv.-ben a jövőre is hatályban maradó korrigált forgalmi érték szerinti adóztatás lehetősége egyértelműen bizonyítja, hogy lehetséges az adó alapjául szolgáló érték egyedi meghatározása, azaz a vélelem alkalmazásának feltétele nem adott.

4.2. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy: „[o]yan esetben, ha a jövedelem tényleges mértéke általában nem állapítható meg, a jogalkotónak jogában áll – a gazdasági, pénzügyi szempontokat figyelembe véve – a fizetendő adó mértékének megállapítására különböző jogalkotási technikákat választani. Önmagában tehát nem feltétlenül alkotmányellenes, ha a jogalkotó általánnyal vagy törvényes vélelem felállításával szabályoz. Rámutat azonban az Alkotmánybíróság arra, hogy mindkét esetben alkotmányos korlátot jelent az Alkotmány 70/I. §-ában megfogalmazott elv, amely szerint mindenki csak jövedelmi, vagyoni helyzetével arányosan köteles a közterhekhez hozzájárulni. A megdönthető törvényes vélelem esetében, annak fogalmából következik, hogy addig áll fenn, amíg annak ellenkezőjét nem bizonyították. (...) A törvényes vélelem ugyanis csupán a jogszabályszerkesztés és a jogalkalmazás egyszerűsítésének kivételes eszköze. A vélelem kivételessége abban is áll, hogy az állam az őt általában terhelő bizonyítási kötelezettség teljesítése nélkül jövedelemszerzést feltételez, amely után adót szed be. A bizonyítási kötelezettség tehát megfordul, azonban a törvényes vélelem megdöntésére irányuló bizonyítás lehetőségét az Alkotmány 70/I. §-ára figyelemmel kizárni nem lehet. Tehát alkotmányos követelmény, mint arra az Alkotmánybíróság rámutatott, hogy a tényleges helyzet bizonyításának feltételeit az adó megfizetésére kötelezett részére biztosítani kell. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint tehát csak kivételként és többletgaranciák mellett kerülhet sor az adóeljárásban a vélelem alkalmazására, és nem lehet eszköze nem valós jövedelem adóztatásának.” [57/1995. (IX. 15.) AB határozat, ABH 1995, 284, 285–286.] Az előző határozatot megerősítette az 5/1997. (II. 7.) AB határozat (ABH 1997, 55.), és emellett rögzítette, hogy magát az általánadózást és a törvényes vélelmet, mint adótechnikai megoldást nem találja alkotmányosan kifogásolhatónak, ha azokat kivételesen alkalmazza a jogalkotó, és a vélelem megdöntésére is lehetőséget biztosít (ABH 1997, 58.). A konkrét adójogi szabályozást megvizsgálva az 5/1997. (II. 7.) AB határozatban az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az továbbra is vélelem alapján állapítja meg az adókötelezettséget, de „[e] vélelemmel szemben a törvény csupán mentességi eseteket és kivételeket állapít meg.” (ABH 1997, 59.) Ezen túlmenően: „Azáltal tehát, hogy a törvény e körben az ellenbizonyítás lehetőségét nem biztosítja, az állam adott esetben nem valós jövedelmet adóztat, ami alkotmányellenes, sérti az Alkotmány 70/I. §-át.” (ABH 1997, 61.) Az 57/1995. (IX. 15.) AB határozatban

foglaltakat (a vélelem alkalmazásával összefüggésben) megerősítette a 8/2007. (II. 28.) AB határozat is (ABH 2007, 148, 161.).

A több határozattal is megerősített, az adójogban alkalmazott vélelemmel szembeni ellenbizonyítás hiányát jelen ügyben tovább árnyalják tehát az alábbi körülmények. A Htv.-ben és az Ltv.-ben az adóalap meghatározása valójában az Alkotmánybíróság említett határozataiban [57/1995. (IX. 15.) AB határozat, ABH 1995, 284, 285–286.; 5/1997. (II. 7.) AB határozat, ABH 1997, 55.] elfogadott alkotmányos indok (a jövedelem vagy vagyon tényleges mértéke nem állapítható meg) nélkül bevezetett vélelemmel történik. Az önkormányzati vélelmezett érték-meghatározás mértékének a szempontjai nincsenek pontosan rögzítve, emellett az érték-meghatározás tulajdonképpen jogszabállyal és nem egyedi adóhatósági határozattal történik, így tág teret ad a szabályozás az esetleges önkényes jogalkotói döntéseknek.

5. Az Alkotmánybíróság megítélése szerint önmagában nem alkotmányellenes, hogy a jogalkotó az ingatlanokra vagyoadót vet ki. Önmagában az sem alkotmányellenes, hogy ezt az ingatlan számított értéke alapján veti ki, amennyiben ez megfelel az Alkotmány rendelkezéseinek, ezen belül főként az Alkotmány 70/I. §-ával összefüggésben a 8/2007. (II. 28.) AB határozatban (ABH 2007, 148, 163.) rögzített fogalmi elemeknek. A 8/2007. (II. 28.) AB határozat [megerősítette: 55/2008. (IV. 24.) AB határozat, ABK 2008. április, 504, 508.; 87/2008. (VI. 18.) AB határozat, ABK 2008. június, 867, 882.] értelmében a jövedelmi és vagyoni típusú adók esetében – figyelemmel a konkrét szabályozás összes sajátosságára – az Alkotmány 70/I. §-ában foglalt valamennyi fogalmi elemnek egyidejűleg fenn kell állnia ahhoz, hogy az Alkotmánybíróság határozata nyomán esetleg (a jogalkotó döntésétől függően) újraszabályozott adókötelezettség megfeleljen az említett alkotmányos mércének. Ennek során figyelemmel kell lennie a jogalkotónak arra, hogy vagyoni adó esetében az arányosságnak az adózók viszonyában az adó alapja és mértéke kérdésében is fenn kell állnia.

Ezen túlmenően az adózó vagyona és az adóalap közötti közvetlen kapcsolat sem sérülhet azzal, hogy a többszörös arányosítás (előbb a törvényhozó állapít meg arányokat, majd a helyi önkormányzat, majd ezt korrigálják szorzószámokkal) megszünteti az adókötelezettség alá vont vagyoni viszonyokkal való kapcsolat közvetlenségét. A vagyoni viszonyokkal való kapcsolat közvetlensége egészen szembetűnő abban az esetben, ha az önkormányzat nem alkotja meg az értékovezetekről a rendeletét. Ilyenkor az Ltv. 11. §-a szerint a település egészére a Htv. 1. számú mellékletében (jelenleg az Ltv. 1. számú mellékletében) foglalt, a település besorolásának és a lakóingatlan fajtájának megfelelő értékhatár középértékét kell települési átlagértéknek tekinteni. Az önkormányzat mulasztásának eredményeként az adózó még attól a közelítéstől is elesik, melyet a helyi viszonyok figyelembevétele alapján az ön-

kormányzat tehetett volna a rendeletében, és egy abszolút fiktív érték lesz az adókötelezettségének alapja, lakjék bárhol, bármilyen ingatlanban. A jogalkotónak arra is figyelemmel kell lennie, hogy csak ténylegesen megszerzett vagyon adóztatására kerülhet sor, azaz nemcsak az adókötelezettség alapjaként kiválasztott ingatlanok kell léteznie (valódi ingatlan), de az adóalapként meghatározott értéknek is valódinak és nem vélelmezett értéknek kell lennie.

6. Az indítványozók a Htv. és az Ltv. egyes rendelkezéseinek és az Ltv. egészének alkotmányossági vizsgálatát más alkotmányos rendelkezések [9. § (1) és (2) bekezdése, 70/A. § (1) bekezdése] alapján is kezdeményezték. Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint, ha az adott rendelkezés alkotmányellenességét az Alkotmány valamely tétele alapján már megállapította, az indítványokban felhívott további alkotmányi rendelkezésekkel fennálló ellentétet már nem vizsgálja. [61/1997. (XI. 19.) AB határozat, ABH 1997, 361, 364.; 16/2000. (V. 24.) AB határozat, ABH 2000, 425, 429.; 56/2001. (XI. 29.) AB határozat, ABH 2001, 478, 482.; 35/2002. (VII. 19.) AB határozat, ABH 2002, 199, 213.; 4/2004. (II. 20.) AB határozat, ABH 2004, 66, 72.; 9/2005. (III. 31.) AB határozat, ABH 2005, 627, 636., 1/2008. (I. 11.) AB határozat, ABK 2008. január, 4, 15.] Tekintettel arra, hogy az Ltv. egészének és a Htv. indítványokkal érintett rendelkezéseinek alkotmányellenességét az Alkotmánybíróság már megállapította, és ezeket megsemmisítette, a felhívott további alkotmányi rendelkezésekkel fennálló ellentétet már nem vizsgálta. Ugyancsak nem vizsgálta az Alkotmánybíróság az indítványokban felvetett azon további kérdéseket, melyek az Ltv. személyi hatályára vonatkoztak, mivel az Ltv. 3. §-a az indítványok benyújtását követően megváltozott, és az adófizetési kötelezettség szempontjából már nem tesz különbséget magánszemélyek és jogi személyek között.

A határozat Magyar Közlönyben történő közzététele az Abtv. 41. §-án alapul.

Budapest, 2008. december 15.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,   *Dr. Bragyova András s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,   *Dr. Kiss László s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,   *Dr. Lenkovich Barnabás s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Lévy Miklós s. k.,   *Dr. Trócsányi László s. k.,*
alkotmánybíró   előadó alkotmánybíró

**Dr. Holló András alkotmánybíró
különvéleménye**

A határozat rendelkező részének 2. pontjával és a hozzáfűzött indokolással nem értek egyet. Álláspontom szerint a számított érték alapú adóztatást szabályozó megsemmisített törvényi rendelkezések alkotmányellenessége a határozatban megjelölt indokok alapján nem állapítható meg.

1. Álláspontom szerint a szabályok hasonlósága ellenére a luxusadó és a helyi adók alkotmányossága nem ítéltető meg azonos alkotmányossági szempontok alapján.

A luxusadó, bár szabályozása sok tekintetben hasonlít a helyi adókhoz, – az adóalap meghatározására a Htv. mellékleteiben meghatározott számítási módot rendeli alkalmazni, az adó kivetése az önkormányzati adóhatóság hatáskörébe tartozik és az adó az önkormányzat bevételét képezi, – nem tekinthető helyi adónak. A luxusadót nem a helyi adókról szóló 1990. évi C. törvényben (Htv.) helyezte el a jogalkotó, nem épül be a helyi adók rendszerébe, a luxusadó megállapításával összefüggésben az önkormányzatot nem illeti meg az a döntési szabadság, amellyel a helyi adók körében rendelkezik. A luxusadó a Htv.-ben szabályozott építmény- és telekadótól alkotmányi alapjait tekintve eltérő adónem. Így azok az alkotmányossági érvek, amelyek a luxusadóra vonatkozó törvényi szabályozással szemben megalapozottak lehetnek, a helyi adók körében vitathatóak.

2. A helyi adók megállapításának jogát – mint a helyi önkormányzatok gazdasági önállóságának egyik biztosítékát – az Alkotmány 44/A. § (1) bekezdésének *d*) pontja az önkormányzati alapjogok között szabályozza. Az Alkotmány e rendelkezése szerint a helyi képviselő-testület törvény keretei között megállapítja a helyi adók fajtáit és mértékét. Amint arra az Alkotmánybíróság 67/1991. (XII. 21.) AB határozatában rámutatott: ezzel az Alkotmány megosztotta az adó-megállapítás jogát az Országgyűlés és a helyi önkormányzatok között. Felhatalmazást adott a helyi önkormányzatok számára, hogy önkormányzati feladataik ellátásához a helyi közszolgáltatásokhoz szükséges pénzügyi fedezet biztosítására törvényi keretek között adót vezessen be. (ABH 1991, 356.)

Az Alkotmány 44/A. § (1) bekezdésének *d*) pontjában foglalt rendelkezésben a törvényhozó a helyi adóztatás kereteinek meghatározására kapott felhatalmazást, amely kereteken belül az adó-megállapítás joga, az adófizetési kötelezettség előírása a helyi önkormányzat képviselő-testületének a hatásköre, amelyről a helyi önkormányzatot az Alkotmány alapján önkormányzati ügyekben megillető szabályozási autonómia keretében, nagyfokú önállósággal dönt.

A helyi adók megállapítása körében az önkormányzat a helyi sajátosságok, az önkormányzatot terhelő gazdasági követelmények, az adóalanyok teherviselő képességének figyelembevételével dönt arról, hogy egyáltalán ál-

lapít-e meg helyi adót, a Htv.-ben szabályozott helyi adónemek közül melyeket vezet be, a törvényben meghatározott szabályok szerint meghatározza az adó mértékét, a Htv.-ben meghatározottakon túl adómentességeket, adókedvezményeket állapíthat meg. Az építményadó és a telekadó esetében a képviselő-testületnek a Htv. alapján döntési lehetősége van az adóalap tekintetében is. A Htv. kerettörvényi jellege, az abban biztosított nagyfokú döntési szabadság – hasonlóan az önkormányzatot más önkormányzati ügyekben megillető döntési szabadsághoz – minden helyi adónem tekintetében feltételezi, hogy a helyi önkormányzat felelősen, az adóalanyok jogait és jogos érdekeit szem előtt tartva, az Alkotmány és a Htv. szabályait figyelembe véve hozza meg autonóm döntéseit.

A helyi önkormányzatot az Alkotmány, illetőleg a Htv. alapján a helyi adók megállapítása körében megillető ilyen nagyfokú döntési szabadság mellett, az önkormányzat e döntéseit behatároló kerettörvényi szabályozással szemben nem támaszthatók az Alkotmány 2. § (1) bekezdése alapján ugyanolyan alkotmányossági követelmények, mint a jogalkalmazói döntések jogszabályi kereteit meghatározó szabályozással szemben.

3. Az Alkotmánybíróság több határozatában vizsgálta a Htv. és az Alkotmány 70/I. §-ának viszonyát. E határozataiban megállapította, hogy a Htv. – az Alkotmány 44/A. § (1) bekezdésének *d*) pontjában foglaltaknak megfelelően – az önkormányzatok helyi adó megállapítási jogának kereteit szabályozza. A Htv.-ből a közterhekhez való hozzájárulási kötelezettség közvetlenül nem származik. A helyi adó megállapítása az önkormányzat képviselő-testületének a joga. A képviselő-testületet a helyi adók megállapítása során – a törvény keretei között – széles körű döntési szabadság illeti meg. A képviselő-testület a Htv. 6. §-ának *c*) pontja alapján az adó mértékét úgy köteles megállapítani, hogy az igazodjon az adózók teherviselő képességéhez. Mindezeknek megfelelően a helyi adókról szóló Htv. rendelkezései önmagukban nem sértik az Alkotmány 70/I. §-ában megfogalmazott arányos közteherviselés elvét, mert adókötelezettség az adóalanyok számára csak az önkormányzat képviselő-testülete által – a törvény előírásainak figyelembevételével – alkotott rendeletéből származik. Az, hogy valamely helyi adó megállapítása megfelel-e az Alkotmány 70/I. §-ában a közteherviselés arányosságával szemben támasztott követelményeknek a helyi adót megállapító önkormányzati rendeletek alapján vizsgálható. [67/1991. (XII. 21.) AB határozat, ABH 1991, 352, 356.; 1827/B/1991. AB határozat, ABH 1992, 531, 532.; 963/B/1993. AB határozat, ABH 1996, 437, 440., 14/B/2001. AB határozat, ABH 2003, 1309, 1310.]

Az Alkotmánybíróságnak ez a gyakorlata ebben az ügyben is irányadó. A Htv. számított érték alapú adóztatásra vonatkozó szabályainak az Alkotmány 70/I. §-a alapján történő vizsgálatára irányuló indítványokat el kellett volna utasítania azzal, hogy az Alkotmány 70/I. §-ában szabályozott követelmények vizsgálatára csak a építmény-, ille-

tőleg telekadó fizetési kötelezettséget előíró önkormányzati rendeletek alapján van lehetőség.

4. Álláspontom szerint nem állapítható meg a vitatott szabályozás alkotmányellenessége az Alkotmány 2. § (1) bekezdése alapján az Alkotmány 50. § (2) bekezdésével, illetőleg 57. § (1) bekezdésével összefüggésben sem. Az Alkotmány 50. § (2) bekezdése alapján a bíróság hatásköre a közigazgatási határozatok törvényességének felülvizsgálatára terjed ki. A Htv. alkotmányellenesnek ítélt szabályai alapján a bíróság felülvizsgálati jogköre nem formális, tényleges felülvizsgálati jogkörrel rendelkezik a tekintetben, hogy az önkormányzati adóhatóság az adóalap megállapítása során jogszerűen alkalmazta-e a Htv. 2. számú mellékletében meghatározott korrekciós szabályokat, és ennek alapján jogszerűen állapította-e meg az adó mértékét. A bíróság felülvizsgálati jogköre valóban nem terjed ki az önkormányzati rendeletben szabályozott, a típusingatlanra ingatlan-fajtánként megállapított települési átlagérték törvényességének vizsgálatára. Azonban ennél szélesebb felülvizsgálati jogkörrel a bíróság más helyi adók esetében sem rendelkezik. Az ingatlan területe alapján kivetett ingatlanadók esetében sem jogosult a bíróság annak vizsgálatára, hogy a képviselő-testület rendeletében az adó mértékének megállapítása során betartotta-e a Htv.-nek az adó mértékének megállapítására vonatkozó szabályait. A helyi adókat a helyi önkormányzat rendeletben állapítja meg. A helyi adórendeletek törvényességét az önkormányzatok felett törvényességi ellenőrzést gyakorló közigazgatási hivatalok kezdeményezésére, alkotmányellenességét bárki indítványára az Alkotmánybíróság az utólagos normakontroll keretében vizsgálja.

5. A luxusadó esetében, ahol az adóalanyok adófizetési kötelezettsége a törvényen alapul, az önkormányzat szabályozási joga csak arra terjed ki, hogy rendeletében megállapítsa a típusingatlanok települési átlagértékét, tehát az önkormányzat jogalkotási felhatalmazása ebben az esetben a luxusadóról szóló 2005. évi CXXI. törvényen és nem az Alkotmány 44/A. §. § (1) bekezdés *d*) pontján alapul. A luxusadó tekintetében el tudom fogadni a határozatban kifejtett azon álláspontot, mely szerint a helyi önkormányzatok jogalkotási hatáskörének terjedelme – mivel az önkényes döntésre adhat lehetőséget – nem felel meg az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében szabályozott jogállamiságból folyó jogbiztonság követelményének.

Nem értek egyet azonban a határozat indokolásának azon megállapításával, mely szerint a luxusadó alapjának számított érték alapján történő megállapítása sérti az Alkotmány 70/I. §-át. A határozat az Alkotmány 70/I. §-ában megfogalmazott arányos közteherviselés elvét úgy értelmezi, hogy az értékalapú vagyonaadó csak akkor tekinthető alkotmányosnak, ha az adó alapja az ingatlan tényleges forgalmi értékéhez igazodik.

Álláspontom szerint az arányos közteherviselés követelményéből nem lehet következtetést levonni az adóalap meghatározására nézve. Az Alkotmány 70/I. §-a az adó-

alanyok jövedelmi és vagyoni viszonyainak megfelelő, azaz arányos hozzájárulási kötelezettséget írja elő. Az Alkotmánynak ebből a rendelkezéséből, az adóalanyok teherviselő képességével arányos adóztatás kötelezettsége származik, azaz az Alkotmány 70/I. §-a az adóalanyok adófizetés forrásául szolgáló javainak összességét részesíti védelemben a túlzott, elkobzó jellegű adókkal szemben. Az Alkotmány e rendelkezéséből a közterhekhez való hozzájárulás (az adófizetési kötelezettség) megfelelőségének és arányosságának a követelménye következik, nem vonható le belőle az a határozatban megfogalmazott követelmény, hogy az ingatlan értékével való arányosságnak az adózók viszonyában az adó alapja és mértéke tekintetében is fenn kell állnia.

Álláspontom szerint a törvényhozó szabadon dönthet arról, hogy az ingatlanadók szabályozása esetén miként határozza meg az adó alapját, a tényleges forgalmi érték, az ingatlan alapterülete, bérleti díj, becsült érték, biztosítási érték, szabályozott vagyoneértékelés alapján megállapított egységérték stb. alapján. Nem sérti az Alkotmány 70/I. §-ában foglalt követelményeket, ha az adóalap meghatározása akár részben, vagy akár teljesen elszakad az ingatlan forgalmi értékétől (pl.: az ingatlan m²-ben meghatározott alapterülete alapján meghatározott tételes adó). A 70/I. § sérelmét nem alapozza meg önmagában az, ha az adóalap a forgalmi értéktől eltér. A adóalapról a forgalmi értéktől való eltérése csak akkor vezet az Alkotmány 70/I. §-ában foglalt alkotmányi követelmények sérelméhez, ha az az adó mértékével együtt olyan elvonáshoz vezet, amely a vagyontárgy értékéhez viszonyítva súlyosan aránytalan.

Az Alkotmánybíróság gyakorlatában csak akkor tekintette aránytalanak az ingatlanadót, ha az az ingatlan forgalmi értékéhez képest eltúlzott mértékű, elkobzó jellegű volt. [1531/B/1991. ABH 1993, 707.; 46/D/1999. AB határozat, ABH 2004, 1860.; 22/2001. (VI. 29.) AB határozat, ABH 2001, 620.]

Mindezek alapján álláspontom szerint a Htv. számított érték alapján történő adóztatásra vonatkozó szabályainak alkotmányellenessége a határozatban foglalt indokok alapján nem állapítható meg, az indítványokat e tekintetben el kellett volna utasítani.

Budapest, 2008. december 15.

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

A különvéleményhez csatlakozom:

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 444/B/2006.

Közzétéve a Magyar Közlöny 2008. évi 180. számában.

156/2008. (XII. 18.) AB határozat**A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!**

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottságnak országos népi kezdeményezés aláírásgyűjtő ív mintapéldányának, illetve az azon szereplő kérdés hitelesítésével kapcsolatban hozott határozata ellen benyújtott kifogás tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t :

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 327/2008. (X. 30.) OVB határozatát megsemmisíti, és az Országos Választási Bizottságot új eljárásra utasítja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s**I.**

1. Az Országos Választási Bizottság (a továbbiakban: OVB) a 327/2008. (X. 30.) OVB határozatával (a továbbiakban: OVBh.) úgy döntött, hogy megtagadja annak az országos népi kezdeményezésre irányuló aláírásgyűjtő ív mintapéldányának a hitelesítését, amelyen a következő kérdés szerepel: *„Kezdeményezzük a vonatkozó törvények olyan tartalmú módosítását, hogy az önkormányzatok törzsvagyonaiban lévő közcélú vízellátási létesítmények létrehozására, fenntartására és üzemeltetésére irányuló tevékenység gyakorlása csak kizárólagos önkormányzati részese-déssel működő gazdálkodó szervezet részére legyen átengedhető”*. Az OVB megállapította, hogy az aláírásgyűjtő íven feltett kérdés nem felel meg a népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény (a továbbiakban: Nsztv.) 17. §-ában foglalt egyértelműségi feltételnek, mivel a kezdeményezésben szereplő „kizárólagos önkormányzati részese-déssel” kitétel nem értelmezhető. Az OVBh. a Magyar Közlöny 2008. évi 154. számában, 2008. október 30-án jelent meg. A választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) 130. § (1) bekezdése szerint az OVB-nek az aláírásgyűjtő ív, illetőleg a konkrét kérdés hitelesítésével kapcsolatos döntése elleni kifogást a határozat közzétételét követő tizenöt napon belül lehet benyújtani. A határozat ellen 2008. november 6-án, határidőn belül, a hitelesítési eljárás kezdeményezője kifogást nyújtott be az Alkotmánybírósághoz. A kifogás benyújtójának állítása szerint a „kizárólagos önkormányzati részese-déssel” megfogalmazás megfelel az egyértelműségi követelménynek, hiszen az – érvelése szerint – „olyan gazdálkodó szervezetekre vonatkozik, amelyekben önkormányzati részese-déssel kívül más részese-dés nincs” és azt a vízgazdálkodásról szóló 1995. évi LVII. törvény (a továbbiakban: Vgt.) is használja a 9. § (1) be-

kezdésében, amely a következő rendelkezéseket tartalmazza:

„9. § (1) Az állam a kizárólagos tulajdonában, valamint az önkormányzat (önkormányzati társulás) a törzsvagyonaiban lévő víziközmű létesítmények létesítéséről, fenntartásáról, üzemeltetéséről (a továbbiakban együttesen: működtetés) a következő módokon gondoskodhat:

a) olyan gazdálkodó szervezetet hoz létre, amelyben kizárólagos részese-déssel rendelkezik – ide nem értve a munkavállalói résztulajdont,

(...)”

Ezért a kifogás benyújtója az OVBh. megsemmisítését és az OVB új eljárásra kötelezését kérte.

Az Alkotmánybíróság a Ve. 131. §-ára, illetve 130. § (3) bekezdésére leintettel a kifogást soron kívül bírálta el.

II.

A kifogás elbírálása során az Alkotmánybíróság az alábbi jogszabályi rendelkezések alapján hozta meg döntését:

1. Az Alkotmány figyelembe vett rendelkezései:

„28/B. § (1) Országos népszavazás és népi kezdeményezés tárgya az Országgyűlés hatáskörébe tartozó kérdés lehet.”

„28/D. § Országos népi kezdeményezést legalább 50 000 választópolgár nyújthat be. Az országos népi kezdeményezés arra irányulhat, hogy az Országgyűlés hatáskörébe tartozó kérdést az Országgyűlés tűzze a napirendjére. Az országos népi kezdeményezésben megfogalmazott kérdést az Országgyűlés köteles megtárgyalni.”

2. Az Nsztv. érintett rendelkezései:

„17. § A népi kezdeményezésnek pontosan és egyértelműen tartalmaznia kell a megtárgyalásra javasolt kérdést.”

„18. § Az Országos Választási Bizottság akkor tagadja meg az aláírásgyűjtő ív hitelesítését, ha

- a) a kérdés nem tartozik az Országgyűlés hatáskörébe,
- b) a kérdés megfogalmazása nem felel meg a törvényben foglalt követelményeknek,
- c) az aláírásgyűjtő ív nem felel meg a választási eljárásról szóló törvényben foglalt követelményeknek.”

3. A Ve. érintett rendelkezései:

„170. § (3) Az Alkotmánybíróság a kifogást soron kívül bírálja el. Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság, illetőleg az Országgyűlés határozatát helybenhagyja, vagy azt megsemmisíti, és az Országos Választási Bizottságot, illetőleg az Országgyűlést új eljárásra utasítja.”

„131. § Az országos népi kezdeményezés során a 117–121. § és a 130. § (1) és (3) bekezdésének rendelkezéseit kell megfelelően alkalmazni.”

III.

A kifogás megalapozott.

1. A jelen ügyben az Alkotmánybíróság hatáskörét az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 1. § h) pontja alapján a Ve. 130. §-a határozza meg. Az Alkotmánybíróság eljárása jogorvoslati eljárás, ezért az Alkotmánybíróság a kifogásban foglaltak – alkotmányos jogállásával és rendeltetésével összhangban [25/1999. (VII. 7.) AB határozat, ABH 1999, 251, 256.] – azt vizsgálja, hogy a beérkezett kifogás megfelel-e a Ve.-ben és az Nsztv.-ben foglalt feltételeknek, és az OVB az aláírásgyűjtő ív hitelesítésének megtagadása során az Alkotmánynak és az irányadó törvényeknek megfelelően járt-e el [63/2002. (XII. 3.) AB határozat, ABH 2002, 342, 344.].

2. Az OVB a határozatában arra alapította a hitelesítés megtagadását, hogy a kérdésben használt „kizárólagos önkormányzati részesedéssel” kitétel nem értelmezhető és így a kezdeményezés megfogalmazása nem felel meg az egyértelműségi követelménynek.

Az Alkotmánybíróság eljárása során megállapította, hogy a Vgt. – ha nem is szó szerinti konstrukcióban – használja ezt a megfogalmazást, így a kérdés egyértelműségének hiánya az OVB által megfogalmazott indok alapján nem állapítható meg, ezért az OVBh.-t megsemmisítette, és az OVB-t új eljárásra utasította.

Hasonlóképpen döntött az Alkotmánybíróság az egyértelműség megállapítása kérdésében a 64/2008. (IV. 30.) AB határozatában (ABK 2008, április, 537.).

Az Alkotmánybíróság e határozatának közzétételét az OVBh.-nak a Magyar Közlönyben való közzétételére tekintettel rendelte el.

Budapest, 2008. december 15.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Lenkovich Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Trócsányi László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 1257/H/2008.

Közzétéve a Magyar Közlöny 2008. évi 181. számában.

157/2008. (XII. 18.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottságnak országos népi kezdeményezés aláírásgyűjtő ív mintapéldányának, illetve az azon szereplő kérdés hitelesítésével kapcsolatban hozott határozata ellen benyújtott kifogás tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t :

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 323/2008. (X. 30.) OVB határozatát megsemmisíti, és az Országos Választási Bizottságot új eljárásra utasítja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

1. Az Országos Választási Bizottság (a továbbiakban: OVB) a 323/2008. (X. 30.) OVB határozatával (a továbbiakban: OVBh.) úgy döntött, hogy megtagadja annak az országos népi kezdeményezésre irányuló aláírásgyűjtő ív mintapéldányának a hitelesítését, amelyen a következő kérdés szerepel: „Kezdeményezzük a vonatkozó törvények olyan tartalmú módosítását, hogy az állam tulajdonában lévő közcélú vízellátási létesítmények létrehozására, fenntartására és üzemeltetésére irányuló tevékenység gyakorlása csak kizárólagos állami részesedéssel működő gazdálkodó szervezet részére legyen átengedhető”. Az OVB megállapította, hogy az aláírásgyűjtő íven feltett kérdés nem felel meg a népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény (a továbbiakban: Nsztv.) 17. §-ában foglalt egyértelműségi feltételnek, mivel a kezdeményezésben szereplő „kizárólagos állami részesedéssel” fogalom használata miatt az nem egyértelmű a választópolgárok számára. Az OVBh. a Magyar Közlöny 2008. évi 154. számában, 2008. október 30-án jelent meg. A választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) 130. § (1) bekezdése szerint az OVB-nek az aláírásgyűjtő ív, illetőleg a konkrét kérdés hitelesítésével kapcsolatos döntése elleni kifogást a határozat közzétételét követő tizenöt napon belül lehet benyújtani. A határozat ellen 2008. november 6-án, határidőn belül, a hitelesítési eljárás kezdeményezője kifogást nyújtott be az Alkotmánybírósághoz. A kifogás benyújtójának állítása szerint a „kizárólagos állami részesedéssel” megfogalmazás megfelel az egyértelműségi követelménynek, hiszen az – érvelése szerint – „olyan gazdálkodó szervezetekre vonatkozik, amelyekben az állami részesedésen kívül más részesedés nincs” és azt a

vízgazdálkodásról szóló 1995. évi LVII. törvény (a továbbiakban: Vgt.) is használja a 9. § (1) bekezdésében, amely a következő rendelkezéseket tartalmazza:

„9. § (1) Az állam a kizárólagos tulajdonában, valamint az önkormányzat (önkormányzati társulás) a törzsvagyonában lévő víziközmű létesítmények létesítéséről, fenntartásáról, üzemeltetéséről (a továbbiakban együttesen: működtetés) a következő módokon gondoskodhat:

a) olyan gazdálkodó szervezetet hoz létre, amelyben kizárólagos részesedéssel rendelkezik – ide nem értve a munkavállalói résztulajdont,

(...)”

Ezért a kifogás benyújtója az OVBh. megsemmisítését és az OVB új eljárásra kötelezését kérte.

Az Alkotmánybíróság a Ve. 131. §-ára, illetve 130. § (3) bekezdésére tekintettel a kifogást soron kívül bírálta el.

II.

A kifogás elbírálása során az Alkotmánybíróság az alábbi jogszabályi rendelkezések alapján hozta meg döntését:

1. Az Alkotmány figyelembe vett rendelkezései:

„28/B. § (1) Országos népszavazás és népi kezdeményezés tárgya az Országgyűlés hatáskörébe tartozó kérdés lehet.”

„28/D. § Országos népi kezdeményezést legalább 50 000 választópolgár nyújthat be. Az országos népi kezdeményezés arra irányulhat, hogy az Országgyűlés hatáskörébe tartozó kérdést az Országgyűlés tűzze a napirendjére. Az országos népi kezdeményezésben megfogalmazott kérdést az Országgyűlés köteles megtárgyalni.”

2. Az Nsztv. érintett rendelkezései:

„17. § A népi kezdeményezésnek pontosan és egyértelműen tartalmaznia kell a megtárgyalásra javasolt kérdést.”

„18. § Az Országos Választási Bizottság akkor tagadja meg az aláírásgyűjtő ív hitelesítését, ha

a) a kérdés nem tartozik az Országgyűlés hatáskörébe,
b) a kérdés megfogalmazása nem felel meg a törvényben foglalt követelményeknek,

c) az aláírásgyűjtő ív nem felel meg a választási eljárásról szóló törvényben foglalt követelményeknek.”

3. A Ve. érintett rendelkezései:

„170. § (3) Az Alkotmánybíróság a kifogást soron kívül bírálja el. Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság, illetőleg az Országgyűlés határozatát helybenhagyja, vagy azt megsemmisíti, és az Országos Választási Bizottságot, illetőleg az Országgyűlést új eljárásra utasítja.”

„131. § Az országos népi kezdeményezés során a 117–121. § és a 130. § (1) és (3) bekezdésének rendelkezéseit kell megfelelően alkalmazni.”

III.

A kifogás megalapozott.

1. A jelen ügyben az Alkotmánybíróság hatáskörét az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 1. § h) pontja alapján a Ve. 130. §-a határozza meg. Az Alkotmánybíróság eljárása jogorvoslati eljárás, ezért az Alkotmánybíróság a kifogásban foglaltak – alkotmányos jogállásával és rendeltetésével összhangban [25/1999. (VII. 7.) AB határozat, ABH 1999, 251, 256.] – azt vizsgálja, hogy a beérkezett kifogás megfelel-e a Ve.-ben és az Nsztv.-ben foglalt feltételeknek, és az OVB az aláírásgyűjtő ív hitelesítésének megtagadása során az Alkotmánynak és az irányadó törvényeknek megfelelően járt-e el [63/2002. (XII. 3.) AB határozat, ABH 2002, 342, 344.].

2. Az OVB a határozatában arra alapította a hitelesítés megtagadását, hogy a kérdésben használt „kizárólagos állami részesedéssel” fogalom használata miatt a kezdeményezés megfogalmazása nem felel meg az egyértelműségi követelménynek.

Az Alkotmánybíróság eljárása során megállapította, hogy a Vgt. – ha nem is szó szerinti konstrukcióban – használja ezt a megfogalmazást, így a kérdés egyértelműségének hiánya az OVB által megfogalmazott indok alapján nem állapítható meg, ezért az OVBh.-t megsemmisítette, és az OVB-t új eljárásra utasította.

Hasonlóképpen döntött az Alkotmánybíróság az egyértelműség megállapítása kérdésében a 64/2008. (IV. 30.) AB határozatában (ABK 2008, április, 537.).

Az Alkotmánybíróság e határozatának közzétételét az OVBh.-nak a Magyar Közlönyben való közzétételére tekintettel rendelte el.

Budapest, 2008. december 15.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,   *Dr. Bragyova András s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,   *Dr. Kiss László s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,   *Dr. Lenkovich Barnabás s. k.,*
előadó alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,   *Dr. Trócsányi László s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 1256/H/2008.

Közzétéve a Magyar Közlöny 2008. évi 181. számában.

158/2008. (XII. 18.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottságnak országos népszavazás aláírásgyűjtő ív mintapéldányának, illetve az azon szereplő kérdés hitelesítésével kapcsolatban hozott határozata ellen benyújtott kifogás tárgyában meghozta a következő

határozatot:

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 299/2008. (X. 3.) OVB határozatát helybenhagyja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

Indokolás

I.

1. Az Országos Választási Bizottság (a továbbiakban: OVB) a 299/2008. (X. 3.) OVB határozatával megtagadta egy országos népszavazás aláírásgyűjtő ívének hitelesítését. Az aláírásgyűjtő íven a következő kérdés szerepelt: „Egyet-ért-e azzal, hogy az Országgyűlés törvényt alkosson arról, hogy a választási bizottságok üléséről készült jegyzőkönyvet a választási bizottság hozza nyilvánosságra?”. Az OVB az indokolásában arra hivatkozott, hogy az aláírásgyűjtő ív nem felel meg a választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) 118. § (3)–(5) bekezdéseiben megfogalmazott követelményeknek és eltér a választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvénynek az országos népszavazási kezdeményezésen és az országos népi kezdeményezésen történő végrehajtásáról szóló 11/2008. (III. 1.) ÖTM rendelet (a továbbiakban: R.) mellékletében megállapított aláírásgyűjtőív mintájától, mivel az aláírásgyűjtő ív mintapéldányát a kezdeményezők a bal alsó sarokban aláírták.

2. A 299/2008. (X. 3.) OVB határozat a Magyar Közlöny 2008. évi 142. számában, 2008. október 3-án jelent meg. A Ve. 130. § (1) bekezdése szerint az OVB-nek az aláírásgyűjtő ív, illetőleg a konkrét kérdés hitelesítésével kapcsolatos döntése elleni kifogást a határozat közzétételét követő tizenöt napon belül lehet benyújtani. A határozat ellen 2008. október 14-én a kezdeményezők nyújtottak be kifogást.

A kifogás benyújtói szerint az aláírásgyűjtő ívet az R. melléklete szerint állították ki, és mivel nincs jogszabályi rendelkezés arról, hogy „a kezdeményezőknek az aláírásgyűjtő ívet hol kell, vagy hol nem lehet aláírni, vagy »leszignálni«, ezért az OVB határozata törvénysértő”. Érvelésük szerint a „választópolgár alkotmányos és személyes joga, hogy az általa megfogalmazott kérdést – ha kívánja – aláírásával hitelesítse, illetve biztonságossá tegye a tekintetben, hogy abba mások a benyújtást követően változta-

tást ne eszközölhessenek, illetve ezáltal a kezdeményező (...) személye (...) beazonosítható legyen”.

A kifogás benyújtói sérelmezték továbbá, hogy az OVB ülésének a honlapon közzétett meghívója nem felelt meg a Ve. vonatkozó rendelkezéseinek. A közzétett napirendből ugyanis a kezdeményezők nem értesülhettek arról, hogy az OVB a kezdeményezésüket tárgyalja, így nem állt módjukban az ülésen megjelenni és nyilatkozataikat megtenni sem, ami a Ve. 3. § *c)* és *d)* pontjának, a 6. § (1) bekezdésének, a 21. § (1) bekezdésének, a 29/A. § (3) bekezdésének és a 116. §-ának sérelmét eredményezte. Minderre tekintettel kérték az OVB kifogásolt határozatának megsemmisítését és az OVB új eljárás lefolytatására való kötelezését.

II.

A kifogás nem megalapozott.

1. A jelen ügyben az Alkotmánybíróság hatáskörét az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 1. § *h)* pontja alapján a Ve. 130. §-a határozza meg. Az Alkotmánybíróság eljárása jogorvoslati eljárás, ezért az Alkotmánybíróság a kifogásban foglaltak alapján azt vizsgálja, hogy az OVB az aláírásgyűjtő ív hitelesítésének megtagadása során az Alkotmánynak és az irányadó törvényeknek megfelelően járt-e el [63/2002. (XII. 3.) AB határozat, ABH 2002, 342, 344.]. Az Alkotmánybíróság e hatáskörében eljárva is alkotmányos jogállásával és rendeltetésével összhangban látja el feladatát [25/1999. (VII. 7.) AB határozat, ABH 1999, 251, 256.].

2. Az Alkotmánybíróság számos határozatában hangsúlyozta, hogy az „országos népszavazás kezdeményezésében való részvétel jogának érvényesülését a törvény többek között olyan, az aláírásgyűjtő ívvel szemben támasztott formai előírásokkal is biztosítja, amelyek garanciát nyújtanak arra, hogy az aláírásgyűjtő ívet aláíró választópolgár eredményesen támogassa a kérdés országos népszavazásra bocsátását. Ezért fokozott jelentősége van az aláírásgyűjtő ív törvényességének, annak, hogy az aláírásgyűjtő ív a legapróbb részletekig megfeleljen a törvény formai előírásainak is” [49/2008. (IV. 22.) AB határozat, ABH 2008. április, 488, 490.]. A Ve. 118. §-a pontosan meghatározza, hogy mit kell tartalmaznia az országos népszavazás kezdeményezésére szolgáló aláírásgyűjtő ívnek. Annak érdekében, hogy az aláírásgyűjtő ív mindenben megfeleljen a törvényben szabályozott tartalmi követelményeknek, az R. mellékletében kötelezően alkalmazandó mintaként meghatározta az országos népi kezdeményezés, illetőleg országos népszavazás kezdeményezésére irányuló aláírásgyűjtés során használható aláírásgyűjtő ív mintáját.

Azt a kifogás benyújtói sem vitatták, hogy az OVB-hez benyújtott aláírásgyűjtő ív mintapéldányát aláírták. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a benyújtott aláírásgyűjtő ív mintapéldánya emiatt nem felel meg a vonatkozó jogszabályi előírásoknak, ezért a 299/2008. (X. 3.) OVB

határozatot, az abban foglalt indokolás szerint helybenhagyta. Tekintettel arra, hogy az OVB eljárásával kapcsolatos kifogás a határozat tartalmát nem érintette, ezért annak vizsgálatát az Alkotmánybíróság mellőzte.

Az Alkotmánybíróság e határozatának közzétételét az OVB határozatának a Magyar Közlönyben történt közzétételére tekintettel rendelte el.

Budapest, 2008. december 15.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,   *Dr. Bragyova András s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,   *Dr. Kiss László s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,   *Dr. Lenkó Barnabás s. k.,*
előadó alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,   *Dr. Trócsányi László s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 1203/H/2008.

Közzétéve a Magyar Közlöny 2008. évi 181. számában.

159/2008. (XII. 18.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottságnak országos népszavazás aláírásgyűjtő ív mintapéldányának, illetve az azon szereplő kérdés hitelesítésével kapcsolatban hozott határozata ellen benyújtott kifogás tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t :

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 298/2008. (X. 3.) OVB határozatát helybenhagyja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

1. Az Országos Választási Bizottság (a továbbiakban: OVB) a 298/2008. (X. 3.) OVB határozatával megtagadta egy országos népszavazás aláírásgyűjtő ívének hitelesítését.

Az aláírásgyűjtő íven a következő kérdés szerepelt: „Egyet-ért-e azzal, hogy az Országgyűlés törvényt alkosson a választási bizottságok jogi személyiségéről?”. Az OVB az indokolásában arra hivatkozott, hogy az aláírásgyűjtő ív nem felel meg a választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) 118. § (3)–(5) bekezdéseiben megfogalmazott követelményeknek és eltér a választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvénynek az országos népszavazási kezdeményezésen és az országos népi kezdeményezésen történő végrehajtásáról szóló 11/2008. (III. 1.) ÖTM rendelet (a továbbiakban: R.) mellékletében megállapított aláírásgyűjtőív mintájától, mivel az aláírásgyűjtő ív mintapéldányát a kezdeményezők a bal alsó sarokban aláírták.

2. A 298/2008. (X. 3.) OVB határozat a Magyar Közlöny 2008. évi 142. számában, 2008. október 3-án jelent meg. A Ve. 130. § (1) bekezdése szerint az OVB-nek az aláírásgyűjtő ív, illetőleg a konkrét kérdés hitelesítésével kapcsolatos döntése elleni kifogást a határozat közzétételét követő tizenöt napon belül lehet benyújtani. A határozat ellen 2008. október 14-én a kezdeményezők nyújtottak be kifogást.

A kifogás benyújtói szerint az aláírásgyűjtő ívet az R. melléklete szerint állították ki, és mivel nincs jogszabályi rendelkezés arról, hogy „a kezdeményezőknek az aláírásgyűjtő ívet hol kell, vagy hol nem lehet aláírni, vagy »leszignálni«, ezért az OVB határozata törvénytört”. Érvelésük szerint a „választópolgár alkotmányos és személyes joga, hogy az általa megfogalmazott kérdést – ha kívánja – aláírásával hitelesítse, illetve biztonságossá tegye a tekintetben, hogy abba mások a benyújtást követően változtatást ne eszközölhessenek, illetve ezáltal a kezdeményező (...) személye (...) beazonosítható legyen”.

A kifogás benyújtói sérelmezték továbbá, hogy az OVB ülésének a honlapon közzétett meghívója nem felelt meg a Ve. vonatkozó rendelkezéseinek. A közzétett napirendből ugyanis a kezdeményezők nem értesülhettek arról, hogy az OVB a kezdeményezésüket tárgyalja, így nem állt módjukban az ülésen megjelenni és nyilatkozataikat megtenni sem, ami a Ve. 3. § c) és d) pontjának, a 6. § (1) bekezdésének, a 21. § (1) bekezdésének, a 29/A. § (3) bekezdésének és a 116. §-ának sérelmét eredményezte. Minderre tekintettel kérték az OVB kifogásolt határozatának megsemmisítését és az OVB új eljárás lefolytatására való kötelezését.

II.

A kifogás nem megalapozott.

1. A jelen ügyben az Alkotmánybíróság hatáskörét az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 1. § h) pontja alapján a Ve. 130. §-a határozza meg. Az Alkotmánybíróság eljárása jogorvoslati eljárás, ezért az Alkotmánybíróság a kifogásban foglaltak alapján azt vizsgálja, hogy az OVB az aláírásgyűjtő ív hitelesítésének megtagadása során az Alkotmánynak és az irányadó törvényeknek megfelelően járt-e el [63/2002. (XII. 3.) AB határozat, ABH

2002, 342, 344.]. Az Alkotmánybíróság e hatáskörében eljárva is alkotmányos jogállásával és rendeltetésével összhangban látja el feladatát [25/1999. (VII. 7.) AB határozat, ABH 1999, 251, 256.].

2. Az Alkotmánybíróság számos határozatában hangsúlyozta, hogy az „országos népszavazás kezdeményezésében való részvétel jogának érvényesülését a törvény többek között olyan, az aláírásgyűjtő ívvel szemben támasztott formai előírásokkal is biztosítja, amelyek garanciát nyújtanak arra, hogy az aláírásgyűjtő ívet aláíró választópolgár eredményesen támogassa a kérdés országos népszavazásra bocsátását. Ezért fokozott jelentősége van az aláírásgyűjtő ív törvényességének, annak, hogy az aláírásgyűjtő ív a legapróbb részletekig megfeleljen a törvény formai előírásainak is” [49/2008. (IV. 22.) AB határozat, ABH 2008. április, 488, 490.]. A Ve. 118. §-a pontosan meghatározza, hogy mit kell tartalmaznia az országos népszavazás kezdeményezésére szolgáló aláírásgyűjtő ívnek. Annak érdekében, hogy az aláírásgyűjtő ív mindenben megfeleljen a törvényben szabályozott tartalmi követelményeknek, az R. mellékletében kötelezően alkalmazandó mintaként meghatározta az országos népi kezdeményezés, illetőleg országos népszavazás kezdeményezésére irányuló aláírásgyűjtés során használható aláírásgyűjtő ív mintáját.

Azt a kifogás benyújtói sem vitatták, hogy az OVB-hez benyújtott aláírásgyűjtő ív mintapéldányát aláírták. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a benyújtott aláírásgyűjtő ív mintapéldánya emiatt nem felel meg a vonatkozó jogszabályi előírásoknak, ezért a 298/2008. (X. 3.) OVB határozatot, az abban foglalt indokolás szerint helybenhagyta. Tekintettel arra, hogy az OVB eljárásával kapcsolatos kifogás a határozat tartalmát nem érintette, ezért annak vizsgálatát az Alkotmánybíróság mellőzte.

Az Alkotmánybíróság e határozatának közzétételét az OVB határozatának a Magyar Közlönyben történt közzétételére tekintettel rendelte el.

Budapest, 2008. december 15.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,   *Dr. Bragyova András s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,   *Dr. Kiss László s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,   *Dr. Lenkovich Barnabás s. k.,*
előadó alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,   *Dr. Trócsányi László s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 1202/H/2008.

Közzétéve a Magyar Közlöny 2008. évi 181. számában.

160/2008. (XII. 18.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottságnak országos népi kezdeményezés aláírásgyűjtő ív mintapéldányának, illetve az azon szereplő kérdés hitelesítésével kapcsolatban hozott határozata ellen benyújtott kifogás tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 296/2008. (X. 3.) OVB határozatát helybenhagyja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

1. Az Országos Választási Bizottság (a továbbiakban: OVB) a 296/2008. (X. 3.) OVB határozatával megtagadta egy országos népi kezdeményezés aláírásgyűjtő ívének hitelesítését. Az aláírásgyűjtő íven a következő kérdés szerepelt: „Kezdeményezzük, hogy az Országgyűlés alkosson törvényt a választási bizottságok jogi személyiségéről”. Az OVB az indoklásában arra hivatkozott, hogy az aláírásgyűjtő ív nem felel meg a választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) 118. § (3)–(5) bekezdéseiben megfogalmazott követelményeknek és eltér a választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvénynek az országos népszavazási kezdeményezésen és az országos népi kezdeményezésen történő végrehajtásáról szóló 11/2008. (III. 1.) ÖTM rendelet (a továbbiakban: R.) mellékletében megállapított aláírásgyűjtőív mintájától, mivel az aláírásgyűjtő ív mintapéldányát a kezdeményezők a bal alsó sarokban aláírták.

2. A 296/2008. (X. 3.) OVB határozat a Magyar Közlöny 2008. évi 142. számában, 2008. október 3-án jelent meg. A Ve. 130. § (1) bekezdése szerint az OVB-nek az aláírásgyűjtő ív, illetőleg a konkrét kérdés hitelesítésével kapcsolatos döntése elleni kifogást a határozat közzétételét követő tizenöt napon belül lehet benyújtani. A határozat ellen 2008. október 14-én a kezdeményezők nyújtottak be kifogást.

A kifogás benyújtói szerint az aláírásgyűjtő ívet az R. melléklete szerint állították ki, és mivel nincs jogszabályi rendelkezés arról, hogy „a kezdeményezőknek az aláírásgyűjtő ívet hol kell, vagy hol nem lehet aláírni, vagy »le-szignálni«, ezért az OVB határozata törvénsértő.” Érvelésük szerint a „választópolgár alkotmányos és személyes joga, hogy az általa megfogalmazott kérdést – ha kívánja – aláírásával hitelesítse, illetve biztonságossá tegye a tekintetben, hogy abba mások a benyújtást követően változta-

tást ne eszközölhessenek, illetve ezáltal a kezdeményező (...) személye (...) beazonosítható legyen”.

A kifogás benyújtói sérelmezték továbbá, hogy az OVB ülésének a honlapon közzétett meghívója nem felelt meg a Ve. vonatkozó rendelkezéseinek. A közzétett napirendből ugyanis a kezdeményezők nem értesülhettek arról, hogy az OVB a kezdeményezésüket tárgyalja, így nem állt módjukban az ülésen megjelenni és nyilatkozataikat megtenni sem, ami a Ve. 3. § *c)* és *d)* pontjának, a 6. § (1) bekezdésének, a 21. § (1) bekezdésének, a 29/A. § (3) bekezdésének és a 116. §-ának sérelmét eredményezte. Minderre tekintettel kérték az OVB kifogásolt határozatának megsemmisítését és az OVB új eljárás lefolytatására való kötelezését.

II.

A kifogás nem megalapozott.

1. A jelen ügyben az Alkotmánybíróság hatáskörét az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 1. § *h)* pontja alapján a Ve. 130. §-a határozza meg. Az Alkotmánybíróság eljárása jogorvoslati eljárás, ezért az Alkotmánybíróság a kifogásban foglaltak alapján azt vizsgálja, hogy az OVB az aláírásgyűjtő ív hitelesítésének megtagadása során az Alkotmánynak és az irányadó törvényeknek megfelelően járt-e el [63/2002. (XII. 3.) AB határozat, ABH 2002, 342, 344.]. Az Alkotmánybíróság e hatáskörében eljárva is alkotmányos jogállásával és rendeltetésével összhangban látja el feladatát [25/1999. (VII. 7.) AB határozat, ABH 1999, 251, 256.].

2. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint az országos népszavazás és ekként a népi kezdeményezés tekintetében is különös jelentősége van az aláírásgyűjtő ív törvényességének, annak, hogy az aláírásgyűjtő ív a legpáróbb részletekig megfelelően a törvény formai előírásainak [49/2008. (IV. 22.) AB határozat, ABH 2008. április, 488, 490.]. A Ve. 131. §-a értelmében az országos népi kezdeményezés során a Ve. 117–121. §-ait és a 130. § (1) és (3) bekezdésének rendelkezéseit kell megfelelően alkalmazni. A Ve. 118. §-a pedig pontosan meghatározza, hogy mit kell tartalmaznia az aláírásgyűjtő ívnek. Annak érdekében, hogy az aláírásgyűjtő ív mindenben megfeleljen a törvényben szabályozott tartalmi követelményeknek, az R. mellékletében kötelezően alkalmazandó mintaként meghatározta az országos népi kezdeményezés, illetőleg országos népszavazás kezdeményezésére irányuló aláírásgyűjtés során használható aláírásgyűjtő ív mintáját.

Azt a kifogás benyújtói sem vitatták, hogy az OVB-hez benyújtott aláírásgyűjtő ív mintapéldányát aláírták. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a benyújtott aláírásgyűjtő ív mintapéldánya emiatt nem felel meg a vonatkozó jogszabályi előírásoknak, ezért a 296/2008. (X. 3.) OVB határozatot, az abban foglalt indokolás szerint helybenhagyta.

Tekintettel arra, hogy az OVB eljárásával kapcsolatos kifogás a határozat tartalmát nem érintette, ezért annak vizsgálatát az Alkotmánybíróság mellőzte.

Az Alkotmánybíróság e határozatának közzétételét az OVB határozatának a Magyar Közlönyben történt közzétételére tekintettel rendelte el.

Budapest, 2008. december 15.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,   *Dr. Bragyova András s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,   *Dr. Kiss László s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,   *Dr. Lenkó Barnabás s. k.,*
előadó alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,   *Dr. Trócsányi László s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 1200/H/2008.

Közzétéve a Magyar Közlöny 2008. évi 181. számában.

161/2008. (XII. 18.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottságnak országos népi kezdeményezés aláírásgyűjtő ív mintapéldányának, illetve az azon szereplő kérdés hitelesítésével kapcsolatban hozott határozata ellen benyújtott kifogás tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t :

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 294/2008. (X. 3.) OVB határozatát helybenhagyja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

1. Az Országos Választási Bizottság (a továbbiakban: OVB) a 294/2008. (X. 3.) OVB határozatával megtagadta egy országos népi kezdeményezés aláírásgyűjtő ívének hitelesítését. Az aláírásgyűjtő íven a következő kérdés szerepelt: „Kezdeményezzük, hogy az Országgyűlés alkosson törvényt arról, hogy a választási bizottságok üléséről ké-

szült jegyzőkönyvet a választási bizottság hozza nyilvánosságra.” Az OVB az indokolásában arra hivatkozott, hogy az aláírásgyűjtő ív nem felel meg a választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) 118. § (3)–(5) bekezdéseiben megfogalmazott követelményeknek és eltér a választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvénynek az országos népszavazási kezdeményezésen és az országos népi kezdeményezésen történő végrehajtásáról szóló 11/2008. (III. 1.) ÖTM rendelet (a továbbiakban: R.) mellékletében megállapított aláírásgyűjtőív mintájától, mivel az aláírásgyűjtő ív mintapéldányát a kezdeményezők a bal alsó sarokban aláírták.

2. A 294/2008. (X. 3.) OVB határozat a Magyar Közlöny 2008. évi 142. számában, 2008. október 3-án jelent meg. A Ve. 130. § (1) bekezdése szerint az OVB-nek az aláírásgyűjtő ív, illetőleg a konkrét kérdés hitelesítésével kapcsolatos döntése elleni kifogást a határozat közzétételét követő tizenöt napon belül lehet benyújtani. A határozat ellen 2008. október 14-én a kezdeményezők nyújtottak be kifogást.

A kifogás benyújtói szerint az aláírásgyűjtő ívet az R. melléklete szerint állították ki, és mivel nincs jogszabályi rendelkezés arról, hogy „a kezdeményezőknek az aláírásgyűjtő ívet hol kell, vagy hol nem lehet aláírni, vagy »leszignálni«, ezért az OVB határozata törvénysértő.” Érvelésük szerint a „választópolgár alkotmányos és személyes joga, hogy az általa megfogalmazott kérdést – ha kívánja – aláírásával hitelesítse, illetve biztonságossá tegye a tekintetben, hogy abba mások a benyújtást követően változtatást ne eszközölhessenek, illetve ezáltal a kezdeményező (...) személye (...) beazonosítható legyen”.

A kifogás benyújtói sérelmezték továbbá, hogy az OVB ülésének a honlapon közzétett meghívója nem felelt meg a Ve. vonatkozó rendelkezéseinek. A közzétett napirendből ugyanis a kezdeményezők nem értesülhettek arról, hogy az OVB a kezdeményezésüket tárgyalja, így nem állt módjukban az ülésen megjelenni és nyilatkozataikat megtenni sem, ami a Ve. 3. § *c)* és *d)* pontjának, a 6. § (1) bekezdésének, a 21. § (1) bekezdésének, a 29/A. § (3) bekezdésének és a 116. §-ának sérelmét eredményezte. Minderre tekintettel kérték az OVB kifogásolt határozatának megsemmisítését és az OVB új eljárás lefolytatására való kötelezését.

II.

A kifogás nem megalapozott.

1. A jelen ügyben az Alkotmánybíróság hatáskörét az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 1. § *h)* pontja alapján a Ve. 130. §-a határozza meg. Az Alkotmánybíróság eljárása jogorvoslati eljárás, ezért az Alkotmánybíróság a kifogásban foglaltak alapján azt vizsgálja, hogy az OVB az aláírásgyűjtő ív hitelesítésének megtagadása során az Alkotmánynak és az irányadó törvényeknek megfelelően járt-e el [63/2002. (XII. 3.) AB határozat,

ABH 2002, 342, 344.]. Az Alkotmánybíróság e hatáskörében eljárva is alkotmányos jogállásával és rendeltetésével összhangban látja el feladatát [25/1999. (VII. 7.) AB határozat, ABH 1999, 251, 256.].

2. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint az országos népszavazás és ekként a népi kezdeményezés tekintetében is különös jelentősége van az aláírásgyűjtő ív törvényességének, annak, hogy az aláírásgyűjtő ív a legapróbb részletekig megfeleljen a törvény formai előírásainak [49/2008. (IV. 22.) AB határozat, ABH 2008. április, 488, 490.]. A Ve. 131. §-a értelmében az országos népi kezdeményezés során a Ve. 117–121. §-ait és a 130. § (1) és (3) bekezdésének rendelkezéseit kell megfelelően alkalmazni. A Ve. 118. §-a pedig pontosan meghatározza, hogy mit kell tartalmaznia az aláírásgyűjtő ívnek. Annak érdekében, hogy az aláírásgyűjtő ív mindenben megfeleljen a törvényben szabályozott tartalmi követelményeknek, az R. mellékletében kötelezően alkalmazandó mintaként meghatározta az országos népi kezdeményezés, illetőleg országos népszavazás kezdeményezésére irányuló aláírásgyűjtés során használható aláírásgyűjtő ív mintáját.

Azt a kifogás benyújtói sem vitatták, hogy az OVB-hez benyújtott aláírásgyűjtő ív mintapéldányát aláírták. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a benyújtott aláírásgyűjtő ív mintapéldánya emiatt nem felel meg a vonatkozó jogszabályi előírásoknak, ezért a 294/2008. (X. 3.) OVB határozatot, az abban foglalt indokolás szerint helyben hagyta.

Tekintettel arra, hogy az OVB eljárásával kapcsolatos kifogás a határozat tartalmát nem érintette, ezért annak vizsgálatát az Alkotmánybíróság mellőzte.

Az Alkotmánybíróság e határozatának közzétételét az OVB határozatának a Magyar Közlönyben történt közzétételére tekintettel rendelte el.

Budapest, 2008. december 15.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Lenkovich Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Trócsányi László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 1198/H/2008.

Közzétéve a Magyar Közlöny 2008. évi 181. számában.

162/2008. (XII. 18.) AB határozat**A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!**

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság által országos népszavazás kezdeményezésére irányuló aláírásgyűjtő ív mintapéldánya és az azon szereplő kérdés hitelesítése tárgyában hozott határozat ellen benyújtott kifogás alapján meghozta a következő

h a t á r o z a t o t :

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 199/2008. (V. 19.) OVB határozatát megsemmisíti és az Országos Választási Bizottságot új eljárásra utasítja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s**I.**

A választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) 130. § (1) bekezdése alapján magán-személy kifogást nyújtott be az Alkotmánybírósághoz az Országos Választási Bizottság (a továbbiakban: OVB) 199/2008. (V. 19.) OVB határozata ellen, amelyben az OVB határozatának megsemmisítését és az OVB új eljárásra utasítását kéri.

A 199/2008. (V. 19.) OVB határozat a Magyar Közlöny 77. számában 2008. május 22-én jelent meg. A kifogást 2008. június 5-én – a Ve. 130. § (1) bekezdésében előírt határidőn belül és módon – terjesztették elő.

Az OVB vitatott határozatában hitelesítette annak az országos népszavazás kezdeményezésére irányuló aláírásgyűjtő ívnek a mintapéldányát, amelyen a következő kérdés szerepel:

„Egyetért-e Ön azzal, hogy az országgyűlési választásokon mandátumhoz jusson a pártlista, ha az azt állító párt területi listái elérik a választópolgárok által valamennyi területi pártlistára leadott és országosan összesített érvényes szavazatok 1 százalékát?”

Az OVB a döntését a következőkkel indokolta:

„Az Országos Választási Bizottság 376/2007. (IX. 27.) OVB határozatával megtagadta az aláírásgyűjtő ív mintapéldányának hitelesítését, arra hivatkozva, hogy a népszavazásra feltenni kívánt kérdés nem egyértelmű, mert megteveszti a választópolgárokat. Az Alkotmánybíróság ugyanakkor 64/2008. (IV. 30.) AB határozatával megsemmisítette az OVB határozatát, és a bizottságot új eljárásra utasította.

Az AB határozatának indokolása szerint az országgyűlési képviselők választásáról szóló 1989. évi XXXIV. törvény használja a pártlista fogalmat, így a kérdés egyértel-

műségének hiánya az OVB által megfogalmazott indok alapján nem állapítható meg.

Az Alkotmánybíróság határozatában foglaltakra tekintettel az Országos Választási Bizottság az aláírásgyűjtő ív mintapéldányát hitelesíti.”

A kifogás benyújtójának álláspontja szerint az OVB-nek az Alkotmány 28/C. § (5) bekezdés d) pontja alapján meg kellett volna tagadnia a kérdés hitelesítését, mert az az Országgyűlés hatáskörébe tartozó szervezetalakítási kérdésnek minősül.

A kifogás benyújtója álláspontját az Alkotmánybíróság 25/2004. (VII. 7.) AB határozatában, 58/2006. (X. 13.), valamint 62/2007. (X. 17.) AB határozataiban kifejtett érvelésre alapítja.

Az indítványozó kifogásában idézi az Alkotmánybíróság e határozataiban – az Országgyűlés létszámára vonatkozó népszavazási kezdeményezések kapcsán – az Alkotmány 28/C. § (5) bekezdés d) pontjának értelmezésére vonatkozóan kifejtett álláspontját, mely szerint szervezetalakításnak minősül az is, ha az Országgyűlés a saját összetételét, a képviselők számát illetően hoz döntést.

II.

Az Alkotmánybíróság a kifogásokat az Alkotmány, az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény (a továbbiakban: Nsztv.), valamint a Ve. alábbi rendelkezései alapján vizsgálta meg:

1) Alkotmány

„28/C. § (5) Nem lehet országos népszavazást tartani: (...)

d) az Országgyűlés hatáskörébe tartozó személyi és szervezetalakítási (-átalakítási, -megszüntetési) kérdésekről,

(...)”

2) Nsztv.

„10. § Az Országos Választási Bizottság megtagadja az aláírásgyűjtő ív hitelesítését, ha

(...)

b) a kérdésben nem lehet országos népszavazást tartani,

(...)”

3) Ve.

„130. § (1) Az Országos Választási Bizottságnak az aláírásgyűjtő ív, illetőleg a konkrét kérdés hitelesítésével kapcsolatos döntése elleni kifogást a határozat közzétételét követő tizenöt napon belül lehet – az Alkotmánybírósághoz címezve – az Országos Választási Bizottsághoz benyújtani. (...)

(3) Az Alkotmánybíróság a kifogást soron kívül bírálja el. Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság, illetőleg az Országgyűlés határozatát helybenhagyja, vagy azt megsemmisíti, és az Országos Választási Bizottságot, illetőleg az Országgyűlést új eljárásra utasítja.”

III.

A kifogás megalapozott.

1. Az Alkotmánybíróságnak a jelen ügyben irányadó hatáskörét az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 1. § *h*) pontjában foglaltaknak megfelelően a Ve. 130. §-a határozza meg.

Az Alkotmánybíróságnak a kifogás alapján lefolytatott eljárása jogorvoslati eljárás, melynek során az Alkotmánybíróság – alkotmányos jogállásával és rendeltetésével összhangban – azt vizsgálja, hogy a beérkezett kifogás megfelel-e a Ve.-ben és az Nsztv.-ben foglalt feltételeknek, és az OVB az aláírásgyűjtő ív hitelesítési eljárásában az Alkotmánynak és az irányadó törvényeknek megfelelően járt-e el.

2. A jelen eljárás tárgyát képező aláírásgyűjtő ív hitelesítése tárgyában már korábban folyt eljárás. Először az OVB 376/2007. (IX. 27.) OVB határozatával megtagadta az aláírásgyűjtő ív mintapéldányának hitelesítését azzal az indokolással, hogy a kérdésben használt „pártlista” határozatlan fogalom, ilyen fogalmat a vonatkozó törvények nem használnak, így az megteveszti a választópolgárokat. Az OVB-nek ezt a határozatát az Alkotmánybíróság 64/2008. (IV. 30.) AB határozatában (ABK 2008. április, 537.) – a hitelesítési eljárás kezdeményezőjének kifogása alapján – felülvizsgálta. A kifogásban foglaltaknak helyt adva, a határozat indokolásában az Alkotmánybíróság rámutatott arra, hogy az OVB határozatban megfogalmazott indok alapján a kérdés egyértelműségének hiánya nem állapítható meg, ezért az OVB határozatát megsemmisítette és új eljárást rendelt el az ügyben. Az OVB az új eljárásban kizárólag az Alkotmánybíróság határozatára hivatkozással döntött az aláírásgyűjtő ív mintapéldányának hitelesítéséről, nem vizsgálta, hogy a kérdés hitelesítésének az Alkotmányban, illetőleg törvényben szabályozott feltételei fennállnak-e. Az Alkotmánybíróság határozatában csak abban a kérdésben foglalt állást, hogy az OVB határozatába foglalt érvelés alapján a kérdés hitelesítése törvényesen nem tagadható meg. Az Alkotmánybíróság határozatából ugyanakkor nem következett a kérdés hitelesítésének kötelezettsége. Ezért az OVB-nek az új eljárásban vizsgálnia kellett volna a hitelesítés egyéb feltételeinek fennállását, így azt is, hogy a kérdés nem tartozik-e olyan tárgykörbe, amelynek népszavazásra bocsátását az Alkotmány 28/C. § (5) bekezdése megtiltja.

3. Az Alkotmánybíróság 25/2004. (VII. 7.) AB határozatában (ABH 2004, 381.) értelmezte az Alkotmány 28/C. § (5) bekezdés *d*) pontjának azt a rendelkezését, mely szerint nem lehet országos népszavazást tartani az Országgyűlés hatáskörébe tartozó szervezetalakítási kérdésről. E határozatában megállapította:

„Az Országgyűlés döntési jogkörébe tartozó szervezetalakító kérdésekről az Országgyűlés számos formában és minőségében dönthet. Alkotmányozó hatalomként az Alkotmányban szereplő állami szervtípusokat is alakít-

hatja, törvényhozóként az alkotmányban nem szereplő kérdésekben szabályozhat az Alkotmány keretei között. Szerveket hozhat létre, szüntethet meg, alakíthat át, de határozati formában is hozhat egyes – pl. a saját belső szervezetére vonatkozó – szervezetalakító döntéseket. Az Országgyűlés alkotmányozóként és törvényhozóként is szabályozhatja a saját létrejötté, működése szabályait. Ugyanúgy, ahogyan bármely más szerv létrejöttére, alakulására, összetételére vonatkozó országgyűlési szabályozás szervezetalakításnak minősül, ennek minősül az is, ha az Országgyűlés a saját összetételét, a képviselők számát illetően hoz döntést.” (ABH 2004, 381, 385.)

A hitelesítésre benyújtott aláírásgyűjtő ív mintapéldányán szereplő kérdés az országgyűlési képviselők választásáról szóló 1989. évi XXXIV. törvény 8. § (5) bekezdésének *a*) pontjában szabályozott ún. „parlamentari küszöb” öt százalékról egy százalékra való leszállítására irányul. Az eredményes népszavazás nemcsak a választójogi szabályok módosításával járna, hanem jelentősen megváltoztatná az Országgyűlés összetételét, és szükségképpen maga után vonná az Országgyűlés belső szervezetének (frakciók, bizottságok stb.) átalakítását is.

Mindezek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az aláírásgyűjtő ív mintapéldányán szereplő kérdés az Alkotmány 28/C. § (5) bekezdésének *d*) pontjába ütközik. Ezért az Alkotmánybíróság a 199/2008. (V. 19.) OVB határozatot megsemmisítette és az OVB-t új eljárásra utasította.

Az Alkotmánybíróság, tekintettel az OVB határozat Magyar Közlönyben való megjelenésére, elrendelte e határozatának a Magyar Közlönyben való közzétételét.

Budapest, 2008. december 16.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k., *Dr. Bragyova András* s. k.,
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k., *Dr. Kiss László* s. k.,
előadó alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Lenkovich Barnabás s. k., *Dr. Lévay Miklós* s. k.,
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Trócsányi László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 594/H/2008.

Közzétéve a Magyar Közlöny 2008. évi 181. számában.

163/2008. (XII. 18.) AB határozat**A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!**

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság által országos népszavazás kezdeményezésére irányuló aláírásgyűjtő ív mintapéldánya és az azon szereplő kérdés hitelesítése tárgyában hozott határozat ellen benyújtott kifogás alapján meghozta a következő

h a t á r o z a t o t :

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 14/2008. (I. 8.) OVB határozatát helybenhagyja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s**I.**

A választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) 130. § (1) bekezdése alapján magánszemély kifogást nyújtott be az Alkotmánybírósághoz az Országos Választási Bizottság (a továbbiakban: OVB) 14/2008. (I. 8.) OVB határozata ellen, amelyben az OVB határozatának megsemmisítését és az OVB új eljárásra utasítását kéri.

A 14/2008. (I. 8.) OVB határozat a Magyar Közlöny 4. számában 2008. január 11-én jelent meg. A kifogást 2008. január 23-án – a Ve. 130. § (1) bekezdésében előírt határidőn belül és módon – terjesztették elő.

Az OVB vitatott határozatában hitelesítette annak az országos népszavazás kezdeményezésére irányuló aláírásgyűjtő ívnek a mintapéldányát, amelyen a következő kérdés szerepel:

„Egyetért-e Ön azzal, hogy az országgyűlési választások egyéni választókerületeit úgy határozzák meg, hogy minden egyes választókerület esetén, a választói névjegyzékben szereplő emberek száma ne térhessen el öt százaléknál nagyobb mértékben az országos átlagtól?”

A kifogás benyújtójának álláspontja szerint a kérdés az Országgyűlés hatáskörébe tartozó szervezetalakítási kérdés, ezért hitelesítése sérti az Alkotmány 28/C. § (5) bekezdésének *d*) pontját, így az OVB-nek az aláírásgyűjtő ív mintapéldányának hitelesítését meg kellett volna tagadnia. Álláspontja alátámasztására az indítványozó az Alkotmány 28/C. § (5) bekezdésének *d*) pontja értelmezésére a 25/2004. (VII. 7.) AB határozatban kifejtettekre hivatkozik.

II.

Az Alkotmánybíróság a kifogásokat az Alkotmány, az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló

1998. évi III. törvény (a továbbiakban: Nsztv.), valamint a Ve. alábbi rendelkezései alapján vizsgálta meg:

1) Alkotmány

„28/C. § (5) Nem lehet országos népszavazást tartani: (...)

d) az Országgyűlés hatáskörébe tartozó személyi és szervezetalakítási (-átalakítási, -megszüntetési) kérdésekről, (...)”

2) Nsztv.

„10. § Az Országos Választási Bizottság megtagadja az aláírásgyűjtő ív hitelesítését, ha

(...)

b) a kérdésben nem lehet országos népszavazást tartani, (...)”

3) Ve.

„130. § (1) Az Országos Választási Bizottságnak az aláírásgyűjtő ív, illetőleg a konkrét kérdés hitelesítésével kapcsolatos döntése elleni kifogást a határozat közzétételét követő tizenöt napon belül lehet – az Alkotmánybírósághoz címezve – az Országos Választási Bizottsághoz benyújtani. (...)

(3) Az Alkotmánybíróság a kifogást soron kívül bírálja el. Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság, illetőleg az Országgyűlés határozatát helybenhagyja, vagy azt megsemmisíti, és az Országos Választási Bizottságot, illetőleg az Országgyűlést új eljárásra utasítja.”

III.

A kifogás nem megalapozott.

Az Alkotmánybíróságnak a jelen ügyben irányadó hatáskörét az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 1. § *h*) pontjában foglaltaknak megfelelően a Ve. 130. §-a határozza meg.

Az Alkotmánybíróságnak a kifogás alapján lefolytatott eljárása jogorvoslati eljárás, melynek során az Alkotmánybíróság – alkotmányos jogállásával és rendeltetésével összhangban – azt vizsgálja, hogy a beérkezett kifogás megfelel-e a Ve.-ben és az Nsztv.-ben foglalt feltételeknek, és az OVB az aláírásgyűjtő ív hitelesítési eljárásában az Alkotmánynak és az irányadó törvényeknek megfelelően járt-e el.

Az Alkotmánybíróságnak a kifogás alapján abban a kérdésben kellett állást foglalnia, hogy az aláírásgyűjtő ív mintapéldányán megfogalmazott kérdés tekinthető-e olyan az Országgyűlés hatáskörébe tartozó szervezetalakítási kérdésnek, amelynek népszavazásra bocsátását az Alkotmány 28/C. § (5) bekezdés *d*) pontja megtiltja.

Az Alkotmánybíróság 25/2004. (VII. 7.) AB határozatában (ABH 2004, 381.) értelmezte az Alkotmány 28/C. § (5) bekezdés *d*) pontjának azt a rendelkezését, mely szerint nem lehet országos népszavazást tartani az Országgyűlés hatáskörébe tartozó szervezetalakítási kérdésről. E határozatában megállapította:

„Az Országgyűlés döntési jogkörébe tartozó szervezet-alkító kérdésekről az Országgyűlés számos formában és minőségében dönthet. Alkotmányozó hatalomként az Alkotmányban szereplő állami szervtípusokat is alakíthatja, törvényhozóként az alkotmányban nem szereplő kérdésekben szabályozhat az Alkotmány keretei között. Szerveket hozhat létre, szüntethet meg, alakíthat át, de határozati formában is hozhat egyes – pl. a saját belső szervezetére vonatkozó – szervezet-alkító döntéseket. Az Országgyűlés alkotmányozóként és törvényhozóként is szabályozhatja a saját létrejötté, működése szabályait. Ugyanúgy, ahogyan bármely más szerv létrejöttére, alakulására, összetételére vonatkozó országgyűlési szabályozás szervezet-alkításnak minősül, ennek minősül az is, ha az Országgyűlés a saját összetételét, a képviselők számát illetően hoz döntést.” (ABH 2004, 381, 385.)

A hitelesítésre benyújtott aláírásgyűjtő ív mintapéldányán szereplő kérdés a választókerületek határainak megváltoztatására irányul. A kérdésből eredményes népszavazás esetén nem következik az Országgyűlési képviselők számának megváltoztatása, illetőleg szervezetének átalakítása. Így a kérdés nem tekinthető az Országgyűlés hatáskörébe tartozó szervezet-alkítási kérdésnek.

Ezt figyelembe véve az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a kérdés nem tekinthető az Alkotmány 28/C. (5) bekezdés *d)* pontjában szabályozott tiltott tárgykörök körébe tartozó kérdésnek. Így a kifogásban felhozott indokok alapján az OVB 14/2008. (I. 8.) OVB határozatának

alkotmány- és törvényellenessége a kifogásban felhozott indokok alapján nem állapítható meg.

Mindezek alapján az Alkotmánybíróság az OVB 14/2008. (I. 8.) OVB határozatát helyben hagyta.

Az Alkotmánybíróság, tekintettel az OVB határozat Magyar Közlönyben való megjelenésére, elrendelte e határozatának a Magyar Közlönyben való közzétételét.

Budapest, 2008. december 16.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,   *Dr. Bragyova András s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,   *Dr. Kiss László s. k.,*
előadó alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,   *Dr. Lévy Miklós s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Trócsányi László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 72/H/2008.

Közzétéve a Magyar Közlöny 2008. évi 181. számában.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG HÁROMTAGÚ TANÁCSAINAK A MAGYAR KÖZLÖNYBEN KÖZZÉTETT HATÁROZATAI

152/2008. (XII. 10.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály törvényellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t :

Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy Tarpa Nagyközség Önkormányzatának Képviselő-testületének a köztisztviselők jogállásáról szóló – többször módosított – törvény végrehajtásáról szóló 11/2007. (IX. 12.) sz. rendelet 2. § (1) bekezdése „de rendelkezéseit 2001. január 1. napjától kell alkalmazni” szövegrésze, valamint 2. § (2) bekezdése törvénytörő, ezért azokat megsemmisíti.

A megsemmisítés következtében a rendelet 2. §-a a következő szöveggel marad hatályban: „2. § A jelen rendelet a kihirdetése napján lép hatályba.”

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

Az Észak-alföldi Regionális Közigazgatási Hivatal vezetője – miután Tarpa Nagyközség Önkormányzatának Képviselő-testülete a törvényességi észrevételével nem értett egyet – a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény (a továbbiakban: Ötv.) 99. § (2) bekezdés *a)* pontjában foglalt hatáskörében eljárva az Alkotmánybírósághoz fordult. 2008. június 2-án kelt indítványában Tarpa Nagyközség Önkormányzatának Képviselő-testülete által alkotott, a köztisztviselők jogállásáról szóló – többször módosított – törvény végrehajtásáról szóló 11/2007. (IX. 12.) rendelete (a továbbiakban: Ör.) törvényellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte.

A hivatalvezető indítványát az alábbiakkal támasztotta alá:

Az Ör. 1. §-a a Polgármesteri Hivatal közép fokú iskolai végzettséggel rendelkező köztisztviselőit egységesen 10%-os illetménykiegészítésben rendeli részesíteni azzal, hogy a 2007. szeptember 12-én hatályba lépő rendelet rendelkezéseit 2001. január 1. napjától kell alkalmazni.

A hivatalvezető hivatkozik arra, hogy a köztisztviselők jogállásáról szóló 1992. évi XXIII. törvény (a továbbiakban: Ktv.) 2003. június 30-ig hatályos 44/A. § (1) és (2) bekezdése alapján illetménykiegészítést a helyi önkormányzat rendeletében csak évente, a tárgyévra vonatkozóan állapíthat meg, de a községi önkormányzatokat a középiskolai végzettségű köztisztviselők tekintetében nem illette meg ez a jog. 2003. június 30-át követően sem tartotta az Ör.-ben foglalt alkalmazását magasabb szintű jogszabályokkal összeegyeztethetőnek, mivel szerinte a képviselő-testület az Ör. visszaható hatályú megalkotásával a korábbi költségvetési években teljesített kifizetések jogi alapját teremtette meg utólagosan.

Hivatkozik továbbá az Ör. 2. § (2) bekezdésének törvényellenességére is, amely úgy rendelkezik, hogy „[a] jelen rendelet hatálybalépésével egyidejűleg hatályát veszti minden olyan önkormányzati rendelkezés, amely a jelen rendelettel azonos szabályozást tartalmaz”. Úgy véli ez ellentétes a jogalkotásról szóló 1987. évi XI. törvény (a továbbiakban: Jat.) 13. §-ával, valamint a jogszabályszerkesztésről szóló 12/1987. (XII. 29.) IM rendelet (a továbbiakban: R.) 7. § (1)–(2) bekezdésével, valamint 9. § (1) bekezdésével.

II.

1. Az Alkotmány indítvánnyal érintett rendelkezései:
„44/A. § (2) A helyi képviselőtestület a feladatkörében rendeletet alkothat, amely nem lehet ellentétes a magasabb szintű jogszabállyal.”

2. Az Ötv. hivatkozott rendelkezése:
„16. § (1) A képviselő-testület a törvény által nem szabályozott helyi társadalmi viszonyok rendezésére, továbbá törvény felhatalmazása alapján, annak végrehajtására önkormányzati rendeletet alkot.”

3. A Ktv. hivatkozott rendelkezése:

3.1. A Ktv. 44/A. §-a hivatkozott rendelkezéseinek 2001. január 1. napjától 2003. június 30. napjáig hatályos szövege:

„44/A. § (2) A helyi önkormányzat – a községi önkormányzat kivételével – az (1) bekezdés szerint rendeletben illetménykiegészítést állapíthat meg egységesen valamennyi középiskolai végzettségű köztisztviselőnek, amelynek mértéke 10%.”

3.2. A Ktv. 44/A. §-a hivatkozott rendelkezéseinek 2003. július 1. napjától 2007. július 14. napjáig hatályos szövege:

„44/A. § (2) A helyi önkormányzat az (1) bekezdés szerint rendeletben illetménykiegészítést állapíthat meg egységesen valamennyi középiskolai végzettségű köztisztviselőnek, amelynek mértéke legfeljebb 10%.”

3.3. A Ktv. 44/A. §-a hivatkozott rendelkezéseinek 2007. július 15. napjától jelenleg is hatályos szövege:

„44/A. § (2) A helyi önkormányzat az (1) bekezdés szerint rendeletben illetménykiegészítést állapíthat meg egységesen valamennyi középiskolai végzettségű köztisztviselőnek, amelynek mértéke legfeljebb 20%.”

4. A Jat. hivatkozott rendelkezése:

„13. § A jogszabály akkor veszti hatályát, ha más jogszabály hatályon kívül helyezi vagy ha a jogszabályban meghatározott határidő lejárt.”

5. Az indítvánnyal érintett Ör. hatályos szövege:

„1. § Tarpa Nagyközség Polgármesteri Hivatala közép fokú iskolai végzettséggel rendelkező köztisztviselői egységesen 10, azaz tíz százalékos illetménykiegészítésben részesülnek.

2. § (1) A jelen rendelet a kihirdetése napján lép hatályba, de rendelkezéseit 2001. január 1. napjától kell alkalmazni.

(2) A jelen rendelet hatálybalépésével egyidejűleg hatályát veszti minden olyan rendelkezés, amely a jelen rendelettel azonos szabályozást tartalmaz.”

III.

Az indítvány megalapozott.

1. A helyi önkormányzatokat az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdése, valamint az Ötv. 16. § (1) bekezdésében foglaltak alapján megilleti egyrészt a helyi társadalmi viszonyokat szabályozó, magasabb szintű jogszabállyal nem ellentétes rendeletek alkotásának a joga, másrészt származékos jogalkotási jogkörben törvényi felhatalmazás alapján végrehajtási rendeletek alkotásának a joga.

A Ktv. 44. §-a, valamint 44/A. §-a rendelkezik a közigazgatás államigazgatási és önkormányzati igazgatási rendszerében foglalkoztatott köztisztviselők illetménykiegészítéséről. A Ktv. hivatkozott rendelkezései a köztisztviselői kör javadalmazását a feladatellátásukban jelentkező eltérésekre tekintettel szabályozzák, figyelembe véve a feladatellátáshoz előírt iskolai végzettség szintjét is. A törvényjavaslat indokolása szerint a Ktv. a helyi önkormányzati *autonómiát* tiszteletben tartva a képviselő-testület hivatalában foglalkoztatottak illetménykiegészítése szabályozása terén – az illetményrendszer elveit és arányait figyelembe véve – a helyi önkormányzatnak bizonyos mozgásteret enged: az önkormányzat eldöntheti, kíván-e illetménykiegészítést megállapítani, s ha igen, akkor a törvény szabta kereteken belül maradvánnyal. E törvényi felhatalmazás alapján alkotta meg Tarpa Nagyközség Ön-

kormányzatának Képviselő-testülete az Ör.-t, mint a Ktv. 44/A. §-ának végrehajtási rendeletét.

Az Ör. 2. § (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a rendelet ugyan a kihirdetése napján – 2007. szeptember 12-én – lép hatályba, de rendelkezéseit 2001. január 1. napjától kell alkalmazni.

Így az Alkotmánybíróságnak azt kellett vizsgálnia, hogy a visszaható hatályú jogi szabályozás a jelen esetben alkotmányosnak tekinthető-e.

2. Az Alkotmánybíróság már több határozatában foglalkozott az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében rögzített jogállamiság elvével, illetve az ezzel szorosan összefüggő jogbiztonság követelményével, és ehhez kapcsolódva a visszamenőleges hatályú jogi szabályozás tilalmával. Az Alkotmánybíróság a kiszámíthatóság és az előreláthatóság követelményéből vezette le a Jat. 12. § (1) bekezdésében is szereplő alkotmányos jelentőségű rendelkezés, a visszamenőleges hatályú jogi szabályozás tilalmának alkotmányos elvét [34/1991. (VI. 15.) AB határozat (ABH 1991, 170.); 11/1992. (III. 5.) AB határozat (ABH 1992, 77.); 25/1992. (IV. 30.) AB határozat (ABH 1992, 131.); 28/1992. (IV. 30.) AB határozat; ABH 1992, 155.); 4/1992. (I. 28.) AB határozat (ABH 1992, 332.); 57/1994. (XI. 17.) AB határozat, ABH 1994, 316.; 8/2005. (III. 31.) AB határozat, ABH 2005, 102, 104.].

A Jat. 12. § (1) bekezdése értelmében „jogsabály a kihirdetését megelőző időre nem állapíthat meg kötelezettséget, és nem nyilváníthat valamely magatartást jogellenessé”. A visszamenőleges hatályú jogi szabályozással kapcsolatban kialakított alkotmánybírói gyakorlat következetes abban a tekintetben, hogy valamely jogsabály akkor minősülhet a visszaható hatályú jogalkotás tilalmába ütközőnek, ha (1) a jogalkotó kötelezettséget megállapító, vagy valamely magatartást jogellenessé nyilvánító jogsabályt visszamenőlegesen – kihirdetését megelőző időre – léptetett hatályba, vagy (2) a hatálybaléptetés nem visszamenőlegesen történt ugyan, de a jogsabály rendelkezéseit – erre irányuló kifejezett rendelkezés alapján – a jogsabály hatálybalépése előtt létrejött jogviszonyokra is alkalmazni kell [7/1992. (I. 30.) AB határozat; ABH 1992, 45, 48.].

A Jat. fent nevezett rendelkezésének az Alkotmány 2. § (1) bekezdésével összefüggésben levezetett értelmezése csak a jogalanyok helyzetét terhesebbé tevő (*ad malam partem*) jogalkotásra vonatkozik. A kizárólag jogot megállapító, jogot kiterjesztő, kötelezettséget enyhítő, vagy más, a jogsabály valamennyi címzettje számára a korábbi jogi szabályozásnál egyértelműen előnyösebb szabályozást előíró jogsabály esetében – feltéve, hogy az így megalkotott jogsabályok egyébként nem alkotmányellenesek, illetve magasabb szintű jogsabályokkal nem ellentétesek – a visszaható hatályú jogalkotás nem alkotmányellenes.

A képviselő-testület által alkotott rendelet a címzettek szempontjából kedvezőnek (*favorabilisnak*) tekinthető,

ezért a visszaható hatályú jogalkotás tilalmába ütközés miatt nem minősíthető alkotmányellenesnek.

3. Az Alkotmánybíróságnak ezért vizsgálnia kellett, hogy az Ör. magasabb szintű jogsabályok előírásaival összeegyeztethető-e, s így ezen az alapon alkotmányos-e. Elsőként azt vizsgálta, hogy a képviselő-testület jogosult lett volna-e az Ör. alkalmazására megjelölt időszak kezdő napján, 2001. január 1-én, ilyen tartalmú jogsabály megalkotására.

A Ktv. 44/A. §-ának 2003. június 30. napjáig hatályos szövege értelmében a községi önkormányzatok rendeletben a felsőfokú iskolai végzettségű köztisztviselők számára állapíthatnak meg az érintett köztisztviselő alapilletményének 10%-át meg nem haladó mértékű illetménykiegészítést a tárgyévre vonatkozóan. Ez a jog a községi önkormányzatokat középfokú végzettségű köztisztviselők tekintetében nem illette meg. Vagyis az Ör.-ben a rendelet alkalmazására megjelölt kezdő időpontban az önkormányzat képviselő-testülete kizárólag a felsőfokú végzettséggel rendelkező köztisztviselői számára állapíthatott volna meg illetménykiegészítést, azt is 2001. január 1. napjától 2003. június 30. napjáig csak a tárgyévre vonatkozóan.

A Tarpa Nagyközség Önkormányzatának Képviselő-testülete által alkotott Ör. tehát, a 2001. január 1. és 2003. június 30. közötti időszakra vonatkozóan törvényi felhatalmazás hiányában megalkotott, magasabb szintű jogsabállyal ellentétes önkormányzati rendeletnek tekintendő, mivel a hatályos Ktv. szerint érvényesen nem alkothatta volna meg a képviselő-testület az Ör.-t. Erre a Ktv. 44/A. §-a csak 2003. július 1. napjától adott számára felhatalmazást.

Az Alkotmánybíróság megállapította továbbá, hogy jogsabállysértő helyzetet idézett elő az önkormányzat által, hogy korábbi helytelen gyakorlatát, amely abban állt, hogy a polgármesteri hivatal köztisztviselői számára illetménykiegészítést – a Ktv. rendelkezéseitől eltérően – rendeletalkotás nélkül állapított meg, illetőleg, hogy középfokú végzettségű köztisztviselőit 2001. január 1. és 2003. június 30. között illetménykiegészítésben részesítette, az Ör. megalkotásával kívánta korrigálni.

Az Alkotmánybíróság szerint a már lezárt költségvetési évet, illetve éveket, érintő, kifizetési jogcímeket utólagosan létrehozó, a Ktv. változó szabályainak megfelelő kifizetéseket utólagosan legalizáló jogsabályalkotás alkotmányos.

A fent leírtak alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az Ör. 2. § (1) bekezdésének „de rendelkezéseit 2001. január 1. napjától kell alkalmazni” szövegrésze magasabb szintű jogsabályokkal ellentétes, így az sérti az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdését, ezért azt a jelen határozat kihirdetése napjával megsemmisíti.

Az Ör. fent megjelölt szövegrészeinek megsemmisítése a polgármesteri hivatal középfokú végzettséggel rendelkező köztisztviselői számára már teljesített kifizetéseket – az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 43. § (2) bekezdése alapján – nem érinti.

4. Tarpa Nagyközség Önkormányzatának Képviselő-testülete az Ör.-ben úgy rendelkezett, hogy „a jelen rendelet hatálybalépésével egyidejűleg hatályát veszti minden olyan önkormányzati rendelkezés, amely a jelen rendelettel azonos szabályozást tartalmaz” [Ör. 2. § (2) bekezdés]. A közigazgatási hivatal vezetője szerint ez a szabályozás ellentétes a Jat. 13. §-ában, valamint az R. 9. § (1) bekezdésében foglaltakkal.

Az Alkotmánybíróság megjegyzi, hogy az R.-t 2008. január 1. napjával az egyes jogszabályok és jogszabályi rendelkezések hatályon kívül helyezéséről szóló 2007. évi LXXXII. törvény 1. § (2) bekezdése hatályon kívül helyezte, ezért az Ör. hivatkozott rendelkezése R.-nek való megfelelését nem vizsgálta.

Az Alkotmánybíróság a közigazgatási hivatal által benyújtott iratok alapján megállapította, hogy az önkormányzatnak nem volt az Ör.-rel azonos szabályozást tartalmazó korábbi rendelete, mivel az önkormányzat jogszabálysértő magatartása éppen abban áll, hogy a polgármesteri hivatal középfokú végzettségű köztisztviselőinek korábban már teljesített illetménykiegészítési kifizetések jogi alapját utólag, az Ör. visszamenőleges hatályú megalkotásával teremtette meg. Vagyis az Ör. hivatkozott rendelkezése tartalom nélküli.

Mindentől eltekintve azonban az Alkotmánybíróság álláspontja szerint az a jogalkotói gyakorlat, amely a jogszabály megalkotásánál félrevezetően, a jogalkalmazók és a jogkeresők számára nem egyértelműen jelöli meg a hatályon kívül helyezett jogszabályokat, nem elégíti ki az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében megfogalmazott jogbiztonság, illetve az ahhoz szorosan kapcsolódó normavilágosság követelményét.

„A jogbiztonság megköveteli ugyanis, hogy mind a jogalkalmazó, mind pedig az állampolgár mindenkor ismerhesse a hatályos jogot. Nem elfogadható, ha valamely rendelkezés hatályos szövegét csak a teljes hatályos joganyag sokrétű egybevetése alapján lehet megállapítani” [11/1994. (III. 2.) AB határozat, ABH 1994, 399, 401.].

A fenti indokok alapján az Alkotmánybíróság az Ör. 2. § (2) bekezdését is alkotmányellenesnek találta, ezért megsemmisítette.

Az Alkotmánybíróság a jelen határozat Magyar Közlönyben történő közzétételét az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 41. §-a alapján rendelte el.

Budapest, 2008. december 8.

Dr. Balogh Elemér s. k., *Dr. Bragyova András* s. k.,
alkotmánybíró   előadó alkotmánybíró

Dr. Trócsányi László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 653/H/2008.

Közzétéve a Magyar Közlöny 2008. évi 175. számában.

164/2008. (XII. 18.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság önkormányzati rendeleti szabályozás törvény- és alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta az alábbi

h a t á r o z a t o t :

Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy Tárnok Nagyközség Önkormányzata Képviselő-testületének a változtatási tilalom elrendeléséről szóló 14/2007. (VIII. 29.) rendelet 4. §-ának „Rendelkezéseit a folyamatban lévő ügyek esetében is alkalmazni kell.” szövegrésze alkotmányellenes, ezért e rendelkezést megsemmisíti.

Az Alkotmánybíróság e határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

A közigazgatási hivatal vezetője a helyi önkormányzatról szóló 1990. évi LXV. törvény (a továbbiakban: Ötv.) 98. § (2) bekezdés *a*) pontjába foglalt törvényességi ellenőrzés során észlelte, hogy Tárnok Nagyközség Önkormányzata Képviselő-testületének a változtatási tilalom elrendeléséről szóló 14/2007. (VIII. 29.) rendelete (a továbbiakban: Ör.) 4. §-a törvényt sértő, ezért felhívta a képviselő-testületet a törvényt sértés megszüntetésére. A képviselő-testület a törvényességi észrevétellel nem értett egyet, ezért a közigazgatási hivatal vezetője az Ötv. 99. § (2) bekezdés *a*) pontja alapján az Alkotmánybírósághoz fordult és kérte a törvényt sértő Ör. felülvizsgálatát és megsemmisítését. A változtatási tilalmat elrendelő Ör. 4. § értelmében a rendelet rendelkezéseit a folyamatban lévő ügyekben is alkalmazni kell. Az indítványozó álláspontja szerint az Ör. a folyamatos ügyekben való alkalmazhatóság előírása miatt sérti a jogalkotásról szóló 1987. évi XI. törvény (a továbbiakban: Jat.) 12. § (2) bekezdését, mely szerint a jogszabály a kihirdetését megelőző időre nem állapíthat meg kötelezettséget, nem nyilváníthat valamely magatartást jogellenessé. A törvényt sértő Ör. ezért az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdésbe ütközik. Az indítványozó hivatkozott a visszamenőleges hatályt értelmező 57/1994. (XI. 17.) AB határozatra, illetve a 20/2001. (VI. 11.) AB határozatra, amely egy másik önkormányzat változtatási tilalmat elrendelő rendeletét vizsgálta és semmisítette meg azonos probléma alapján.

II.

1. Az Alkotmány szerint:

„44/A. § (2) A helyi képviselőtestület a feladatkörében rendeletet alkothat, amely nem lehet ellentétes a magasabb szintű jogszabállyal.”

2. A Jat. értelmében:

„12. § (2) A jogszabály a kihirdetését megelőző időre nem állapíthat meg kötelezettséget, és nem nyilváníthat valamely magatartást jogellenessé.”

3. Az Ör. a következőképpen szól:

„4. § Jelen rendelet kihirdetése napján lép hatályba. Rendelkezéseit a folyamatban lévő ügyek esetében is alkalmazni kell.”

III.

Az indítvány az alábbiak szerint megalapozott.

A Jat. 12. § (2) bekezdésébe foglalt követelményt az Alkotmánybíróság több határozatában értelmezte. A 34/1991. (VI. 15.) AB határozat szerint: „Az Alkotmánybíróság az Alkotmánynak a Magyar Köztársaságot jogállamnak minősítő rendelkezése alapján a Jat. 12. § (2) bekezdésében foglalt azt a garanciális rendelkezést – amely szerint a jogszabály a kihirdetését megelőző időre nem állapíthat meg kötelezettséget, és nem nyilváníthat valamely magatartást jogellenessé – alkotmányos jellegű szabálynak tekinti.” (ABH 1991, 170, 172.) Az 57/1994. (XI. 17.) AB határozat pedig megállapította: „Az Alkotmánybíróság számos határozatában foglalkozott a jogbiztonsággal, s a jogbiztonságra figyelemmel a visszamenőleges hatályú jogi szabályozás tilalmával. A jogalkotásról szóló 1987. évi XI. törvény 12. § (2) bekezdése szerint »a jogszabály a kihirdetését megelőző időre nem állapíthat meg kötelezettséget, és nem nyilváníthat valamely magatartást jogellenessé«. Következtes az alkotmánybírói gyakorlat a tekintetben, hogy valamely jogszabály nem csupán akkor minősülhet az említett tilalomba ütközőnek, ha a jogszabályt a jogalkotó visszamenőlegesen léptette hatályba, hanem akkor is, ha a hatálybaléptetés nem visszamenőlegesen történt ugyan, de a jogszabály rendelkezéseit – erre irányuló kifejezett rendelkezés szerint – a jogszabály hatálybalépése előtt létrejött jogviszonyokra is alkalmazni kell.” (ABH 1994, 316, 324.)

A visszamenőleges hatályú jogalkotás tilalmának követelményét értelmezte építésügyben az Alkotmánybíróság a 20/2001. (VI. 11.) AB határozatában (a továbbiakban: Abh.1.). Az Abh.1. a változtatási tilalomnak a folyamatos ügyekben való alkalmazhatóságát elrendelő önkormányzati rendeleti szabályozást a visszamenőleges hatályú jogalkotás tilalmába ütközőnek minősítette. (lásd ABH 2001, 612, 617.)

Az Alkotmánybíróság egy későbbi döntésében eltért ettől az értelmezéstől. A 349/B/2001. AB határozat (a továbbiakban: Abh.2.) megállapította, hogy „Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a jogbiztonság alkotmányos követelménye alapján az eljárási jogviszonyok nem élvezhetnek erősebb alkotmányos védelmet, mint a jogerős határozattal létrehozott anyagi jogviszonyok, megszerzett jogok. Ezért az Alkotmánybíróság e határozatában, a kialakult korábbi gyakorlatának megfelelően – eltérően a 20/2001. (VI. 11.) AB határozattól – megszorítóan, azaz a létrejött anyagi jogi jogviszonyok megváltoztatásának tilalmaként értelmezte a visszamenőleges jogalkotás tilalmát.” (ABH 2002, 1241, 1247–1248.)

Az Alkotmánybíróság a jelen ügyben azonban nem az Abh.2.-ben kifejtett indokokra alapozta döntését, hanem a törvényi szabályozás megváltozására.

Az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény (a továbbiakban: Étv.) változtatási tilalmat érintő szabályait módosította az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény módosításáról szóló 2006. évi L. törvény, valamint a nemzetgazdaságilag kiemelt építési beruházások megvalósításának elősegítése érdekében egyes törvények módosításáról szóló 2008. évi XLIX. törvény. E módosítások következtében az Étv. változtatási tilalomra vonatkozó szabályai átalakultak, az Étv. hatályos rendelkezései – a változtatási tilalommal érintett ingatlanokkal kapcsolatban – a folyamatban lévő egyes építési hatósági ügyekre is kiterjedő szabályokat tartalmaznak. Az Étv. 22. § (1) bekezdése értelmében: „A változtatási tilalom alá eső területen – a 20. § (7) bekezdésében foglalt esetek kivételével – telket alakítani, új építményt létesíteni, meglévő építményt átalakítani, bővíteni, továbbá elbontani, illetőleg más, építésügyi hatósági engedélyhez nem kötött értéknövelő változtatást végrehajtani nem szabad.” A jelen ügyben vizsgált Ör. 3. §-a úgy rendelkezik, hogy „a változtatási tilalom alá eső területen telket alakítani, új építményt létesíteni, meglévő építményt átalakítani, bővíteni, továbbá elbontani, illetőleg más értéknövelő változtatást az életveszély elhárításán kívül végrehajtani nem szabad.” Látható tehát, hogy az Ör. 3. §-ában tilalmazott építési tevékenységek alapvetően megegyeznek az Étv. 22. § (1) bekezdésben foglaltakkal, azzal a különbséggel, hogy az Étv. mint kivételösszességet megjelöli a 20. § (7) bekezdését. Az Étv. 20. § (7) bekezdése értelmében: „A tilalom nem terjed ki:

a) a tilalom hatálybalépésekor érvényes építésügyi hatósági engedéllyel megvalósuló építési javítási-karbantartási és a jogszabályokban megengedett más építési munkákra,

b) a korábban gyakorolt használat folytatására,

c) az állékonyságot, életet és egészséget, köz- és nyomonbiztonságot veszélyeztető kármegelőzési, kárelhárítási tevékenységekre, továbbá

d) az a) pont szerinti, hatósági engedélyhez kötött építési munkáknak a településrendezési követelményeket nem érintő módosítására irányuló építésügyi hatósági engedélyezési eljárásra,

e) a honvédelmi és a kiemelt fontosságú honvédelmi területre.”

E felsorolás tekintetében az Ör. lényegében csak az életveszély elhárítást jelöli meg, holott – mint fentebb látható – az Étv. 20. § (7) bekezdése ezen túl további fontos szabályokat tartalmaz a változtatási tilalommal érintett ingatlanokkal összefüggő folyamatban lévő építési ügyek tekintetében. Az Ör. 4. § azzal, hogy rendelkezéseit valamennyi folyamatban lévő ügyre alkalmazni rendeli, szembekerül az Étv. 20. § (7) bekezdésébe foglalt kivételt meghatározó szabályokkal (pl. a tilalom hatálybalépésekor érvényes építésügyi hatósági engedéllyel megvalósuló építési javítási-karbantartási és a jogszabályokban megengedett más építési munkák módosítása tekintetében).

Az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdés értelmében az önkormányzat rendelete nem lehet ellentétes magasabb jogszabállyal. Az Alkotmánybíróság a fentiek alapján megállapította az önkormányzati rendeleti szabály törvénnyel való ellentétét, ezért – az indítványban foglalt kérelemnek megfelelően, de eltérő indokok alapján – az Ör. 4. §-ának a „Rendelkezéseit a folyamatban lévő ügyek esetében is alkalmazni kell.” szövegrészét megsemmisítette.

Az Alkotmánybíróság határozatának a Magyar Közlönyben való közzététele az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 41. § alapján rendelte el.

Budapest, 2008. december 15.

Dr. Holló András s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 377/H/2008.

Közzétéve a Magyar Közlöny 2008. évi 181. számában.

165/2008. (XII. 18.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság folyamatban lévő ügyben alkalmazandó jogszabály alkotmányellenességének vizsgálatára irányuló bírói kezdeményezés tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy Pellérd Község Önkormányzata Képviselő-testületének a Pellérden fizetendő út- és közműépítési hozzájárulásról szóló 14/2005. (XI. 25.) számú rendelete 2. § (1) bekezdés második mondata és a rendelet melléklete alkotmányellenes, ezért azokat e határozata kihirdetésének napjával megsemmisíti.

2. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy Pellérd Község Önkormányzata Képviselő-testületének a Pellérden fizetendő út- és közműépítési hozzájárulásról szóló 14/2005. (XI. 25.) számú rendelete melléklete 1. pontjának a „József Attila utca 360 hrsz.” szövegrésze a Baranya Megyei Bíróság előtt 6.K.20.605/2007. szám alatt folyamatban lévő perben nem alkalmazható.

Az Alkotmánybíróság a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

A Baranya Megyei Bíróság az előtte 6.K.20.605/2007. szám alatt folyamatban lévő perben a tárgyalás felfüggesztése mellett indítványozta az Alkotmánybíróságnál annak megállapítását, hogy Pellérd Község Önkormányzata Képviselő-testületének a Pellérden fizetendő út- és közműépítési hozzájárulásról szóló 14/2005. (XI. 25.) számú rendelete (a továbbiakban: Ör.) melléklete 1. pontjának a „József Attila utca 360 hrsz.” szövegrésze alkotmányellenes. Kérte a hivatkozott jogszabályhely megsemmisítését annak kimondásával, hogy az a bíróság előtt 6.K.20.605/2007. szám alatt folyamatban lévő perben nem alkalmazható.

Pellérd Község jegyzője a 2006. május 23-án kelt 921/2006. számú határozatával a felperes terhére a Pellérd 360. hrsz.-ú ingatlan után 333 010 Ft közműfejlesztési hozzájárulás befizetési kötelezettséget állapított meg. Az elsőfokú határozat ellen benyújtott fellebbezést a Dél-dunántúli Regionális Közigazgatási Hivatal vezetője a 3–1759/2/2006. számú határozatával elutasította. A másodfokú határozat ellen az érintett keresetet nyújtott be a bírósághoz. Keresetében a közigazgatási határozatok megsemmisítését kérve előadta, hogy az önkormányzat rendelete a 360. hrsz.-ú ingatlant tévesen a József Attila utcához sorolta, pedig az az Arany János u. 23. szám alatt szerepel, állítása szerint közművesítés sem az Arany János utcában, sem a József Attila utcában nem történt, közművesítés jóval korábban kizárólag a Deák Ferenc utcában történt, s onnan az érintett ingatlan közművesítettnek minősül. Véleménye szerezte a 360. hrsz.-ú ingatlan az Ör. szerinti közművesítés szempontjából nem minősül érintett ingatlanak.

A bíróság álláspontja szerint a perben alkalmazandó – és a perbeli időszakra hatályos –, az Ét. felhatalmazása alapján született önkormányzati rendelet melléklete 1. pontjának a felperes ingatlanát érintő rendelkezése ellentétes az Ét. 28. § (2) bekezdésében foglaltakkal, mert a bíróság megítélése szerint a már korábban közművesített perbeli telek, a telek másik oldalán húzódó József Attila utcai közművesítéssel nem lehet érintett. A perbeli ingatlanra vonatkozó szabályozás tehát a „telek érintettsége” híján a hivatkozott magasabb szintű jogszabállyal ellentétes, így ütközik az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdésével, sérti továbbá az Alkotmány 2. § (1) bekezdését, a jogállamiság, a jogbiztonság alkotmányos elvét.

II.

1. Az Alkotmány indítvánnyal érintett rendelkezései:
„2. § (1) A Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam.”

„44/A. § (2) A helyi képviselőtestület a feladatkörében rendeletet alkothat, amely nem lehet ellentétes a magasabb szintű jogszabállyal.”

2. Az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény (a továbbiakban: Ét.) érintett rendelkezései:

„28. § (1) A helyi építési szabályzatban, illetőleg a szabályozási tervben a területre előírt kiszolgáló utakat és a közműveket az újonnan beépítésre szánt, illetve a rehabilitációra kijelölt területeken legkésőbb az általuk kiszolgált építmények használatbavételéig meg kell valósítani. E kötelezettség teljesítése, ha jogszabály vagy megállapodás arra mást nem kötelez, a települési – a fővárosban megosztott feladatköröknek megfelelően a fővárosi, illetve a fővárosi kerületi – önkormányzat feladata.

(2) Ha a kiszolgáló utat, illetőleg közművet a települési önkormányzat megvalósította, annak költségét részben, de legfeljebb a költségek 90%-áig az érintett ingatlanok tulajdonosaira átháríthatja. A hozzájárulás mértékét és a megfizetés módját a települési önkormányzat rendelettel szabályozza. Az útépitési és közművesítési hozzájárulás nem róható ki, ha az út- és közműépítéshez szükséges terület kialakítása érdekében korábban lejegyzett telekrészért járó kártalanítás összegének megállapítása során az út és a közmű megépítéséből eredő értéknövekedést figyelembe vették.

(3) A fővárosban a (2) bekezdésben említett szabályozásra – megosztott hatásköröknek megfelelően – a fővárosi, illetve a fővárosi kerületi önkormányzat rendelkezik hatáskörrel. A hozzájárulás olyan arányban illeti meg a fővárosi és a kerületi önkormányzatot, amilyen arányban a helyi közút kialakításával kapcsolatos költségeket viselték.

(4) A hozzájárulás fizetésére vonatkozó kötelezettséget és annak mértékét a települési önkormányzat jegyzője az érintettekkel határozatban közli.”

3. Az Ör. perben érintett rendelkezése:

„2. § (1) Pellérd Község Önkormányzata a település Szabályozási tervében szereplő és a terv által előírt építési telkek vonatkozásában közutat és közműveket épít. Az Önkormányzat a közút és közművek létesítési költségeit, részben vagy egészben az érintett ingatlanok tulajdonosaira átháríthatja. A hozzájárulás mértékét és arányát az ingatlanok tekintetében a várható kivitelezési érték alapján, a közmű által kiszolgálható ingatlanok arányában, az érintett ingatlanok helyrajzi számainak és a hozzájárulás konkrét összegének megjelölésével e rendelet mellékleteként meghatározza.”

„Melléklet Pellérd Község Önkormányzata 14/2005. (XI. 25.) rendeletéhez

1.

József Attila utca

354. hrsz.

360. hrsz.

Az út, víz és szennyvíz közműfejlesztési hozzájárulás összege: 333 010 Ft/telek”

III.

Az indítvány megalapozott.

A perbeli ingatlanra vonatkozó Ör. szerinti szabályozás lényege az, hogy jogszabály – az önkormányzat rendelete – a normatív szabályok mellett konkrét, egyedi döntéseket is tartalmaz. Meghatározza, hogy a közműfejlesztési hozzájárulás fizetése szempontjából melyek az érintett ingatlanok és meghatározza az egyes ingatlanok után fizetendő hozzájárulás összegét is. Az Alkotmánybíróságnak az ilyen szabályozás alkotmányosságára vonatkozó álláspontját, gyakorlatát a 43/2006. (X. 5.) AB határozat a következőként összegezte:

„Az Alkotmány 57. §-ának (5) bekezdése szerint bírósági, közigazgatási és más hatósági döntés ellen áll fenn a jogorvoslat joga. A jelen esetben azonban nem bírósági, közigazgatási és más hatósági döntésről van szó, hanem települési önkormányzat képviselő-testületének rendeletéről, azaz jogszabályról.

Az Alkotmánybíróság az építésügyről szóló 1964. évi III. törvénynek – az Étv. 25. §-ában meghatározott rendelkezéseket nem tartalmazó – a szabályai alapján megalakított önkormányzat képviselő-testületi rendelet vizsgálata alapján 1994-ben kimondta, hogy alkotmányellenes az a szabályozás, amely az ingatlantulajdont korlátozó egyedi döntések rendeleti formában való megjelentetésével gyakorlatilag kizárja a fellebbezés és a bírósági felülvizsgálat benyújtásának a lehetőségét, és ezáltal sérti a tulajdonvédelemre is garanciát nyújtó jogorvoslat lehetőségét [6/1994. (II. 18.) AB határozat, ABH 1994, 65, 67.]. A 45/1997. (IX. 19.) AB határozat azt állapította meg, hogy alkotmányellenes az a szabályozási mód, amelynél több egyedi döntés összefoglalása jogszabályi, törvényi rendelkezés formájában jelenik meg, és ezzel kizárja a bi-

rósági felülvizsgálatot, sérti a jogorvoslat lehetőségét (ABH 1997, 311, 318.).

Az 53/2002. (XI. 28.) AB határozat rendelkező részében mondta ki, hogy az Országgyűlés jogalkotói feladatának elmulasztásával alkotmányellenes helyzetet idézett elő azáltal, hogy a törvényi rendelkezés alapján védett természeti területek egyedi meghatározása során nem biztosított önálló jogorvoslatot. A határozat indokolása rámutatott, hogy a tulajdonjog korlátozásának az ingatlan-nyilvántartásba való bejegyzésével kapcsolatos jogorvoslati lehetőség nem pótolhatja a jogszabályi formában történő védett területté nyilvánítással okozott sérelem bírósági felülvizsgálatát; a védett természeti területek egyedi megjelölésére vonatkozó döntésről alakisági követelményeknek megfelelő, önálló határozatba foglalt és elkülönített döntés hiányában nincs érdemi jogorvoslati lehetőség (ABH 2002, 327, 335.). Ugyanezt az elvet érvényesítette a 33/2006. (VII. 13.) AB határozat, amely a fokozottan védett természeti területté nyilvánításnál a jogszabályban – egyedi közigazgatási határozat nélkül – kimondott tulajdonjog-korlátozás tekintetében állapította meg az Alkotmány 57. §-ának (5) bekezdésében meghatározott jogorvoslati jognak a megsértésével járó alkotmányellenes helyzetet (ABK 2006. július).

Az Étv. 25. §-ának (2) bekezdése alapján nem kerül sor olyan közigazgatási határozat meghozatalára, amellyel szemben jogorvoslattal lehetne élni, hanem a települési önkormányzat rendelete határozza meg, melyek azok a telkek, amelyekre a megjelölt településrendezési cél megvalósítása érdekében elővásárlási jog keletkezik. A jogorvoslatra lehetőséget nem biztosító megoldás sérti az Alkotmány 57. §-ának (5) bekezdését. Ezért az Alkotmánybíróság megállapította az Étv. 25. §-a (2) bekezdésének (...) az alkotmányellenességét.” (ABH 2006, 540, 548–549.)

Az Alkotmánybíróság e határozataiban kifejtett elvek az Ör. tekintetében is irányadóak. Az Ör. melléklete konkrétan meghatározza a közműfejlesztési hozzájárulás szempontjából érintett ingatlanokat és a fizetendő hozzájárulás összegét. Az Ör.-ben, tehát jogszabályban történő szabályozás kizárja az érdemi jogorvoslatot, a bírósági felülvizsgálatot, ami ellentétes az Alkotmány 57. § (5) bekezdésével, ennek révén sérti a Alkotmány 2. § (1) bekezdésébe foglalt jogállamiság követelményét.

Az Ör. melléklete az Ör. 2. § (1) bekezdés második mondatán alapul, az Alkotmánybíróság – eddigi gyakorlatával összefüggésben – az alkotmányossági vizsgálatot „szoros tárgyi összefüggés” okán erre és a rendelet mellékletének egészére is kiterjesztette. [54/1992. (X. 29.) AB határozat, ABH 1992, 266, 268.; 28/1994. (V. 20.) AB határozat, ABH 1994, 134, 137.; 34/1994. (VI. 24.) AB határozat, ABH 1994, 177, 181.; 67/1997. (XII. 29.) AB határozat, ABH 1997, 411, 416.; 33/2002. (VII. 4.) AB határozat, ABH 2002, 173, 182.; 17/2006. (I. 17.) AB határozat, ABH 2006, 281.] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az Ör. 2. § (1) bekezdésének második

mondata és az Ör. melléklete alkotmányellenes, ezért azokat megsemmisítette.

Az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 43. § (1) bekezdése értelmében az alkotmányellenes jogszabályt az Alkotmánybíróság határozatának a hivatalos lapban való közzététele napjától nem lehet alkalmazni. Az Abtv. 43. § (2) bekezdése úgy rendelkezik, hogy az alkotmányellenessé nyilvánítás és megsemmisítés nem érinti a határozat közzététele előtt létrejött jogviszonyokat. Az Abtv. 43. § (4) bekezdése viszont lehetővé teszi, hogy az Alkotmánybíróság e két hivatkozott rendelkezéstől eltérően dönthessen az alkotmányellenes jogszabály hatályon kívül helyezése vagy konkrét esetben történő alkalmazhatósága kérdésében, ha ezt a jogbiztonság, vagy az eljárást kezdeményező különösen fontos érdeke indokolja. Ebben az ügyben folyamatban lévő eljárás felfüggesztése mellett az eljáró bír kezdeményezte az alkotmányellenesség megállapítását. Az Alkotmánybíróság megsemmisítette az érintett rendelkezést és az eljárást kezdeményező különösen fontos érdekére tekintettel az Abtv. 43. § (4) bekezdése alapján úgy rendelkezett, hogy a kizárja annak alkalmazhatóságát a bíróság előtt folyamatban lévő perben.

Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint, ha az indítvánnyal támadott jogszabályt vagy annak egy részét az Alkotmány valamely rendelkezésébe ütközőnek minősíti és ezért azt megsemmisíti, akkor a további alkotmányi rendelkezések esetleges sérelmét a már megsemmisített jogszabályi rendelkezéssel összefüggésben érdemben nem vizsgálja. [44/1995. (VI. 30.) AB határozat, ABH 1995, 203, 205.; 4/1996. (II. 23.) AB határozat, ABH 1996, 37, 44.; 61/1997. XI. 19.) AB határozat, ABH 1997, 361, 364.; 15/2000. (V. 24.) AB határozat, ABH 2000, 420, 423.; 38/2003. (VI. 26.) AB határozat, ABH 2003, 829, 835.; 116/2008. (IX. 26.) AB határozat, ABK 2008. szeptember 1216, 1219.] Mivel az Alkotmánybíróság a támadott rendelkezés alkotmányellenességét megállapította, azt megsemmisítette, ezért nem vizsgálta annak az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdésébe való ütközését.

A határozatnak a Magyar Közlönyben való közzététele az Abtv. 41. §-án alapul.

Budapest, 2008. december 15.

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 1184/B/2007.

Közzétéve a Magyar Közlöny 2008. évi 181. számában.

166/2008. (XII. 18.) AB határozat**A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!**

Az Alkotmánybíróság alkotmányjogi panaszok tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy Budapest Főváros XV. kerület Rákospalota, Pestújhely, Újpalota Önkormányzatának Rákospalota – Pestújhely – Újpalota Városrendezési és Építési Szabályzatáról szóló 31/2000. (VII. 1.) önkormányzati rendeletének 31. § (3) bekezdésének 4. sz. táblázata 2002. november 18-ig hatályos, az építési telek legnagyobb beépítési mértékére vonatkozó „35%” rendelkezés alkotmányellenes volt, ezért az a Fővárosi Bíróság által 10.K.30.220/2003/10. számú ítélettel jogerősen lezárt perben nem alkalmazható.

2. Az Alkotmánybíróság Budapest Főváros XV. kerület Rákospalota, Pestújhely, Újpalota Önkormányzatának Rákospalota – Pestújhely – Újpalota Városrendezési és Építési Szabályzatáról szóló 31/2000. (VII. 1.) önkormányzati rendeletének 31. § (3) bekezdése 4. sz. táblázatának – 2002. november 18-tól hatályos – az épületek legnagyobb építménymagasságára vonatkozó rendelkezése alkotmányellenesnek, továbbá e rendelkezésnek a Fővárosi Bíróság által 10.K.30.836/2007/41. számú ítélettel jogerősen lezárt perben való alkalmazhatósága tilalmának megállapítására irányuló alkotmányjogi panaszt elutasítja.

Az Alkotmánybíróság e határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s**I.**

Három indítványozó közös – alkotmányjogi panaszként előterjesztett – indítványban kérte, hogy az Alkotmánybíróság Budapest Főváros XV. kerület Rákospalota, Pestújhely, Újpalota Önkormányzatának Rákospalota–Pestújhely–Újpalota Városrendezési és Építési Szabályzatáról szóló 31/2000. (VII. 1.) önkormányzati rendeletének (a továbbiakban: Ör.) 31. § (3) bekezdésének 4. sz. táblázata alkotmányellenességét és a Fővárosi Bíróság által 10.K.30.220/2003/10. számú ítélettel jogerősen lezárt perben való alkalmazhatóságának tilalmát állapítsa meg.

Az indítványozók véleménye szerint az Ör. kifogásolt előírása ellentétben áll a Fővárosi Szabályozási Kerettervvel, illetőleg a Budapesti Városrendezési és Építési Keret-szabályzatról szóló 47/1998. (X. 15.) Főv. Kgy. rendelettel (a továbbiakban: BVKSZ), mivel az L4-es övezetben a telek nagyságától függetlenül egységesen 35%-os beépítési mértéket állapít meg, míg a BVKSZ ugyanebben az övezetben csak aprótelkek esetében enged 35%-os beépíthetőséget, különben annak mértékét 25%-ban határozza meg. Indítványozók szerint, mivel az Ör. sérti a magasabb szín-

tű BVKSZ-t, s ezáltal a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXXV. törvény 63/C. § (2) bekezdését és az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény (a továbbiakban: Étv.) előírásait, megvalósul az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdésében meghatározott jogforrási hierarchia és a 2. § (1) bekezdésében foglalt jogállami jogbiztonság sérelme. Indítványozók álláspontja szerint az Ör. az Alkotmány 18. §-ában foglalt egészséges környezethez való jogukat is sérti, mivel az L4-es övezet beépíthetőségének fővárosi szabályozása olyan védelmi szintet határozott meg, amelyet az Ör. támadott rendelkezése jelentősen csökkent, ami visszalépést jelent az egészséges környezethez való jog jogszabályi garanciarendszerében. Végül arra is hivatkoznak, hogy az Ör. rendelkezése tulajdonjoguk önkényes, nem szükséges és nem arányos korlátozását is megvalósítja, mely sérti az Alkotmány 13. § (1) bekezdését.

Indítványozók a szomszédjukban lévő telekre megadott 2002. július 29-én kelt 8/32101/2002. számú építési engedélyt eredménytelenül támadták meg a közigazgatási hivatal előtt, ezért bírósághoz fordultak. A Fővárosi Bíróság keresetüket elutasító ítéletében rámutatott, hogy az Ör. nem áll ellentétben a BVKSZ-szel, mivel a BVKSZ 5. számú táblázatában foglalt keretszabályozási határértékei nem kogens jellegűek, vagyis a határértékekkel szemben az eltérés lehetősége biztosított. Ezután fordultak az indítványozók alkotmányjogi panaszukkal az Alkotmánybírósághoz.

A negyedik indítványozó – alkotmányjogi panaszként előterjesztett – önálló indítványában kérte, hogy az Alkotmánybíróság az Ör. 31. § (3) bekezdésének 4. sz. táblázata alkotmányellenességét és a Fővárosi Bíróság által 10.K.30.836/2007/41. számú ítélettel jogerősen lezárt perben való alkalmazhatóságának tilalmát állapítsa meg.

Az indítványozó álláspontja szerint a sérelmezett rendelkezés az épületek legnagyobb építménymagasságát az L4 keretövezetben magasabb szintű jogszabályokkal ellentétesen állapította meg 8 méterben, megsértve ezzel az OTÉK 13. §-a, a 25. §-a és 111. §-a, a BVKSZ 1. §-a és 31. §-a és az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdését.

Indítványozó a 2006. szeptember 5-én kelt 20853/10/2006. számú építési engedélyt eredménytelenül támadta meg a közigazgatási hivatal előtt, ezért bírósághoz fordult. A Fővárosi Bíróság keresetet elutasította, s az indítványozó ezután fordult alkotmányjogi panasszal az Alkotmánybírósághoz.

Az Alkotmánybíróság a két indítványt az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, módosított és egységes szerkezetbe foglalt 3/2001. (XII. 3.) Tü. határozat (a továbbiakban: Ügyrend, ABH 2003, 2065.) 28. §-ának (1) bekezdése alapján egyesítette, és egy eljárásban bírálta el.

II.

Az Alkotmánybíróság a rendelkező részben foglalt döntését a következő jogszabályi rendelkezésekre alapozta.

1. Az Alkotmány indítványokkal érintett rendelkezései a következők:

„2. § (1) A Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam.”

„13. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja a tulajdonhoz való jogot.

(2) Tulajdont kisajátítani csak kivételesen és közérdekből, törvényben szabályozott esetekben és módon, teljes, feltétlen és azonnali kártalanítás mellett lehet.”

„18. § A Magyar Köztársaság elismeri és érvényesíti mindenki jogát az egészséges környezethez.”

„44/A. § (2) A helyi képviselőtestület a feladatkörében rendeletet alkothat, amely nem lehet ellentétes a magasabb szintű jogszabállyal.”

2. Az Ötv. indítvánnyal érintett rendelkezése:

„63/C. § (2) A kerületi képviselő-testület – a főváros általános rendezési terve szerint, annak keretei között – a kerület egészére meghatározza a kerület részletes fejlesztési programját, a kerületi alaptervet, a kerület részletes rendezési tervét és azok szabályozási előírásait.”

3. Az Étv. – Ör. hatálybalépésekor hatályos – indítványokkal érintett rendelkezései:

„14. § (3) A fővárosi kerületi önkormányzatnak – a fővárosi építési keretszabályzat keretein belül – a kerület egészére vonatkozóan kerületi építési szabályzatot kell megállapítania. A fővárosi és a kerületi önkormányzat megállapodása esetén kisebb területegységre is megállapítható kerületi építési szabályzat.”

„14. § (6) A kerületi szabályozási tervbe a kerületet érintő, a főváros szabályozási kerettervében szereplő szabályozási elemeket be kell építeni, eltérés szükségessége esetén a főváros szabályozási kerettervét előzetesen módosítani kell.”

4. Az OTÉK – Ör. hatálybalépésekor hatályos – indítványokkal érintett rendelkezései:

„Kertvárosias lakóterület

13. § (1) A kertvárosias lakóterület laza beépítésű, összefüggő nagy kertes, több önálló rendeltetési egységet magába foglaló, 7,5 m-es épületmagasságot meg nem haladó lakóépületek elhelyezésére szolgál.

(2) A kertvárosias lakóterületen elhelyezhető:

1. legfeljebb négylakásos lakóépület,
2. a helyi lakosság ellátását szolgáló kereskedelmi, szolgáltató, vendéglátó épület,
3. egyházi, oktatási, egészségügyi, szociális épület,
4. a terület rendeltetésszerű használatát nem zavaró hatású kézműipari épület.

(3) A kertvárosias lakóterületen a 31. § (2) bekezdésében előírtak figyelembevételével kivételesen elhelyezhető:

1. legfeljebb hatlakásos lakóépület,
2. a helyi lakosság közbiztonságát szolgáló építmény,
3. sportépítmény,
4. üzemanyagtöltő,
5. a terület rendeltetésszerű használatát nem zavaró hatású egyéb gazdasági építmény.

(4) A kertvárosias lakóterületen nem helyezhető el:

1. szálláshely szolgáltató épület – a megengedett lakás-számot meg nem haladó vendégszobaszámú egyéb kereskedelmi szálláshely épület kivételével,
2. egyéb közösségi szórakoztató, kulturális épület,
3. önálló parkolóterület és garázs a 3,5 t önsúlynál nehezebb gépjárművek és az ilyeneket szállító járművek számára.”

„A beépítésre szánt területek építési használatának megengedett felső határa

25. § A beépítésre szánt területek építési használatának megengedett felső határértékeit a következő táblázat tartalmazza:

A településszerkezeti tervben a területfelhasználási egységekre meghatározandó			Az építési szabályzatban, szabályozási tervben az építési telekre meghatározandó		
Általános használat szerinti terület	Sajátos használat szerinti terület	Megengedett legnagyobb szinterület-sűrűség	Megengedett legnagyobb beépítettség (%)	Megengedett legkisebb-legnagyobb építménymagasság (m)	Legkisebb zöldfelület* (%)
lakó	nagyvárosias	3,0	80	12,5<	10
	kisvárosias	1,5	60	<12,5	20
	kertvárosias	0,6	30	<7,5	50
	falusias	0,5	30		40
vegyes	településközpont	2,4	80		10
	központi	3,5	a település legnagyobb mértékű lakóterületi beépítettségénél legfeljebb 25%-kal megnövelt érték		a be nem épített terület 50%-a
gazdasági	kereskedelmi, szolgáltató	2,0	60		20
	jelentős mértékű zavaró hatású ipari	1,5	30		40
	egyéb ipari	1,5	50		25
üdülő	üdülőházas	1,0	30	6,0<	40
	hétvégiházas	0,2	20	<6,0	60
különleges		2,0	40		40

* Többszintes növényállomány telepítése esetén az előírt legkisebb zöldfelület mértéke csökkenthető.”

„AZ EGYES ELŐÍRÁSOKTÓL VALÓ ELTÉRÉS FELTÉTELEI

111. § (1) Az e rendelet II–III. fejezetében meghatározott településrendezési követelmények határértékeinél a helyi építési szabályzat, szabályozási terv szigorúbb értékeket is megállapíthat az egyes építési övezetekre, övezetekre vonatkozóan.

(2) Az (1) bekezdés szerinti határértékeknél megengedőbb értékeket a helyi építési szabályzat, szabályozási terv akkor állapíthat meg, ha

- a) azt különleges településrendezési okok, vagy
- b) a kialakult helyzet indokolja, továbbá
- c) közérdeket nem sért, és

biztosított, hogy a 31. § (1) bekezdésében foglalt követelmények teljesülnek, illetőleg ahhoz a helyi építési szabályzat, szabályozási terv – az Étv. 9. §-ának (6) bekezdése szerinti – szakmai véleményében a Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztérium hozzájárult.

(3) A rendelet IV. fejezetében foglalt előírásoktól – az akadálymentes használhatóságra vonatkozó előírások kivételével – eltérő megoldásra engedély csak a (7) bekezdésben foglaltak tekintetében és az ott meghatározott feltételekkel adható akkor, ha

- a) az élet-, az egészség védelmével, a biztonságos használhatósággal kapcsolatos érdeket nem sért,
- b) a tervezett megoldás szerinti használat veszélyhelyzetet nem teremt,
- c) a szomszédos önálló rendeltetési egységekhez fűződő használati jogokat nem korlátozza.

(4) A (3) bekezdés szerinti eltérő megoldás engedélyezésére irányuló kérelmet az ügyben illetékes első fokú építésügyi hatóságnál kell előterjeszteni. A kérelemhez mellékelni kell az eltérő megoldás megvalósításának teljes körű elbírálására alkalmas tervek, műszaki és üzemelési leírást.

(5) Az első fokú építésügyi hatóság az eltérő megoldás engedélyezése iránti kérelmet és mellékleteit – a (7) bekezdés c) pont kivételével – továbbítja az érintett szakhatóság(ok) részére, és szükség szerint tájékoztatást ad a helyi adottságokról és a kérelemre vonatkozó műszaki véleményéről.

(6) Az eltérő megoldás engedélyezéséről vagy megtagadásáról az építésügyi hatóság érdemben az elvi építési, építési, fennmaradási engedélyről szóló határozatában dönt. Az eltérésre csak akkor adható engedély, ha ahhoz az érintett szakhatóság hozzájárult. A szakhatósági állásfoglalást az ügy érdemében hozott határozatba kell foglalni.

(7) Az eltérő megoldás

- a) az egészségvédelem biztosítása szempontjából a 66. § (1) bekezdése, a 70. § (3), (6), (7) bekezdése, a 71. §, a 72. § (7) bekezdése, a 73. § (3) bekezdése, a 77. § (4), (5) bekezdése, a 79. § (2) bekezdésének b) pontja, (5) bekezdése, a 82. § (2) bekezdésének a)–c) pontja, (6) bekezdése, a 85. § (3), (4), (5) bekezdése, a 88. § (3) bekezdése, a 89. § (2) bekezdése, 90. § (2), (3), (4) bekezdése, a 92. § (4), (5) bekezdése, a 99. §, a 102. § (3) bekezdése és a

103. § (1) bekezdése tekintetében a Népjóléti Minisztérium Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálat Országos Tisztifőorvosi Hivatala hozzájárulásával és feltételeivel,

b) a tűzvédelem biztosítása szempontjából a 64. § (6) bekezdésének a)–d) pontja, a 73. § (1) bekezdése, a 85. § (9) bekezdése, a 88. § (4) bekezdése, a 90. § (2) bekezdése, a 95. § (4) bekezdése, a 96. § (2) bekezdésének b)–d) pontja és a 97. § tekintetében a Belügyminisztérium Tűzoltóság Országos Parancsnokság hozzájárulásával és feltételeivel,

c) az építmények használati biztonsági feltételeinek biztosítása szempontjából a 64. § (4), (7) bekezdése, a 65. § (2), (3) bekezdése, a 68. §, a 82. § (10), (11) bekezdése, a 85. § (2) bekezdésének a)–b) pontja, a 96. § (3) bekezdése, a 98. § (2) bekezdése és a 105. § (2) bekezdése tekintetében az építésügyi hatóság döntési hatáskörében engedélyezhető.”

5. A BVKSZ – Ör. hatálybalépésekor hatályos – indítványokkal érintett rendelkezései:

„L4 Intenzív kertvárosias lakóterület

31. § (1) A keretövezet a lakóterületek hagyományos beépítésű, intenzív kertvárosi sűrűségű, jellemzően szabadonálló beépítési mód szerint beépített területe, melyben az ikres, oldalhatáron álló, csoportházas, valamint hézagosan zárt sorú vagy zárt sorú beépítés is megengedett.

(2) A keretövezet területén az építési övezetben meghatározott legkisebb telekméretet meg nem haladó méretű telken a KVSZ megengedheti legfeljebb hatlakásos lakóépületek elhelyezését a 25. § (2) bekezdésben foglaltak figyelembevételével. Ennél nagyobb telekméret felett az elhelyezhető lakások száma ettől eltérően a KVSZ-ben előírható.

(3) A zárt sorú, hézagosan zárt sorú beépítési mód szerint beépült területeken új épület, illetőleg csoportházak elhelyezése esetén KSZT készítése kötelező.

(4) A keretövezet zárt sorúan vagy hézagosan zárt sorúan beépült vagy beépíthető területe a zárt sorú beépítés szabályai szerint meghatározott építési övezetbe sorolható. A már így kialakult beépítési módnál az előkert létesítése nem kötelező, azt a KVSZ meg is tilthatja.

(5) A keretövezetben elhelyezett épület kereskedelmi célú bruttó szintterülete nem haladhatja meg a 2000 m²-t.

(6) A keretövezet telkeinek az előírt telekterületnél kisebb telkein 24. § (3) bekezdésben meghatározottak közül csak egy épület, illetőleg az azt kiszolgáló vagy kiegészítő funkciójú (8) bekezdés szerinti épületek helyezhetők el.

(7) Járműtároló elhelyezése telken belül a 24. § (8) bekezdés figyelembevételével:

- a) a fő rendeltetés szerinti épületben,
- b) önálló épületben, a KVSZ-ben meghatározott módon és feltételekkel,
- c) önálló terepszint alatti építményben lehetséges.

(8) A keretövezetben elhelyezhető épületeken kívül, azokat kiszolgáló vagy kiegészítő funkciójú önálló épületként a (13) bekezdésben foglalt eltérés figyelembevételével

- a) a (7) bekezdés b) pontja szerinti járműtároló,
- b) háztartással kapcsolatos tárolóépület,
- c) barkácsműhely,
- d) műterem

építményei helyezhetők el, melytől használati mód változása esetén sem lehet eltérni.

(9) A keretövezet területén az állattartás célját szolgáló épületek, építmények és melléképítmények csak akkor helyezhetők el, ha helyi önkormányzati rendelet az állattartást lehetővé teszi.

(10) A keretövezetben speciális építési övezetként csoportházas építési övezet is kialakítható, melynek szabályozási határértékeit KSZT határozza meg, de a szintterületi mutató megengedett legnagyobb értéke nem lehet nagyobb 1,0-nél. Az épületeket építészetileg egységesen kell kialakítani.

(11) Kialakult állapotra vonatkozó építési övezetet a következő feltételek mellett lehet meghatározni a keretövezet területén:

a) ha a kialakult telekméreték nem felelnek meg az általános határértékeknek, a legkisebb újonnan kialakítható telekméretet a kialakult jellemző telekméret alapján kell meghatározni, de az nem lehet kisebb 400 m²-nél,

b) ha a kialakult beépítés zárt sorú vagy hézagosan zárt sorú, a beépítés szabályozási határértékeit KSZT-ben kell meghatározni, de a szintterületi mutató értéke nem haladhatja meg az 1,0-es értéket.

(12) Ikres beépítési mód esetén a legkisebb kialakítható telekméret legalább az általános keretszabályozási határérték 50%-ának megfelelő méretű legyen.

(13) A keretövezet területén legalább tömbméretű terület érintően létrehozható olyan építési övezet, melyben a lakóépületen kívül önálló épületben – a keretövezet terhelési kategóriájának megfelelő – kisipari funkciók is elhelyezhetők.

(14) A keretövezet területén az építési övezeteket – a (10)–(11) bekezdésben és az 1. § (9)–(10) bekezdésben foglalt eltérésekkel – az 5. számú táblázat keretszabályozási határértékeinek figyelembevételével kell meghatározni.

5. számú táblázat

L4	A KVSZ-ben az építési övezet képzésénél						
	az építési telkekre meghatározható				az épületre meghatározható		
	legkisebb	legnagyobb	legnagyobb megengedett		legkisebb	legkisebb megengedett	legnagyobb megengedett
paraméter típusa	területe	beépítési mértéke	szintterületi mutatója	zöldfelületi mértéke	építménymagassága		
	m ²	%	m ² /m ²	%	m	m	
<i>általános határértékei</i>							
általános határérték	800	–	25	0,7	–	–	
<i>engedményes határértékei</i>							
alapintézményi övezet képzése esetén	2000	–	50	1,0	–	–	
<i>kialakult állapot engedményes határértékei</i>							
aprótelkek esetén	400	–	35	0,7	–	–”	

6. Az Ör. indítványokkal támadott – 2004. február 4-ig hatályos – rendelkezése:

„L4/XV

Intenzív kertvárosias lakóövezet

31. § (1) Az övezet a kerület vegyes telekállományú, hagyományos beépítésű, intenzív sűrűségű kertvárosias lakóövezete.

(2) Az építési telkek beépítésének határértékeit a 4. sz. táblázat tartalmazza.

(3) Az övezet építési telkein a beépítési módot a 20–23. §-okban foglaltak szerint kell megállapítani.

4. sz. táblázat

L4/XV	az építési telkek					az épületek legnagyobb épületmagassága (m)
	legkisebb	legnagyobb	legnagyobb		legkisebb	
	területe m ²		beépítési mértéke %	szintterületi mutatója	zöldterület %	
	400	1500	35	0,7	40	8,0 5,0*

* oldalhatáros beépítésnél

(4) Zárt sorú, vagy csoportházas beépítési módon új épület elhelyezése – a BVKSZ 31. § (3) bek. figyelembevételével – csak KSZT alapján történhet.”

7. Az Ör. Örm1.-gyel módosított – 2002. február 4-től 2002. november 18-ig hatályos – indítványokkal támadott rendelkezése:

„31. § (2) Az építési telkek beépítésének határértékeit e rendelet 4. sz. táblázata tartalmazza.”

„4. sz. táblázat

L4/XV	az építési telkek					az épületek legnagyobb épületmagassága (m)
	legkisebb	legnagyobb	legnagyobb		legkisebb	
	területe m ²		beépítési mértéke %	szintterületi mutatója	zöldterület %	
általános határértékek	400	1300	35	0,7	50**	8,0 5,0*
alapintézményi határértékek	2000	–	50	1,0	30	8,0

* oldalhatáros beépítésnél

** háromszintes növényállomány esetén 40%-ig csökkenthető”

8. Az Ör. Örm2.-gyel módosított – 2002. november 18-tól hatályos – indítványokkal támadott rendelkezése:

„31. § (2) Az építési telkek beépítésének határértékeit e rendelet 4. sz. táblázata tartalmazza.”

„4. sz. táblázat

L4/XV	az építési telkek					az épületek legnagyobb épületmagassága (m)
	legkisebb	legnagyobb	legnagyobb		legkisebb	
	területe m ²		beépítési mértéke %	szintterületi mutatója	zöldterület %	
általános határértékek	800	1300	25	0,7	50	7,5
alapintézményi határértékek	2000	–	50	1,0	50	7,5”

III.

Az indítványok részben megalapozottak.

1. Az indítványok alapján az Alkotmánybíróságnak hatályon kívül helyezett jogszabály egy meghatározott rendelkezésének alkotmányossági vizsgálatát kellett elvégeznie.

Az Alkotmánybíróság hatáskörébe főszabályként csak hatályos jogszabályok alkotmányellenességének utólagos vizsgálata tartozik. Hatályon kívül helyezett, illetőleg módosított jogszabályi rendelkezés alkotmányosságának vizsgálatára az Alkotmánybíróság hatásköre csak akkor terjed ki, ha annak alkalmazhatósága az eldöntendő kérdés. (335/B/1990. AB végzés, ABH 1990, 261.) A konkrét normakontroll két esetében, az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 38. § (1) bekezdése alapján benyújtott bírói kezdeményezés és 48. §-a alapján előterjesztett alkotmányjogi panasz alapján – mivel ilyenkor az alkalmazási tilalom kimondására van lehetőség – az Alkotmánybíróság már nem hatályos rendelkezés alkotmányellenességét is vizsgálja. Mivel az indítványokat alkotmányjogi panaszként terjesztették elő, az Alkotmánybíróság a vizsgálatot az alkotmányjogi panaszok alapjául szolgáló ügyekben alkalmazott, már hatályon kívül helyezett jogszabályi rendelkezés tekintetében lefolytatta.

Az Alkotmánybíróság először azt vizsgálta meg, hogy az alkotmányjogi panaszok megfelelnek-e az Abtv. 48. § (1) és (2) bekezdésében foglalt feltételeknek:

„(1) Az Alkotmányban biztosított jogainak megsértése miatt alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz az, akinek a jogséremlé az alkotmányellenes jogszabály alkalmazása folytán következett be, és egyéb jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, illetőleg más jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.

(2) Az alkotmányjogi panaszt a jogerős határozat kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet írásban benyújtani.”

Az Alkotmánybíróság irányadó gyakorlata szerint az Abtv. 48. § (1) és (2) bekezdésében foglalt törvényi feltételeket együttesen kell értelmezni, és figyelembe venni [23/1991. (V. 18.) AB végzés, ABH 1991, 361–362.; 41/1998. (X. 2.) AB határozat, ABH 1998, 306, 309.].

Az első indítvány esetében az indítványozók a Fővárosi Bíróság 10.K.30.220/2003/10. számú jogerős ítéletét 2003. október 16-án vették kézhez. A közigazgatási határozattal szembeni jogorvoslati lehetőségeiket az indítványozók kimerítették. Az alkotmányjogi panaszt 2003. november 25-én nyújtották be az Alkotmánybírósághoz.

A második indítvány esetében a Fővárosi Bíróság 10.K.30.836/2007/41. számú 2008. május 28-án kelt jogerős ítéletével szemben az indítványozó az alkotmányjogi panaszt 2008. június 20-án nyújtotta be az Alkotmánybírósághoz. A közigazgatási határozattal szembeni jogorvoslati lehetőségeit az indítványozó kimerítette.

Az indítványozók tehát az Abtv. 48. § (2) bekezdésének megfelelően, a jogerős határozat kézbesítésétől számított hatvan napon belül terjesztették elő indítványaikat az Alkotmánybíróságon.

Az Abtv. 48. § (1) bekezdése szerint az Alkotmányban biztosított jogok megsértése miatt nyújtható be alkotmányjogi panasz, ha a jogsérelem jogalkalmazás (alkotmányellenes jogszabály alkalmazása) során következett be. Ez alapján az Alkotmánybíróság az indítványozók egyéni érintettségét vizsgálja. [50/2003. (XI. 5.) AB határozat, ABH 2003, 566, 585.]

Az indítványozók azért terjesztettek elő alkotmányjogi panaszt, mert a közigazgatási és a bírósági eljárás során hozott az Ör. 31. § (3) bekezdésének 4. sz. táblázata rendelkezéseinek alkalmazásával került sor építési engedélyek kiadására, amely engedélyezési eljárásban az indítványozók ügyfeleknek minősültek. Vagyis a konkrét esetekben az Ör. támadott szabályozása tekinthető az indítványok alapjául szolgáló – feltételezett – alapjogi sérelemnek.

2. Az indítványozók az Ör. 31. § (3) bekezdésének 4. sz. táblázata rendelkezései alkotmányellenességének megállapítását kezdeményezték. Az Ör. kifogásolt rendelkezését a Budapest Főváros XV. Kerület Rákospalota – Pestújhely – Újpalota Önkormányzat Képviselőtestületének a Rákospalota – Pestújhely – Újpalota Városrendezési és Építési Szabályzatáról szóló 31/2000. (VII. 1.) ök. rendelet módosításáról szóló 8/2002. (II. 4.) ök. rendelete (a továbbiakban: Örm1.) 16. §-a 2002. február 4-étől, valamint a Budapest Főváros XV. Kerület Rákospalota – Pestújhely – Újpalota Önkormányzat Képviselőtestületének a Rákospalota – Pestújhely – Újpalota Városrendezési és Építési Szabályzatáról szóló többször módosított 31/2000. (VII. 1.) számú önkormányzati rendelet módosításáról szóló 34/2002. (XI. 18.) sz. önkormányzati rendelete (a továbbiakban: Örm2.) 8. §-a 2002. november 18-ától módosította. Az Örm2. általi módosítás alapján az indítványozók által kifogásolt beépítési mérték, illetve építménymagasság az Ör.-ben azonos mértékű lett a BVKSZ 31. § 5. számú táblázatában meghatározott értékekkel.

Az Ör.-t 2008. május 15-ével hatályon kívül helyezte Budapest Főváros XV. kerület Rákospalota, Pestújhely, Újpalota Önkormányzat Képviselő-testületének Rákospalota, Pestújhely, Újpalota Városrendezési és Építési Szabályzatáról szóló 11/2008. (V.15.) ök. rendeletének 57. § (2) bekezdése.

Az Alkotmánybíróság hatályon kívül helyezett jogszabályi rendelkezés alkotmányellenességét nem vizsgálja, hacsak nem annak alkalmazhatósága is eldöntendő kérdés (335/B/1990. AB határozat, ABH 1990, 261, 262.). Ebben az esetben jogszabályi rendelkezés alkotmányossági vizsgálata a konkrét normakontroll két esetében, az Abtv. 38. § (1) bekezdése szerinti bírói kezdeményezés, és a 48. § szerinti alkotmányjogi panasz alapján lehetséges, mivel ezekben az esetekben az alkalmazott jogszabály alkotmányellenességének megállapítására és – ha az indítványozó

különösen fontos érdeke indokolja – a konkrét ügyben való alkalmazási tilalom kimondására van lehetőség. Ezért az Alkotmánybíróság úgy ítélte meg, hogy a támadott rendelkezés alkotmányossági vizsgálatának nem akadály, hogy azok az indítványok elbírálásakor már nincs hatályban.

3. Az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdése alapján a helyi képviselő-testület a feladatkörében rendeletet alkothat, amely nem lehet ellentétes a magasabb szintű jogszabállyal. Az Étv. 18. § (1) bekezdése értelmében építési munkát végezni az e törvényben foglaltak, valamint az egyéb jogszabályok megtartásán túl, csak a helyi építési szabályzat, szabályozási terv előírásainak megfelelően szabad. Az Étv. 9. § (9) bekezdése szerint a megállapított helyi építési szabályzatban és a jóváhagyott szabályozási tervben foglaltakat az érintett közigazgatási szerveknek a hatáskörüket érintő ügyekben eljárásaik során érvényesíteniük kell.

A Rákospalota – Pestújhely – Újpalota Városrendezési és Építési Szabályzatáról szóló Ör. 2002. november 18-ig hatályos rendelkezése szerint az építési telek legnagyobb beépítési mértéke vonatkozó 35% volt. A három indítványozó által sérelmezett eljárásban az elsőfokú közigazgatási határozat 2002. július 29-én kelt, amelyet megfellebbeztek, majd a fellebbezés elutasítás után a bíróság előtt keresettel megtámadtak. Az eljárás alapjául szolgáló közigazgatási határozatban az építésügyi hatóság az Ör. 31. § (3) bekezdés 4. sz. táblázatának 2002. november 18-ig hatályos rendelkezését alkalmazta, amely rendelkezés ellentétes a BVKSZ 31. § (14) bekezdés 5. számú táblázatában meghatározott, az építési telekre meghatározható legnagyobb megengedett, 25%-os beépítési mértékkel. Az Étv. 14. § (3) bekezdése alapján a fővárosi kerületi önkormányzat a fővárosi építési keretszabályzat keretein belül állapíthatja meg a kerület egészére vonatkozóan kerületi építési szabályzatot. Az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdése alapján a helyi képviselő-testület által a feladatkörében alkotott rendelet nem lehet ellentétes a magasabb szintű jogszabállyal. Az Ötv. 63/C. § (2) bekezdés eszerint pedig a kerületi képviselő-testület – a főváros általános rendezési terve szerint, annak keretei között – a kerület egészére meghatározza a kerület részletes fejlesztési programját, a kerületi alaptervet, a kerület részletes rendezési tervét és azok szabályozási előírásait, továbbá a 65/A. § (2) bekezdése alapján a kerületi képviselő-testület rendelete nem lehet ellentétes a közgyűlés rendeletével. E rendelkezésekből következően az Ör. sem lehet ellentétes a BVKSZ-szel.

Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az Ör. 31. § (3) bekezdésének 4. sz. táblázata 2002. november 18-ig hatályos, az építési telek legnagyobb beépítési mértékére vonatkozó „35%” rendelkezése sérti az Alkotmány 2. § (1) bekezdését és a 44/A. § (2) bekezdését és ezért e rendelkezés alkotmányellenes volt, így az a Fővárosi Bíróság által 10.K.30.220/2003/10. számú ítélettel jogerősen lezárt perben nem alkalmazható.

4. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint, ha az indítvánnyal támadott jogszabályt vagy annak részét az Alkotmány valamely rendelkezésébe ütközőnek minősíti, és ezért azt megsemmisíti, akkor a további alkotmányi rendelkezés esetleges sérelmét – a már megsemmisített jogszabályi rendelkezéssel összefüggésben – érdemben nem vizsgálja. [44/1995. (VI. 30.) AB határozat, ABH 1995, 203, 205.; 4/1996. (II. 23.) AB határozat, ABH 1996, 37, 44.; 61/1997. (XI. 19.) AB határozat, ABH 1997, 361, 364.; 15/2000. (V. 24.) AB határozat, ABH 2000, 420, 423.; 16/2000. (V. 24.) AB határozat, ABH 2000, 425, 429.; 29/2000. (X. 11.) AB határozat, ABH 2000, 193, 200.; 32/2005. (IX. 15.) AB határozat, ABH 2005, 329, 342–343.]

Mivel az Alkotmánybíróság az Ör. 31. § (3) bekezdésének 4. sz. táblázata 2002. november 18-ig hatályos, az építési telek legnagyobb beépítési mértékére vonatkozó „35%”, rendelkezést az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében és a 44/A. § (2) bekezdésében foglalt rendelkezésekbe ütközőnek minősítette, ezért az Ör. e rendelkezésének az Alkotmány 13. §-ával és 18. §-ával való – indítványozó által vélt – ellentétét már nem vizsgálta.

5. A második alkotmányjogi panaszban a negyedik indítványozó az Ör. 31. § (3) bekezdésének 4. sz. táblázatának az épületek legnagyobb építménymagasságára vonatkozó „8 m” rendelkezése alkotmányellenességének, továbbá e rendelkezés a Fővárosi Bíróság által 10.K.30.836/2007/41. számú ítélettel jogerősen lezárt perben való alkalmazhatósága tilalmának megállapítását kérte. Az indítványozó álláspontja szerint a sérelmezett rendelkezés az épületek legnagyobb építménymagasságát az L4 keretövezetben magasabb szintű jogszabályokkal ellentétesen állapította meg 8 méterben, megsértve ezzel az OTÉK 13. §-a, a 25. §-a és 111. §-a, a BVKSZ 1. §-a és 31. §-a és az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdését.

Az Alkotmánybíróság az eljárása során megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló közigazgatási hatósági ügyben az Ör. 31. § (3) bekezdésének 4. sz. táblázatának az épületek legnagyobb építménymagasságára vonatkozó rendelkezését alkalmazó elsőfokú építési engedélyt az építési hatóság 2006. szeptember 5-én, 20853/10/2006. szám alatt adta ki. Az indítványozó által sérelmezett elsőfokú építési engedély kiadásakor az Ör. 31. § (3) bekezdése 4. sz. táblázatának – Örm2.-gyel módosított – 2002. november 18-tól hatályos rendelkezése szerint az épületek legnagyobb építménymagasságára vonatkozó mérték 7,5 m, amely azonos az OTÉK 25. §-ában meghatározott legnagyobb épületmagasságra vonatkozó mértékkel. Így az indítványozó által állított ellentét az OTÉK és az Ör. sérelmezett rendelkezése között nem állapítható meg.

Tény, hogy az Ör. 31. § (3) bekezdése 4. sz. táblázatának 2002. november 18-a előtt hatályos rendelkezése szerint az épületek legnagyobb építménymagasságára vonatkozó mérték 8,0 m volt, azonban az indítványozó az Alkotmányban biztosított jogainak megsértése miatt alkotmányjogi panasszal az Abtv. 48. § (1) bekezdése foglalt alapján

– egyik feltételként – akkor fordulhat, ha a jogsérelme az alkotmányellenes jogszabály alkalmazása folytán következett be. Az indítványozó által indított, s a Fővárosi Bíróság által 10.K.30.836/2007/41. számú ítélettel jogerősen lezárt perben az Ör. 31. § (3) bekezdése 4. sz. táblázatának 2002. november 18-tól hatályos, az OTÉK előírásaival megegyező rendelkezése volt alkalmazható, mivel a per tárgyát képező közigazgatási hatósági ügy 2002. november 18-a után indult.

Ezért az Alkotmánybíróság az Ör. 31. § (3) bekezdése 4. sz. táblázatának az épületek legnagyobb építménymagasságára vonatkozó rendelkezése alkotmányellenességének, továbbá e rendelkezés a Fővárosi Bíróság által 10.K.30.836/2007/41. számú ítélettel jogerősen lezárt perben való alkalmazhatósága tilalmának megállapítására irányuló alkotmányjogi panaszt elutasította.

A határozat közzététele az Abtv. 41. §-ának rendelkezésén alapul.

Budapest, 2008. december 15.

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 873/D/2003.

Közzétéve a Magyar Közlöny 2008. évi 181. számában.

167/2008. (XII. 18.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság állami irányítás egyéb jogi eszköze alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítványok, valamint mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség tárgyában hivatalból eljárva meghozta a következő

h a t á r o z a t o t :

1. Az Alkotmánybíróság hivatalból eljárva megállapította, hogy Ráckeve Város Önkormányzatának Képviselő-testülete az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében foglalt jogállamiság részét képező jogbiztonságot sértő mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenességet idézett elő azáltal, hogy a Helyi Építési Szabályzat és Szabályozási Tervről szóló 19/1998. (IX. 25.) rendeletében nem szabályozta a belterületi határvonal és a tervezett belterületi határvonal közötti területek belterületbe vonásának, a belterületi határvonal módosításának az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény

szabályaival összhangban álló rendjét. Az Alkotmánybíróság ezért felhívja Ráckeve Város Önkormányzatának Képviselő-testületét, hogy jogalkotói feladatának 2009. március 31-éig tegyen eleget.

2. Az Alkotmánybíróság Ráckeve Város Önkormányzata Képviselő-testületének 161/2001. (VI. 22.) határozata, Ráckeve Város Önkormányzata Képviselő-testületének 262/2002. (XI. 29.) határozata és Ráckeve Város Önkormányzata Képviselő-testületének 271/2002. (XI. 29.) határozata alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványokat visszautasítja.

Az Alkotmánybíróság jelen határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

Az indítványozó Ráckeve Város Önkormányzata Képviselő-testületének (a továbbiakban: Képviselő-testület) 271/2002. (XI. 29.) sz. határozatát (a továbbiakban: Öh1.), valamint 262/2002. (XI. 29.) sz. határozatát (a továbbiakban: Öh2.) kérte felülvizsgálni és megsemmisíteni. Az Öh1.-ben a Képviselő-testület a ráckevei 0673/28. hrsz.-ú ingatlan belterületbe vonta. Az indítványozó álláspontja szerint az Alkotmány 42. §-ában rögzített helyi önkormányzás jogát üritette ki a Képviselő-testület, amikor a Helyi Építési Szabályzat és Szabályozási Tervről szóló 19/1998. (IX. 25.) rendelet (a továbbiakban: RÉSZ) formális, megfelelő eljárásban történő módosítása helyett egyszerű határozattal vonta belterületbe a megjelölt ingatlan. Az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény (a továbbiakban: Ét.) számos rendelkezését, ezen keresztül az Alkotmány 44/A. § (1)–(2) bekezdése, mivel a RÉSZ rendelkezései nem tükrözik a tényleges állapotot a belterületek állásáról. Az Ét. 9. § (1)–(8) bekezdéseinek alkalmazását mellőzte a Képviselő-testület, habár az Ét. 9. § (9) bekezdése azokat a településrendezés eszközei módosítása esetére is alkalmazni rendeli. Sérült továbbá az Ét. 12. § (2) bekezdés a) pontja is, ami előírja, hogy az újonnan beépítésre kerülő területekre rendeleti formát öltő szabályozási tervet kell készíteni. Az Alkotmánybíróság 42/1992. (VII. 16.) AB határozata lefektetett bizonyos elveket a belterületté nyilvánítással kapcsolatban, a Képviselő-testület ezeket is megsértette az Öh1. megalkotásával.

Az Öh2. indítványozó által sérelmezett 1. pontjában egyrészt bizonyos területeket „nem szabályozottá” kíván nyilvánítani, másrészt egy tervszüri felállításának szándékát nyilvánítja ki a Képviselő-testület. E tervszüri lesz hivatott „meghatározni a városképi szempontokat, részt venni a nem szabályozott területeken minden esetben a benyújtott tervek bírálatában, ezzel segíteni a hivatal építésügyi munkáját”. Az indítványozó rámutat, hogy a RÉSZ Ráckeve város teljes területére vonatkozik, ebből következően nincsen mód már szabályozott területet ki-

venni a szabályozottság alól. Azt is kifogásolja az indítványozó, hogy a tervszűri státusza bizonytalan. Amennyiben az önkormányzati bizottság, úgy nincsen joga egyedí építési hatósági ügyben eljárni – ahogy az Öh2. 1. pontja azt előírja. Ha az Ét. 6. § (7) bekezdése szerinti tervtanácsot kíván létesíteni az önkormányzat, ennek működési rendjét önkormányzati rendeletben kell megalkotni, építési hatósági jogköre azonban ennek a szervnek sincsen. A jogállamiság sérelmét látja az indítványozó abban, hogy a nem szabályozott besorolású területekre utólag lehet normákat hozni a támadott Öh2. alapján. E törvénysértések miatt kéri a támadott határozatok felülvizsgálatát és megsemmisítését.

Azonos indítványozó később benyújtott indítványában Ráckeve Város Önkormányzata Képviselő-testületének 161/2001. (VI. 22.) határozatát (a továbbiakban: Öh3.) is kéri megsemmisíteni. A vitatott Öh3.-ban a Képviselő-testület a ráckevei 0673/30., 0676/6., 0676/8. és 0675. hrsz.-ú ingatlanokat belterületbe vonta. Az Öh3. megsemmisítésére irányuló kérelmét gyakorlatilag az Öh1.-hez kapcsolódó indokokkal azonos tartalommal terjeszti elő az indítványozó.

Az Alkotmánybíróság a kapcsolódó indítványokat az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzetételéről szóló, módosított és egységes szerkezetbe foglalt 3/2001. (XII. 3.) Tü. határozat (ABH 2003, 2065., a továbbiakban: Ügyrend) 28. § (1) bekezdése alapján egyesítette és egységes eljárásban bírálta el.

II.

1. Az Alkotmány érintett rendelkezései:

„42. § A község, a város, a főváros és kerületei, valamint a megye választópolgárainak közösségét megilleti a helyi önkormányzás joga. A helyi önkormányzás a választópolgárok közösségét érintő helyi közügyek önálló, demokratikus intézése, a helyi közhatalomnak a lakosság érdekében való gyakorlása.”

„44/A. § (2) A helyi képviselőtestület a feladatkörében rendeletet alkothat, amely nem lehet ellentétes a magasabb szintű jogszabállyal.”

2. Az Ét. elbírálás idején hatályos kapcsolódó szabályai:

„2. § E törvény alkalmazásában:

4. *Belterület:* a település közigazgatási területének – jellemzően a település történetileg kialakult, elsősorban összefüggő, beépített, illetőleg beépítésre szánt területeket tartalmazó – kijelölt része.”

„6. § (1) A települési (fővárosban a kerületi) önkormányzat, valamint szerveik építésügyi feladata különösen:

a) a jogszabályok keretein belül – a fővárosban a fővárosi keretszabályt és szabályozási kerettervet figyelembe véve – a településrendezési feladatkör ellátása,

(...)

(7) A települési önkormányzat egyes építésügyi feladatainak ellátásához – a főépítész vezetésével – tervtanácsot működtethet. A tervtanács működésének rendjét – a vonat-

kozó külön jogszabály előírásainak keretei között – az önkormányzat rendeletben állapítja meg.”

„A szabályozási terv

12. § (1) A szabályozási terv a település közigazgatási területére vagy külön-külön annak egyes – legalább telektömb nagyságú – területrészeire készülhet.

(...)

(3) A szabályozási tervnek a jóváhagyott településszerkezeti tervvel összhangban kell lennie, eltérés szükségessége esetén a településszerkezeti tervet előzetesen módosítani kell.

(4) A szabályozási tervet a szükséges vízszintes, magassági és egyéb adatokat tartalmazó olyan méretarányú térképen kell ábrázolni, hogy annak megállapításai az egyes telkekre, építési területekre és közterületekre egyértelműen értelmezhetőek legyenek.

(5) A szabályozási tervnek tartalmaznia kell:

a) a bel- és külterületek lehatárolását (belterületi határvonal),

(...)

(6) A helyi építési szabályzatot és a hozzá tartozó szabályozási tervet együtt kell alkalmazni.”

3. A termőföld védelméről szóló 2007. évi CXXIX. törvény (a továbbiakban: Tft.) kapcsolódó rendelkezései:

„10. § (1) Termőföld más célú hasznosításának minősül:

(...)

b) termőföld belterületbe vonása; (...)”

„11. § (1) Termőföldet más célra csak kivételesen – elsősorban a gyengébb minőségű termőföld igénybevételeivel – lehet felhasználni.”

„15. § (1) A belterületbe vonás esetén a 9–13. §-ban foglaltakat az alábbi eltérésekkel kell alkalmazni.

(2) Külterületi termőföld belterületbe vonása iránti kérelmet kizárólag az önkormányzat terjeszthet elő. A kérelem megalapozottságát az önkormányzatnak – az érintett földrészetek helyrajzi számain és a területfelhasználási célt tartalmazó – képviselő-testületi döntéssel, valamint a településszerkezeti terv kivonatával kell igazolni. A kérelemhez az önkormányzatnak mellékelnie kell arra vonatkozó írásbeli nyilatkozatát, miszerint a földrészeteket az (5) bekezdés szerint kívánja belterületbe vonni.

(3) Belterületi, illetőleg beépítésre szánt területi felhasználásra kerülő területek folyamatosan, a településfejlesztés megvalósításától függően vonhatók a belterületbe.

(4) Belterületbe vonás iránti kérelem elbírálása során elutasítási ok lehet, ha a kérelemmel érintett termőföldek nem szomszédosak belterületi földrészetekkel, továbbá a kérelmezett, az átlagosnál jobb minőségű termőföldek mellett gyengébb minőségű termőföldek is szomszédosak belterületi földrészetekkel. E bekezdés alkalmazása során szomszédos földrészeteknek minősülnek azok a földrészetek is, amelyeket önálló helyrajzi számon nyilvántartott út (árok, csatorna) választ el a belterülettől.

(5) El kell utasítani a belterületbe vonás iránti kérelmet, ha az nem olyan földrészetekre vonatkozik, amelyeket az önkormányzat a településszerkezeti tervben meghatározott célra 4 éven belül ténylegesen felhasználni tervez.

(6) Új község alakítása, településegysítés megszüntetése esetén a belterületbe vonás során a (2) bekezdés utolsó mondatát, továbbá a (3)–(5) bekezdés rendelkezéseit nem kell alkalmazni.”

III.

1. Az Alkotmánybíróság elsőként azt vizsgálta, hogy van-e hatásköre a támadott Öh1., Öh2. és Öh3. felülvizsgálatára, alkotmányellenességük esetén megsemmisítésükre.

Az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 1. § b) pontja szerint az Alkotmánybíróság hatáskörébe jogszabály, valamint az állami irányítás egyéb jogi eszköze alkotmányellenességének utólagos vizsgálata tartozik. A jogalkotásról szóló 1987. évi XI. törvény (a továbbiakban: Jat.) határozza meg az állami irányítás egyéb jogi eszközeinek körét. A Jat. 46. § (1) bekezdése szerint az Országgyűlés, a Kormány, a kormánybizottságok, az önkormányzatok és az önkormányzatok szervei határozatban szabályozzák az általuk irányított szervek feladatait, a saját működésüket, és állapítják meg a feladatkörükbe tartozó terveket. A Jat. 46. § (2) bekezdése szerint a rendelkezés nem érinti az önkormányzat egyedi határozat meghozatalára vonatkozó jogát.

E törvényi szabályoknak megfelelően tehát nem minden önkormányzati határozat tartozik az állami irányítás egyéb jogi eszközei körébe. Az állami irányítás egyéb jogi eszközeinek csak azok az önkormányzati határozatok minősülnek, amelyek a Jat. 46. § (1) bekezdésében meghatározott tartalommal bírnak. E rendelkezés – terveken kívül – csak az irányított szervek feladatait, valamint az önkormányzat működését szabályozó, normatív tartalmú, a címzetek számára általános magatartási szabályt tartalmazó önkormányzati határozatokat minősíti e körbe tartozónak.

„Önmagában véve azonban az, hogy valamely aktust olyan elnevezés alatt bocsátanak ki, amelyet a Jat. a jogszabályok vagy az állami irányítás egyéb jogi eszközei megjelölésére használ, még nem szükségképpen alapozza meg az adott aktus felülvizsgálatára nézve az Alkotmánybíróság hatáskörét. A hatáskör vizsgálatánál nem az aktus elnevezése, hanem a benne foglalt rendelkezések jogi jellege az irányadó.” [52/1993. (X. 7.) AB végzés, ABH 1993, 407, 408.] Az Alkotmánybíróságnak tehát hatásköre vizsgálata során abban a kérdésben kellett állást foglalnia, hogy az indítványozó által támadott Öh1. és Öh2. minősíthető-e „normatív tartalmú” aktusnak.

Az Öh1.-ben a ráckevei 0673/28. hrsz.-ú ingatlan vonja belterületbe a Képviselő-testület; a határozat egyedi, egy ingatlanra vonatkozó, egyszeri aktust tartalmaz, így normatív tartalommal nem bír.

Az Öh2.-ben egy „tervzsűri” felállításának szándékát nyilvánítja ki a Képviselő-testület, sem jogokat, sem kötelezettségeket közvetlenül nem állapít meg. Utóbb a Képviselő-testületnek a Ráckeve Város Településrendezési és Építészeti-Műszaki Tervtanácsának létrehozásáról és működési rendjének megállapításáról szóló 33/2004. (XII. 20.) rendelete önkormányzati rendeleti formában létrehozta az Öh2.-ben megalapítani szánt tervtanácsot és

megalkotta eljárási rendjét is. Maga az Öh2. tekintetében így normatív tartalom nem állapítható meg.

Az Öh3.-ban a ráckevei 0673/30., 0675., a 0676/6. és 00676/8. hrsz.-ú ingatlanokat vonja belterületbe a Képviselő-testület, akként hogy a kialakuló 8500. és 8501.hrsz.-ú ingatlanokat lakótelek céljára hasznosíthatónak nyilvánítja és a 8502. hrsz.-ú földrészletet pedig út céljára – kártérítés nélkül – veszi igénybe. A határozat – az Öh1.-gyel azonosan – egyedi, meghatározott ingatlanra vonatkozó, egyszeri aktust tartalmaz, így normatív tartalommal nem bír.

Mivel az Alkotmánybíróság sem az Öh1. és az Öh2., sem az Öh3. tekintetében nem állapította meg azok normatív tartalmát, a megsemmisítésükre irányuló indítványokat az Ügyrend 29. § b) pontjára figyelemmel – érdemi vizsgálat nélkül – visszautasította. A Képviselő-testület határozata törvénysértés esetén a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény 99. § (2) bekezdés b) pontja szerint bíróság előtt támadható meg.

2. Az Alkotmánybíróság az indítvány vizsgálata során hivatalból észlelte, hogy a Képviselő-testület nem alkotta meg azt a rendeletet, amely megfelelő eljárásban és jogszabályi formában rendezte volna a RÉSZ hatályos állapota szerint a belterület határán kívül, de a tervezett belterületi határ vonalán belül fekvő egyes ráckevei ingatlanok belterületbe vonásának rendjét.

2.1. Az Alkotmánybíróság mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására vonatkozó hatáskörét az Abtv. 49. §-a szabályozza. Az Abtv. 49. §-a alapján mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására akkor kerülhet sor, ha a jogalkotó szerv a jogszabályi felhatalmazásból eredő jogalkotói feladatát elmulasztotta, és ezzel alkotmányellenességet idézett elő. Az említett törvényi rendelkezés alkalmazása során a két feltételnek – a mulasztásnak és az ennek folytán előidézett alkotmányellenes helyzetnek – együttesen kell fennállni. [1395/E/1996. AB határozat, ABH 1998, 667, 669.] Az Alkotmánybíróság irányadó gyakorlata szerint a jogalkotó szerv jogalkotási kötelezettségét konkrét jogszabályi felhatalmazás hiányában is köteles teljesíteni, ha az alkotmányellenes helyzet – a jogi szabályozás iránti igény – annak következtében állt elő, hogy az állam jogszabályi úton beavatkozott bizonyos életviszonyokba, és ezáltal az állampolgárok egy csoportját megfosztotta alkotmányos jogai érvényesítésének a lehetőségétől. [22/1990 (X. 16.) AB határozat, ABH 1990, 83, 86.] Az Alkotmánybíróság akkor is mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenességet állapít meg, ha az alapjog érvényesüléséhez szükséges jogszabályi garanciák hiányoznak. [37/1992. (VI. 10.) AB határozat, ABH 1992, 227, 231.] Az Alkotmánybíróság mulasztásban megnyilvánuló alkotmányos sértést nemcsak akkor állapít meg, ha az adott tárgykörre vonatkozóan semmilyen szabály nincs [35/1992. (VI. 10.) AB határozat, ABH 1992, 204, 205.], hanem akkor is, ha az adott szabályozási koncepción belül az Alkotmányból levezethető tartalmú jogszabályi rendelkezés hiányzik. [22/1995. (III. 31.) AB határozat, ABH 1995, 108, 113.; 29/1997. (IV. 29.) AB határozat, ABH 1997, 122, 128.] A szabályozás hiányos tartalmából eredő alkotmányos sértés

mulasztás megállapítása esetében is a mulasztás vagy a kifejezett jogszabályi felhatalmazáson nyugvó, vagy ennek hiányában, a feltétlen jogszabályi rendezést igénylő jogalkotói kötelezettség elmulasztásán kell, hogy alapuljon. [4/1999. (III. 31.) AB határozat, ABH 1999, 52, 57.]

2.2. Az Ét. érintett szabályai, különösen a szabályozási tervre vonatkozó 12. § (5) bekezdése előírja, hogy a szabályozási tervnek tartalmaznia kell a bel- és külterületek lehatárolását (belterületi határvonal). A szabályozási tervnek a jóváhagyott településszerkezeti tervvel összhangban kell lennie, eltérés szükségessége esetén a településszerkezeti tervet előzetesen módosítani kell [Ét. 12. § (3) bekezdés]. A szabályozási tervre – mint a településrendezés egyik eszközére – jogok és kötelezettségek alapíthatók, ezért az Ét. 12. § (4) bekezdése szerint a „szabályozási tervet a szükséges vízszintes, magassági és egyéb adatokat tartalmazó olyan méretarányú térképen kell ábrázolni, hogy annak megállapításai az egyes telkekre, építési területekre és közterületekre egyértelműen értelmezhetőek legyenek”. A településrendezés céljait és követelményeit meghatározó Ét. 8. §-a részletesen előírja, hogy milyen feltételek megléte esetén lehet valamely területet belterületté nyilvánítani, milyen szempontok figyelembevétele elengedhetetlen a településrendezés, így a belterületté nyilvánítás elrendelése esetén. A településrendezés általános szabályait tartalmazó Ét. 9. § (1)–(8) bekezdései meghatározzák továbbá azt az eljárást, amely szigorú betartása kötelező egy településrendezési eszköz elfogadására nézve. Az Ét. 9. § (7) bekezdése szerint a településrendezési eszköz nem fogadható el az előírt véleményeztetési eljárások lefolytatása nélkül. A rendelkezés célja, hogy az érintett területen jelentkező állampolgári és egyéb érdekek átfogó figyelembevétele biztosított legyen. A törvény ezért előírja a településrendezés folyamatába az érdekeltek kétlépcsős megoldással történő bevonását. A részvétel lehetőségét ad az érintettek számára településük fejlődésének, rendezésének tényleges és érdemi alakítására. Az Ét. 9. § (9) bekezdésének második mondata pedig kiterjeszti az egyeztetési eljárás szabályainak kötelező hatályát a településrendezési eszköz módosítására is: „Az (1)–(9) bekezdésben foglalt rendelkezéseket a (10) bekezdésben foglalt kivételekkel a településrendezési eszköz módosítása esetén is alkalmazni kell.” [Az Ét. 9. § (10) bekezdésében megfogalmazott kivételek a 2008. szeptember 1-jét követően indult eljárásokban alkalmazhatók.] „A településrendezési eszköz módosítása esetén a 9. § (3) bekezdés szerinti véleményeztetés elhagyható, ha *a*) a módosítás *aa*) nem érinti a település fő infrastruktúra hálózatát, alapvető zöldfelületi rendszerét, morfológiáját, védett természeti értékeit, a kulturális örökség védelmét és nem növeli felhasználási intenzitását, *ab*) területfelhasználási változást nem jelent, és *ac*) már a 9. § (2) bekezdés szerinti véleményeztetéshez részletesen kidolgozásra került és véleményeztetése megtörtént, vagy *b*) a módosítás elírás vagy számítási hiba javítása érdekében történik.” (Ét. 9/A. §)

Az Alkotmánybíróság 42/1992. (VII. 16.) AB határozatában (a továbbiakban: Abh.) – a korábbi építési szabályok tükrében – vizsgálta Vonyarcvashegy Község Önkormányzatának azt a rendeletét, amely nem a rendezési terv

módosításával, hanem külön rendeletben intézkedett egyes területek belterületbe vonásáról. E határozatában az Alkotmánybíróság kifejtette, hogy a belterületbe vonásra csak a rendezési terv rendeleti úton történő módosításával kerülhet sor. „A belterületi határvonal megállapításának az általános rendezési tervhez kötését az indokolja, hogy a rendezési terv elfogadása, módosítása során nem csak a belterület határvonaláról határoz a képviselő-testület, hanem meghatározza a belterületbe vont területek rendeltetését, a területfelhasználás módját is. A döntésnek ez módja azt hivatott biztosítani, hogy csak határozott, megalapozott fejlesztési, területfelhasználási célok érdekében kerüljön sor mezőgazdasági rendeltetésű külterületi területek belterületbe vonására.” (Abh., ABH 1992, 369, 371.) Az Abh. megállapította továbbá, hogy „a képviselő-testület törvénysértést követett el akkor, amikor nem az általános rendezési terv módosításával döntött a belterületi határvonal megállapításáról. A törvénysértés ebben az esetben nem csupán alaki jellegű, nem pusztán abban áll, hogy a képviselő-testület nem a jogszabály által meghatározott formában gyakorolta hatáskörét. A rendezési tervezéstől független rendeleti formában történő szabályozás ebben az esetben azt eredményezte, hogy a képviselő-testület kivonta döntését az általános rendezési tervek elfogadásához előírt garanciális szabályok alól.” (Abh., ABH 1992, 369, 370–371.)

Jelen ügyben a Képviselő-testület egyes ráckevei ingatlanok belterületbe vonása tekintetében teljes egészében mellőzte az Ét. szabályainak megfelelő, a RÉSZ módosítását is magába foglaló eljárást, jogszabályi formát.

„A jogállam nélkülözhetetlen eleme a jogbiztonság. A jogbiztonság az állam – s elsősorban a jogalkotó – kötelességévé teszi annak biztosítását, hogy a jog egésze, egyes részterületei és az egyes jogszabályok is világosak, egyértelműek, működésüket tekintve kiszámíthatóak és előreláthatóak legyenek a norma címzettjei számára. Vagyis a jogbiztonság nem csupán az egyes normák egyértelműségét követeli meg, de az egyes jogintézmények működésének kiszámíthatóságát is. Ezért alapvetőek a jogbiztonság szempontjából az eljárási garanciák. Csak formalizált eljárás szabályainak követésével keletkezhet érvényes jogszabály, csak az eljárási normák betartásával működnek alkotmányosan a jogintézmények.” [9/1992. (I. 30.) AB határozat, ABH 1992, 59, 65.]

A Képviselő-testület azáltal, hogy a belterületbe vonásra tervezett ráckevei ingatlanok belterületbe vonásánál mellőzte az Ét., különösen annak 9. §-ában meghatározott eljárási szabályok megtartásával hozott önkormányzati rendelet, mint jogszabály megalkotását, megsértette az Alkotmány 2. § (1) bekezdését, a jogállamból eredő jogbiztonságot. Ezen alkotmányi rendelkezés alapján jogszabály csak formalizált eljárás – jelen esetben az Ét. anyagi és eljárási szabályainak megtartásával – keletkezhet. Az Ét. általános településrendezési szabályainak célja, hogy a formalizált eljárás során megfelelően becsatornázzák az érintett állampolgárok és hatóságok véleményét, hivatalos álláspontjait és csak ezek kellő figyelembevételével, a szabályozási terv módosításával legyen a belterületi határvonal módosítható. Az Alkotmánybíróság rámutat arra, hogy

csak ez az eljárás garantálja az Ét. 8. §-ában foglalt célok és követelmények kellő megtartását is. Az Ét. 9. § (9) bekezdése kifejezetten előírja továbbá, hogy – a (10) bekezdésben meghatározott kivételtől eltekintve – a településrendezési eszköz módosítása esetén is alkalmazni kell a formális jogalkotási eljárási szabályokat.

Az Ét. 12. § (4) bekezdése továbbá azt is előírja, hogy a szabályozási tervet olyan méretarányú terven kell ábrázolni, amely egyes telkekre is egyértelműen értelmezhetővé teszi azt. A rendelkezés célja, hogy a szabályozási terv alapján minden egyes ingatlan tulajdonosa kétséget kizáró módon megismerhesse az ingatlanhoz kapcsolódó jogokat és kötelezettségeket. Az Alkotmánybíróság megvizsgálta a ráckevei 0673/28., 0673/30., 0675., 0676/6. és 0676/8. hrsz.-ú ingatlanok RÉSZ illetőleg az ingatlan-nyilvántartás által tanúsított jogi helyzetét. Az ingatlanok a belterületi határvonalon kívül fekszenek, egyik oldalról a „Szabályozási vonal 2”, másik oldalról a „Tervezett belterületi határ” határolja azokat. Az Ét. 12. § (5) bekezdés a) pontja szerint a szabályozási tervnek tartalmaznia kell a bel- és külterületek lehatárolását, a RÉSZ 6. § (3) bekezdése szerint a belterület határvonalát az SZT rögzíti (értsd Szabályozási Terv). Sem az Ét., sem a RÉSZ nem fűz ugyanakkor jogi hatásokat a tervezett belterületi határvonalhoz, vagyis az Öh1.-gyel és az Öh3.-mal belterületbe vonni szánt ingatlanok a szabályozási terv, mint a jogok és kötelezettségek tanúsítására alkalmas jogszabály szerint továbbra is külterületen fekszenek. Ugyanakkor a ráckevei 0673/28., 0673/30., 0675., 0676/6. és 0676/8. hrsz.-ú ingatlanok az ingatlan-nyilvántartási hatóság által kibocsátott közhiteles tulajdoni lap-másolat szerint egytől-egyig megszüntek, belterületbe csatolás miatt. Jelen döntés meghozatalának idején a 0673/28. hrsz.-ú ingatlan 8503. hrsz. alatt, belterületként van nyilvántartva; a 0673/30. hrsz.-ú ingatlan beolvadt a 0676/8. hrsz.-ú ingatlanba, együttesen a 8501. hrsz. alatt lettek belterületbe csatolva; a 0676/6. hrsz.-ú ingatlan 8500. hrsz. alatt belterületként van nyilvántartva; végül a 0675. hrsz.-ú ingatlan 8502. hrsz. alatt lett belterületbe csatolva. Az ingatlan-nyilvántartás, mint közhiteles nyilvántartás [az ingatlan-nyilvántartásról szóló 1997. évi CXLI. törvény (a továbbiakban: Inytv.) 5. §] tanúsága szerint az eljárásban érintett ingatlanok belterületnek minősülnek.

A jogszabályi formát öltő RÉSZ és a közhiteles ingatlan-nyilvántartás különböző adatokat tartalmaz, jogokat tanúsít az eljárásban vizsgált ingatlanok tekintetében, így az ingatlanok tulajdonosai (és senki más) számára nem állapíthatók meg egyértelműen az ingatlanokhoz kapcsolódó építési-igazgatási jogosultságok és kötelezettségek.

Az ingatlan-nyilvántartás kapcsán az Alkotmánybíróság kifejtette: „Az ingatlan-nyilvántartás – mint a nemzeti ingatlanvagyon leltára – egyebek között csak akkor tudja betölteni rendeltetését, ha az a közhitelesség és a nyilvánosság elve alapján működik. Az ingatlan-nyilvántartás közhitelessége és nyilvánossága az Alkotmány 13. § (1) bekezdésében deklarált tulajdonhoz való jog – közelebbről az ingatlanulajdonhoz való jog – egyik garanciális biztosítéka. Mivel az ingatlan-nyilvántartás az ingatlanra vonatkozó jogok és tények nyilvántartására, sőt gyakran a

jogok létrehozására is szolgál, az ingatlanforgalom alapvető garanciája a nyilvántartás nyilvánossága.” [15/1995. (III. 13.) AB határozat, ABH 1995, 88, 90.]

A Képviselő-testület azáltal, hogy nem szabályozta a belterületi határvonalon kívül, de a tervezett belterületi határvonalon belül fekvő ingatlanok belterületbe vonásának az Ét. szabályaival összhangban álló rendjét, megsértette a jogállami jogbiztonságot, valamint az Alkotmány 13. § (1) bekezdésében szabályozott tulajdonhoz való jogot. Lehetővé tette ugyanis olyan helyzet kialakulását, ahol a RÉSZ szerinti (törvényes) belterületi határvonalon kívül fekvő ingatlanok jogi helyzete – a Képviselő-testület belterületbe vonásról rendelkező határozatai; a RÉSZ-ben szereplő határvonal tényleges módosításának elmaradása folytán; valamint az ezekkel ellentétes jogállást tanúsító ingatlan-nyilvántartási határozatok, tulajdoni lap-másolatok közhiteles adatai miatt – bizonytalan mind az ingatlanok tulajdonosai, mind pedig rajtuk kívül álló harmadik személyek számára. Az ingatlan-nyilvántartási hatóság határozatai és a RÉSZ egymásnak ellentmondó jogi helyzetet tanúsítanak az ingatlanok tekintetében, amely ellentmondó állami cselekmények miatt sérül a jogbiztonság. Sérül továbbá a tulajdonhoz való jog is, mivel annak egyik garanciális biztosítéka: az ingatlan-nyilvántartás közhitelessége üresedhet ki a Képviselő-testület jogalkotói mulasztásával, a jogszerű és Ét.-nek megfelelő belterületbe vonás elmaradásával. Ez utóbbi mulasztásnak pedig az az okozója, hogy Képviselő-testület nem szabályozta annak garanciális rendjét, hogy a tervezett belterületi határvonalon belül, de a tényleges belterületi határvonalon kívül fekvő területeket az Ét.-nek megfelelő eljárásban miként vonja belterületbe.

Erre tekintettel az Alkotmánybíróság hivatalból eljárva megállapította, hogy egyes ráckevei ingatlanok belterületbe vonása tekintetében a Képviselő-testület mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenességet követett el, amikor a RÉSZ-ben nem szabályozta a belterületi határvonal és a tervezett belterületi határvonal közötti területek belterületbe vonásának, a belterületi határvonal módosításának az Ét. szabályaival összhangban álló rendjét. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 49. § (1) bekezdésének megfelelően, határidő tűzésével felhívta a Képviselő-testületet jogalkotási kötelezettségének teljesítésére.

Az Alkotmánybíróság a határozatnak a Magyar Közlönyben történő közzétételét a mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására tekintettel rendelte el.

Budapest, 2008. december 15.

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 155/B/2003.

Közzétéve a Magyar Közlöny 2008. évi 181. számában.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG TELJES ÜLÉSÉNEK A MAGYAR KÖZLÖNYBEN KÖZZÉTETT VÉGZÉSEI

153/2008. (XII. 11.) AB végzés

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottságnak az országos népszavazás kitzűzésére irányuló kezdeményezés aláírásgyűjtő ívének hitelesítése tárgyában hozott határozata ellen benyújtott kifogás alapján meghozta a következő

v é g z é s t :

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 258/2008. (VIII. 27.) OVB határozata ellen benyújtott kifogást érdemi vizsgálat nélkül visszautasítja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

A választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) 130. § (1) bekezdése alapján a hitelesítési eljárás magánszemély kezdeményezője kifogást nyújtott be az Alkotmánybírósághoz az Országos Választási Bizottság (a továbbiakban: OVB) 258/2008. (VIII. 27.) OVB határozata ellen. Az OVB vitatott határozatában megtagadta annak az országos népszavazás kezdeményezésre irányuló aláírásgyűjtő ív mintapéldányának a hitelesítését, amelyen a következő kérdés szerepel: „Egyet ért-e Ön azzal, hogy az évi rendszeres nyugdíjemelések ne százalékos formában hanem egy adott azonos fix egyösszegű emelés formájában történjenek, amellyek függetlenek a nyugdíj összeg nagyságrendjétől, ez igazságosabb és a nyugdíjak közötti összegének a különbsége állandó marad.”. Az OVB határozata indokolásában megállapította, hogy a kérdés nem felel meg az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény (a továbbiakban: Nsztv.) 13. § (1) bekezdésében foglalt feltételnek, amely szerint a népszavazásra feltett konkrét kérdést úgy kell megfogalmazni, hogy arra egyértelműen lehessen válaszolni. „A szöveg gyakorlatilag nem kérdés, illetve sem a jogalkotó, sem a választópolgár számára nem teszi nyilvánvalóvá, hogy mi a tárgya a kezdeményezésnek, mert a mondat nyelvtanilag értelmezhetetlen.”

A kezdeményező által előterjesztett kifogás 2008. szeptember 3-ai keltezéssel 2008. szeptember 9-én érkezett meg az OVB-hez, az Alkotmánybíróság 2008. szeptember 10-én vette át. Tekintettel arra, hogy az OVB határozat közzétételére 2008. augusztus 25-én, a Magyar Közlöny 125. számában került sor, a határidő 2008. szeptember 9-én járt le, az OVB határozata ellen benyújtott kifogás a törvényes határidőn belül érkezett. A kifogásban kifejtett álláspont szerint „(...) elítélendő, hogy a[z Alkotmánybíróság] a százalékos

nyugdíjemeléssel szöges ellentétben a víz szolgáltatás, gáz szolgáltatás alapdíjait (készenléti díj) a fogyasztástól függetlenül egy fix összeg megfizetését helyben hagyta (...)” A kifogást tévő álláspontja szerint az Alkotmánybíróság az idézett kérdésekben nem képvisel következetes álláspontot. Kéri, hogy népszavazási kezdeményezésének az Alkotmánybíróság adjon helyet, s „döntsön a Nép”.

II.

A kifogás benyújtója az OVB határozattal szemben nem fogalmazta meg, hogy miért tartja az OVB határozatát jogszabálysértőnek, nem jelölt meg azzal kapcsolatban konkrét jogsértést. Az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 22. § (2) bekezdése szerint az indítványnak tartalmaznia kell a kérelem alapjául szolgáló okot. A Ve. 77. § (2) bekezdés *a)* és *b)* pontja szerint a kifogásnak tartalmaznia kell a jogszabálysértés megjelölését és annak bizonyítékait. A 77. § (5) bekezdése szerint a kifogást érdemi vizsgálat nélkül el kell utasítani, ha az elkésett, vagy nem tartalmazza a 77. § (2) bekezdés *a)–b)* pontjában foglaltakat. [85/2008. (VI. 13.) AB végzés, ABK 2008. június, 945.] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a kifogás nem tekinthető érdemben elbírállhatónak, mivel a törvényben előírt követelményeknek nem felel meg.

Az Alkotmánybíróság a tartalmi feltételeknek meg nem felelő kifogást az Abtv. 22. § (2) bekezdése, valamint a Ve. 116. §-ában és 77. § (5) bekezdésében foglaltak alapján érdemi vizsgálat nélkül visszautasította.

Az Alkotmánybíróság a végzés közzétételét az OVB határozatnak a Magyar Közlönyben való megjelenésére tekintettel rendelte el.

Budapest, 2008. december 9.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,   *Dr. Bragyova András s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,   *Dr. Kiss László s. k.,*
alkotmánybíró   előadó alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,   *Dr. Lenkó Barnabás s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Lévy Miklós s. k.,   *Dr. Tórcsányi László s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 1090/H/2008.

Közzétéve a Magyar Közlöny 2008. évi 176. számában.

168/2008. (XII. 18.) AB végzés

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság által országos népszavazás kezdeményezésére irányuló aláírásgyűjtő ív mintapéldánya és az azon szereplő kérdés hitelesítése tárgyában hozott határozata ellen benyújtott kifogás alapján meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 301/2008. (X. 3.) OVB határozata ellen benyújtott kifogást érdemi vizsgálat nélkül visszautasítja.

Az Alkotmánybíróság ezt a végzését a Magyar Közlönyben közzéteszi.

Indokolás

1. Magánszemély 2008. szeptember 9-én országos népszavazási kezdeményezés tárgyában aláírásgyűjtő ív mintapéldányát nyújtotta be az Országos Választási Bizottsághoz (a továbbiakban: OVB) hitelesítés céljából. Az aláírásgyűjtő íven az alábbi kérdés szerepelt:

„Egyet ért-e Ön azzal, hogy a Magyar Köztársaságban egy új Alkotmány legyen?”

Az OVB az aláírásgyűjtő ív mintapéldányának hitelesítését a 301/2008. (X. 3.) OVB határozatával az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény (a továbbiakban: Nsztv.) 10. § b) pontja alapján megtagadta. Az OVB a határozat indokolásában hivatkozott a 25/1999. (VII. 7.) AB határozatra, melyben az Alkotmánybíróság megállapította, hogy „alkotmánymódosítás csak az Alkotmányban előírt eljárási rendben [Alkotmány 24. § (3) bekezdés] történhet, az Alkotmány módosítására irányuló kérdésben választópolgárok által kezdeményezett népszavazásnak nincs helye”.

2. A választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) 130. § (1) bekezdése alapján a kezdeményező kifogást nyújtott be az Alkotmánybírósághoz a 301/2008. (X. 3.) OVB határozat ellen. A kifogással érintett határozat a Magyar Közlöny 2008. évi 142. számában, 2008. október 3-án jelent meg. A kifogás 2008. október 13-án, vagyis a törvényes határidőn belül érkezett az OVB-hez.

A kifogás benyújtója szerint a Magyar Köztársaság törvényei – így az Alkotmány is – törvényesek ugyan, de nem egyeztethetőek össze a jogállamisággal, a demokráciával, valamint az emberi méltósággal, azonban egyebekben beadványában az Alkotmánybíróság számára is értékelhető érveket nem ad elő.

3. Az Alkotmánybíróság hatáskörét a jelen ügyben az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 1. § h) pontja alapján a Ve. 130. §-a határozza meg. Az Alkotmánybíróság eljárása ebben a hatáskörben

jogorvoslati természetű. Az Alkotmánybíróság az OVB határozatában, valamint a kifogásban foglaltak alapján azt vizsgálja, hogy az OVB az aláírásgyűjtő ív hitelesítésének megtagadása során az Alkotmánynak és az irányadó törvényeknek megfelelően járt-e el.

Az Abtv. 22. § (2) bekezdése szerint az indítványnak tartalmaznia kell a kérelem alapjául szolgáló okot. A Ve. 77. § (2) bekezdés a) és b) pontja szerint a kifogásnak tartalmaznia kell a jogszabálysértés megjelölését és annak bizonyítékait. A 77. § (5) bekezdése szerint a kifogást érdemi vizsgálat nélkül el kell utasítani, ha az elkésett, vagy nem tartalmazza a 77. § (2) bekezdés a)–b) pontjában foglaltakat. [85/2008. (VI. 13.) AB végzés, ABK 2008. június, 945.] A kifogás benyújtója az OVB határozattal szemben nem fogalmazta meg, hogy azt miért tartja jogszabálysértőnek, és nem jelölt meg azzal kapcsolatban konkrét jogsértést sem, így a kifogás nem tekinthető érdemben elbírállhatónak. Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság a tartalmi követelményeknek meg nem felelő kifogást az Abtv. 22. § (2) bekezdése, valamint a Ve. 116. §-ában és 77. § (5) bekezdésében foglaltak alapján érdemi vizsgálat nélkül visszautasította.

Az Alkotmánybíróság a végzés közzétételét az OVB határozatnak a Magyar Közlönyben való megjelenésére tekintettel rendelte el.

Budapest, 2008. december 16.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k., *Dr. Bragyova András* s. k.,
alkotmánybíró előadó alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k., *Dr. Kiss László* s. k.,
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Lenkovich Barnabás s. k., *Dr. Lévay Miklós* s. k.,
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Trócsányi László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 1191/H/2008.

Közzétéve a Magyar Közlöny 2008. évi 181. számában.

169/2008. (XII. 18.) AB végzés

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság által országos népszavazás kezdeményezésére irányuló aláírásgyűjtő ív mintapéldánya és az azon szereplő kérdés hitelesítése tárgyában hozott határozata ellen benyújtott kifogás alapján meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 302/2008. (X. 3.) OVB határozata ellen benyújtott kifogást érdemi vizsgálat nélkül visszautasítja.

Az Alkotmánybíróság ezt a végzését a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

1. Magánszemély 2008. szeptember 9-én országos népszavazási kezdeményezés tárgyában aláírásgyűjtő ív mintapéldányát nyújtotta be az Országos Választási Bizottsághoz (a továbbiakban: OVB) hitelesítés céljából. Az aláírásgyűjtő íven az alábbi kérdés szerepelt:

„Egyet ért-e Ön azzal, hogy a Magyar Köztársaságban előrehozott választás legyen?”.

Az OVB az aláírásgyűjtő ív mintapéldányának hitelesítését a 302/2008. (X. 3.) OVB határozatával az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény (a továbbiakban: Nsztv.) 10. § *a*) pontja alapján megtagadta. Az OVB a határozat indokolásában az Alkotmány 30/A. § (1) bekezdés *d*) pontjára hivatkozott, mely szerint az országgyűlési képviselők választását a köztársasági elnök tűzi ki, illetve hivatkozott az Alkotmány 28/B. § (1) bekezdésére is, melynek megfelelően országos népszavazás tárgya csak az Országgyűlés hatáskörébe tartozó kérdés lehet.

2. A választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) 130. § (1) bekezdése alapján a kezdeményező kifogást nyújtott be az Alkotmánybírósághoz a 302/2008. (X. 3.) OVB határozat ellen. A kifogással érintett határozat a Magyar Közlöny 2008. évi 142. számában, 2008. október 3-án jelent meg. A kifogás 2008. október 13-án, vagyis a törvényes határidőn belül érkezett az OVB-hez.

A kifogás benyújtója szerint sajnálatos, hogy az országgyűlési képviselők nem az ország és a választók érdekeit képviselik, azonban egyebekben beadványában az Alkotmánybíróság számára is értékelhető érveket nem ad elő.

3. Az Alkotmánybíróság hatáskörét a jelen ügyben az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 1. § *h*) pontja alapján a Ve. 130. §-a határozza meg. Az Alkotmánybíróság eljárása ebben a hatáskörben jogorvoslati természetű. Az Alkotmánybíróság az OVB határozatában, valamint a kifogásban foglaltak alapján azt vizsgálja, hogy az OVB az aláírásgyűjtő ív hitelesítésének megtagadása során az Alkotmánynak és az irányadó törvényeknek megfelelően járt-e el.

Az Abtv. 22. § (2) bekezdése szerint az indítványnak tartalmaznia kell a kérelem alapjául szolgáló okot. A Ve. 77. § (2) bekezdés *a*) és *b*) pontja szerint a kifogásnak tar-

talmaznia kell a jogszabálysértés megjelölését és annak bizonyítékait. A 77. § (5) bekezdése szerint a kifogást érdemi vizsgálat nélkül el kell utasítani, ha az elkésett, vagy nem tartalmazza a 77. § (2) bekezdés *a*)–*b*) pontjában foglaltakat. [85/2008. (VI. 13.) AB végzés, ABK 2008. június, 945.] A kifogás benyújtója az OVB határozattal szemben nem fogalmazta meg, hogy azt miért tartja jogszabálysértőnek, és nem jelölt meg azzal kapcsolatban konkrét jogsértést sem, így a kifogás nem tekinthető érdemben elbírállhatónak. Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság a tartalmi követelményeknek meg nem felelő kifogást az Abtv. 22. § (2) bekezdése, valamint a Ve. 116. §-ában és 77. § (5) bekezdésében foglaltak alapján érdemi vizsgálat nélkül visszautasította.

Az Alkotmánybíróság a végzés közzétételét az OVB határozatnak a Magyar Közlönyben való megjelenésére tekintettel rendelte el.

Budapest, 2008. december 16.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkovich Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Trócsányi László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 1192/H/2008.

Közzétéve a Magyar Közlöny 2008. évi 181. számában.

170/2008. (XII. 18.) AB végzés

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság által országos népszavazás kezdeményezésére irányuló aláírásgyűjtő ív mintapéldánya és az azon szereplő kérdés hitelesítése tárgyában hozott határozat ellen benyújtott kifogás alapján meghozta a következő

v é g z é s t :

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 300/2008. (X. 3.) OVB határozata ellen benyújtott kifogást érdemi vizsgálat nélkül visszautasítja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

Indokolás

I.

Az Országos Választási Bizottság (a továbbiakban: OVB) 300/2008. (X. 3.) OVB határozatával a magánszemély által benyújtott aláírásgyűjtő ív mintapéldányának hitelesítését megtagadta. Az aláírásgyűjtő íven a következő kérdés szerepelt: „Egyetért-e Ön azzal, hogy az évi rendszeres nyugdíjmelések ne százalékos formában hanem egy adott azonos fix összegű emelés formájában legyen?”.

Az OVB határozatának indokolásában megállapította, hogy a kezdeményezés nem felel meg az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény (a továbbiakban: Nsztv.) 13. § (1) bekezdésében foglaltaknak, amely szerint a népszavazásra feltett konkrét kérdést úgy kell megfogalmazni, hogy arra egyértelműen lehessen válaszolni. Mind a jogalkotó, mind a választópolgárok számára megnehezíti a kérdés értelmezését, hogy az egyes mondatrészek egyeztetése nem megfelelő. Emellett az „egy adott azonos fix összegű emelés” szövegrészből egy eredményes népszavazás esetén nem derülne ki egyértelműen, hogy a jogalkotónak milyen jogalkotási feladata van.

II.

Az OVB határozata a Magyar Közlöny 2008. évi 142. számában, 2008. október 3-án jelent meg. A határozat ellen a törvényes határidőn belül, október 13-án, kifogást nyújtottak be.

A kifogást tevő beadványában az Alkotmánybíróságtól a népszavazási kezdeményezésének támogatását kérte, hogy „döntsön a Nép”. A népszavazást kezdeményező az általa vélt átlagos, az alacsony és a magas nyugdíj százalékos emelésének összegét számolta ki, a kérdés egyértelműségét nem igazolva.

Az Alkotmánybíróság hatáskörét a jelen ügyben az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 1. § *h*) pontja alapján a választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) 130. §-a határozza meg. Az Alkotmánybíróság eljárása eb-

ben a hatáskörében jogorvoslati természetű. Az Alkotmánybíróság az OVB határozatában, valamint a kifogásban foglaltak alapján azt vizsgálja, hogy az OVB az aláírásgyűjtő ív hitelesítésének megtagadása során az Alkotmánynak és az irányadó törvényeknek megfelelően járt-e el.

A kifogás benyújtója nem állította, hogy az OVB határozata jogszabálysértő, nem jelölt meg azzal kapcsolatban konkrét jogsértést. Az Abtv. 22. § (2) bekezdése szerint az indítványnak tartalmaznia kell a kérelem alapjául szolgáló okot. A Ve. 77. § (2) bekezdés *a*) és *b*) pontja szerint a kifogásnak tartalmaznia kell a jogszabálysértés megjelölését és annak bizonyítékait. A 77. § (5) bekezdése alapján a kifogást érdemi vizsgálat nélkül el kell utasítani, ha az elkészített, vagy nem tartalmazza a 77. § (2) bekezdés *a*)–*b*) pontjában foglaltakat. [85/2008. (VI. 13.) AB végzés, ABK 2008. június, 945.; 140/2008. (XI. 20.) AB végzés, MK 2008. 164. szám, 20314.]

Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a kifogás nem tekinthető érdemben elbírálgathatónak, mivel az a törvényben előírt követelményeknek nem felel meg. Az Alkotmánybíróság a tartalmi feltételeknek meg nem felelő kifogást az Abtv. 22. § (2) bekezdésében, valamint a Ve. 116. §-ában, 77. § (5) bekezdésében foglaltak alapján érdemi vizsgálat nélkül visszautasította.

Az Alkotmánybíróság a végzés közzétételét az OVB határozatnak a Magyar Közlönyben való megjelenésére tekintettel rendelte el.

Budapest, 2008. december 16.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,   *Dr. Bragyova András s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,   *Dr. Kiss László s. k.,*
alkotmánybíró   előadó alkotmánybíró

Dr. Lenkovich Barnabás s. k.,   *Dr. Lévay Miklós s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Trócsányi László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 1190/H/2008.

Közzétéve a Magyar Közlöny 2008. évi 181. számában.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG TELJES ÜLÉSÉNEK HATÁROZATAI

642/B/2002. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t :

Az Alkotmánybíróság a számvitelről szóló 2000. évi C. törvény 3. § (7) bekezdés 3. pontja „és minden egyéb, a statisztikai előírások szerint egyéb munkajövedelemnek, szociális költségnek minősített összegek” szövegrésze alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

Az indítványozó kérte az Alkotmánybíróságtól a számvitelről szóló 2000. évi C. törvény (a továbbiakban: Szvt.) 3. § (7) bekezdés 3. pontja „és minden egyéb, a statisztikai előírások szerint egyéb munkajövedelemnek, szociális költségnek minősített összegek” szövegrésze alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését. Ez a rendelkezés az indítványozó szerint ellentétes az Alkotmány 70/I. §-ával és a jogalkotásról szóló 1987. évi XI. törvény (a továbbiakban: Jat.) 4. § c) pontjával, mert a támadott törvényi rendelkezés lehetővé teszi statisztikai előírásoknak, hogy munkajövedelmeket személyi jellegű egyéb kifizetésnek minősítsenek.

Az Alkotmánybíróság eljárása során észlelte, hogy az indítvány benyújtását követően az indítványozó által támadott Szvt. 3. § (7) bekezdés 3. pontját 2006. január 1-jével módosította a számvitelről és a könyvvizsgálói tevékenységről szóló törvények módosításáról szóló 2005. évi CXII. törvény 1. § (3) bekezdése és a 30. § (7) bekezdése, de a módosítás az indítvánnyal támadott szövegrészt nem érintette.

II.

Az Alkotmánybíróság a rendelkező részben foglalt döntését a következőkre alapozta:

1. Az Alkotmány indítvánnyal érintett rendelkezése:
„70/I. § Minden természetes személy, jogi személy és jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet köteles jö-

vedelmi és vagyoni viszonyainak megfelelően a közterhekhez hozzájárulni.”

2. A Jat. indítvánnyal érintett rendelkezése:

„4. § A gazdasági rendre vonatkozóan törvényben kell szabályozni különösen

(...)

c) az állami pénzügyeket, az adókat és az adójellegű köteleességeket, (...)”

3. Az Szvt. indítvánnyal érintett hatályos rendelkezései:

„3. § (7) E törvény alkalmazásában

(...)

3. *személyi jellegű egyéb kifizetések*: azok a természetes személyek részére teljesített kifizetések, elszámolt összegek, amelyeket a kifizető a természetes személy részére jogszabályi előírás vagy saját elhatározása alapján teljesít, és nem tartoznak a bérköltség, illetve a vállalkozási díj fogalmába. Ilyenek különösen: a szerzői jogdíj, a lakhatási költségtérítés, a lakásépítésre nyújtott támogatás (ideértve az átvállalt kamatot és kezelési költséget is), az étkezési térítés, a munkabajárással kapcsolatos költségtérítés, a jubileumi jutalom, a dolgozó kötelezettségvállalásának térítése, a bányászati keresetkiegészítés, a tárgyjutalmak, az egyéb természetbeni munkajövedelmek, a megváltozott munkaképességű munkavállalók keresetkiegészítése, a betegszabadság díjazása, a munkáltatót terhelő táppénz, táppénz-kiegészítés, a munkavállaló részére kötött, de a munkáltató által fizetett baleset-, élet- és nyugdíjbiztosítás díja, az önkéntes pénztárba befizetett munkáltatói tagdíj-hozzájárulás, a magánnyugdíjpénztárba befizetett munkáltatói tagdíj-kiegészítés, a munkáltatót terhelő, illetve általa átvállalt személyi jövedelemadó, a jóléti és kulturális költségek, a végkielégítés, a munkáltatói hozzájárulás a korengedményes nyugdíj igénybevételehez, továbbá az alkalmazottakat, munkavállalókat megillető kifizetések, mint a napidíj, a különlélesi pótlék, a jogszabály alapján fizetett költségtérítések, a sorkatonai vagy polgári szolgálat teljesítését követően fizetett személyi alapbér, a találmányi díj, a szabadalom vételára és hasznosítási díja, az újítási díj, az ezekkel kapcsolatosan fizetett közreműködői díj, valamint nem a munkaviszonnyal összefüggésben fizetett szerzői, írói és más szerzői jogvédelmet élvező munkák díjai, az azokkal kapcsolatos közreműködői díjak, a mezőgazdaságban részesmunkát végzők díjazása, a természetben adott juttatások, a reprezentáció költségei, és minden egyéb, a statisztikai előírások szerint egyéb munkajövedelemnek, szociális költségnek minősített összegek.”

„79. § (1) Személyi jellegű ráfordítások az alkalmazotknak munkabéreként, a szövetkezet tagjainak munkadíjként elszámolt összeg, a természetes személy tulajdonos

(tag) személyes közreműködése ellenértékéért kivett összeg, továbbá a személyi jellegű egyéb kifizetések, valamint a bérjárulékok.

(2) Bérköltség minden olyan – az üzleti évhez kapcsolódó – kifizetés, amely a munkavállalókat, az alkalmazottakat, a tagokat megillető, az érvényes rendelkezések szerint bérként vagy munkadíjként elszámolandó járandóság, ideértve a természetes személy tulajdonos (tag) személyes közreműködése ellenértékéért kivett összeget is, az alkalmazásban állók és a munkavégzésre irányuló további jogviszonyban állók részére az üzleti évre bérként számfejtett, elszámolt összeg (ideértve az üzleti év után elszámolt, jóváhagyott prémiumokat, jutalmakat, valamint a 13. és a további havi fizetést is), amely elemeiben megfelel a statisztikai elszámolások szerinti keresetnek, függetlenül attól, hogy az ilyen címen kifizetett összegek után kell-e személyi jövedelemadót fizetni vagy sem, illetve alapját képezi-e vagy sem a társadalombiztosítási járulékoknak.

(3) A személyi jellegű egyéb kifizetések közé tartoznak a természetes személyek részére nem bérköltséggé és nem vállalkozási díjként kifizetett, elszámolt összegek, beleértve ezen összegek le nem vonható általános forgalmi adóját, továbbá az ezen összegek után a vállalkozó által fizetendő (fizetett) személyi jövedelemadó összegét is.

(4) Bérjárulékok a nyugdíjbiztosítási és egészségbiztosítási járulék, az egészségügyi hozzájárulás, a munkaadói járulék, a szakképzési hozzájárulás, továbbá minden olyan, adók módjára fizetendő összeg, amelyet a személyi jellegű ráfordítások vagy a foglalkoztatottak száma alapján állapítanak meg, függetlenül azok elnevezésétől.”

III.

Az indítvány nem megalapozott.

„Az Alkotmány 70/I. §-a az állampolgárok egyik alapvető kötelezettségeként mondja ki, hogy mindenki köteles jövedelmi és vagyoni viszonyainak megfelelően a közterhekhez hozzájárulni. E hozzájárulás módját és mértékét az adókról, az illetékekről, a vámokról stb. szóló törvények állapítják meg.” [61/1992. (XI. 20.) AB határozat, ABH 1992, 280, 280–281.]

A közterhekhez való hozzájárulás rendszere szempontjából figyelembe kell venni az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. törvényt (a továbbiakban: Áht.) E törvény 10. § (1) bekezdése szerint: „A Magyar Köztársaság területén működő, illetve jövedelemmel, bevétellel, vagyonnal rendelkező jogi személy, jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet, továbbá a jövedelemmel, bevétellel vagy vagyonnal rendelkező belföldi vagy külföldi természetes személy kötelezhető arra, hogy befizetéseivel hozzájáruljon az államháztartás alrendszerének költségvetéseiből ellátandó feladatokhoz.” Az Áht. 10. § (2) bekezdése alapján a fizetési kötelezettség elsősorban adó, illeték, járulék, hozzájárulás, bírság vagy díj formájában írható elő.

„Az Alkotmány közteherviselésre vonatkozó rendelkezése, illetve a fenti törvényi rendelkezések alapján megállapítható, hogy államnak széles jogosítványa van a tekintetben, hogy meghatározza az államot terhelő kötelezettségek pénzügyi forrásait.” [37/1997. VI. 11.) AB határozat, ABH 1997, 234, 239.]

A magyar számviteli előírások szerint a vállalkozási tevékenység érdekében a munkaerő foglalkoztatása során közvetlenül és közvetetten felmerülő költségek, a bérköltség, a személyi jellegű egyéb kifizetések és a bérjárulékok tartoznak a személyi jellegű ráfordítások közé (Szvt. 79. §). A Központi Statisztikai Hivatal a munkaügyi statisztikai kérdőívek kitöltéséhez rendszeresen ad ki útmutatót, amelyben meghatározza – többek között –, hogy a statisztikai beszámolóknak mit kell kimutatni munkajövedelmeként, mit szociális költségként. A Központi Statisztikai Hivatal által kiadott, 2004. január 1-jétől hatályos „Útmutató a munkaügyi-statisztikai adatszolgáltatáshoz” (a továbbiakban: Útmutató) szerint a munkajövedelmek (Útmutató II.1.1. pont) két főcsoportba sorolhatók: kereset (Útmutató II.1.1.1. pont) és egyéb munkajövedelem (Útmutató II.1.1.2.) pont), a szociális jövedelmeket az Útmutató II.1.2. pontja tartalmazza (a munkáltató által alapokba történő befizetések; a munkavállalónak közvetlenül nyújtott szociális juttatások, valamint a munkavállaló érdekében teljesített szociális hozzájárulások; a szakképző iskolai tanulók munkadíja után fizetendő kötelező járulékok). A statisztikai előírások szerinti munkajövedelem jelentős része, mint kereset, a számviteli elszámolásokban a bérköltségben jelenik meg [Szvt. 79. § (2) bekezdése], míg az egyéb munkajövedelmek szerepelnek a személyi jellegű egyéb kifizetések között [Szvt. 79. § (3) bekezdése]. Az Szvt. és az Útmutató azt határozza meg, hogy a számviteli, illetve statisztikai beszámolóknak mit és hol kell megjeleníteni, s – az indítványozó állításával ellentétben – nem a bérköltség és a személyi jellegű egyéb kifizetések tartalmát, kifizetési feltételeit, illetve az Útmutató nem minősít munkajövedelmet személyi jellegű egyéb kifizetésnek. Az Szvt.-ben a statisztikai előírásokra azért történik utalás, mert az Szvt.-ben a felsorolás nem teljeskörű, illetve azért, hogy a különböző formákban, forrásmegjelöléssel szereplő információk azonos tartalmúak legyenek.

A személyi jövedelemadóról szóló 1995. évi CXVII. törvény (a továbbiakban: Szjt.) határozza meg – többek között – azt, hogy a magánszemélyeknek a különböző jogcímenek kapott bevételeiből mit kell jövedelemnek – ezen belül munkajövedelemnek – tekinteni, és mi tartozik a természetbeni juttatások közé, és ezeket milyen mértékű adó terheli. Az Szjt. tehát törvényi szinten – a Jat 4. § c) pontjának rendelkezésével összhangban – rögzíti azokat a bevételeket, amelyek után jövedelemadót kell fizetni, és ez független attól, hogy a számviteli beszámoló melyik rovatában és milyen elnevezéssel kell azokat szerepeltetni. Ezt támasztja alá többek közt az Szvt. 79. § (2) bekezdése is, amely szerint még a bérköltséggé történő statisztikai és számviteli kimutatás is független a jövedelemadó fizetési

kötelezettségtől, illetve társadalombiztosítási járulékfizetési kötelezettségtől.

A társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultaktól, valamint e szolgáltatások fedezetéről szóló 1997. évi LXXX. törvény pedig azt határozza meg, hogy a társadalombiztosítási nyugdíj és az egészségbiztosítás ellátásának fedezetére a foglalkoztató milyen összegű járulékot fizet, rögzítve a járulékalapot képező jövedelembe tartozó tételeket is.

Az Alkotmány 70/I. §-ának rendelkezése alapján minden természetes személy, jogi személy és jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet köteles jövedelmi és vagyoni viszonyainak megfelelően a közterhekhez hozzájárulni. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint az Sztv. 3. § (7) bekezdés 3. pontjának – indítvánnyal támadott – „és minden egyéb, a statisztikai előírások szerint egyéb munkajövedelemnek, szociális költségnek minősített összegek” szövegrésze nem ellentétes az Alkotmány 70/I. §-ával, mivel ez a jövedelmi viszonyoknak megfelelő közterhekhez való hozzájárulás egyik alapjáról rendelkezik.

Ezért az Alkotmánybíróság a fentiekben kifejtett indokok alapján az indítványt a rendelkező részben foglaltak szerint elutasította.

Budapest, 2008. december 16.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k., *Dr. Bragyova András* s. k.,
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k., *Dr. Kiss László* s. k.,
alkotmánybíró előadó alkotmánybíró

Dr. Lenkó Barnabás s. k., *Dr. Lévay Miklós* s. k.,
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Trócsányi László s. k.,
alkotmánybíró

463/B/2005. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára és mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság az állampolgári jogok országgyűlési biztosáról szóló 1993. évi LIX. törvény 2. § (1) bekezdése, 3. § (2) bekezdése, 11. § (1) bekezdése, 15. § (6) bekezdés első mondata, 17. § (4) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

2. Az Alkotmánybíróság az állampolgári jogok országgyűlési biztosáról szóló 1993. évi LIX. törvény, a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény, a munkavállalók biztonságáról, egészségéről és a munkakörnyezetről szóló, a Nemzetközi Munkaügyi Konferencia 1981. évi 67. ülészakán elfogadott 155. számú Egyezmény kihirdetéséről szóló 2000. évi LXXV. törvény tekintetében mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló indítványt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

Az indítványozó – alkotmányjogi panasznak nevezett, de tartalmában alkotmányellenességet és mulasztásos alkotmányértéktét állító beadványában – az állampolgári jogok országgyűlési biztosáról szóló 1993. évi LIX. törvény (a továbbiakban: Obtv.) egyes rendelkezéseinek a megsemmisítését kérte az Alkotmánybíróságtól. Továbbá mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítását kezdeményezte törvények tekintetében alkotmányos alapjogok érvényesülésének akadályozása miatt.

Az indítványozó több ügyében írt beadványokat az állampolgári jogok országgyűlési biztosának, aki azokkal az indítványozó szerint érdemben nem foglalkozott. Az indítványozó ezek után fordult az Alkotmánybírósághoz.

1. Az indítványozó az Obtv. 2. § (1) bekezdését, 11. § (1) bekezdését, 15. § (6) bekezdésének első mondatát alkotmányellenesnek tartja. Véleménye szerint, „ha az országgyűlési biztos tényleg az állampolgárok érdekében tevékenykedne, akkor nekik kellene felelősséggel tartoznia.” A mentelmi jogot „feudális csökevénynek” tekinti. [Az országgyűlési biztos mentelmi jogát az indítvány benyújtásakor az Obtv. 11. § első mondata tartalmazta, az Obtv. 2006. évi módosítása óta a 11. § (1) bekezdése állapítja meg.] Sérelmezi, hogy az állampolgári jogok országgyűlési biztosát érintő minden döntés az Országgyűlésen „belül marad.” Ezen érvek alapján állítja, hogy az Obtv. megjelölt rendelkezései sértik az Alkotmány 2. § (1) bekezdését, a 8. § (1) bekezdését, 57. § (1) bekezdését, 70/K. §-át és 77. § (2) bekezdését.

Kéri az Obtv. 3. § (2) bekezdésének a megsemmisítését, mivel az – úgy gondolja – sérti az Alkotmány 2. § (1) bekezdését, 77. § (2) bekezdését.

Az indítványozó alkotmányellenesnek tekinti az Obtv. 17. § (4) bekezdését, amely szerint, ha az ügyben jogerős határozat született, az országgyűlési biztoshoz ennek köz-

lésétől számított egy éven belül lehet beadvánnyal fordulni. Azzal érvel, hogy ez a rendelkezés akadályozza más jogok érvényesíthetőségét, emiatt ellentétes az Alkotmány 2. § (1) bekezdésével, 8. § (1) bekezdésével, 32/B. §-ával, 70/K. §-ával és a 77. § (2) bekezdésével.

Alkotmányellenesnek tartja azt, hogy a különböző szervek „az alapszabály paragrafusait jelölik meg abban az esetben is, amikor a hivatkozott paragrafust időközben módosították.” Ez – úgy véli – sérti az Alkotmány 2. § (1) bekezdését, 8. § (1) bekezdését, 57. § (1) bekezdését, 70/K. §-át, 77. § (2) bekezdését.

2. Az indítványozó mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenességet állít az Obtv. 11. §-a és 15. § (6) bekezdése tekintetében, úgy vélekedik ugyanis, hogy az állam vállaljon garanciát az országgyűlési biztos mindazon cselekvéséért, illetve az intézkedése elmulasztásáért, amellyel azoknak az állampolgároknak okoz kárt és veszteséget, akiknek a védelmére – jelenleg csak elméletileg – létrehozták.

Mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenességet állít az indítványozó a Btk. tekintetében is. Érvelése szerint „hiányzik a Btk.-ból azon munkáltatók büntetési tétele, de a bűncselekmény nevesítése is, arra az esetre, amikor beteg vagy betegállományból visszatérő munkavállalót hamis indokkal bocsátanak el, veszélyeztetve az életét, egészségét, egzisztenciáját.” A szigorú büntetőtörvény hiánya – véleménye szerint – ellentétes az Alkotmány 70/A. § (1) és (2) bekezdésével.

Mulasztást vél abban is, hogy a munkavállalók biztonságáról, egészségéről és a munkakörnyezetről szóló, a Nemzetközi Munkaügyi Konferencia 1981. évi 67. ülészakán elfogadott 155. számú Egyezmény kihirdetéséről szóló „2000. évi LXXV. törvény 1995. január 4-től 2000. június 25-ig azért nem védte a munkavállalók biztonságát, egészségét és munkakörnyezetét, mivel az Országgyűlés csak 2000. nyarán alkotta meg és hirdette ki az erről szóló törvényt. Alkotmányos sértőnek tartja a több éves jogalkotói késedelmet, mivel alkotmányos alapjogok sérültek, véleménye szerint az Alkotmány 2. § (1) bekezdése, 7. § (1) bekezdése, 8. § (1) bekezdése, 54. § (1) bekezdése, 57. § (1) bekezdése, 70/D., E., F., K. §-a és a 77. § (2) bekezdése.

II.

1. Az Alkotmány indítvánnyal érintett rendelkezései:

„2. § (1) A Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam.”

„8. § (1) A Magyar Köztársaság elismeri az ember sértetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogait, ezek tiszteltben tartása és védelme az állam elsődleges kötelessége.”

„32/B. § (1) Az állampolgári jogok országgyűlési biztosának feladata, hogy az alkotmányos jogokkal kapcsolatban tudomására jutott visszaéléseket kivizsgálja vagy kivizsgáltassa, és orvoslásuk érdekében általános vagy egyedi intézkedéseket kezdeményezzen.”

„54. § (1) A Magyar Köztársaságban minden embernek veleszületett joga van az élethez és az emberi méltósághoz, amelyektől senkit nem lehet önkényesen megfosztani.”

„57. § (1) A Magyar Köztársaságban a bíróság előtt mindenki egyenlő, és mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat, vagy valamely perben a jogait és kötelességeit a törvény által felállított független és pártatlan bíróság igazságos és nyilvános tárgyaláson bírálja el.”

„57. § (5) A Magyar Köztársaságban a törvényben meghatározottak szerint mindenki jogorvoslattal élhet az olyan bírósági, közigazgatási és más hatósági döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti. A jogorvoslati jogot – a jogviták ésszerű időn belüli elbírálásának érdekében, azzal arányosan – a jelenlévő országgyűlési képviselők kétharmadának szavazatával elfogadott törvény korlátozhatja.”

„70/A. § (2) Az embereknek az (1) bekezdés szerinti bármilyen hátrányos megkülönböztetését a törvény szigorúan bünteti.”

„70/D. § (1) A Magyar Köztársaság területén élőknek joguk van a lehető legmagasabb szintű testi és lelki egészséghez.”

„70/E. § (1) A Magyar Köztársaság állampolgárainak joguk van a szociális biztonsághoz; öregség, betegség, rokkantság, özvegység, árvaság és önhibájukon kívül bekövetkezett munkanélküliség esetén a megélhetésükhöz szükséges ellátásra jogosultak.

(2) A Magyar Köztársaság az ellátáshoz való jogot a társadalombiztosítás útján és a szociális intézmények rendszerével valósítja meg.”

„70/K. § Az alapvető jogok megsértése miatt keletkezett igények, továbbá a kötelességek teljesítésével kapcsolatban hozott állami döntések elleni kifogások bíróság előtt érvényesíthetők.”

„77. § (2) Az Alkotmány és az alkotmányos jogszabályok mindenkire egyaránt kötelezőek.”

2. Az Obtv. indítvánnyal érintett rendelkezései:

„2. § (1) Az Országgyűlés az alapvető jogok védelmének érdekében – kizárólag neki felelős megbízottként – választja meg az országgyűlési biztost.”

„3. § (1) Országgyűlési biztosnak minden olyan egyetemi jogi végzettségű, választójoggal rendelkező magyar állampolgár megválasztható, aki a (2) és (3) bekezdésben előírt követelményeknek megfelel.

(2) Az Országgyűlés az országgyűlési biztost azok közül a kiemelkedő tudású elméleti vagy legalább tízévi szakmai gyakorlattal rendelkező jogászok közül választja meg, akik az alapvető jogokat érintő eljárások lefolytatásában, felügyeletében vagy tudományos elméletében jelentős tapasztalatokkal rendelkeznek.”

„11. § (1) Az országgyűlési biztost az országgyűlési képviselővel azonos mentelmi jog illeti meg.”

„15. § (6) Tisztségtől való megfosztással szűnhet meg a megbízás, ha az országgyűlési biztos neki felrőható okból kilencven napon túlmenően nem tesz eleget megbízásából

eredő feladatainak, vagyonyilatkozat-tételi kötelezettségét szándékosan elmulasztja vagy a vagyonyilatkozatban szándékosan lényeges adatot, tényt valótlanul közöl, továbbá, ha jogerős ítéletben megállapított büntettet követ el. A tisztség-től való megfosztást az arra alapot adó okok vizsgálatát követően az Országgyűlés összeférhetetlenségi ügyekkel foglalkozó bizottsága indítványozhatja.”

„17. § (4) Ha az ügyben jogerős közigazgatási határozat született, az országgyűlési biztoshoz ennek közlésétől számított egy éven belül lehet beadvánnyal fordulni.”

III.

Az indítvány nem megalapozott.

1. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a támasztott jogszabályhelyek és az indítványozó által felhívott alkotmányi rendelkezések között – az indítványban megfogalmazottak alapján – alkotmányjogi összefüggés nincs. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint az érdemi alkotmányossági összefüggés hiánya az indítvány elutasítását eredményezi. [698/B/1990. AB határozat, ABH 1991, 716–717.; 35/1994. (VI. 24.) AB határozat, ABH 1994, 197, 201.; 992/B/2005. AB határozat, ABK 2008. május, 810, 811.] Ezért az Alkotmánybíróság a határozat rendelkező részében megjelölt jogszabályok támasztott rendelkezései alkotmányellenességének megállapítására irányuló indítványt elutasította.

2. Az indítványozó több törvény tekintetben kérte mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítását.

Az Alkotmánybíróságnak a mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására vonatkozó hatáskörét az Abtv. 49. §-a szabályozza. Az Abtv. 49. §-a szerint a mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására akkor kerülhet sor, ha a jogalkotó szerv a jogszabályi felhatalmazásból származó jogalkotói feladatát elmulasztotta, és ezzel alkotmányellenességet idézett elő.

Az Abtv. rendelkezése, az Alkotmánybíróság gyakorlata alapján a mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapításának két együttes feltétele van:

- a jogalkotó jogszabályi felhatalmazáson alapuló, vagy feltétlen jogszabályi rendezést igénylő kérdésben jogalkotói kötelezettségének nem tesz eleget,
- és a jogalkotói kötelezettség elmulasztásának eredményeként alkotmányellenes helyzet keletkezik.

Az Alkotmánybíróság a 35/2004. (X. 6.) AB határozatában az alábbiakban összegezte az Abtv. 49. § (1) bekezdésében szereplő „jogalkotói mulasztás” és „alkotmányellenes helyzet” egymáshoz való viszonyára vonatkozó álláspontját: „Az Alkotmánybíróság következetesen érvényesített álláspontja, hogy a jogalkotói mulasztásnak és az alkotmányellenes helyzetnek együttesen kell fennállnia [22/1990. (X. 16.) AB határozat, ABH 1990, 83, 86.;

37/1992. (VI. 10.) AB határozat, ABH 1992, 227, 232.]. A jogalkotói feladat elmulasztása önmagában nem feltétlenül jelent alkotmányellenességet [14/1996. (IV. 24.) AB határozat, ABH 1996, 56, 58–59.; 479/E/1997. AB határozat, ABH 1998, 967, 968–969.; 1080/D/1997. AB határozat, ABH 1998, 1045, 1046.; 10/2001. (IV. 12.) AB határozat, ABH 2001, 123, 131.], a mulasztásból eredő alkotmányellenes helyzetet minden esetben csak konkrét vizsgálat eredményeként lehet megállapítani.” (ABH 2004, 504, 508.)

Az Alkotmánybíróság mulasztásban megnyilvánuló alkotmányértést nemcsak akkor állapít meg, ha az adott tárgykörre vonatkozóan semmilyen szabály nincs [35/1992. (VI. 10.) AB határozat, ABH 1992, 204.], hanem akkor is, ha az adott szabályozási koncepción belül az Alkotmányból levezethető tartalmú jogszabályi rendelkezés hiányzik [15/1998. (V. 8.) AB határozat, ABH 1998, 132, 138.]. A szabályozás tartalmának hiányos voltából eredő alkotmányértést mulasztás megállapítása esetében is a mulasztás, vagy a kifejezett jogszabályi felhatalmazáson nyugvó, vagy ennek hiányában, a feltétlen jogszabályi rendezést igénylő jogalkotói kötelezettség elmulasztásán alapul. [4/1999. (III. 31.) AB határozat, ABH 1999, 52, 57.]

Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint mulasztásban megnyilvánuló alkotmányértés megállapítható akkor is, ha az adott kérdés tekintetében van ugyan szabályozás, de az Alkotmány által megkívánt jogszabályi rendelkezés hiányzik [22/1995. (III. 31.) AB határozat, ABH 1995, 108, 113.], és akkor is, ha a jogalkotó nem megfelelő tartalommal szabályozott és ezáltal alkotmányellenes helyzet állt elő [15/1998. (V. 8.) AB határozat, ABH 1998, 132, 138–139.].

Az indítvány a mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség egyik feltételét sem támasztja alá, a megjelölt ügyek egyikében sem tartalmaz alkotmányjogilag értékelhető érvet, indokot, az Alkotmány számos rendelkezését megjelöli ugyan, de minden alkotmányos összefüggés nélkül. Ezért az Alkotmánybíróság az indítványt a mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenességek megállapítására irányuló részeiben is elutasította.

Budapest, 2008. december 2.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,   *Dr. Bragyova András s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,   *Dr. Kiss László s. k.,*
alkotmánybíró   előadó alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,   *Dr. Lévay Miklós s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Trócsányi László s. k.,
alkotmánybíró

551/D/2007. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság alkotmányjogi panasz, valamint jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t :

1. Az Alkotmánybíróság a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény 327. § (3) bekezdése, a társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultakról, valamint e szolgáltatások fedezetéről szóló 1997. évi LXXX. törvény 43. § (3) bekezdése, továbbá a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény 52. § *d*) pontja, valamint az 54. § (1) bekezdés *d*) pontja alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

2. Az Alkotmánybíróság a Debreceni Munkaügyi Bíróság által az 5.M.1065/2006. számú ügyben alkalmazott, a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény 47. § (1) és (2) bekezdései, valamint a társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultakról, valamint e szolgáltatások fedezetéről szóló 1997. évi LXXX. törvény 43. § (3) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

3. Az Alkotmánybíróság a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény 52. § *d*) pontja, valamint az 54. § (1) bekezdés *d*) pontja – az Alkotmány 13. § (1) bekezdésének sérelmére alapított – alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítvány tárgyában az eljárást megszünteti.

I n d o k o l á s

I.

Az indítványozó a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Vht.) 47. § (1) és (2) bekezdései, az 52. § *d*) pontja, valamint az 54. § (1) bekezdés *d*) pontja, a társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultakról, valamint e szolgáltatások fedezetéről szóló 1997. évi LXXX. törvény (a továbbiakban: Tbj.) 43. § (3) bekezdése, továbbá a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 327. § (3) bekezdése alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte alkotmányjogi panasz, valamint utólagos normakontroll keretében. Emellett indítványozta, hogy az Alkotmánybíróság a támadott rendelkezések alkalmazhatóságát zárja ki a közigazgatási eljárásban, valamint a Debreceni Munkaügyi Bíróság 5.M.1065/2006. számú ügyében.

Álláspontja szerint a végrehajtás szünetelésének és folytatásának [Vht. 52. § *d*) pont, és Vht. 54. § (1) bekezdés *d*) pont] intézménye „nem felel meg az egyértelműség, a szabályozottság, a harmonizáltság és az összeütközés-mentesség feltételének” ezért az Alkotmány 2. § (1) bekezdésébe ütközik, emellett a tulajdonhoz való jogot is sérti, mert a „szünetelő végrehajtás elévülésbe torkolhat”. E rendelkezések – érvel az indítványozó – az Alkotmány 50. § (1) bekezdését is sértik, mert „a jogi szabályozás alkalmatlan arra, hogy a bíróságok (...) jogvédelmi feladataikat teljesíteni tudják”. A Vht. 47. § (1) és (2) bekezdése vonatkozásában az indítványozó nem jelölte meg, hogy azok szerinte az Alkotmány mely rendelkezésével ellentétesek. A Tbj. 43. § (3) bekezdését az indítványozó azért véli a jogállamiság követelményébe ütközőnek, mert abból „nem állapítható meg egyértelműen, hogy a társadalombiztosítási szerv előtti eljárásban az írásos nyilatkozatot kinek [az igénylő ügyfélnek vagy a közigazgatási szervnek] kell beszereznie”. A Ptk. 327. § (3) bekezdésének megsemmisítését az indítványozó azért kéri, mert álláspontja szerint az elévülés a felet a tulajdonától akarata ellenére megfosztja, mely az Alkotmány 13. §-ába ütközik.

II.

1. Az Alkotmánynak az indítvánnyal érintett rendelkezései:

„2. § (1) A Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam.”

„13. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja a tulajdonhoz való jogot.

(2) Tulajdont kisajátítani csak kivételesen és közérdekből, törvényben szabályozott esetekben és módon, teljes, feltétlen és azonnali kártalanítás mellett lehet.”

„50. § (1) A Magyar Köztársaság bíróságai védik és biztosítják az alkotmányos rendet, a természetes személyek, a jogi személyek és a jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetek jogait és törvényes érdekeit, büntetik a bűncselekmények elkövetőit.”

2. A Ptk.-nak az indítvánnyal támadott rendelkezése:

„327. § (3) Ha az elévülést megszakító eljárás során végrehajtható határozatot hoztak, az elévülést csak a végrehajtási cselekmények szakítják meg.”

3. A Vht.-nak az indítvánnyal támadott rendelkezései:

„47. § (1) A végrehajtási eljárás eredményes lefolytatása érdekében a végrehajtó szükség esetén beszerzi az adós lakóhelyére (tartózkodási helyére), székhelyére, telephelyére, munkahelyére (egyéni vállalkozására), jövedelmére és a végrehajtás alá vonható vagyontárgyaira (ingó, ingatlan vagyon, bankszámla, betét, értékpapír, érdekelttség gazdasági társaságban stb.) vonatkozó adatokat.

(2) A végrehajtó az (1) bekezdésben megjelölt eljárás során megkeresheti az adósra és vagyonára vonatkozó

adatokat kezelő hatóságokat, szervezeteket, így különösen a rendőrséget, a gépjárműveket nyilvántartó hatóságot, a személyiadat- és lakcímnnyilvántartó szerveket, okmányirodát, nyugdíjbiztosítási igazgatási szervet, az egészségbiztosítási szervet, adóhatóságot, cégbíróságot, pénzügyi intézményeket, befektetési szolgáltatókat, ingatlanügyi hatóságot, a vízi és légi járművek lajstromát, illetve nyilvántartását vezető szerveket, a távközlési szervezeteket, az ingó jelzálogjogi nyilvántartást (a továbbiakban: zálogjogi nyilvántartás), a közjegyzőket, továbbá a kamarát az adós gazdálkodó szervezetekről vezetett nyilvántartásba történő betekintés céljából.”

„52. § A végrehajtás szünetel, ha

(...)

d) az adósnak nincs lefoglalható vagyontárgya, illetőleg a lefoglalt vagyontárgy értékesítése sikertelen volt (...)

„54. § (1) A végrehajtást akkor lehet folytatni, ha az 52. §

(...)

d) pontja esetén valószínűsítették, hogy az adósnak van olyan vagyontárgya, amely lefoglalható, illetőleg értékesíthető (...)

4. A Tbj.-nek az indítvánnyal támadott rendelkezése:

„43. § (3) Az e törvényben nem szabályozott esetben adatok továbbításának csak akkor van helye, ha ahhoz az érintett írásban hozzájárult.”

III.

Az indítvány részben nem megalapozott, részben érdemi elbírálásra alkalmatlan.

1. Az Alkotmánybíróság megvizsgálta, hogy az alkotmányjogi panasz megfelel-e az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 48. § (1) és (2) bekezdéseiben meghatározott követelményeknek.

1.1. Az Abtv. 48. § (1) bekezdése kimondja: Az Alkotmányban biztosított jogainak megsértése miatt alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz az, akinek a jogséremlme az alkotmányellenes jogszabály alkalmazása folytán következett be, és egyéb jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, illetőleg más jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva. Az Abtv. 48. § (2) bekezdése szerint alkotmányjogi panaszt a jogerős határozat kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet írásban benyújtani.

Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó a Debreceni Munkaügyi Bíróság jogerős ítéletét 2007. március hó 14. napján vette kézhez, és indítványa 2007. május hó 10. napján, azaz a hatvan napos határidőn belül érkezett.

Az Alkotmánybíróság alkotmányjogi panasz keretében kizárólag azokat a jogszabályokat vizsgálhatja, amelyek-

nek a jogerős határozatban történő alkalmazása során az indítványozó vélt jogséremlme bekövetkezett, ezért az alkotmányjogi panasz tárgya kizárólag a Debreceni Munkaügyi Bíróság jogerős ítéletében alkalmazott jogszabályi rendelkezések – azaz a Vht. 47. § (1) és (2) bekezdése, valamint a Tbj. 43. § (3) bekezdése – lehetnek.

1.2. Az Alkotmánybíróság a Vht. 47. § (1) és (2) bekezdésével összefüggésben az alábbiakat állapítja meg. Az Abtv. 22. § (2) bekezdése szerint az Alkotmánybíróság határozott kérelem alapján jár el, mely kérelemben három feltételnek kell együttesen fennállnia: egyrészt a kérelemnek tartalmaznia kell a sérelmezett jogszabályi rendelkezést, továbbá az Alkotmány érintett szakaszát, valamint azt az indokot, amely alapján az indítványozó az alkotmányosság fennállónak véli. Jelen ügyben az indítványozó nem jelölte meg pontosan, hogy a támadott rendelkezés véleménye szerint az Alkotmány mely rendelkezésébe ütközik, emiatt a kérelem érdemben nem bírálható el. Tekintettel arra, hogy a fentiekben ismertetett, az Abtv. 22. § (2) bekezdésében rögzített feltételeknek az Alkotmánybírósághoz benyújtott jelen kérelem nem felelt meg, az Alkotmánybíróság azt – mint érdemi vizsgálatra alkalmatlant – visszautasította.

1.3. A Tbj. 43. § (3) bekezdését az indítványozó azért véli a jogállamiság követelményébe ütközőnek, mert számára nem egyértelmű, hogy a társadalombiztosítási szerv előtti eljárásban az írásos nyilatkozatot az igénylő ügyfélnek vagy a közigazgatási szervnek kell beszereznie.

Az Alkotmánybíróság a 65/1992. (XII. 17.) AB határozatában kifejtette: „Az alkotmányjogi panasz az Alkotmányban szabályozott alapvető jogok védelmének eszköze, mely alapvető jogok rendeltetése az, hogy az államhatalommal szemben alkotmányos garanciákat teremtsenek az állampolgár, az egyén vagy egy közösség jogainak védelmére, cselekvési autonómiájának biztosítására”. (ABH 1992, 289, 291.)

Az Alkotmánybíróság a fentiekre tekintettel megállapítja, hogy az alkotmányjogi panasz tartalmi követelményei jelen ügyben nem teljesülnek. Az indítványozó ugyanis nem hivatkozott az Alkotmányban foglalt valamely alapjogának megsértésére, az alkotmányjogi panaszban kizárólag a jogbiztonság absztrakt követelményének sérelmét jelölte meg. Az 1140/D/2006. AB végzésében az Alkotmánybíróság rámutatott arra, hogy „[a] jogállamiság részét képező jogbiztonság követelménye önmagában azonban nem minősül az állampolgár Alkotmányban biztosított jogának. Ugyanígy nem tekinthetők az Alkotmányban biztosított jogoknak az általuk felhívott, az egyes jogforrások kiadását rendező hatásköri szabályok, illetve a jogforrási hierarchiát szabályozó alkotmányos rendelkezések sem. Ezek alapján konkrét alapjogséreml nem állapítható meg.” (ABK 2008. január, 127, 128.)

Erre tekintettel az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, módosított és egységes szerkezetbe foglalt 3/2001. (XII. 3.) Tü határozat (a továbbiakban: Ügyrend, ABH 2003, 2065.) 29. § e) pontjában foglaltak szerint az alkotmányjogi panaszt az

Alkotmány 2. § (1) bekezdése vonatkozásában visszautasította.

2. Ezt követően az Alkotmánybíróság az utólagos normakontroll indítvánnyal támadott jogszabályi rendelkezések alkotmányosságát vizsgálta meg.

2.1. Az indítványozó szerint a végrehajtás szünetelésének és folytatásának [Vht. 52. § *d*) pont, és Vht. 54. § (1) bekezdés *d*) pont] intézménye nem felel meg az egyértelműség követelményének, ezért az Alkotmány 2. § (1) bekezdésébe ütközik. A támadott rendelkezések a végrehajtásnak az adós vagyontalansága miatt bekövetkező szüneteléséről, valamint arról rendelkeznek, hogy a szünetelő végrehajtás akkor folytatható, ha valószínűsítették, hogy az adósnak van olyan vagyontárgya, amely lefoglalható, illetőleg értékesíthető.

Az Alkotmánybíróság – az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében szabályozott jogbiztonság követelményének sérelmével összefüggésben – számos határozatában kifejtette, hogy a jogállam alapvető, nélkülözhetetlen eleme a jogbiztonság. A 26/1992. (IV. 30.) AB határozatában az Alkotmánybíróság elvi élel mutatott rá arra, hogy a világos, érthető és megfelelően értelmezhető normatartalom a normaszöveggel szemben alkotmányos követelmény (ABH 1992, 135, 142.).

A normavilágosság sérelme miatt az alkotmányellenesség akkor állapítható meg, ha a szabályozás a jogalkalmazó számára értelmezhetetlen, vagy eltérő értelmezésre ad módot és ennek következtében a norma hatását tekintve kiszámíthatatlan, előre nem látható helyzetet teremt a címzettek számára, illetőleg a normaszöveg túl általános megfogalmazása miatt teret enged a szubjektív, önkényes jogalkalmazásnak. (Pl. 1160/B/1992. AB határozat, ABH 1993, 607.)

A 42/1997. (VII. 1.) AB határozat szerint „[a]lkotmányellenesség nyilvánítható az a szabály, amely értelmezhetetlen voltánál fogva teremt jogbizonytalanságot, mert hatását tekintve nem kiszámítható és címzettjei számára előre nem látható.” (ABH 1997, 299, 301.)

Jelen esetben az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a támadott jogszabályok tartalma nem utal a norma értelmezhetetlenségére, kiszámíthatatlanságára, vagy túlzottan általános megfogalmazására, így nem eredményez jogbizonytalanságot sem.

Mindezekre tekintettel a támadott jogszabályi rendelkezések megfelelnek a normavilágossággal szemben támasztott követelményeknek, ezért nem megalapozott azon indítványozói hivatkozás, hogy a támadott jogszabályi rendelkezések az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében foglalt jogállamiság elvéből levezetett jogbiztonság követelményét sértik. Emiatt az Alkotmánybíróság az indítványt ebben a tekintetben elutasította.

2.2. Az indítványozó szerint a Vht. 52. § *d*) pontja, és Vht. 54. § (1) bekezdés *d*) pontja sértik a tulajdonhoz való jogot [Alkotmány 13. § (1) bekezdés], valamint a bíróságoknak az Alkotmány 50. § (1) bekezdéséből eredő feladatait is ellehetetlenítik.

2.2.1. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a támadott rendelkezéseknek az Alkotmány 13. §-ába való ütközését a 373/D/2005. AB határozatban (a továbbiakban: Abh.) már vizsgálta és az indítványt elutasította. A korábbi alkotmányossági vizsgálatra tekintettel az Alkotmánybíróságnak elsősorban azt kellett eldöntenie, hogy az indítvány nem minősül-e „ítélt dolognak”. Az Ügyrend 31. § *c*) pontja szerint ugyanis, ha az indítvány az Alkotmánybíróság által érdemben már elbírált jogszabállyal azonos jogszabály (jogszabályi rendelkezés) felülvizsgálatára irányul, és az indítványozó az Alkotmánynak ugyanarra a §-ára, illetőleg alkotmányos elvére (értékére) – ezen belül azonos alkotmányos összefüggésre – hivatkozva kéri az alkotmány sértést megállapítani, az Alkotmánybíróság az eljárást megszünteti, mivel az „ítélt dolognak” minősül.

Mivel az indítvány azon része, mely a Vht. 52. § *d*) pontjának, valamint az 54. § (1) bekezdés *d*) pontjának az Alkotmány 13. § (1) bekezdésébe ütközését állította, az Alkotmánynak ugyanarra a §-ára és azonos alkotmányos összefüggésre hivatkozva kérte az alkotmány sértést megállapítani, mint az Abh. esetében, ezért az „ítélt dolognak” minősül, így az Alkotmánybíróság az eljárást megszüntette.

2.2.2. Ezen túl az Alkotmány 50. § (1) bekezdése a bíróságok feladatáról rendelkezik. A végrehajtási eljárás szünetelése és bizonyos feltételek fennállása esetén történő továbbfolytatása semmilyen közvetlen összefüggésben nincs a bírósági eljárással, illetve ebből következően a bíróságok feladataival.

Ezen alkotmányi rendelkezés, valamint a Vht. 52. § *d*) pontja és az 54. § (1) bekezdés *d*) pontja között alkotmányos összefüggés nem állapítható meg. Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint az érdemi alkotmányossági összefüggés hiánya az indítvány elutasítását eredményezi (Pl. 698/B/1990. AB határozat, ABH 1991, 716–717.). Ezért az Alkotmánybíróság az indítványt ebben a részében is elutasította.

2.3. Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszban a Tbj. 43. § (3) bekezdését formai okok miatt visszautasította, azonban utólagos normakontroll indítványként az alábbiak szerint elbírált.

Az indítványozó szerint a támadott rendelkezés nem egyértelmű, ami miatt az a jogállamiság követelményébe ütközik. Az Alkotmánybíróság fenntartja azon álláspontját, melyet a jogállamiság követelményével összefüggésben jelen határozatban ismertetett. Ezen túl az 534/E/2001. AB határozatában az Alkotmánybíróság kifejtette: „[a] jogszabály mindig általánosságban, elvontan szabályoz, az absztrakt norma konkrét jogesetre alkalmazása – és ezáltal tartalommal kitöltése – a jogalkalmazó feladata. A jogalkalmazás során általában szükséges az alkalmazandó norma értelmezése, melyhez segítséget nyújthat maga a jogszabály (az értelmező rendelkezései vagy az indokolása, amelyből kitűnhet a jogalkotó szándéka), a hosszabb időn keresztül kialakult-kialakított jogi (értelmezési) gyakorlat stb. (...) [e]gy jogszabály vagy annak valamely rendelkezése csak akkor tekinthető az Alkotmány 2. § (1) be-

kezdésében meghatározott jogállamiság szerves részét képező jogbiztonság követelményébe ütközönek, ha megfogalmazása olyannyira homályos, hogy jogalkalmazói értelmezéssel sem tölthető ki tartalommal, vagy határozatlansága lehetőséget ad a szubjektív jogalkalmazói döntésre, a különböző jogalkalmazók eltérő gyakorlatára, a jogegység hiányára.” (ABH 2002, 1283, 1291.)

Az Alkotmánybíróság rámutat arra, hogy a Vht. 47. § (1) bekezdése az eljáró végrehajtó számára megkeresési kötelezettséget ír elő. A megkeresés lehetséges címzettjeit a (2) bekezdés tartalmazza azzal, hogy amennyiben adat merül fel – akár a végrehajtást kérő bejelentése alapján – arra vonatkozólag, hogy a megkeresendő szerv(ek) érdemi információval rendelkezhet(nek) az adós vagyónával kapcsolatban, akkor ennek/ezek megkeresése a végrehajtó számára kötelezettséggé változik. Ennek elmaradása esetén – a végrehajtó mulasztására hivatkozással – a végrehajtást kérő végrehajtási kifogást terjeszthet elő a bíróságnál. Az Alkotmánybíróság utal arra, hogy a Tbj. 42. § (3) bekezdése szerint az igazgatási szerv, valamint a társadalombiztosítási feladatokat ellátó foglalkoztatók és egyéb szervek nem társadalombiztosítási szerv és természetes személy részére adatot csak törvény, illetve törvény felhatalmazása alapján – a felhasználás céljának és jogalapjának egyidejű megjelölése mellett – jogszabályban meghatározott módon szolgáltathatnak. Ilyen felhatalmazást tartalmaz a végrehajtói megkeresésre vonatkozóan a Vht. 47. §-ának fent ismertetett rendelkezése. A Vht. e végrehajtói megkereséssel összefüggésben értelemszerűen nem írja elő, hogy az ez alapján történő adatszolgáltatásra kizárólag az érintett (az adós) írásbeli hozzájárulása esetén van lehetőség, hiszen az a végrehajtást kérő érdekeivel lenne ellentétes. Emellett alkalmas volna arra is, hogy az adós a hozzájárulásának megtagadásával a vele szemben folyó végrehajtási eljárás sikerét hiúsítsa meg, mely nyilvánvalóan ellentétes volna a végrehajtás, mint a követelések állami kényszer útján történő érvényesítésének komplex jogintézményével. A Vht. mint *lex specialis* tehát nem engedi érvényesülni a Tbj. 43. § (3) bekezdése szerinti (adatok továbbításának csak akkor van helye, ha ahhoz az érintett írásban hozzájárult) *lex generalis*-t. Emellett a Tbj. 42. § (4) bekezdése értelmében a bíróságok feladataik ellátása érdekében a nyilvántartásba felvett adatok teljes körének igénylésére jogosultak. A Vht. 1. §-a pedig kimondja, hogy a bíróságok határozatait bírósági végrehajtás útján kell végrehajtani. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint tehát a Tbj. 43. § (3) bekezdésének megfogalmazása – tekintettel a támadott jogszabályi rendelkezéshez közvetlenül kapcsolódó szabályokra, a jogszabályi környezetre, valamint az eljárás kérelemre történő megindulására – elegendően pontos, így a jogalkalmazó szervek megfelelő tartalommal kitölthetik és alkalmazhatják. Erre tekintettel az Alkotmánybíróság az indítványt ebben a tekintetben elutasította.

2.4. A Ptk. 327. § (3) bekezdésének megsemmisítését az indítványozó azért kéri, mert álláspontja szerint az elévülés a felet a tulajdonától akarata ellenére megfosztja,

mely az Alkotmány 13. §-ába ütközik. A támadott rendelkezés egy eljárási szabályt fogalmaz meg, nevezetesen, ha az elévülést megszakító eljárás során végrehajtható határozatot hoztak, az elévülést csak a végrehajtási cselekmények szakítják meg. Az Alkotmánybíróság megítélése szerint ezen eljárási jellegű jogosultság és az Alkotmány tulajdonhoz való jogot megfogalmazó 13. § (1) bekezdése között értékelhető alkotmányjogi összefüggés nem állapítható meg, mely az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint az indítvány elutasítását eredményezi. (698/B/1990. AB határozat, ABH 1991, 716–717.) Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság az indítványt ebben a tekintetben is elutasította.

3. Mivel az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt visszautasította, ezért nem rendelkezett a támadott jogszabályi rendelkezéseknek a Debreceni Munkaügyi Bíróság 5.M.1065/2006/3. számú jogerős ítéletében történő alkalmazási tilalmának kimondásáról.

Budapest, 2008. december 2.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

<i>Dr. Balogh Elemér s. k.,</i> alkotmánybíró	<i>Dr. Bragyova András s. k.,</i> alkotmánybíró
<i>Dr. Holló András s. k.,</i> alkotmánybíró	<i>Dr. Kiss László s. k.,</i> alkotmánybíró
<i>Dr. Kovács Péter s. k.,</i> alkotmánybíró	<i>Dr. Lenkovich Barnabás s. k.,</i> előadó alkotmánybíró
<i>Dr. Lévy Miklós s. k.,</i> alkotmánybíró	<i>Dr. Trócsányi László s. k.,</i> alkotmánybíró

847/B/2007. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítványok tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t :

1. Az Alkotmánybíróság a fogyasztói árkiegészítésről szóló 2003. évi LXXXVII. törvény 7. § (1) bekezdése a) pontjának „forintban kifejezett támogatási tétel szorozva az utazási távolság és az 5 km hányadosával” szövegrésze, c) pontjának a „melléklet 5–6. pontjaiban megadott forintban kifejezett támogatási tétel” szövegrésze, d) pontjának a „kilométerenként 50 forint, legfeljebb napi 10 000

forint” szövegrésze, valamint a 7. § (2) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványokat elutasítja.

2. Az Alkotmánybíróság az annak megállapítására irányuló indítványt, hogy a fogyasztói árkiegészítésről szóló 2003. évi LXXXVII. törvény ellentétes az árak megállapításáról szóló 1990. évi LXXXVII. törvény 8. §-ával, valamint az autóbusszal végzett menetrend szerinti személyszállításról szóló 2004. évi XXXIII. törvény 3. § (2) bekezdésével, visszautasítja.

Indokolás

I.

Az Alkotmánybírósághoz két indítvány érkezett a fogyasztói árkiegészítésről szóló 2003. évi LXXXVII. törvény (a továbbiakban: Fát.) több rendelkezése alkotmányellenességének megállapítása és megsemmisítése tárgyában. Az indítványozók szerint a Fát.-nak az árkiegészítés mértékéről rendelkező 7. § (1) bekezdése *a)* pontjának „forintban kifejezett támogatási tétel szorozva az utazási távolság és az 5 km hányadosával” szövegrésze, *c)* pontjának a „melléklet 5–6. pontjaiban megadott forintban kifejezett támogatási tétel” szövegrésze, *d)* pontjának a „kilométerenként 50 forint, legfeljebb napi 10 000 forint” szövegrésze, valamint a 7. § (2) bekezdése alkotmányellenes.

Az indítványozók szerint nem valósul meg a Fát. azon célja, hogy a személyszállítás területén az állam az általa nyújtott utazási kedvezmények miatti, a közszolgáltatónál jelentkező bevételkiesést ellentételezze. Kifejtették, hogy az utazási kedvezmények a teljes árú utazásokhoz viszonyítva %-osan kerültek megállapításra, melyekhez az árkiegészítés nem %-osan, hanem fix összeg szerint jár. Így a kedvezményes tarifák és a hozzájuk kapcsolódó árkiegészítés együttes összege nem éri el a teljes árú menetjegy hatósági árát. A támadott rendelkezések – érvelnek az indítványozók – az Alkotmány 70/E. §-ába ütköznek, mert a szociális biztonsághoz való jog biztosítását – mint állami kötelezettséget – a piacgazdaságban nem lehet közvetlenül a szolgáltatókra hárítani. Az indítványozók szerint továbbá az, hogy a közszolgáltatók saját terükre közvetlenül támogatják a szociálisan kedvezményezett utazóközönsgét, ellentétes az Alkotmány 70/I. §-ában foglalt közteherviselési kötelezettséggel, valamint az állami kötelezettségnek az ilyen mérvű továbbhárítása ellentétes az Alkotmány 2. § (1) bekezdésével is. Emellett az egyik indítványozó szerint a támadott rendelkezések ellentétesek az autóbusszal végzett menetrend szerinti személyszállításról szóló 2004. évi XXXIII. törvény (a továbbiakban: Ábm. tv.) 3. § (2) bekezdésével, melynek értelmében az állam valamennyi szolgáltatónak ellentételezi az általa nyújtott utazási kedvezmények miatti bevételkiesést. A másik indítványozó emellett azt is állítja, hogy a támadott rendelkezések az Alkotmány 9. § (2) bekezdésében biztosított

gazdasági verseny szabadságával is ellentétesek, mivel a szolgáltatók által nem befolyásolható utas-összetétel is hatással van a bevételkiesésükre és ezáltal a gazdasági helyzetükre.

Mivel az indítványok tárgya egymással összefügg, ezért az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, módosított és egységes szerkezetbe foglalt 3/2001. (XII. 3.) Tü. határozat (ABH 2003, 2065., a továbbiakban: Ügyrend) 28. § (1) bekezdése alapján a folyamatban levő ügyeket egyesítette, és egy eljárásban bírálta el.

Az Alkotmánybíróság beszerezte a közlekedési, hírközlési és energiaügyi miniszter, valamint a pénzügyminiszter véleményét.

II.

1. Az Alkotmánynak az indítványokkal érintett rendelkezései:

„2. § (1) A Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam.”

„9. § (2) A Magyar Köztársaság elismeri és támogatja a vállalkozás jogát és a gazdasági verseny szabadságát.”

„70/E. § (1) A Magyar Köztársaság állampolgárainak joguk van a szociális biztonsághoz; öregség, betegség, rokkantság, özvegység, árvaság és önhibájukon kívül bekövetkezett munkanélküliség esetén a megélhetésükhöz szükséges ellátásra jogosultak.

(2) A Magyar Köztársaság az ellátáshoz való jogot a társadalombiztosítás útján és a szociális intézmények rendszerével valósítja meg.”

„70/I. § Minden természetes személy, jogi személy és jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet köteles jövedelmi és vagyoni viszonyainak megfelelően a közterhekhez hozzájárulni.”

2. A Fát.-nak az indítványokkal támadott rendelkezései:

„7. § (1) Az árkiegészítés mértéke

a) a vasúti személyszállítás, a HÉV-közlekedés, az agglomerációs és a távolsági autóbussz-közlekedés esetén a melléklet 1–4. pontjaiban meghatározott, a menetjegyen, illetve a bérleten feltüntetett érvényes utazási távolságnak megfelelő forintban kifejezett támogatási tétel szorozva az utazási távolság és az 5 km hányadosával,

b) (hatályon kívül)

c) a helyi tömegközlekedésben használt kedvezményes bérletek, illetve komp- és révközlekedésben a kedvezményes menetjegyek és bérletek esetén a kedvezményezett csoportok egy-egy bérlet (illetve menetjegy) vásárlására a melléklet 5–6. pontjaiban megadott forintban kifejezett támogatási tétel,

d) a hatósági áras különjáratú autóbussz-közlekedésben, az egy autóbusszal megtehető utazási távolságnak megfelelően kilométerenként 50 forint, legfeljebb napi 10 000 forint.

(2) A közforgalmú személyszállításban alkalmazott kedvezményes félhavi, negyedéves, féléves, éves bérletek esetén az árkiegészítés mértékét az alábbi számítási módszerrel kell meghatározni:

$$a = b \times c/d$$

ahol:

- félhavi bérleteknél $c/d < 0,5$;
  - negyedéves bérleteknél $c/d < 3$;
  - féléves bérleteknél $c/d < 6$;
  - éves bérleteknél $c/d < 12$.
- a = adott időszakra vonatkozó bérletszelvény támogatása az adott támogatási kategóriában,
 b = havi bérletszelvény árkiegészítése az adott támogatási kategóriában,
 c = adott időszakra vonatkozó bérletszelvény teljes ára,
 d = a havi bérletszelvény teljes ára.”

III.

Az indítványok nem megalapozottak.

1. A közforgalmú személyszállítási utazási kedvezményről szóló 85/2007. (IV. 25.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Kedvezm. R.) alapján utazási kedvezményt a jogosultak életkoruk (0–6 éves, 6–14 éves, 65 év felett), tanulói jogviszonyuk (a 6 éven felüli óvodás, diákigazolvánnyal rendelkező, a sajátos nevelési igényű gyermek, szociális intézmény bentlakója), munkaviszonyuk (a költségvetési szervek és intézmények dolgozói, az egyházi intézmények, a társadalmi szervezetek, továbbá az alapítványok egyes dolgozói) továbbá egészségi állapotuk (vakok, hallássérült személyek, azok a személyek, akik vagy akik után szülője vagy eltartója magasabb összegű családi pótlékban részesül, a fogyatékosági támogatásban részesülő személyek, a hadirokkantak, és hadiözvegyek, illetve ezek kísérői), valamint utaslétszám (legalább 10 főből álló óvodás csoport tagja és kísérője, a gyermekotthonban nevelt gyermekek legalább 3 fős csoportja és kísérője, bizonyos feltételek esetén a szülők és a velük együtt utazó legalább 3 gyermekük) alapján vehetnek igénybe. Az Alkotmánybíróság – e rendelkezések tartalmával összhangban – az 1482/B/1995. AB határozatában megállapította, hogy a közforgalmú személyszállítási utazási kedvezmények többsége a szociális ellátás állami rendszerébe illeszkedik (ABH 1996, 602, 604.).

1.1. Az 553/B/1994. AB határozatában a szociális biztonságához való joggal összefüggésben az Alkotmánybíróság kifejtette, hogy „az Alkotmány 70/E. § (2) bekezdéséből csak az következik, hogy az állam – a polgárok megélhetéséhez szükséges ellátáshoz való jogaik realizálása érdekében – társadalombiztosítási és szociális intézményi rendszert köteles létrehozni, fenntartani és működtetni. A

70/E. §-ban foglaltak általános jelleggel nevesítik az államnak a polgárok szociális biztonsága tekintetében fennálló köteleseit, de nem jelentenek alanyi jogot egy bizonyos meghatározott jövedelem megszerzéséhez, vagy életszínvonal fenntartásához. (...) Az Alkotmánybíróság több határozatában is kifejtette: a szociális juttatások, járadékok mértéke alapvetően a nemzetgazdaság teherbíró képességének és számos egyéb tényezőnek a függvénye. (...) Nyilvánvalóan irányadó ez a megállapítás a mozgáskorlátozottak közlekedési kedvezményei mértékének alkotmányossági vizsgálatakor is.” (ABH 1997, 773, 779–780.)

Az Alkotmánybíróságnak jelen indítványok alapján tehát azt kellett megvizsgálnia, hogy – a támadott jogszabályi rendelkezések által kialakított finanszírozási rendszerrel – a jogalkotó eleget tett-e a szociális intézményi-ellátási rendszer fenntartási és működtetési kötelezettségének.

Az árak megállapításáról szóló 1990. évi LXXXVII. törvény (a továbbiakban: Ámtv.) melléklete szerint a belöldi menetrend szerinti távolsági és a menetrend szerinti helyi autóbusz-közlekedés díja hatósági ársznak minősül. Az ármegállapítás joga és kötelezettsége a közlekedésért felelős minisztert, valamint a települési önkormányzat – fővárosban a Fővárosi Önkormányzat – képviselő-testületét illeti meg.

A Kedvezm. r. értelmében – szociálpolitikai és közlekedéspolitikai szempontból – bizonyos társadalmi csoportok utazási kedvezményre jogosultak. Ennek megfelelően a jogosultak nem a menetdíj teljes összegét, hanem annak csak bizonyos – jogszabályban meghatározott – százalékát fizetik meg a szolgáltató részére, a meg nem térített részt pedig az állam egyenlíti ki a közszolgáltatónak.

Ennek a refinanszírozásnak a jogszabályi hátterét teremtette meg a Fát., melynek preambuluma értelmében a törvény megalkotására azért került sor, hogy a személyszállításban az állam által nyújtott utazási kedvezmények miatti bevételkiesést ellentételezze. Ezzel összhangban rendelkezik a vasúti, közúti és belvízi közlekedési közszolgáltatás fogalmában benne rejlő kötelezettségek terén a tagállamok tevékenységéről szóló 1191/69/EGK Tanácsi Rendelet (a továbbiakban: Rendelet), mely szerint a közszolgáltatási kötelezettségek fenntartása miatt a fuvarozási vállalkozásokra háruló pénzügyi terhekért járó ellentételezést a közös eljárásoknak megfelelően kell fizetni. A Rendelet 10. cikke értelmében az ellentételezés összege működtetési vagy szállítási kötelezettség esetén megegyezik a vállalkozás pénzügyi terhének csökkenése és bevételének csökkenése különbözetével, amely akkor merülne fel, ha eltörölnék a kérdéses kötelezettség egészét vagy annak érintett részét a megfontolás tárgyát képező időszakra. A Rendeletet azonban 2009. december 3-ával hatályon kívül helyezi az Európai Parlament és a Tanács 1370/2007/EK Rendelete. Az új rendelkezések egyik célja, hogy a közszolgáltatási kötelezettségek teljesítése során felmerült költségek fedezésére nyújtott ellentételezés ne vezessen túlkompensációhoz (szubvencióhoz). Az el-

lentételezés ezért nem haladhatja meg a közszolgáltatási kötelezettségek végrehajtása során felmerült nettó költségek fedezéséhez szükséges mértéket, figyelembe véve az ezzel kapcsolatos bevételeket, valamint egy ésszerű nyereséget.

A jogalkotó e közösségi jogalkotási tendenciákra is figyelemmel – a Fát. 2006. július 1-jével történő módosításával – oly módon alakította át a közforgalmú személyszállítási utazási kedvezmények rendszerét, hogy a kedvezményes tarifák mértékét a teljes árú díjhoz képest százalékos arányban, míg a fogyasztói árkiegészítést tételesen, összecszerűen határozta meg. Ezáltal megváltozott az a rendszer, miszerint a kedvezményes menetdíjakat a fogyasztói árkiegészítés automatikusan a teljes árra egyenlítette ki. Így a fogyasztói árkiegészítéssel nem fedezett különbözet a közszolgáltatási kötelezettségből eredő gazdasági hátrányként jelenik meg a közszolgáltatónál. Amennyiben a közszolgáltatásokat az utazási kedvezményre jogosultak is igénybe veszik, akkor a fogyasztói árkiegészítés önmagában már nem elegendő a közszolgáltató bevételekiesésének pótlására.

Az Abm. tv. 10. § (1) bekezdése értelmében azonban a szolgáltató nem kötelezhető számára gazdasági hátránnyal járó közszolgáltatás nyújtására, ezért amennyiben azt a továbbiakban nem kívánja végezni, valós veszteségeinek bemutatásával az ellátásért felelőstől kérheti a közszolgáltatási feladat alóli felmentését. A 10. § (4) bekezdése szerint a közszolgáltatási kötelezettségre vonatkozó döntést megelőzően az ellátásért felelős köteles megvizsgálni a közszolgáltatási feladat más közlekedési eszközzel, más szolgáltatóval vagy más üzemeltetési feltételekkel történő ellátásának lehetőségét, és az összességében legkedvezőbb megoldást választani. A döntésig, de legfeljebb egy évig a szolgáltatónak a közszolgáltatást változatlan feltételekkel biztosítania kell.

Azonnali felmentés esetén a közszolgáltatás folyamatos biztosítása kerülne veszélybe, ezért a jogalkotó – az egyes gazdálkodó szervezetek részére nyújtott 2008. évi egyedi támogatásokról, ellentételezésekről, valamint az egyéb vállalati támogatások keretében nyújtott termelési támogatásokról szóló 55/2008. (III. 26.) Korm. rendelettel (a továbbiakban: Támog. r.) – lehetőséget biztosított a fogyasztói árkiegészítésen felüli pénzügyi forrásokhoz való hozzáférésre. A Támog. r. 2. § (5) szerint a felmentési kérelmet benyújtó autóbusszal végzett helyközi közszolgáltatást végző társaságokkal kötött közszolgáltatási szerződés záradékában kell rendelkezni a költségtérítésről, melynek összege – a Támog. r.-t módosító 233/2008. (IX. 23.) Korm. rendelet alapján – a 2008. gazdasági évre összesen 8.000 millió forintról 24 000 millió forintra [Támog. r. 1. § (3) bekezdésének d) pontja] emelkedett.

1.2. Az Alkotmánybíróság a támadott rendelkezések és a szociális biztonsághoz való jogra vonatkozó gyakorlat összevetése alapján megállapítja: az állam a közúti személyszállítás, mint közszolgáltatás terén biztosított utazási

kedvezményeket egyrészt automatikusan a fogyasztói árkiegészítés révén, másrészt kérelemre, egyedi ellentételezés útján finanszírozza. Ez utóbbihoz azonban a veszteség mértékének igazolása, valamint a közszolgáltatási feladat alóli felmentési kérelem benyújtása is szükséges. Természetesen – az adott közgazdasági feltételek között – a közszolgáltató maga dönti el, hogy mikor válik veszteséges egy bizonyos rész-iparág, vagy keletkezik olyan mértékű vesztesége az egész vállalkozásnak, ami miatt a közszolgáltatást a továbbiakban nem kívánja biztosítani. Az Alkotmánybíróság e körben utal arra, hogy az utazási kedvezmények miatt a jogosultakat terhelő mérsékelt jegyárak feltehetően a szolgáltatás gyakoribb igénybevételére ösztönzik az utasokat. Az ebből eredő kereslet (forgalom) növekedése nyilvánvalóan kedvezően befolyásolja a kedvezményes utazásokat igénybe vevők számát és a bevétel nagyságát is. Ezen túlmenően azonban az Alkotmánybíróság a tevékenység gazdaságosságát, nyereségességét nem vizsgálhatja.

Az Alkotmánybíróság az állami garanciavállalás csökkentésével kapcsolatban hozott 28/1994. (V. 20.) AB határozatában rámutatott arra, hogy „alkotmányossági probléma abban az esetben keletkezhet, ha az állam beavatkozása, vagy – gyakrabban – az állam mulasztása, az Alkotmányban előírt feladat teljesítését, vagy valamely védett intézmény, illetőleg jog megvalósulását nyilvánvalóan lehetetlenné teszi, e minimális követelmény felett azonban nincs alkotmányi ismérv az államcél vagy szociális jogot szolgáló jogszabályok alkotmányosságának minősítésére.” (ABH 1994, 134, 140.)

Az állam az utazási kedvezmények ellentételezését több forrásból is biztosítja, melynek eredményeképpen a közszolgáltatónál hátrány összességében nem keletkezik. Emellett az állam a közszolgáltatás túlkompensációját kiküszöbölve eleget tett a közösségi céloknak és kötelezettségeknek is. A jogalkotó a fenti finanszírozási rendszerrel a jogosultak oldaláról biztosította az utazási kedvezmények – mint szociálpolitikai intézmények – igénybevételének lehetőségét, a közszolgáltatók oldaláról pedig az ebből eredő, a közszolgáltatóknál jelentkező bevételekiesés ellentételezését is. Emiatt az indítványozó által támadott rendelkezések nem ütköznek az Alkotmány 70/E. § (1) és (2) bekezdéseibe, azaz nem sértik a szociális biztonsághoz való jogot, ezért az Alkotmánybíróság az indítványokat e tekintetben elutasította.

2. Az Alkotmánybíróság – az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében szabályozott jogbiztonság követelményének sérelmével összefüggésben – számos határozatában kifejtette, hogy a jogállam alapvető, nélkülözhetetlen eleme a jogbiztonság. A 26/1992. (IV. 30.) AB határozatában az Alkotmánybíróság elvi érveléssel mutatott rá arra, hogy a világos, érthető és megfelelően értelmezhető normatartalom a normaszöveggel szemben alkotmányos követelmény (ABH 1992, 135, 142.).

Az Alkotmány 70/I. §-ával, az arányos közteherviseléssel összefüggésben pedig korábbi határozataiban megállapította: az Alkotmány nem határozza meg a közteher alkotmányi fogalmát, ám kétség kívül ide tartoznak az államháztartásról szóló törvény szerint mindazok az állam javára előírható befizetések, amelyek az állam gazdasági tevékenységének, az állami intézmények működtetésének a fedezésére szolgálnak, vagyis az állam bevételi forrását jelentik (821/B/1990. AB határozat, ABH 1994, 481, 486.). Ilyen köztehernek, közjogi bevételnek minősül különösen az adó, a vám, az illeték és a jövedék.

Sem a fogyasztói árkiegészítés sem pedig az az indítványozók által hiányként kimutatott összeg, mely szerintük a menetjegy teljes ára és a fogyasztói árkiegészítéssel nem fedezett összeg különbségéből áll elő, nem tekinthető köztehernek. Nem tartoznak az állam javára előírt befizetés körébe, nem minősülnek állami bevételnek, így nem hozható összefüggésbe az Alkotmány 70/I. §-ában foglalt arányos közteherviselési kötelezettséggel, valamint az indítványozók által ezzel összefüggésben megjelölt, az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében foglalt jogállamiság elvéből levezetett jogbiztonsághoz való jog sérelmével sem. Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint az érdemi alkotmányossági összefüggés hiánya az indítvány elutasítását eredményezi (698/B/1990. AB határozat, ABH 1991, 716–717.), ezért az Alkotmánybíróság az indítványokat ebben a tekintetben elutasította.

3. A gazdasági verseny szabadságának alkotmányos tartalmát az Alkotmánybíróság számos korábbi határozatában értelmezte. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint a gazdasági verseny szabadsága nem alapjog, hanem „a piactudomány olyan feltétele, amelynek meglétét és működését biztosítani az Alkotmány 9. § (2) bekezdése értelmében az államnak is feladata. A versenyszabadság állami »elismerése és támogatása« megköveteli a vállalkozáshoz való jog és a piactudományhoz szükséges többi alapjog objektív, intézményvédelmi oldalának kiépítését. Elsősorban ezeknek az alapjogoknak az érvényesítése és védelme által valósul meg a szabad verseny, amelynek – a piactudományhoz hasonlóan – külön alkotmányossági mércéje nincs. Az Alkotmánybíróság a piactudomány, a versenyszabadság és más hasonló államcélok alkotmányellenes megsértését csak szélsőséges esetben állapítja meg, ha az állami beavatkozás »fogalmilag és

nyilvánvalóan« ellentétes az államcéllal.” [21/1994. (IV. 16.) AB határozat, ABH 1994, 120.; 35/1994. (IV. 24.) AB határozat ABH 1994, 200.] Önmagában azon indok, hogy az indítványozó által nem befolyásolható utas-összetétel is hatással van a bevételkiesésre és ezáltal a közszolgáltatók gazdasági helyzetére, nem alapozza meg a támadott rendelkezések és a gazdasági verseny szabadsága között a közvetlen és érdemi összefüggést. Az Alkotmánybíróság 2. pontban kifejtett következetes gyakorlata szerint az alkotmányos összefüggés hiánya az indítvány elutasítását eredményezi, ezért az indítványt ebben a tekintetben is elutasította.

4. Az egyik indítványozó végül arra is hivatkozott, hogy a támadott törvényi rendelkezések ellentétesek az Ámtv. 8. §-ával, valamint az Abm. tv. 3. § (2) bekezdésével. Az Alkotmánybíróság a 35/1991. (VI. 20.) AB határozatában rámutatott arra, hogy „a törvényi rendelkezések ellentmondásának jogértelmezéssel való feloldása, illetőleg a törvény hatályának korlátozása az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 1. §-a és az Alkotmánybíróság hatáskörét megállapító egyéb törvényi rendelkezések alapján nem tartozik az Alkotmánybíróság hatáskörébe”. (ABH 1991, 175, 176.) Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság az indítvány ezen részét – hatáskör hiányában – az Ügyrend 29. § b) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2008. december 16.

Dr. Paczoly Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,   *Dr. Bragyova András s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,   *Dr. Kiss László s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Paczoly Péter s. k.,   *Dr. Lenkó Barnabás s. k.,*
az Alkotmánybíróság elnöke,   előadó alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
Dr. Kovács Péter
alkotmánybíró helyett

Dr. Lévay Miklós s. k.,   *Dr. Trócsányi László s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG HÁROMTAGÚ TANÁCSAINAK HATÁROZATAI

447/B/2002. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló eljárásban meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság Kétvölgy Szlovén Kisebbségi Települési Önkormányzatának Kétvölgy község helyi építési szabályzatról és szabályozási tervről szóló 13/2000. (XII. 27.) rendelete egésze alkotmányellenességének megállapítása és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja, egyebekben visszautasítja.

I n d o k o l á s

I.

Az Őrségi Nemzeti Park Igazgatósága Kétvölgy Szlovén Kisebbségi Települési Önkormányzatának Kétvölgy község helyi építési szabályzatról és szabályozási tervről szóló 13/2000. (XII. 27.) rendelete (a továbbiakban: Ör.) egésze alkotmányellenességének megállapítását és az Ör. kihirdetésére visszamenőleges hatályú megsemmisítését kérte. Az indítványozó álláspontja szerint az Ör. sérti az Alkotmány 18. §-át, ezen kívül ellentétes a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Tvt.) 7. § (3) bekezdésével és 40. §-ával, továbbá az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény (a továbbiakban: Étv.) 7. §-ának (1) és (2) bekezdésével, valamint 8. § (1) bekezdésének e) pontjával, ezáltal az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdésével is. Az indítványozó szerint az Ör. fokozottan védett természetvédelmi területeket is beépítésre szánt területek nyilvánított, ezért csökkent a természetvédelem jogszabályokkal elért szintje.

Mivel az indítványozó nem jelölte meg mely Ör.-beli rendelkezések ellentétesek a fenti normákkal, az Alkotmánybíróság – figyelemmel az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 22. § (2) bekezdésére és az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, módosított és egységes szerkezetbe foglalt 3/2001. (XII. 3.) Tü. határozatának (ABH 2003, 2065.; a továbbiakban: Ügyrend) 26. § (1) bekezdésére – indítványa kiegészítésére hívta fel az indítványozót.

Indítvány-kiegészítésében az Alkotmány 18. §-ával, a Tvt. 7. § (3) bekezdésével és ezáltal az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdésével kapcsolatban tartotta fenn indítványát,

ám egyetlen Ör.-beli rendelkezésre sem hivatkozott. Álláspontja szerint lehetetlen megjelölni, mely Ör.-beli rendelkezésekkel ellentétesek az Alkotmány és a Tvt. hivatkozott szabályai. Ennek oka, hogy a különböző területek övezeti besorolását az Ör. nem tartalmazza, mivel az Ör. nem utal arra, hogy a szabályozási terv a normaszöveg részévé vált volna. Emiatt az Ör. alkalmatlan arra, hogy normatív hatást fejtessen ki, így az Ör. egésze ellentétes a jogalkotásról szóló 1987. évi XI. törvény 18. § (2) és (3) bekezdéseivel is. Végül arra is hivatkozott az indítványozó, hogy a szabályozási tervet sem a rendelet előkészítése során, sem azt követően nem ismerhette meg.

II.

1. Az Alkotmány indítvánnyal érintett rendelkezései:
„18. § A Magyar Köztársaság elismeri és érvényesíti mindenki jogát az egészséges környezethez.”

(...)

„44/A. § (2) A helyi képviselőtestület a feladatkörében rendeletet alkothat, amely nem lehet ellentétes a magasabb szintű jogszabállyal.”

2. A Jat. indítványban felhívott szabályai:

„18. § (2) A jogszabályokat a magyar nyelv szabályainak megfelelően, világosan és közérthetően kell megfogalmazni.

(3) Az azonos vagy hasonló életviszonyokat általában ugyanabban a jogszabályban, illetőleg azonos vagy hasonló módon kell szabályozni. A szabályozás nem lehet párhuzamos vagy indokolatlanul többszintű.”

3. A Tvt. érintett rendelkezése:

„7. § (3) Külterületi ingatlan, különösen természeti terület belterületté, illetve beépítésre szánt területté minősítése akkor kerülhet sor, ha annak következtében a táj jellege, esztétikai és természeti értéke nem károsodik helyreállíthatatlanul.”

III.

Az indítvány nem megalapozott.

1. Az Alkotmánybíróság először azt vizsgálta, helytálló-e ama indítványozói érvelés, mely szerint az Ör.-nek és más jogi normának sem vált részévé a szabályozási terv, ezáltal az Ör. egésze ellentétes-e a Jat. 18. § (2) és (3) bekezdéseivel.

1.1. Az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdése értelmében a helyi önkormányzat képviselő-testülete feladatkörében eljárva magasabb szintű jogszabállyal nem ellentétes rende-

letet alkothat. A helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény (a továbbiakban: Ötv.) 16. § (1) bekezdése – az alkotmányi rendelkezést konkretizálva – előírja, hogy „a képviselő-testület a törvény által nem szabályozott helyi társadalmi viszonyok rendezésére, továbbá törvény felhatalmazása alapján, annak végrehajtására önkormányzati rendeletet alkot”. Az Ötv. 8. § (1) bekezdése külön nevesíti a települési önkormányzatok helyi közszolgáltatásokkal kapcsolatban ellátandó feladatai körében – többek között – a településrendezést.

A településrendezési eszközöket az Étv. 7. § (3) bekezdése sorolja fel (településfejlesztési koncepció; település-szerkezeti terv; helyi építési szabályzat és a szabályozási terv). Az Étv. 2. §-ának 11. pontja szerint a helyi építési szabályzat az építés rendjét a helyi sajátosságoknak megfelelően megállapító és biztosító települési önkormányzati rendelet, míg a 20. pont alapján a szabályozási terv olyan településrendezési terv, amely a település közigazgatási területének felhasználásával és beépítésével, továbbá a környezet természeti, táji és épített értékeinek védelmével kapcsolatos sajátos helyi követelményeket, jogokat és kötelezettségeket megállapító építési előírásokat térképen, rajz formájában ábrázolja. A szabályozási terv és a helyi építési szabályzat megalkotásának előfeltétele azonban, hogy a település rendelkezzen a teljes közigazgatási területére kiterjedő, az Étv. előírásainak megfelelő település-szerkezeti tervvel: az Étv. 7. § (3) bekezdés c) pontja alapján a szabályozási tervet és a helyi építési szabályzatot a településszerkezeti terv alapján kell elkészíteni. Az Étv. 10. § (1) bekezdése alapján településszerkezeti terv határozza meg ugyanis a település alakításának, védelmének lehetőségeit és fejlesztési irányait, ennek megfelelően az egyes területrészek felhasználási módját, a település működéséhez szükséges műszaki infrastruktúra elemeinek a település szerkezetét meghatározó térbeli kialakítását és elrendezését, az országos és a térségi érdekek, a szomszédos vagy a más módon érdekelt többi település alapvető jogainak és rendezési terveinek figyelembevételével a környezet állapotának javítása vagy legalább szinten tartása mellett.

Az Étv. 13. § (1) bekezdése a helyi építési szabályzatra vonatkozó alapvető jelentőségű előírást tartalmaz: „Az építés helyi rendjének biztosítása érdekében a települési önkormányzatnak az országos szabályoknak megfelelően, illetve az azokban megengedett eltérésekkel a település közigazgatási területének felhasználásával és beépítésével, továbbá a környezet természeti, táji és épített értékeinek védelmével kapcsolatos, a telkekhez fűződő sajátos helyi követelményeket, jogokat és kötelezettségeket helyi építési szabályzatban kell megállapítania.” Az Étv. 13. § (2) bekezdés b) pontjának megfelelően a helyi építési szabályzatnak rendelkeznie kell a beépítésre szánt területek, illetőleg az azokon belüli egyes területrészek (építési övezetek) lehatárolásáról, azok felhasználásának, beépítésének feltételeiről és szabályairól.

Az Étv. 12. § (5) bekezdése szerint a szabályozási terv tartalmazza a bel- és külterületek lehatárolását (belterületi

határvonal), a beépítésre szánt és a beépítésre nem szánt területek, illetőleg az azokon belüli egyes területrészek (építési övezetek, övezetek) lehatárolását, az egyes területrészekben belül a közterületek és az egyéb területek elkülönítését, a közterületeken belül a különböző célokat szolgáló területeket (közút, köztér, közpark stb.). Emellett rendelkezik a közterületnek nem minősülő területeken belül a telkek, építési telkek, területek kialakítására és beépítésére vonatkozó szabályokról, az egyes területrészekben belül a védett és a védelemre tervezett, valamint a védő területekről és építményekről, az infrastruktúra-hálózatokról és az építmények szabályozást igénylő elemeiről, valamint az Étv. 17. §-a szerinti sajátos jogintézmények alkalmazásával érintett területrészek lehatárolásáról. Az Étv. 12. § (6) bekezdése alapján a helyi építési szabályzatot és a hozzá tartozó szabályozási tervet együtt kell alkalmazni.

1.2. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint önmagában a Jat. egyes rendelkezéseinek megsértése nem eredményez alkotmányvétséget. Alkotmányellenesség csak akkor állapítható meg, ha a támadott norma a Jat. előírásainak megsértésén túl az Alkotmány valamely rendelkezésébe is ütközik. [12/1991. (IV. 11.) AB határozat, ABH 1991, 392, 393.; 14/1992. (III. 30.) AB határozat, ABH 1992, 338, 342.] Az Alkotmánybíróság az 1263/B/1993. AB határozatában – a Jat. 18. §-ának (2) bekezdésével összefüggésben – kifejtette, csak az minősül alkotmányvétséget, ha a sérelmezett jogszabály tartalma „olyan mértékben homályos, vagy rendelkezései olyannyira ellentmondásosak, hogy a tisztázatlanság feloldására a jogszabály-értelmezés már nem elegendő, s a jogalkotási fogyatékoság az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében deklarált jogállamiság szerves részét alkotó jogbiztonság sérelmét idézi elő.” (V.ö. ABH 1994, 672, 673–674.) Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint jogállamiság részét képező jogbiztonság követelményének alapvető eleme a normavilágosság. Az Alkotmány 2. § (1) bekezdéséből származó ezen követelmény sérelme miatt alkotmányellenessé csak az a szabály nyilvánítható, amely értelmezhetetlen voltánál fogva teremt jogbizonytalanságot, mert hatását tekintve nem kiszámítható és címzettjei számára előre nem látható. Csak a jogalkalmazás számára eleve értelmezhetetlen jogszabály sérti a jogbiztonságot. [36/1997. (VI. 11.) AB határozat, ABH 1997, 222, 232.; 754/B/1999. AB határozat, ABH 2002, 1050, 1054.; 219/B/2002. AB határozat, ABH 2003, 1488, 1492.]

1.3. Az Alkotmánybíróság eljárása során Kétvölgy Község Önkormányzatának Képviselő-testületétől beszerzett iratok vizsgálata alapján megállapítható, hogy az Ör. részét képezi az indítványozó által hiányolt szabályozási terv, a helyi építési szabályzat azzal együtt alkalmazandó. Az Ör. 2. § (1) bekezdése kifejezetten kimondja, hogy Kétvölgy község területén történő terület-felhasználáshoz, telekalakításhoz, építési munkák elvégzéséhez szükséges hatósági engedély megadásához az országos településrendezési és építési követelményekről szóló 253/1997. (XII. 20.) Korm. rendelet, az alkalmazandó egyéb központi jogszabályok mellett az Ör. „mellékletét képező (...) az

Altus Savaria Tervező Iroda által 70105 törzsszám alatt kiadott Sz-1, Sz-2, Sz-3 rajzszámú szabályozási tervének szabályozási elemei, illetve előírásai” alapján van mód. Emellett az Ör. számos helyen hivatkozik a szabályozási tervre, mint a helyi építési szabályzattal együtt alkalmazandó normatív aktusra [pl. Ör. 1. § (1) és (5) bekezdés; 3. §; 7. § (1) bekezdés 1.2 pont].

A fentiek alapján helytelen az indítványozó ama érvelése, mely szerint a helyi építési szabályzathoz készített szabályozási terv nem normatív aktus, alkalmatlan joghatások kiváltására, ezáltal az Ör. egésze – értelmezhetetlenségénél fogva – ellentétes az Alkotmány 2. § (1) bekezdésébe foglalt jogállamiság részét képező normavilágosság Jat. 18. § (2) bekezdésében is megfogalmazott követelményével. Erre tekintettel az Alkotmánybíróság az Ör. egésze a Jat. 18. § (2) bekezdésével való ellentét miatti alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasította.

1.4. A Jat. 18. § (3) bekezdése alapján az azonos vagy hasonló életviszonyokat általában ugyanabban a jogszabályban, illetőleg azonos vagy hasonló módon kell szabályozni. A szabályozás nem lehet párhuzamos vagy indokolatlanul többszintű. Mivel – a III. 1. 3. pontban kifejtettek szerint – az Ör. részét képezi a szabályozási terv, ezért a külön normában való rendelkezés, így a Jat. 18. § (3) bekezdésének sérelme nem merül fel. Erre tekintettel az Alkotmánybíróság az Ör. egésze a Jat. 18. § (3) bekezdésével való ellentét miatti alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt is elutasította.

2. Az Abtv. 22. § (2) bekezdése és az Ügyrend 21. §-a szerint az indítványnak a kérelem alapjául szolgáló ok megjelölése mellett határozott kérelmet kell tartalmaznia. Ezzel összefüggésben az Alkotmánybíróság már többször kifejtette, hogy az indítványnak tartalmaznia kell a támasztott jogszabályi rendelkezést, továbbá az Alkotmánynak azon rendelkezését, amelyet az indítványozó véleménye szerint a vitatott norma sért. [654/H/1999. AB határozat, ABH 2001, 1645.; 472/B/2000. AB végzés, ABH 2001, 1655.; 494/B/2002. AB végzés, ABH 2002, 1783.]

Az indítványozó álláspontja szerint sem az Ör. elfogadását megelőző közigazgatási eljárásban (amelynek során jogelődje, a Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatósága szakhatóságként állást foglalt a rendelettervezettel kapcsolatban), sem az Ör. elfogadását követően nem ismerhette meg a szabályozási tervet, ennek hiányában nem jelölhette meg indítványában azokat az Ör.-beli szabályokat, amelyek ellentétes az Alkotmány és az Étv. idézett rendelkezéseivel.

Ezzel kapcsolatban az Alkotmánybíróság megjegyzi, hogy megalkotását követően az Ör. és a hozzá tartozó szabályozási terv a képviselő-testület hivatalos lapjában, illetőleg a helyben szokásos módon történő kihirdetést követően megismerhetővé vált [lásd a helyi önkormányzatokról 1990. évi LXV. törvény 16. § (2) bekezdését]. Ezen túlmenően a személyes adatok védelméről és a közérdekű

adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) 2. § 4. pontja szerint az Alkotmány alapján jogalkotó hatáskörrel rendelkező szervek által megalkotott jogszabályok, így a települési önkormányzat rendeletei közérdekű adatnak minősülnek. Az Avtv. 20. § (1) bekezdése szerinti igény előterjesztésével [Avtv. 20. § (3)–(5) bekezdései szerinti korlátok között] – önkormányzati rendeletek esetében 2008. július 1-je óta az elektronikus információszabadságról szóló 2005. évi XC. törvény 15. § (2) bekezdése alapján létrehozott honlapról is – megismerhetőek a jogszabályok. A rendelkezésre álló iratok alapján nem állapítható meg, hogy a szabályozási terv megismerésének az Ör. előkészítése során és annak elfogadását követően akadálya lett volna, és annak sincs akadálya, hogy a szabályozási terv tartalmát megismerve az Ör. alkotmányosságát egy későbbi eljárásban vitassa az indítványozó.

Mivel az indítványozó a hiánypótlási felhívásban foglaltak ellenére sem jelölte meg azokat az Ör.-beli rendelkezéseket, amelyek sértik az Alkotmány 18. §-át, 44/A. § (2) bekezdését, a Tvt. 7. § (3) bekezdését, ezért az Alkotmánybíróság az indítványt – az Ügyrend 29. § d) pontja alapján – e tekintetben visszautasította.

Budapest, 2008. december 15.

Dr. Holló András s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

440/B/2006. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára, és mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t :

1. Az Alkotmánybíróság Szombathely Megyei Jogú Város Közgyűlésének a Szombathely Megyei Jogú Város Helyi Építési Szabályzatáról, valamint Szabályozási Tervének jóváhagyásáról szóló 30/2006. (IX. 7.) számú rendelete 29. §-nak alkotmányellenessége megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

2. Az Alkotmánybíróság Szombathely Megyei Jogú Város Közgyűlésének a Szombathely Megyei Jogú Város Helyi Építési Szabályzatáról, valamint Szabályozási Ter-

vének jóváhagyásáról szóló 30/2006. (IX. 7.) számú rendelettel összefüggésben mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló eljárást megszünteti.

I n d o k o l á s

I.

1. Az indítványozó beadványaiban Szombathely Megyei Jogú Város Közgyűlésének Szombathely Károni Arborétum környékének részletes szabályozási tervéről és a helyi építési szabályzatról szóló 21/2002. (IX. 26.) számú rendelete (a továbbiakban: Ör.1.) egészének, illetve a 12. §-ának a megsemmisítését kérte. Álláspontja szerint az Ör.1. támadott 12. §-a „természetvédelmi különleges terület (T)” megnevezéssel jelöli az Arborétumot, ami ellentétes az országos településrendezési és építési követelményekről szóló 253/1997. (XII. 20.) Korm. rendelet (a továbbiakban: OTÉK) 24. § szerinti „különleges terület” megnevezéssel, így a magasabb szintű jogszabály sérelme folytán, az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdését sértő helyzet keletkezett.

2. Az indítványozó sérelmezte továbbá, hogy „az Arborétum területén a beépítés az egész területet figyelembe véve 2%-ot nem haladhatja meg, tehát az egyes telkek beépíthetőségéről a szabályozási terv nem rendelkezik.” Álláspontja szerint az Ör.1. „szöveges munkarésében a 828/7. hrsz.-ú telek beépítésre szánt területként került megnevezésre, míg a rajzi munkarészben beépítésre nem szánt területként.” Hasonlóképpen eltérő a jelzett telek besorolásának megnevezése a Szombathely MJV helyi építési szabályzatáról és szabályozási tervének jóváhagyásáról szóló 20/2001. (VI. 21.) sz. rendeletről, (a továbbiakban: Ör.) amelyben „beépítésre nem szánt területként” került megjelölésre. „Ez sérti az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény (a továbbiakban: Étv.) 12. § (3) bekezdését és az (5) bekezdés b) pontját, OTÉK 50. § (2) bekezdését, ami sérti a telektulajdonhoz tartozó jogokat, ezáltal a 21/2002. (IX. 26.) sz. Ö. rendelet Alkotmány-sértő.” Az indítvány tartalma alapján az indítványozó az Alkotmány 13. §-ban védett tulajdonhoz való jog sérelme miatt, a jogalkotói mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására vonatkozó indokokra való általános hivatkozással kérte az alkotmányellenesség megállapítását és az Ör.1. megsemmisítését, egyben indítványozta a 828/7. hrsz.-ú telek beépíthetőségének mértékére vonatkozó, határidőhöz kötött jogalkotói feladat elvégzésére történő felhívást.

3. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítvány benyújtását követően az Ör.-t, és az Ör.1.-t Szombathely Megyei Jogú Város Képviselő-testülete Szombathely Megyei Jogú Város Helyi Építési Szabályzatáról, valamint Szabályozási Tervének jóváhagyásáról szóló 30/2006.

(IX. 7.) számú rendeletének (a továbbiakban: Örm.) 66. §-a, 2006. november 1-jével hatályon kívül helyezte. Az Alkotmánybíróság hatályát veszített jogszabály alkotmányellenességét – az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 38. § (1) bekezdése szerinti bírói kezdeményezés és a 48. § szerinti alkotmányjogi panasz kivételével – nem vizsgálja [10/1992. (II. 25.) AB határozat, ABH 1992, 72, 76.]. Az Alkotmánybíróság azonban azt is megállapította, hogy az Örm. új szabályai részben tartalmazzák a kifogásolt rendelkezéseket. Ezért az Alkotmánybíróság – állandó gyakorlatának megfelelően (137/B/1991. AB határozat, ABH 1992, 456, 457.; 882/B/1998. AB határozat, ABH 2002, 861, 862.) – az alkotmányossági vizsgálatot a hatályos rendelkezések tekintetében folytatta le.

Az indítványozó által támadott, az Ör.1. „természetvédelmi különleges terület (T)” címet viselő 12. § (1)–(4) bekezdés rendelkezéseinek az Örm. „természetvédelmi terület (KT) címet viselő 29. § (1) és (2) bekezdései felelnek meg.

II.

1. Az Alkotmány indítvánnyal érintett rendelkezései:
„13. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja a tulajdonhoz való jogot.”

„44/A. § (2) A helyi képviselőtestület a feladatkörében rendeletet alkothat, amely nem lehet ellentétes a magasabb szintű jogszabállyal.”

2. Az Étv. érintett rendelkezései:

„12. § (3) A szabályozási tervnek a jóváhagyott településszerkezeti tervvel összhangban kell lennie, eltérés szükségessége esetén a településszerkezeti tervet előzetesen módosítani kell.”

„12. § (5) b) [a szabályozási tervnek tartalmaznia kell:] a beépítésre szánt és a beépítésre nem szánt területek, illetőleg az azokon belüli egyes területrészek (építési övezetek, övezetek) lehatárolását”

3. Az OTÉK érintett, – a 182/2008. (VII. 14.) Korm. rendelet 5. § (1) bekezdésével módosított – elbíráláskor hatályos rendelkezései:

Különleges terület

„24. § (1) A különleges területbe azok a területek tartoznak, amelyek a rajtuk elhelyezendő építmények különlegessége miatt (helyhez kötöttek, jelentős hatást gyakorolnak a környezetükre vagy a környezetük megengedett külső hatásaitól is védelmet igényelnek) a 10–23. §-ok szerinti területektől eltérő területek.

(2) A különleges területek célját és használatuk fajtáját, a beépítési előírásait minden esetben a helyi építési szabályzatban, szabályozási tervben meg kell határozni.

(3) A különleges területek lehetnek:

7. állat- és növénykertek”

Építmények létesítési előírásai

Általános előírások

„50. § (2) Az építményeket és azok részeit a rendeltetési céljuknak megfelelően, a helyszíni adottságok figyelembevételével kell megvalósítani úgy, hogy ne akadályozzák a szomszédos telkek és építmények, önálló rendeltetési egységek zavartalan, rendeltetésszerű használhatóságát, és illeszkedjenek a környezet és a környező beépítés adottságaihoz, építészeti megoldásaikkal járuljanak hozzá a táj- és a településkép esztétikus alakításához.”

4. Az Ör.1. támadott rendelkezése:

Természetvédelmi különleges terület (T)

„12. § (1) Az Arborétum jelenlegi és tervezetten növelt területén csak az arborétum fenntartásával, működésével, vendégforgalmával kapcsolatos tevékenységek, és épületek helyezhetők el.

(2) Területén a beépítés az egész területet figyelembe véve a 2%-ot nem haladhatja meg.

(3) Területén csak olyan épület engedélyezhető, amely legalább 3,0, legfeljebb 7,5 m építménymagasságú, és kiszolgáló épülete az arborétum funkciónak.

(4) A természetvédelmi terület tervezett határát a terv tartalmazza.”

5. Az Örm. indítvánnyal érintett rendelkezése:

Természetvédelmi terület (KT)

„29. § (1) Országos jelentőségű védett természeti terület a Kámoni Arborétum védett természeti területe. A területén az arborétum működésével, fenntartásával, vendégforgalmával, ökoturisztikával, környezeti neveléssel kapcsolatos építmények helyezhetők el.

(2) A területen a beépítés megengedett mértéke 2%-os, azonban a szabályozási tervben meghatározott területen, az ott meghatározott beépítési százalék az irányadó.”

III.

Az indítvány nem megalapozott.

1. Az indítványozó az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdésében foglalt magasabb szintű jogszabályba ütközés tilalmának megsértését abban látja, hogy az Ör.1. támadott 12. §-ának „természetvédelmi különleges terület” megnevezése ellentétes az OTÉK 24. §-ában meghatározott „különleges terület” megnevezéssel. Értelmezése szerint az eltérés egyben a terület megengedett legnagyobb beépítettségének mértékét is módosítja.

Az Alkotmány 44/A. § (1) bekezdés a) pontja kimondja, hogy a helyi képviselő-testület önkormányzati ügyekben önállóan szabályoz, a 44/A. § (2) bekezdése pedig rögzíti, hogy a helyi képviselő-testület a feladatkörében rendeletet alkothat, amely nem lehet ellentétes a magasabb szintű jogszabállyal. Az Alkotmány e tételei az önkormányzat rendeletalkotási szabadságát rögzítik (amely így az Alkot-

mány által védett önkormányzati alapjog), de egyben meghatározzák a rendeletalkotási szabadság korlátait is: Az önkormányzati rendelet nem lehet ellentétes magasabb szintű jogszabállyal. Az önkormányzati rendeletalkotást érintően az Ötv. 16. § (1) bekezdése garanciális jelleggel rögzíti, hogy „a képviselő-testület a törvény által nem szabályozott helyi társadalmi viszonyok rendezésére, továbbá törvény felhatalmazása alapján, annak végrehajtására önkormányzati rendeletet alkot”. Az Alkotmány és az Ötv. fenti rendelkezései egymásra vonatkoztatott értelmezése során az Alkotmánybíróság a 17/1998. (V. 13.) AB határozatában elvi éllel állapította meg: „önmagában véve az, hogy társadalmi viszonyok meghatározott körét országos érvényű jogszabály a szabályozási körébe vonta, nem akadályozza az önkormányzati rendeletalkotásnak. Ha ugyanis helyi közügyről van szó, az önkormányzati testület közvetlenül az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdésében biztosított jogkörében – külön törvényi felhatalmazás hiányában is – jogosult az országos szintű szabályozással nem ellentétes, ahhoz képest kiegészítő jellegű helyi jogalkotásra.” (ABH 1998, 155.)

2. A jelen ügy tárgyát képező helyi építési szabályzat és szabályozási terv önkormányzati szabályozása törvényi felhatalmazásokon nyugszik. Az Ötv. 8. § (1) bekezdése értelmében „a települési önkormányzat feladata a helyi közszolgáltatások körében különösen: a településfejlesztés, a településrendezés, az épített és természeti környezet védelme”. Az Ötv. 10. § (1) bekezdés d) pontja értelmében a képviselő-testület hatásköréből nem ruházható át – többek között – a településrendezési terv jóváhagyása. Az Étv. a helyi építési szabályzat és a településrendezési terv elfogadásának, a vonatkozó önkormányzati rendeletek megalkotásának részletes szabályait tartalmazza. Az Étv. azon túl, hogy több rendelkezésében is konkrét felhatalmazásokat tartalmaz önkormányzati szabályozásra [pl. Étv. 2. § 11. pont, 6. § stb.], meghatározza az önkormányzati rendeletalkotás törvényi kereteit is. A törvényi szabályok egy része a vonatkozó önkormányzati rendeletek megalkotásához kapcsolódó eljárási szabály.

Az Alkotmánybíróság a 7/2003. (III. 13.) AB határozatában rámutatott: „Az önkormányzat rendeletalkotási eljárását keretjellegűen törvények szabályozzák. Az Ötv. és az Étv. előírásából kitűnik, hogy az önkormányzatok városrendezésre és építésügyre vonatkozó szabályozási autonómiája kizárólag a rendeletalkotás tartalmát és az alkalmazott eljárás lefolytatását meghatározó törvényi keretek között érvényesülhet.” (ABH 2003, 753, 756.)

Az Ötv. 8. § (1) bekezdése a helyi közszolgáltatások körében a települési önkormányzat feladataként említi a településrendezést. Az Étv. 7. § (1) bekezdésének megfelelően „a településrendezés célja a települések terület felhasználásának és infrastruktúra-hálózatának kialakítása, az építés helyi rendjének szabályozása, a környezet természeti, táji és épített értékeinek fejlesztése és védelme, továbbá az országos, a térségi, a települési és a jogos magánérdek összhangjának megteremtése, az érdekösszeütközé-

sek feloldásának biztosítása, valamint az erőforrások kíméletes hasznosításának elősegítése.”

Az Étv. 13. § (1) bekezdése a helyi építési szabályzatra vonatkozó alapvető jelentőségű előírást tartalmaz: „Az építés helyi rendjének biztosítása érdekében a települési önkormányzatnak az országos szabályoknak megfelelően, illetve az azokban megengedett eltérésekkel a település közigazgatási területének felhasználásával és beépítésével, továbbá a környezet természeti, táji és épített értékeinek védelmével kapcsolatos, a telkekhez fűződő sajátos helyi követelményeket, jogokat és kötelezettségeket helyi építési szabályzatban kell megállapítani.” A településrendezési eszközöket az Étv. 7. § (3) bekezdése határozza meg a következőként: a településfejlesztési koncepció, a településszerkezeti terv, a helyi építési szabályzat és a szabályozási terv.

A helyi építési szabályzat az Étv. 13. §-ban foglaltak szerint a település közigazgatási területére egyszerre, vagy részterületenként – legalább telektömbre kiterjedően – készülhet.

Az Étv. 13. § (2) bekezdés *b)* pontjának megfelelően a helyi építési szabályzatnak rendelkeznie kell a beépítésre szánt területek, illetőleg az azokon belüli egyes területszek (építési övezetek) lehatárolásáról, azok felhasználásának, beépítésének feltételeiről és szabályairól.

3. A vizsgált esetben az Örm. VI. fejezet „különleges területek” címszó alatti részletszabályai az OTÉK 24. § „különleges terület” címszó alatti általános szabályokat követik. (Örm. 16. § (1) bekezdés)

Ennek megfelelően a különleges területbe azok a területek tartoznak, amelyek a rajtuk elhelyezendő építmények különlegessége miatt (helyhez kötöttek, jelentős hatást gyakorolnak a környezetükre vagy a környezetük megengedett külső hatásaitól is védelmet igényelnek) az OTÉK 10–23. §-ok szerinti területektől eltérő területek. A különleges területek célját és használatuk fajtáját, a beépítési előírásait minden esetben a helyi építési szabályzatban, szabályozási tervben meg kell határozni. [OTÉK 24. § (1) bekezdés] A különleges területek lehetnek állat- és növénykertek területei. [OTÉK 24. § (3) bekezdés 7. pont]

Az indítványozó által támadott, Ör.1. 12. § megnevezéseként használt „természetvédelmi különleges terület (T)”, illetve az Örm. 29. § megnevezéseként módosított – de ugyanazzal a tartalommal bíró – „természetvédelmi terület (KT)” elnevezés a Kámoni Arborétum Természetvédelmi Terület létesítéséről, védetté nyilvánításáról szóló az Országos Természetvédelmi Tanács 115.010/1950. OTT számú és a kibővítésről szóló 182/1957. OTT számú határozatokon alapul. A Kámoni Arborétum Természetvédelmi Terület védettségének fenntartásáról szóló 162/2007. (XII. 27.) KvVM rendelet (a továbbiakban KvVMr.) melléklete tartalmazza az arborétum kezelési tervét.

A kifejtettekre tekintettel az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az Örm. különleges területet meghatározó 29. §-a maradéktalan összhangban van a magasabb szintű jogszabályokkal, [Ötv. 8. § (1) bekezdés, Étv. 7. § (1) bekezdés, 12. § (5) bekezdés *b)* pontja, 13. §, OTÉK 24. § (1),

(3) bekezdés 7. pont, KvVMr.] így nem ellentétes az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdésével. Ezért az Alkotmánybíróság az indítványt e részében elutasította.

Az Alkotmánybíróság megjegyzi, hogy az Ör. és az Ör.1. – jelen határozat I./3. pontjában már részletezett – hatályon kívül helyezésének a ténye, az „összehangolatlanságukból eredő” Étv. 12. § (3) bekezdésének sérelmét, egyben az alkotmányos összefüggés lehetőségét is kizárja.

4.1. Az indítványozó az Örm. 29. §-ával összefüggésben sérelmezte, hogy „az Arborétum területén a beépítés az egész területet figyelembe véve 2%-ot nem haladhatja meg, tehát az egyes telkek beépíthetőségéről a szabályozási terv nem rendelkezik.” Álláspontja szerint az Ör.1. „szöveges munkarészében a 828/7 hrsz.-ú telek beépítésre szánt területként került megnevezésre, míg a rajzi munkarészben beépítésre nem szánt területként. Ez sérti az OTÉK 50. § (2) bekezdését, ami sérti a telektulajdonhoz tartozó jogokat, ezáltal a 21/2002. (IX. 26.) sz. Ö. rendelet Alkotmánysértő.” Az indítvány tartalma alapján az indítványozó az Alkotmány 13. §-ban védett tulajdonhoz való jog sérelme miatt, a jogalkotói mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására vonatkozó indokokra való általános hivatkozással kérte az alkotmányellenesség megállapítását és az Ör.1. megsemmisítését, egyben indítványozta a 828/7. hrsz.-ú telek beépíthetőségének mértékére vonatkozó, határidőhöz kötött jogalkotói feladat elvégzésére történő felhívást.

4.2. A településrendezési követelményeknek, valamint a településszerkezet és területfelhasználás céljának megfelelően a városok és községek (a továbbiakban együtt: település) igazgatási területét építési szempontból „beépítésre szánt” (beépített, további beépítésre kijelölt) területbe, amelyen belül építési övezetekben az építési telkek megengedett beépítettsége legalább 10%, illetőleg „beépítésre nem szánt” területbe, amelyen belüli övezetekben a telkek megengedett beépítettsége legalább 5%, kell sorolni. [OTÉK 6. § (1) bekezdés]

A helyi építési szabályzat az OTÉK I.–III. fejezetében meghatározott településrendezési követelményeknél szigorúbb követelményeket is megállapíthat. [OTÉK 111. § (1) bekezdés]

Az Örm. támadott 29. §-a szerinti természetvédelmi terület az Örm. II. rész, I. fejezet „beépítésre szánt területek” szerinti övezeti besorolású. A jelen határozat 3. pontjában ismertetett KvVMr. 2. § rendelkezése alapján a Kámoni Arborétum természetvédelmi terület kiterjedése 25,0 ha, amely magában foglalja az indítványozó által hivatkozott 828/7. hrsz.-ú területet is.

4.3. Az Alkotmánybíróság eljárása során megállapította, hogy az Örm. 29. § (2) bekezdés rendelkezése szerint a különleges területen a beépítés megengedett mértéke továbbra is 2%, azonban a „szabályozási tervben meghatározott területeken, az ott meghatározott beépítési százalék az irányadó” rendelkezéssel egészült ki. Ennek megfelelően a Szabályozási Terv térképi részén az indítványban hivatkozott 828/7. hrsz.-ú terület beépíthetőségének megengedett mértéke 40%.

Mivel a módosítás folytán megszűnt az a szabályozási hiány, amelyre tekintettel az indítványozó a mulasztásban megnyilvánuló alkotmányvétség megállapítását kérte, így az indítvány ebben a részében okafogyottá vált. Ezért az Alkotmánybíróság az Örm.-el összefüggésben mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló eljárást az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, módosított és egységes szerkezetbe foglalt 3/2001. (XII. 3.) Tü. határozat (ABH 2003, 2065.) 31. § e) pontja alapján megszüntette.

Budapest, 2008. december 8.

Dr. Balogh Elemér s. k., *Dr. Bragyova András s. k.,*
előadó alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Trócsányi László s. k.,
alkotmánybíró

750/B/2006. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenessége utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság Veszprém Megyei Jogú Város Önkormányzatának a helyi ivóvíz, valamint szennyvízelvezetés, tisztítás díjairól, illetve a vízfogyasztás rendjéről szóló többször módosított és egységes szerkezetben lévő 11/1994. (III. 25.) számú rendelete 2. § (1) bekezdés a) pont a) alpontjának alkotmányellenessége megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

1. Az indítványozó álláspontja szerint Veszprém Megyei Jogú Város Önkormányzatának a helyi ivóvíz, valamint szennyvízelvezetés, tisztítás díjairól, illetve a vízfogyasztás rendjéről szóló 11/1994. (III. 25.) számú rendeletének (a továbbiakban: Ör.) az 53/2001. (XII. 22.) számú rendelettel 2002. január 1. napjával módosított 2. § (1) bekezdés a) pont a) alpontjának rendelkezése, amely a fogyasztás mennyiségétől független, a fogyasztásmérő átmérőjétől függő ivóvíz alapdíjat állapít meg, ellentétes magasabb szintű jogszabályokkal, így az árak megállapításáról szóló 1990. évi LXXXVII. törvény (a továbbiakban:

Ámt.) 7. § (1) bekezdésében és a vízgazdálkodásról szóló 1995. évi LVII. törvény (a továbbiakban: Vtv.) 13. § (3) bekezdésében írt rendelkezésekkel. Az indítványozó szerint „az Ör. támadott szabálya a fogyasztott víz mennyisége alapján számított díjon felül a fogyasztástól független díjtétel megfizetését is előírja, eltér az Ámt. és a Vtv. vonatkozó rendelkezéseitől, vagyis az Ör. ellentétes az Alkotmány 44/A. §-ának (2) bekezdésével”, ezért kéri az alkotmányvétség megállapítása mellett a támadott rendelkezés megsemmisítését is.

2. Az Alkotmánybíróság az eljárás során megállapította, hogy az Ör. 2. § (1) bekezdés a) pont a) alpontját a helyi ivóvíz, valamint szennyvízelvezetés, tisztítás díjairól, illetve a vízfogyasztás rendjéről szóló 53/2001. (XII. 21.) számú rendelet 2002. január 1. napjával módosította. Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint nem a módosító rendelkezéseket hatályba léptető, hanem a módosított rendelkezéseket magában foglaló (inkorporáló) jogszabály rendelkezéseit vizsgálja. [174/B/1999. AB határozat, ABH 2005, 870, 871.; 8/2003. (III. 14.) AB határozat, ABH 2003, 74, 81.; 51/2004. (XII. 8.) AB határozat, ABH 2004, 679, 683.; 28/2005. (VII. 14.) AB határozat, ABH 2005, 290, 297.] Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság az alkotmányossági vizsgálatot – az indítvány benyújtását követően is többször módosított, egységes szerkezetben lévő – Ör. vonatkozásában folytatta le.

II.

Az Alkotmánybíróság az indítvány elbírálásánál a következő jogszabályi rendelkezéseket vette figyelembe:

1. Az Alkotmány vonatkozó rendelkezése:

„44/A. § (2) A helyi képviselőtestület a feladatkörében rendeletet alkothat, amely nem lehet ellentétes a magasabb szintű jogszabályokkal.”

2. Az Ámt. indítvány elbírálásakor figyelembe vett rendelkezései:

„7. § (1) A mellékletben felsorolt termékekre, szolgáltatásokra (a továbbiakban együtt: termék) az ott feltüntetett miniszter, illetve a helyi önkormányzat (a továbbiakban: hatósági ár megállapítója) legmagasabb árat vagy legalacsonyabb árat (a továbbiakban együtt: hatósági ár) állapít meg.”

„8. § (1) A legmagasabb árat – a (2) bekezdésben szabályozott kivétellel – úgy kell megállapítani, hogy a hatékonyan működő vállalkozó ráfordításaira és a működéshez szükséges nyereségre fedezetet biztosítson, tekintettel az elvonásokra és a támogatásokra is.

(...)

(3) A legalacsonyabb árat úgy kell megállapítani, hogy az legalább a hatékonyan működő vállalkozó ráfordításaira fedezetet biztosítson, tekintettel az elvonásokra és a támogatásokra is.”

„9. § (1) A hatósági ár megállapítás történhet tételesen vagy a hatósági ár kiszámítására vonatkozó előírásokkal.

(2) A hatósági árat alkalmazási feltételeivel (pl. a minőség, a határidő, a szállítások ütemezése, a megrendelés nagysága, a teljesítés helye, a fizetési feltételek) együtt kell megállapítani.”

„11. § (1) A hatósági árat, valamint annak alkalmazási feltételeit jogszabályban kell közzétenni. A jogszabályban rendelkezni kell arról, hogy a hatósági ár mikor lép érvénybe; e rendelkezésnek visszamenőleges hatálya nem lehet.”

„Melléklet az 1990. évi LXXXVII. törvényhez
Hatósági áras termékek

I. Legmagasabb ár

B) Szolgáltatások

Szolgáltatásszám   A hatósági ár megállapítója
megnevezés

(SZTJ)

05511

Az önkormányzati tulajdonú települési önkormányzat – fővárosban víziközműből szolgáltatott ivóvíz díja a Fővárosi Önkormányzat – képviselő testülete”

3. A Vtv. indítvány elbírálásakor figyelembe vett rendelkezései:

„13. § (3) A közüzemi tevékenységgel nyújtott szolgáltatásért díjat kell fizetni. A díjfizetés elmulasztása miatt a vízellátást a közüzem korlátozhatja – termelési célú vízfelhasználásnál szüneteltethet, azonban a létfenntartási ivó- és közegészségügyi, katasztrófa-elhárítási vízigények kielégítéséhez szükséges vizet ebben az esetben is szolgáltatni kell.”

4. Az Ör. támadott rendelkezései:

„2. § (1) a) ivóvíz

a) a fogyasztás mennyiségétől függetlenül a fogyasztásmérő átmérőjétől függő alapidj az alábbiak szerint kerül megállapításra:

Fogyasztóhely átmérője	Havi alapidj (Ft/hó) ÁFA nélkül
NA 13	160
NA 20	320
NA 25	600
NA 30	950
NA 40	1 900
NA 50	3 000
NA 80	6 000
NA100	9 500
NA150	12 000
NA200	18 000”

III.

Az indítvány nem megalapozott.

1. Az Alkotmánybíróság megvizsgálta, hogy az Ör. támadott rendelkezése, amelyben a fogyasztásmérő átmérőjétől függő alapidjat állapított meg, ellentétes-e magasabb szintű jogszabállyal, így az Ámt. és a Vtv. indítványozó által felhívott rendelkezéseivel, aminek következtében az Alkotmány 44/A § (2) bekezdését sértve alkotmányellenes.

A helyi önkormányzat rendeletalkotási hatáskörét az Alkotmány és a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény (a továbbiakban: Ötv.) szabályozza. Az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdése szerint a helyi képviselő-testület a feladatkörében rendeletet alkothat, amely nem lehet ellentétes a magasabb szintű jogszabállyal. Az Ötv. 16. § (1) bekezdése értelmében a képviselő-testület rendeletalkotási joga a törvény által nem szabályozott helyi társadalmi viszonyok rendezésére, továbbá a törvényi felhatalmazásban meghatározott kérdésekre terjed ki.

A Vtv. 13. § (3) bekezdése szerint a közüzemi szolgáltatással nyújtott vízért díjat kell fizetni, az önkormányzati víziközműből szolgáltatott ivóvíz díja azonban nem szabad megállapodástól függ, hanem az Ámt. 7. § (1) bekezdése és mellékletének B) pontjában meghatározott listában szereplő 05511. számú tételes hatóság határozza meg, ami – az Ámt. hivatkozott szabályai alapján – a települési önkormányzat. Az Ámt. 11. § (1) bekezdése szerint a hatósági árat, valamint annak alkalmazási feltételeit jogszabályban kell közzétenni. Az Ámt. 8. §-a a legmagasabb és a legalacsonyabb hatósági ár meghatározásának szempontjait úgy állapítja meg, hogy a vállalkozó működésének fedezete biztosított legyen. A hatósági ár megállapítása „történhet tételesen vagy a hatósági ár kiszámítására vonatkozó előírásokkal”. (Ámt. 9. §) A hatósági ár alkalmazási feltételei között szereplő „fizetési feltételek”-ről nincs további rendelkezés.

2. Az Alkotmánybíróság korábbi határozatában már részletesen áttekintette a vízdíj meghatározásával kapcsolatos önkormányzati rendeletek alkotmányosságát vitató indítványok ügyében hozott határozatainak elvi megállapításait. (821/B/2004. AB határozat, a továbbiakban: Abh.)

Az első AB határozat, amely a vízszolgáltatás terén két tényező („készen tartási díjat” is magába foglaló) díjat bevezető önkormányzati rendelet alkotmányosságát vizsgálta, egyértelműen kimondta, hogy „az Ámt. hatósági ár-megállapítási szabályai nem írják elő sem az egytényezős ár-megállapítás (mint amilyen a villamos áram, vagy a gázszolgáltatás díja), de a többtényezős (alapidjra és a szolgáltatás mennyiségéhez akár differenciáltan is igazodó díjra osztott, mint amilyent a távbeszélő díjra vagy a távfűtési díj megállapítása során alkalmaznak) ár-megállapítás kötelezettségét sem”. (1108/H/1995. AB határozat, ABH 1996, 722, 723.) A határozat azt is megállapítja, hogy nem

segíti a szabályok értelmezhetőségét a közműves ivóvízellátásról és a közműves szennyvízelvezetéséről szóló 38/1995. (IV. 5.) sz. Korm. rendelet (a továbbiakban: Kr.) 17. § (3) bekezdésének fogalmazása, amely szerint a „vízhasználat szempontjából a bekötési vízmérőn mért vízmennyiség az irányadó”. (ABH 1996, 722, 723.) Az Alkotmánybíróság az alkotmányossági vizsgálatot az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében, 44/A. § (2) bekezdésében, illetve a 70/A. § (1) bekezdésében foglalt rendelkezés szempontjából végezte el, és az indítványt elutasító döntést hozott. Hasonló szempontokat tartalmazó indokolással utasította el az Alkotmánybíróság a 2/B/1998. AB határozatban a szolgáltatási alapidíjat, a 447/H/1996. AB határozatban az általánosan jellegű rendelkezésre állási díjat, a 678/B/200. AB határozatban a lakossági készenléti díjat, az 551/B/2001. AB határozatban (a továbbiakban: Abh.1.) az alapidíjat, továbbá a 414/B/1999. határozatban a készenléti díjat bevezető önkormányzati rendeleti előírás megsemmisítésére irányuló indítványt.

Az Abh.1. szerint a szolgáltatás rendelkezésre állásáért bevezetett alapidíj a víziközmű rendszer fenntartásával szükségszerűen együtt járó költségek fedezését szolgáló díjtétel, amelynek funkciója a közmű üzemképes állapotban tartása. (ABH 2007, 2257, 2260.)

„A fenti AB határozatokból tehát levezethető az Alkotmánybíróság azon következetesnek tekinthető gyakorlata, mely szerint a két- vagy többtényezős díjmegállapítást az Alkotmánybíróság önmagában nem tekinti alkotmányellenesnek, illetve a fogyasztástól független díjelem (alapidíj/rendeletre állási díj) önkormányzati rendeletekben való szabályozása nem jelenti az önkormányzat részéről az indítványozók által megjelölt magasabb szintű jogszabályokban adott felhatalmazás túllépését és ebből következően nem sérti az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdését sem. Ugyanakkor a vízdíj kiszámításánál a szolgáltatás és az ellenszolgáltatás arányossága érdekében mindenképpen figyelemmel kell lenni a fogyasztott víz mennyiségére.” (Abh.; ABK 2008. június, 990.)

3. Jelen esetben a támadott önkormányzati rendelkezés az Ámt. alapján kibocsátott, hatósági ármegállapítást tartalmaz. A rendeletalkotásra, az ár meghatározására az Ámt. 7. § -ának (1) bekezdéséhez kapcsolódóan a törvény melléklete I. részének B) pontja tartalmaz felhatalmazást. Az indítványozó az Ámt. 8. § (1) bekezdésében meghatározott ármegállapítási hatáskör túllépésre hivatkozik azzal, hogy a „fogyasztástól független díjtétel megfizetésének előírása eltér az Ámt. és a Vtv. vonatkozó rendelkezéseitől, vagyis az Ör. ellentétes az Alkotmány 44/A. § -ának (2) bekezdésével”.

Az Alkotmánybíróság megítélése szerint az Ör. támadott 2. § (1) bekezdés a) pont a) alpontjának többtényezős díjmegállapítása, amelyben a szolgáltatónál a tényleges fogyasztástól függetlenül is felmerülő, a vízközmű rendszer folyamatos fenntartásához szükséges, lényegében állandónak tekinthető szolgáltatási költségeket ún. alapidíjban érvényesíti, összhangban van a magasabb szintű jog-

szabállyal, így az Ámt 8. § (1) bekezdésével valamint a Vtv. – indítványozó által felhívott – 13. § (3) bekezdésének rendelkezésével. Ez utóbbi kizárólag azt rögzíti, hogy „a közüzemi tevékenységgel nyújtott szolgáltatásért díjat kell fizetni.” Az alapidíj a rendelkezésre állás ellenértéké-ként azt garantálja, hogy a fogyasztó folyamatosan, szükség szerint bármikor igénybe veheti a vízszolgáltatást, amely a közműves ivóvíz mellett a tűzoltási célú vízfelhasználást is magában foglalja. A kifejtettekre tekintettel az Ör. 2. § (1) bekezdés a) pont a) alpontja nem sérti az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdését, így az Alkotmánybíróság e rendelkezés alkotmányellenességének megállapítására és a megsemmisítésére irányuló indítványt elutasította.

Budapest, 2008. december 8.

Dr. Balogh Elemér s. k., *Dr. Bragyova András s. k.,*
előadó alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Trócsányi László s. k.,
alkotmánybíró

779/B/2006. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t :

Az Alkotmánybíróság Érd Város Önkormányzat Képviselő-testületének az önkormányzati tulajdonú víziközműből szolgáltatott ivóvíz és a biztosított csatornaszolgáltatás díjainak megállapításáról szóló 6/1994. (II. 25.) ÖK. számú rendelet 2. § (3)–(5) bekezdés alkotmányellenessége megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

Az indítványozó Érd Város Önkormányzat Képviselő-testületének (a továbbiakban: Képviselő-testület) az önkormányzati tulajdonú víziközműből szolgáltatott ivóvíz és a biztosított csatornaszolgáltatás díjainak megállapításáról szóló, többször módosított és egységes szerkezetben lévő 6/1994. (II. 25.) ÖK. számú rendelet (a továbbiakban: Ör.) alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte, mert álláspontja szerint

„a rendeletnek a rendelkezésre állási díjról szóló szabálya ellentétes az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdésével”. Ennek oka, hogy az árak megállapításáról szóló 1990. évi LXXXVII. törvény (a továbbiakban: Ámt.) 7. § (1) bekezdése alapján az önkormányzat bár jogosult vízdíjat meghatározni, azonban a törvény nem teszi lehetővé a fogyasztás nélkül történő fizetési kötelezettség megállapítását.

Az Alkotmánybíróság eljárása során megállapította, hogy az Ör.-t az indítvány benyújtását követően a Képviselő-testület az önkormányzati tulajdonú víziközműből szolgáltatott ivóvíz és a biztosított csatornaszolgáltatás díjainak megállapításáról szóló 60/2006. (XII. 22.) számú rendelettel – a díjösszegek tekintetében, az alapidj fogalmát nem érintve – 2007. január 1. napjával módosította. Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlatának megfelelően nem a rendelkezést hatályba léptető, hanem a módosítás révén az új rendelkezést magába foglaló (inkorporáló) jogszabály alkotmányellenességét vizsgálja meg. [8/2003. (III. 14.) AB határozat, ABH 2003, 74, 81.; 28/2005. (VII. 14.) AB határozat, ABH 2005, 290, 297.; 67/2006. (XI. 29.) AB határozat, ABH 2006, 971, 977.] Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság az alkotmányossági vizsgálatot az egységes szerkezetben lévő Ör. tekintetében folytatta le.

II.

1. Az Alkotmánynak az indítvánnyal érintett rendelkezése:

„44/A. § (2) A helyi képviselőtestület a feladatkörében rendeletet alkothat, amely nem lehet ellentétes a magasabb szintű jogszabállyal.”

2. Az Ámt. indítvány elbírálásakor figyelembe vett rendelkezései:

„7. § (1) A mellékletben felsorolt termékekre, szolgáltatásokra (a továbbiakban együtt: termék) az ott feltüntetett miniszter, illetve a helyi önkormányzat (a továbbiakban: hatósági ár megállapítója) legmagasabb árat vagy legalacsonyabb árat (a továbbiakban együtt: hatósági ár) állapít meg.”

„8. § (1) A legmagasabb árat – a (2) bekezdésben szabályozott kivétellel – úgy kell megállapítani, hogy a hatékonyan működő vállalkozó ráfordításaira és a működéshez szükséges nyereségre fedezetet biztosítson, tekintettel az elvonásokra és a támogatásokra is.

(...)

(3) A legalacsonyabb árat úgy kell megállapítani, hogy az legalább a hatékonyan működő vállalkozó ráfordításaira fedezetet biztosítson, tekintettel az elvonásokra és a támogatásokra is.”

3. Az Ör. indítvánnyal érintett rendelkezései:

„2. § (3) A lakossági fogyasztók fogyasztási helyenként (lakásonként és elkülönült fogyasztási helyenként) az alábbi mértékű alapidjat kötelesek fizetni:

Ivóvíz szolgáltatás
(Ft/hó)
250

Csatornahasználat
(Ft/hó)
250

(4) A közületi fogyasztók a bekötési vízmérő átmérője szerint minimálisan az alábbi mértékű alapidjat kötelesek fizetni:

(...)

(5) A helyi önkormányzati fenntartású közszolgáltató intézmények (iskolák, óvodák, szociális, gyermekjóléti és sport intézmények) lakossági alapidjat fizetnek.”

4. Az Ör. elbíráláskor hatályos rendelkezései:

„2. § (3) A lakossági fogyasztók fogyasztási helyenként (lakásonként és elkülönült fogyasztási helyenként) az alábbi mértékű alapidjat kötelesek fizetni:

Ivóvíz szolgáltatás
(Ft/hó)
261

Csatornahasználat
(Ft/hó)
261

A díj az ÁFA-t nem tartalmazza.

(4) A közületi fogyasztók a bekötési vízmérő átmérője szerint minimálisan az alábbi mértékű alapidjat kötelesek fizetni:

(...)

A díjak az ÁFA-t nem tartalmazzák.

(5) A helyi önkormányzati fenntartású közszolgáltató intézmények (iskolák, óvodák, szociális, gyermekjóléti és sport intézmények) lakossági alapidjat fizetnek.”

III.

Az indítvány nem megalapozott.

1. Az Alkotmánybíróság azt vizsgálta meg, hogy a támadott Ör.-ben megállapított alapidj rendelkezés alkotmányellenes-e, az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdése rendelkezésének sérelme folytán.

A helyi önkormányzatok rendeletalkotási hatáskörét az Alkotmány és a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény (a továbbiakban: Ötv.) szabályozza. Az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdése szerint a helyi képviselő-testület a feladatkörében rendeletet alkothat, amely nem lehet ellentétes a magasabb szintű jogszabállyal. Az Ötv. 16. § (1) bekezdése értelmében a képviselő-testület rendeletalkotási joga a törvény által nem szabályozott helyi társadalmi viszonyok rendezésére, továbbá a törvényi felhatalmazásban meghatározott kérdésekre terjed ki.

A vízgazdálkodásról szóló 1995. évi LVII. törvény (a továbbiakban: Vtv.) 13. § (3) bekezdése szerint a közüzemi szolgáltatással nyújtott vízért díjat kell fizetni, az önkormányzati víziközműből szolgáltatott ivóvíz díja azonban nem szabad megállapodástól függ, hanem az Ámt. 7. § (1) bekezdése és mellékletének B) pontjában

meghatározott listában szereplő 05511. számú tétel szerinti hatóság határozza meg, ami – az Ámt. hivatkozott szabályai alapján – a települési önkormányzat. Az Ámt. 11. § (1) bekezdése szerint a hatósági árat, valamint annak alkalmazási feltételeit jogszabályban kell közzétenni. Az Ámt. 8. §-a a legmagasabb és a legalacsonyabb hatósági ár meghatározásának szempontjait úgy állapítja meg, hogy a vállalkozó működésének fedezete biztosított legyen. A hatósági ár megállapítása „történhet tételesen vagy a hatósági ár kiszámítására vonatkozó előírásokkal”. (Ámt. 9. §) A hatósági ár alkalmazási feltételei között szereplő „fizetési feltételek”-ről nincs további rendelkezés.

2. Az Alkotmánybíróság korábbi határozatában áttekintette a vízdíj meghatározásával kapcsolatos önkormányzati rendeletek alkotmányosságát vitató indítványok ügyében hozott határozatainak megállapításait. (821/B/2004. AB határozat, a továbbiakban: Abh.)

Az első AB határozat, amely a vízszolgáltatás terén két-tényező („készen tartási díjat” is magába foglaló) díjat bevezető önkormányzati rendelet alkotmányosságát vizsgálta, egyértelműen kimondta, hogy „az Ámt. hatósági ár-megállapítási szabályai nem írják elő sem az egytényezős ármegállapítás (mint amilyen a villamos áram, vagy a gázszolgáltatás díja), de a többtényezős (alapdíjra és a szolgáltatás mennyiségéhez akár differenciáltan is igazodó díjra osztott, mint amilyent a távbeszélő díjra vagy a távfűtési díj megállapítása során alkalmaznak) ármegállapítás kötelezettségét sem”. (1108/H/1995. AB határozat, ABH 1996, 722, 723.) A határozat azt is megállapítja, hogy nem segíti a szabályok értelmezhetőségét a közműves ivóvízellátásról és a közműves szennyvízelvezetésről szóló 38/1995. (IV. 5.) Korm. rendelet 17. § (3) bekezdésének fogalmazása, amely szerint a „vízhasználat szempontjából a bekötési vízmérőn mért vízmennyiség az irányadó”. (ABH 1996, 722, 723.) Az Alkotmánybíróság az alkotmányossági vizsgálatot az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében, 44/A. § (2) bekezdésében, illetve a 70/A. § (1) bekezdésében foglalt rendelkezés szempontjából végezte el, és az indítványt elutasító döntést hozott. Hasonló szempontokat tartalmazó indokolással utasította el az Alkotmánybíróság a 2/B/1998. AB határozatban a szolgáltatási alapdíjat, a 447/H/1996. AB határozatban az általánny jellegű rendelkezésre állási díjat, a 678/B/2000. AB határozatban a lakossági készenléti díjat, az 551/B/2001. AB határozatban az alapdíjat, továbbá a 414/B/1999. határozatban a készenléti díjat bevezető önkormányzati rendeleti előírás megsemmisítésére irányuló indítványt.

„A fenti AB határozatokból tehát levezethető az Alkotmánybíróság azon következetesnek tekinthető gyakorlata, mely szerint a két- vagy többtényezős díjmegállapítást az Alkotmánybíróság önmagában nem tekinti alkotmányellenesnek, illetve a fogyasztástól független díj (alapdíj/rendelkezésre állási díj) önkormányzati rendeletekben való szabályozása nem jelenti az önkormányzat részéről az indítványozó által megjelölt magasabb szintű jogszabályokban adott felhatalmazás túllépését és ebből követke-

zően nem sérti az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdését sem. Ugyanakkor a vízdíj kiszámításánál a szolgáltatás és az ellenszolgáltatás arányossága érdekében mindenképpen figyelemmel kell lenni a fogyasztott víz mennyiségére.” (Abh.; ABK 2008. június, 990.)

3. Jelen esetben a támadott önkormányzati rendelkezés az Ámt. alapján kibocsátott, hatósági ármegállapítást tartalmaz. A rendeletalkotáásra, az ár meghatározására az Ámt. – már hivatkozott – 7. § (1) bekezdéséhez kapcsolódóan a törvény melléklete I. részének B) pontja tartalmaz felhatalmazást. Az indítványozó az Ámt. 8. § (1) bekezdésében meghatározott ármegállapítási hatáskör túllépésre is hivatkozik azzal, hogy a „törvény [Ámt.] nem teszi lehetővé a fogyasztás nélkül történő fizetési kötelezettség megállapítását”.

Az Alkotmánybíróság megítélése szerint a támadott Ör. többtényezős díjmegállapítása, amelyben a szolgáltatónál a tényleges fogyasztástól függetlenül is felmerülő, a vízközmű hálózat folyamatos működtetéséhez szükséges költségeit az alapdíjban érvényesíti, összhangban van a magasabb szintű jogszabályokkal, így az indítványozó által is hivatkozott Ámt 7. § (1) bekezdésével, valamint a 8. § (1), (3) bekezdésének és a Vtv. 13. § (3) bekezdésének rendelkezéseivel. Az alapdíj a rendelkezésre állás ellenértékéért azt garantálja, hogy a fogyasztó folyamatosan, szükség szerint bármikor igénybe veheti a vízszolgáltatást, amely a közműves ivóvíz mellett a tűzoltási célú vízfelhasználást is magában foglalja. Következésképpen az Ör. alapdíjat megállapító rendelkezése nem sérti az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdését, így az Alkotmánybíróság az Ör. 2. § (3)–(5) bekezdései alkotmányellenességének megállapítására és a megsemmisítésre irányuló indítványt elutasította.

Budapest, 2008. december 8.

Dr. Balogh Elemér s. k., *Dr. Bragyova András s. k.,*
előadó alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Trócsányi László s. k.,
alkotmánybíró

1016/B/2006. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t :

Az Alkotmánybíróság Szekszárd Megyei Jogú Város Közgyűlésének az ivóvíz- és csatornaszolgáltatási díjak

megállapításáról szóló 12/1994. (IV. 1.) KT számú rendelet 2. § (1) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

Az indítványozó Szekszárd Megyei Jogú Város Közgyűlésének az ivóvíz- és csatornaszolgáltatási díjak megállapításáról szóló 12/1994. (IV. 1.) KT. számú rendelete (a továbbiakban: Ör.) 2. § (1) bekezdésének alkotmányosságát vitatta, mivel a kifogásolt rendelkezés a lakossági fogyasztók terhére fogyasztóhelyenként, míg a nem lakossági fogyasztók terhére a fogyasztóhelyen beépített vízmérő méretétől függő ivóvíz alapidíjat állapított meg. Az indítványozó álláspontja szerint a rendelkezés magasabb szintű jogszabályokat sért, így az árak megállapításáról szóló 1990. évi LXXXVII. törvény (a továbbiakban: Ámt.) 7. § (1) bekezdése, 8. § (1) és (3) bekezdései rendelkezését, valamint a vízgazdálkodásról szóló 1995. évi LVII. törvény (a továbbiakban: Vtv.) „díjra vonatkozó”, nem pontosított rendelkezését is. Az „alapidíj megállapítás” sérti továbbá a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 201. §-ban meghatározott szolgáltatás és ellenszolgáltatás egyenértékűségének elvét is, amely az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdésének sérelmét okozza. Erre tekintettel kéri az indítványozó az alkotmánysértés megállapítása mellett a támadott rendelkezés hatályon kívül helyezését is.

Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítvány benyújtását követően a támadott Ör. 2. §-át Szekszárd Megyei Jogú Város Közgyűlése, az ivóvíz- és csatornaszolgáltatási díjak megállapításáról szóló 46/2007. (XII. 19.) számú rendelet 1. §-a, 2008. január 1. napjával – a díjtételek tekintetében – módosította, az alapidíj fogalmának változatlanul hagyása mellett. Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlatának megfelelően nem a rendelkezést hatályba léptető, hanem a módosítás révén az új rendelkezést magába foglaló (inkorporáló) jogszabály alkotmányellenességét vizsgálja meg. [8/2003. (III. 14.) AB határozat, ABH 2003, 74, 81.; 28/2005. (VII. 14.) AB határozat, ABH 2005, 290, 297.; 67/2006. (XI. 29.) AB határozat, ABH 2006, 971, 977.] Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság az alkotmányossági vizsgálatot az egységes szerkezetben lévő Ör. 2. §-a tekintetében folytatta le.

II.

1. Az Alkotmánynak az indítvánnyal érintett rendelkezése:

„44/A. § (2) A helyi képviselőtestület a feladatkörében rendeletet alkothat, amely nem lehet ellentétes a magasabb szintű jogszabállyal.”

2. Az Ámt. indítvány elbírálásakor figyelembe vett rendelkezései:

„7. § (1) A mellékletben felsorolt termékekre, szolgáltatásokra (a továbbiakban együtt: termék) az ott feltüntetett miniszter, illetve a helyi önkormányzat (a továbbiakban: hatósági ár megállapítója) legmagasabb árat vagy legalacsonyabb árat (a továbbiakban együtt: hatósági ár) állapít meg.”

„8. § (1) A legmagasabb árat – a (2) bekezdésben szabályozott kivétellel – úgy kell megállapítani, hogy a hatékonyan működő vállalkozó ráfordításaira és a működéshez szükséges nyereségre fedezetet biztosítson, tekintettel az elvonásokra és a támogatásokra is.

(...)

(3) A legalacsonyabb árat úgy kell megállapítani, hogy az legalább a hatékonyan működő vállalkozó ráfordításaira fedezetet biztosítson, tekintettel az elvonásokra és a támogatásokra is.”

3. A Vtv. figyelembe vett rendelkezése:

„13. § (3) A közüzemi tevékenységgel nyújtott szolgáltatásért díjat kell fizetni. A díjfizetés elmulasztása miatt a vízellátást a közüzem korlátozhatja – termelési célú vízfelhasználását szüneteltetheti – azonban a létfenntartási ivó- és közegészségügyi, katasztrófa-elhárítási vízigények kielégítéséhez szükséges vizet ebben az esetben is szolgáltatni kell.”

4. Az Ör. támadott rendelkezései:

„2. § (1) A közgyűlés Szekszárd Megyei Jogú Város közigazgatási területén az ivóvíz- és csatornaszolgáltatás díjtételeit az alábbiakban állapítja meg:

2006. évi szolgáltatási díjak:

Lakossági fogyasztók ivóvíz alapidíja: 100 Ft + ÁFA/hó/fogyasztóhely

Nem lakossági fogyasztók fogyasztóhelyen beépített vízmérő méretétől függő ivóvíz alapidíja: (...)

Csatornaszolgáltatás alapidíja: 100 Ft+ÁFA/hó/fogyasztóhely”

5. Az Ör. elbíráláskor hatályos rendelkezései:

„2. § (1) A közgyűlés Szekszárd Megyei Jogú Város közigazgatási területén az ivóvíz- és csatornaszolgáltatás díjtételeit az alábbiakban állapítja meg:

2008. évi szolgáltatási díjak:

Alapidíj:

Lakossági fogyasztók ivóvíz alapidíja: 210 Ft + ÁFA/hó/fogyasztóhely

Nem lakossági fogyasztóhelyen beépített vízmérő méretétől függő ivóvíz alapidíja: (...)

Lakossági fogyasztók csatornaszolgáltatás alapidíja: 210 Ft + ÁFA/hó/fogyasztóhely

Nem lakossági fogyasztók csatornaszolgáltatási alapidíja: 380 Ft +ÁFA/hó/fogyasztóhely”

III.

Az indítvány nem megalapozott.

1. Az Alkotmánybíróság megvizsgálta az indítványozónak az Ör. 2. § (1) bekezdésében meghatározott alapdíjakkal kapcsolatos aggályát, mely szerint a magasabb szintű jogszabály sérelem folytán az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdés rendelkezésével ellentétes, alkotmányosértő helyzet keletkezett.

A helyi önkormányzatok rendeletalkotási hatáskörét az önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény (a továbbiakban: Ötv.) szabályozza. Az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdése szerint a helyi képviselő-testület a feladatkörében rendeletet alkothat, amely nem lehet ellentétes a magasabb szintű jogszabállyal. Az Ötv. 16. § (1) bekezdése értelmében a képviselő-testület rendeletalkotási joga a törvény által nem szabályozott helyi társadalmi viszonyok rendezésére, továbbá a törvényi felhatalmazásban meghatározott kérdésekre terjed ki.

A Vtv. 13. § (3) bekezdése szerint a közüzemi szolgáltatással nyújtott vízért díjat kell fizetni, az önkormányzati víziközműből szolgáltatott ivóvíz díja azonban nem szabad megállapodástól függ, hanem az Ámt. 7. § (1) bekezdése és mellékletének B) pontjában meghatározott listában szereplő 05511. számú tételszerinti hatóság határozza meg, ami – az Ámt. hivatkozott szabályai alapján – a települési önkormányzat. Az Ámt. 11. § (1) bekezdése szerint a hatósági árat, valamint annak alkalmazási feltételeit jogszabályban kell közzétenni. Az Ámt. 8. §-a a legmagasabb és a legalacsonyabb hatósági ár meghatározásának szempontjait úgy állapítja meg, hogy a vállalkozó működésének fedezete biztosított legyen. A hatósági ár megállapítása „történhet tételesen vagy a hatósági ár kiszámítására vonatkozó előírásokkal”. (Ámt. 9. §) A hatósági ár alkalmazási feltételei között szereplő „fizetési feltételek”-ről nincs további rendelkezés.

2. Az Alkotmánybíróság korábbi határozatában már részletesen áttekintette a vízdíj meghatározásával kapcsolatos önkormányzati rendeletek alkotmányosságát vitató indítványok ügyében hozott határozatainak elvi megállapításait. (821/B/2004. AB határozat, a továbbiakban: Abh.)

Az első AB határozat, amely a vízszolgáltatás terén két-tényező („készen tartási díjat” is magába foglaló) díjat bevezető önkormányzati rendelet alkotmányosságát vizsgálta, egyértelműen kimondta, hogy „az Ámt. hatósági ármegállapítási szabályai nem írják elő sem az egytényezős ármegállapítást (mint amilyen a villamos áram, vagy a gázszolgáltatás díja), de a többtényezős (alapdíjra és a szolgáltatás mennyiségéhez akár differenciáltan is igazodó díjra osztott, mint amilyent a távbeszélő díjra vagy a távfűtési díj megállapítása során alkalmaznak) ármegállapítást kötelezettségét sem”. (1108/H/1995. AB határozat, ABH 1996, 722, 723.) A határozat azt is megállapítja, hogy nem segíti a szabályok értelmezhetőségét a közműves ivóvízel-

látásról és a közműves szennyvízelvezetésről szóló 38/1995. (IV. 5.) Korm. rendelet 17. § (3) bekezdésének fogalmazása, amely szerint a „vízhasználat szempontjából a bekötési vízmérőn mért vízmennyiség az irányadó”. (ABH 1996, 722, 723.) Az Alkotmánybíróság az alkotmányossági vizsgálatot az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében, 44/A. § (2) bekezdésében, illetve a 70/A. § (1) bekezdésében foglalt rendelkezés szempontjából végezte el, és az indítványt elutasító döntést hozott. Hasonló szempontokat tartalmazó indokolással utasította el az Alkotmánybíróság a 2/B/1998. AB határozatban a szolgáltatási alapdíjat, a 447/H/1996. AB határozatban az átalány jellegű rendelkezésre állási díjat, a 678/B/2000. AB határozatban a lakossági készenléti díjat, az 551/B/2001. AB határozatban az alapdíjat, továbbá a 414/B/1999. határozatban a készenléti díjat bevezető önkormányzati rendeleti előírás megsemmisítésére irányuló indítványt.

„A fenti AB határozatokból tehát levezethető az Alkotmánybíróság azon következetesnek tekinthető gyakorlata, mely szerint a két- vagy többtényezős díjmegállapítást az Alkotmánybíróság önmagában nem tekinti alkotmányellenesnek, illetve a fogyasztástól független díj (alapdíj/rendeletre állási díj) önkormányzati rendeletekben való szabályozása nem jelenti az önkormányzat részéről az indítványozók által megjelölt magasabb szintű jogszabályokban adott felhatalmazás túllépését és ebből következően nem sérti az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdését sem. Ugyanakkor a vízdíj kiszámításánál a szolgáltatás és az ellenszolgáltatás arányossága érdekében mindenképpen figyelemmel kell lenni a fogyasztott víz mennyiségére.” (Abh.; ABK 2008. június, 990.)

Jelen esetben a támadott önkormányzati rendelkezés az Ámt. alapján kibocsátott, hatósági ármegállapítást tartalmaz. A rendeletalkotásra, az ár meghatározására az Ámt. – már hivatkozott – 7. § (1) bekezdéséhez kapcsolódóan a törvény melléklete I. részének B) pontja tartalmaz felhatalmazást. Az indítványozó az Ámt. 8. § (1) bekezdésében meghatározott ármegállapítási hatáskör túllépésre is hivatkozik azzal, hogy a „vonatkozó rendelkezés nem tesz említést alapdíj kötelező megfizetéséről, hanem csak a nyújtott szolgáltatás árát említi, azaz a fogyasztott víz mennyiségére a vízdíj kiszámításánál mindenképpen figyelemmel kell lenni.”

Az Alkotmánybíróság megítélése szerint az Ör. támadott 2. §-ának többtényezős díjmegállapítása, amelyben a szolgáltatónál a tényleges fogyasztástól függetlenül is felmerülő, a vízközmű hálózat folyamatos működtetéséhez szükséges költségeit az alapdíjban érvényesíti, összhangban van a magasabb szintű jogszabályokkal, így az Ámt. 7. § (1) bekezdésének, a 8. § (1), (3) bekezdésének és a Vtv. 13. § (3) bekezdésének rendelkezéseivel. Az alapdíj a rendelkezésre állás ellenértékéként azt garantálja, hogy a fogyasztó folyamatosan, szükség szerint bármikor igénybe veheti a vízszolgáltatást, amely a közműves ivóvíz mellett a tűzoltási célú vízfelhasználást is magában foglalja. A kifejtettre tekintettel az Ör. 2. § (1) bekezdésének rendelkezése nem sérti az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdését, így

az Alkotmánybíróság e rendelkezés alkotmányellenességének megállapítására és a megsemmisítésre irányuló indítványt elutasította.

3. Az Alkotmánybíróság az indítványozónak azon kifogására vonatkozóan, hogy a 2. pontban kifejtettek kivül az alaplíj megállapítása a Ptk. 201. §-át is sérti, ismét a korábbi határozataiban tett megállapításaira utal. Az Alkotmánybíróság a 1122/B/1996. AB határozatában kimondta, „hogy a szerződéses jogviszony szabályozásakor a jogalkotónak tiszteletben kell tartania a polgári jognak a szolgáltatás és az ellenszolgáltatás egyenértékűségével kapcsolatos alapelvét.” (ABH 1997, 856, 860.).

„Az alaplíj a rendelkezésre állás ellenértéke, tehát lényegében azt garantálja, hogy a fogyasztó folyamatosan, igénye szerint bármikor igénybe veheti a vízszolgáltatást. Emellett a kéttényezős vízdíj másik elemét a ténylegesen elfogyasztott víz mennyisége határozza meg. Ilyen értelemben nem tekinthető úgy, hogy az a Ptk. 201. §-át sértő módon állapítana meg díjfizetési kötelezettséget, amikor alaplíj fizetését írja elő”. (114/B/2005. AB határozat, ABK 2008. június, 1039.) Az Alkotmánybíróság mindezek alapján az indítványt e tekintetben is elutasította.

Budapest, 2008. december 8.

Dr. Balogh Elemér s. k., *Dr. Bragyova András s. k.,*
előadó alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Trócsányi László s. k.,
alkotmánybíró

681/B/2007. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság Kalocsa Város Önkormányzata Képviselő-testületének a helyi címer és zászló, valamint a Kalocsa név használatának rendjéről szóló 19/1995. (VI. 26.) rendelete 4. § (2) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

2. Az Alkotmánybíróság Kalocsa Város Önkormányzata Képviselő-testületének a helyi címer és zászló, valamint a Kalocsa név használatának rendjéről szóló 19/1995. (VI. 26.) rendelete módosításáról szóló 19/2005. (IX. 28.)

rendelete 3. §-a alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt visszautasítja.

3. Az Alkotmánybíróság a Bács-Kiskun Megyei Bíróság előtt 17.K.21.843/2005. számú és a 9.G.40026/2007. számú eljárás felülvizsgálatára irányuló indítványt visszautasítja.

I n d o k o l á s

I.

Az indítványozó Kalocsa Város Önkormányzata Képviselő-testületének a helyi címer és zászló, valamint a Kalocsa név használatának rendjéről szóló 19/1995. (VI. 26.) rendelete (a továbbiakban: Ör.1.) módosításáról szóló 19/2005. (IX. 28.) rendelete (a továbbiakban: Ör.2.) alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését kérve fordult az Alkotmánybírósághoz.

Az Ör.1. 4. § (1) bekezdése alapján az Önkormányzat címerének és a Kalocsa név használatát – kérelemre – a polgármester engedélyezi. Az Ör.2. a 4. §-t új (2) bekezdéssel egészítette ki, amely az engedélyezésnél figyelembe veendő szempontokat határozza meg. Az Ör.2. 3. §-a úgy rendelkezett, hogy a módosítás a rendelet kihirdetése napján lép hatályba, de rendelkezéseit 2005. szeptember 1-jétől kell alkalmazni. A kihirdetés 2005. szeptember 28-án megtörtént.

Az indítvány szerint az Ör.2. 3. §-a sérti a visszaható hatály tilalmát, a 2005. szeptember 9-én benyújtott kérelmét a módosításra hivatkozással elutasították. Az indítványozó álláspontja szerint az Ör.1. új 4. § (2) bekezdése ellentétes a sajtóról szóló 1986. évi II. törvénnyel, mert a sajtóról szóló törvény nem követeli meg az időszaki lap regisztrációjához a név használati jogosultság igazolását, amelyet az önkormányzat alsóbb szintű jogszabállyal kötelezővé tesz.

A Bács-Kiskun Megyei Bíróság a 17.K.21.843/2005/7. számú ítéletével elutasította az indítványozó keresetét arra hivatkozással, hogy az önkormányzati rendelet törvényességének vizsgálatára nem rendelkezik hatáskörrel. Az indítvány benyújtásakor folyamatban volt az indítványozó által a névhasználati jog megsértése miatt az önkormányzat ellen indított per a Bács-Kiskun Megyei Bíróság előtt 9.G.40026/2007/5. szám alatt. Az indítványozó azt kérte az Alkotmánybíróságtól, hogy a fenti számú ügyekben rendelje el a bírósági eljárás felülvizsgálatát.

II.

1. Az Alkotmány indítvánnyal érintett rendelkezései:
„2. § (1) A Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam.”

„44/A. § (1) A helyi képviselőtestület:

a) önkormányzati ügyekben önállóan szabályoz és igazgat, döntése kizárólag törvényességi okból vizsgálható felül,

(...)

f) önkormányzati jelképeket alkothat, helyi kitüntetés-eket és elismerő címeket alapíthat,

(...)

(2) A helyi képviselőtestület a feladatkörében rendeletet alkothat, amely nem lehet ellentétes a magasabb szintű jogszabállyal.”

2. A helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény (a továbbiakban: Ötv.) indítvánnyal érintett rendelkezései:

„16. § (1) A képviselő-testület a törvény által nem szabályozott helyi társadalmi viszonyok rendezésére, továbbá törvény felhatalmazása alapján, annak végrehajtására önkormányzati rendeletet alkot.”

3. A sajtóról szóló 1986. évi II. törvény (a továbbiakban: Sajtótv.) érintett rendelkezései:

„7. § (1) Időszaki lapot természetes személy, jogi személy, valamint ezek jogi személyiséggel nem rendelkező társasága alapíthat.

(2) Az időszaki lap alapítója:

a) meghatározza a lap célját, jellegét, valamint irányvonalát és azt ellenőrzi,

b) gondoskodik a lap működésének feltételeiről,

c) dönt a szerkesztőség vezetőjének személyéről [18. § (2) bekezdés a) pontja],

d) vagyoni felelősséggel tartozik a lap működéséért.

8. § (1) Időszaki lapot a lap alapítója, továbbá lapkiadói tevékenységre jogosult szervezet adhat ki.”

„12. § (1) Mindenkinek jogában áll sajtóterméket előállítani és nyilvánosan közölni. Ezt a jogot törvény a feltétlenül szükséges és arányos mértékben – más alapvető alkotmányos jog érvényesülése érdekében – korlátozhatja.

(2) Időszaki lap előállítása és nyilvános közlése bejelentési kötelezettség alá esik. A bejelentés alapján az időszaki lapot nyilvántartásba veszik. A nyilvántartásba vétel előtt az időszaki lap nem terjeszthető.”

„14. § (1) Az engedélyt, illetve a nyilvántartásba vételt meg kell tagadni, ha a sajtótermék tartalma a 3. § (1) bekezdésében foglalt tilalmakba ütközik, külsőleg hivatalos lap (a jogalkotásról szóló 1987. évi XI. törvény 57–60. §-a) látszatát kelti, illetve címével, grafikai megjelenésével, külalakjával vagy egyéb jellemzőjével már bejegyzett laphoz hasonló módon jelenik meg, és ez a fogyasztók megtévesztésére alkalmas.”

4. A jogalkotásról szóló 1987. évi XI. törvény (a továbbiakban: Jat.) indítvánnyal érintett rendelkezései:

„12. § (1) A jogszabályban meg kell határozni a hatálybalépésének napját. A jogszabály egyes rendelkezéseinek hatálybalépésére különböző időpontokat is meg lehet állapítani.

(2) A jogszabály a kihirdetését megelőző időre nem alapíthat meg kötelezettséget, és nem nyilváníthat valamely magatartást jogellenessé.”

5. Az Ör.2. támadott rendelkezése:

„3. § A rendelet a kihirdetése napján lép hatályba, de rendelkezéseit 2005. szeptember 1-től kell alkalmazni.

Kihirdetéséről a jegyző gondoskodik.”

6. Az Ör.1. támadott rendelkezése:

„4. § (2) Kérelem elbírálása során meg kell vizsgálni a kérelmező tevékenységének jelentőségét, az áru minőségét, a cég tevékenységét, illetve ha sajtótermék, akkor az a közfigyelem felkeltésére és a város iránti megbecsülés fokozására alkalmas-e. Ezt a kérelmezőnek kell bizonyítani.”

III.

Az indítvány nem megalapozott.

1. Az indítvány a Jat. 12. § (2) bekezdésébe, a visszaható hatály tilalmába ütközés miatt kezdeményezte az Ör.2. 3. §-ának, pontosabban a 3. § „de rendelkezéseit 2005. szeptember 1-től kell alkalmazni” szövegrészének a megsemmisítését. Az indítványozó ugyanis 2005. szeptember 9-én kérelmezte a Kalocsa név használatának engedélyezését, az Ör.2.-t 2005. szeptember 28-án hirdették ki és az indítványozó kérelmét a támadott szabályra hivatkozással utasították el.

Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy Kalocsa Város Önkormányzatának Képviselő-testülete az Ör.2. 3. §-át módosította a 24/2005. (XI. 10.) számú rendeletével. A 3. § helyébe a következő rendelkezést léptette: „A rendelet a kihirdetése napján lép hatályba, a kihirdetésről a jegyző gondoskodik.” A visszaható hatályú rendelkezéssel (2005. november 10. napjával) hatályát veszítette.

Az Alkotmánybíróság – állandó gyakorlatának megfelelően – hatályát veszített jogszabály alkotmányosságát csak az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 38. § (1) bekezdése szerinti bírói kezdeményezés, vagy a 48. §-ában foglalt alkotmányjogi panasz esetén vizsgálja. Mivel az indítvány nem bírói kezdeményezés és nem is alkotmányjogi panasz, ezért az Alkotmánybíróság az Ör.2. 3. §-ának vizsgálatára irányuló indítványt az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, módosított és egységes szerkezetbe foglalt 3/2001. (XII. 3.) Tü. határozat (ABH 2003, 2065.) 29. §f) pontja alapján visszautasította.

2. Az Ör.2. új (2) bekezdést iktatott az Ör.1. 4. §-ába. Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlatának megfelelően nem a módosító rendelet rendelkezését, hanem a módosítás révén az új rendelkezést magába foglaló (inkorporáló) egységes szerkezetbe foglalt Ör.1. 4. § (2) bekezdése alkotmányosságát vizsgálta. [8/2003. (III. 14.) AB határo-

zat, ABH 2003, 74, 81.; 28/2005. (VII. 14.) AB határozat, ABH 2005, 290, 297.; 67/2006. (XI. 29.) AB határozat, ABH 2006, 971, 977.]

Az indítványozó véleménye szerint a támadott rendelkezés ellentétes a Sajtótv.-vel, mert a Sajtótv. nem követeli meg az időszaki lap regisztrációjához a név használati jogosultság igazolását, az önkormányzat viszont ezt előírta.

Az indítvány a következők miatt nem megalapozott. Az Alkotmánybíróság már a 47/1995. (VI. 30.) AB határozatában a következőkre mutatott rá: „Különösebb bizonyítás nélkül megállapítható, hogy egyes városnak, településnek fűződhet jogi érdeke nevének használatához. Nem érdektelen, hogy a helység nevét milyen célra, milyen tevékenység mellett stb. kívánják használni. Ebből következik, hogy a város nevének használatához, ha a település önkormányzata úgy döntött, hozzájárulása szükséges. A hozzájárulás megadásának módjáról, a hozzájárulás hiányának következményeiről szóló helyi önkormányzati rendelet olyan kérdéseket szabályoz, amelyekre nézve a Ctvr. nem tartalmaz rendelkezést. Azt a kérdést ugyanis nem szabályozza, hogy a jogosultnak miként kell gyakorolnia hozzájárulását, illetőleg, hogy az, aki a város nevét alkalmazni kívánja, mi módon kérheti a jogosult hozzájárulását. A törvény ez irányú rendelkezése hiányában is az önkormányzatnak hatáskörébe tartozott e helyi probléma, »e helyi társadalmi viszony« szabályozása.” (ABH 1995, 510, 512.)

A fenti ügyben az Alkotmánybíróság a város nevének használatát szabályozó önkormányzati rendelet alkotmányosságát a bírósági cégnyilvántartásról szóló 1985. évi 16. törvényerejű rendelettel összefüggésben vizsgálta. Az Alkotmánybíróság a közigazgatási helynév használatának alkotmányossági megítélését a jelen ügyben is irányadónak tekinti abban, hogy az helyi társadalmi viszony. Kalocsa város nevének használata, annak engedélyezése olyan helyi társadalmi viszony, amelynek a szabályozására az önkormányzat az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdése és az Ötv. 16. §-a alapján önkormányzati rendeletet alkothat.

A támadott rendelkezés azokat a szempontokat, követelményeket határozza meg, amelyeket a polgármesternek mérlegelnie kell a kérelem elbírálásakor, nevezetesen a sajtótermék alkalmas-e a közfigyelem felkeltésére, a város iránti megbecsülés fokozására. Az indítvány állításával ellentétben ezek a követelmények nincsenek összefüggésben az időszaki lap nyilvántartásba vételével, amit az önkormányzat nem szabályoz, nem is szabályozhat, mert arról a Sajtótv. rendelkezik a 12. §-ában. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint nincs összefüggés a támadott rendelkezés és az időszaki lap nyilvántartásba vétele között, a támadott rendelkezés nem ellentétes a Sajtótv.-vel, ezért az Alkotmánybíróság az indítványt ebben a részében elutasította.

3. Az indítványozó a Bács-Kiskun Megyei Bíróság előtti, az indítványban megjelölt ügyekben a bírósági eljárás felülvizsgálatát kérte az Alkotmánybíróságtól. Az Alkotmánybíróság hatáskörét az Abtv. 1. §-a határozza meg, ebből megállapíthatóan bírósági eljárás felülvizsgálatára

nincs hatásköre az Alkotmánybíróságnak. Ezért az Alkotmánybíróság a határozat rendelkező részében megjelölt ügyekben a bírósági eljárás felülvizsgálatára irányuló indítványt az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, módosított és egységes szerkezetbe foglalt 3/2001. (XI. 3.) Tü. határozat (ABH 2003, 2065.) 29. § b) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2008. december 15.

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

1148/H/2007. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály, valamint állami irányítás egyéb jogi eszköze alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t :

1. Az Alkotmánybíróság Sopron Megyei Jogú Város Közgyűlésének a Löverek városrész és környéke Szabályozási Tervéről és Helyi Építési Szabályzatáról szóló 9/2006. (IV. 7.) számú rendelet Ör. 14. § (3) bekezdésében foglalt kertvárosias lakóterület (Lke 13) övezeti besorolására vonatkozó rendelkezések, továbbá 20. § (5) bekezdése „3%” szövegrésze, valamint 2. számú mellékletébe foglalt településszerkezeti terve alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére vonatkozó indítványt elutasítja.

2. Az Alkotmánybíróság Sopron Megyei Jogú Város Közgyűlésének a településszerkezeti tervről szóló 155/2001. (III. 29.) Kgy. számú határozat módosításáról szóló 74/2006. (III. 30.) Kgy. határozata alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére vonatkozó indítványt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

1. Az indítványozó Nyugat-dunántúli Regionális Hivatal hivatkozottja – miután a Sopron Megyei Jogú Város Közgyűlése csak részben fogadta el törvényességi észre-

vételeit – az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 1. §-ának *b*) pontja és a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény 99. § (2) bekezdés *a*) pontja alapján kezdeményezte Sopron Megyei Jogú Város Közgyűlésének a Lőverek városrész és környéke szabályozási tervéről és helyi építési szabályzatáról szóló 9/2006. (IV. 7.) önkormányzati rendelete (a továbbiakban: Ör.) 14. § (3) bekezdése egyes rendelkezései, 20. § (5) bekezdése és a 2. számú mellékletét képező tervlap egyes rendelkezései, valamint a Sopron Megyei Jogú Város Közgyűlésének településszerkezeti tervéről szóló 155/2001. (III. 29.) Kgy. számú határozat (a továbbiakban: Kgy.h.1.) alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését. Az indítvány tartalma alapján megállapítható, hogy a hivatalvezető a Kgy.h. 1. módosításáról szóló – a Kgy.h.1.-be nem inkorporálódott – 74/2006. (III. 30.) Kgy. közgyűlési határozat (a továbbiakban: Kgy.h.2.) alkotmányosságát vitatta, ezért az Alkotmánybíróság a Kgy.h.2. tekintetében folytatta le a vizsgálatot.

1.1. A hivatalvezető álláspontja szerint az Ör. 14. § (3) bekezdése és az Ör. 2. számú mellékletébe foglalt településszerkezeti terv által az Egeredi-dombon kijelölt, vasúthoz közel eső lakóterület céljára kijelölt területek nem alkalmasak a lakóterületi besorolásra. Az indítványozó által beszerzett zajvédelmi szakvélemény szerint a zaj- és rezgésterhelési határértékek megállapításáról szóló 8/2002. (III. 22.) KöM-EüM (a továbbiakban: R.1.) együttes rendeletnek a közlekedéstől származó zaj terhelési határértékeit zajtól védendő területeken szabályozó 3. számú mellékletébe foglalt előírások ezeken a területeken nem teljesülnek. A vasút közelsége miatt az éjszakai időszakban a zajterhelés mintegy 4 db-el meghaladja az R.1. által a területre előírt maximális 50 dB-es határértéket. Zajárnyékoló fal hiányában nem teljesülhet a zaj- és rezgésvédelemről szóló 12/1983. (V. 12.) MT rendelet (a továbbiakban: R.2) 4. § (1) bekezdésébe foglalt ama szabály sem, hogy a „környezetbe zajt, illetve rezgést

kibocsátó és a zajtól, illetőleg rezgéstől védendő létesítményeket úgy kell tervezni, egymáshoz viszonyítva elhelyezni, hogy a zaj és a rezgés ne haladja meg a megengedett zaj-, illetőleg rezgésterhelési határértékeket.” Ennek következtében az Ör. idézett rendelkezései az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdését sértik.

1.2. Sopron Megyei Jogú Város Közgyűlésének a helyi jelentőségű természeti értékek védelméről szóló 33/1999. (XII. 8.) rendelete (a továbbiakban: Ör.2.) 1. számú mellékletének T 8. sorával helyi jelentőségű védett természeti területté nyilvánította az Ör. hatálya alá tartozó Harkai plató egyes részeit. A hivatalvezető álláspontja szerint az Ör. 20. § (5) bekezdésébe foglalt K8 övezeti jelű területre vonatkozó rendelkezések, 2. számú melléklete, valamint a Kgy.h.2. a védetté nyilvánított terület egyes részeit beépítésre szánt területként jelölte ki: „különleges terület” terület-felhasználási egységbe sorolta be, három százalékos legnagyobb beépíthetőséget lehetővé téve. Ezzel sérül a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Tvt.) 31. §-a, 35. § (1) bekezdésének *a*) pontja, továbbá a 42. § (1) és (2) bekezdései, így az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdése.

Az Alkotmánybíróság eljárása során beszerezte Sopron Megyei Jogú Város Közgyűlésének véleményét.

II.

1. Az Alkotmány rendelkezése:

„44/A. § (2) A helyi képviselőtestület a feladatkörében rendeletet alkothat, amely nem lehet ellentétes a magasabb szintű jogszabállyal.”

2. Az Ör. támadott rendelkezései:

„14. § (3) Övezeti előírások:

(...)

		„Lke13	SZ	30/60
			7,5	18/30/700
Az építési hely	Elhelyezkedése	szabadonálló		
	előkert	kialakult		
	oldalkert	kialakult		
	hátsókert	6,0 m		
Beépíthetőség	legnagyobb beépíttesség	30%		
Legkisebb zöldfelület		60%		
Épület	legnagyobb építménymagasság	7,5 m		
Legkisebb kialakítható telekméret	utcai homlokvonala	18,0 m		
	mélység	30,0 m		
	telekméret	700 m ²		
Egyéb		Legfeljebb 1 db 6 lakásos lakóépület építhető. Lakóhelyiségek ablakai a vasút irányába, a vasúttól 50–100 m távolságban nem tájolhatók”		

(...)

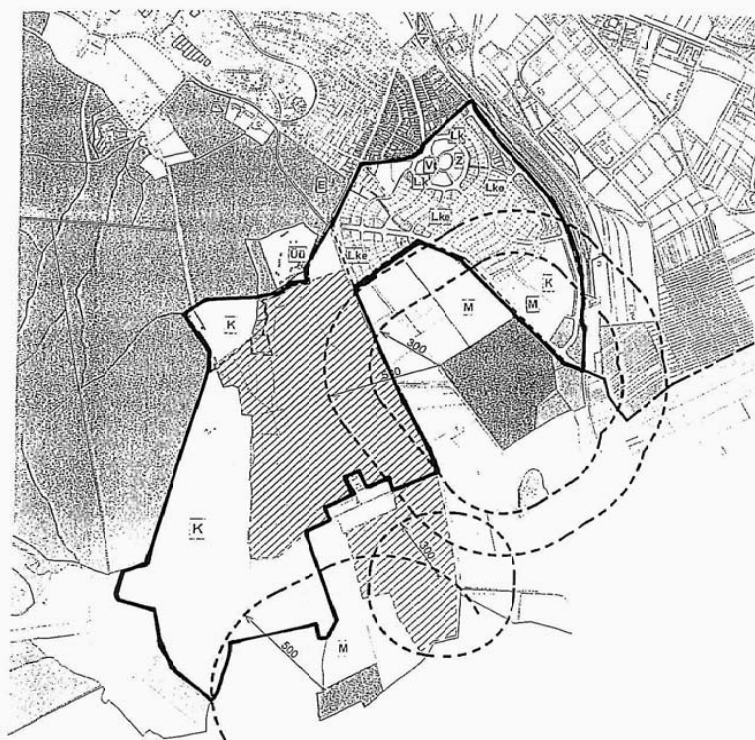
„20. § (5) Övezeti előírások:

(...)

		K8	SZ	3/90
			4,5–10,5	15 000
Az építési hely	elhelyezkedése	szabadonálló		
	előkert	5,0 m		
	oldalkert	3,0 m		
	hátsókert	6,0 m		
Beépíthetőség	legnagyobb beépítettség	3%		
Legkisebb zöldfelület		90%		
Épület	legnagyobb építménymagasság	min. 4,5 m max. 10,5 m		
Legkisebb kialakítható telekméret	utcai homlokvonala	–		
	mélység	–		
	telekméret	15 000 m ²		
		Egy tömegben építhető épület beépített területe max. 1000 m ² ”		

„2. számú melléklet

2. SZ. MELLÉKLET

SOPRON MEGYEI JOGÚ VÁROS TELEPÜLÉSSZERKEZETI TERVE

— RÉSZLET —

M = 1 : 15000

JELMAGYARÁZAT

- TELEPÜLÉSKÖZPONT VEGYES TERÜLET
- KISVÁROSAS LAKÓTERÜLET
- KERTVÁROSAS LAKÓTERÜLET
- KÜLÖNLEGES TERÜLET
- ZÖLDTERÜLET
- ÜDÜLŐHÁZAS ÜDÜLŐTERÜLET
- VEDELMI ERDŐTERÜLET
- MAJORSÁG
- MEZŐGAZDASÁGI TERÜLET - KERTES
- MEZŐGAZDASÁGI TERÜLET - ÁLTALÁNOS
- KÖZLEKEDÉS TERÜLET - VASÚT
- SZILÁRD, FOLYÉKONY HJLLADÉK KEZELÉSÉRE SZOLGÁLÓ TERÜLET
- ERDŐTERÜLET - TURISZTIKAI
- GAZDASÁGI TERÜLET
- VÍZGAZDÁLKODÁSI TERÜLET
- HELYI VÉDELMRE ELŐIRÁNYZOTT TERÜLET
- — — — — VÉDŐTÁVOLSÁG
- — — — — BELTERÜLET HATÁRA
- — — — — VÁLTOZÁS ÁLTAL ÉRINTETT TERÜLET HATÁRA

(...)

3. A Kgy.h.2. rendelkezése:

„Sopron Megyei Jogú Város Közgyűlése a Sopron Megyei Jogú Város Településszerkezeti Tervéről szóló 155/2001. (III. 29.) Kgy. számú határozatát Sopron Megyei Jogú Város Önkormányzatának a Lőverek városrész és környéke Szabályozási Tervéről és Helyi Építési szabályzatáról szóló 9/2006. (IV. 7.) rendelete 2. számú mellékletébe foglalt tervlapja szerint módosítja.”

III.

Az indítvány nem megalapozott.

1. Az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdése értelmében a helyi önkormányzat képviselő-testülete feladatkörében eljárva magasabb szintű jogszabállyal nem ellentétes rendeletet alkothat. A helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény (a továbbiakban: Ötv.) 16. § (1) bekezdése – az alkotmányi rendelkezést konkretizálva – előírja, hogy „a képviselő-testület a törvény által nem szabályozott helyi társadalmi viszonyok rendezésére, továbbá törvény felhatalmazása alapján, annak végrehajtására önkormányzati rendeletet alkot”. Az Ötv. 8. § (1) bekezdése külön nevesíti a települési önkormányzatok helyi közszolgáltatásokkal kapcsolatban ellátandó feladatai körében – többek között – a településrendezést.

Az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény (a továbbiakban: Étv.) 7. § (3) bekezdése alapján a településszerkezeti terv, a szabályozási terv és a helyi építési szabályzat a településrendezési eszközök körébe tartozik. Az Étv. 2. § 29. pontja és a 7. § (3) bekezdésének b) pontja alapján a településszerkezeti terv az a normatív képviselő-testületi határozattal megállapított településrendezési terv, amely meghatározza a település alakításának, védelmének lehetőségeit és fejlesztési irányait, ennek megfelelően az egyes területszerek felhasználási módját, a település működéséhez szükséges műszaki infrastruktúra elemeinek a település szerkezetét meghatározó térbeli kialakítását és elrendezését. Az Étv. 11. §-a szerint a településszerkezeti terv a település közigazgatási területére készül és rajzi, valamint szöveges munkarészből áll. A településszerkezeti tervben meg kell határozni a bel- és külterületeket, a beépítésre szánt, illetve a beépítésre nem szánt területeket, azok tagozódását, a település szerkezetét meghatározó műszaki infrastruktúra-hálózatokat (főútvonalakat, gyűjtőutakat, közüzemi közmű-gerincvezetéseket, hírközlő hálózat fő elemeit), a települési szintű és a városrész szintű közparkokat, a terv léptékében ábrázolható védett, az e tervvel védelemre tervezett és védőterületeket. A településszerkezeti tervben meg kell határozni a rehabilitációra kijelölt, valamint a funkciójában megváltoztatásra szánt (fejlesztési) területeket.

Az Étv. 2. §-ának 11. pontja szerint a helyi építési szabályzat az építés rendjét a helyi sajátosságoknak megfelelően megállapító és biztosító települési önkormányzati rendelet, míg a 20. pont alapján a szabályozási terv olyan településrendezési terv, amely a település közigazgatási területének felhasználásával és beépítésével, továbbá a környezet természeti, táji és épített értékeinek védelmével kapcsolatos sajátos helyi követelményeket, jogokat és kötelezettségeket megállapító építési előírásokat térképen, rajz formájában ábrázolja. Az Étv. 12. § (6) bekezdése alapján a helyi építési szabályzatot és a hozzá tartozó szabályozási tervet együtt kell alkalmazni.

2. Az indítványozó álláspontja szerint az Ör. hatálya alá eső Egeredi-dombon az Ör. 2. számú melléklete által lakóterület céljára kijelölt területek nem alkalmasak a lakóterületi besorolásra, mivel ott nem teljesülnek az R.1. 3. számú mellékletébe foglalt, továbbá az R.2. 4. § (1) bekezdésébe foglalt rendelkezések. Az Alkotmánybíróság eljárása során észlelte, hogy az egyes jogszabályok és jogszabályi rendelkezések hatályon kívül helyezéséről szóló 2007. évi LXXXII. törvény 1. § (2) bekezdése hatályon kívül helyezte az R.2.-t. A 2008. január 1-jén az R.2. helyébe lépő a környezeti zaj és rezgés elleni védelem egyes szabályairól 284/2007. (X. 29.) Korm. rendelet (a továbbiakban: R.3.) 9. § (2) bekezdése az R.1. 4. § (1) bekezdésével azonos rendelkezést tartalmaz, ezért e rendelkezés vonatkozásában vizsgálta az Ör. támadott szabályait.

3. Az Egeredi-domb területén, amelyet az Ör. 1. számú mellékletét képező szabályozási terv 13., 17–18., 20., 21. szelvénylapjai fednek le, az Ör. négy típusú építési övezet jelölt ki: az Ör. 14. § (3) bekezdése szerinti kertvárosias lakóterületet (Lke 13), az Ör. 13. § (4) bekezdése kisvárosias lakóterületet (Llk 22), az Ör. 17. § (5) bekezdése településközponti vegyes területet (Vt 10), az 20. § (5) bekezdése pedig sportolási célra kijelölt különleges területet (K7 SP). Az indítvány tartalmából következően az indítványozó az Ör. 14. § (3) bekezdésébe foglalt kertvárosias lakóterület (Lke 13) övezeti besorolását támadja.

Az R.1. 3. § (2) bekezdése szerint az R.1. 3. számú mellékletébe foglalt határértékeit új tervezésű vagy megváltozott terület-felhasználású területeken a meglévő közlekedési zajforrástól származó zajterhelésre is, új közlekedési zajforrás létesítése esetén pedig a meglévő védendő területen is teljesülniük kell. A kérdéses területéről már az R.1. hatálybalépését, 2002. április 22-ét megelőzően rendelkezett a Sopron Megyei Jogú Város Közgyűlésének az Egeredi domb részletes rendezési tervéről szóló 26/1997. (VI. 24.) rendelete, amely lakóterületi státuszt adott az Egeredi-domb indítvánnyal érintett területeinek. Ebből következően az Egeredi-domb vasúthoz közel eső területeinek lakóterületi besorolása nem minősül az R.1. 3. § (2) bekezdése szerinti új tervezésű vagy megváltozott területfelhasználású területeknek, így az Ör. és az R.1. 3. szá-

mű melléklete – és erre tekintettel – az R.3. 9. § (2) bekezdésével való ellentét nem merülhet fel. Erre tekintettel az Alkotmánybíróság az Ör. 14. § (3) bekezdésébe foglalt kertvárosias lakóterületet (Lke 13) övezeti besorolását előíró szabály, valamint a 2. számú mellékletébe foglalt településszerkezeti terv tervlapjának vonatkozó rendelkezés – az R.1. 3. számú mellékletébe, az R.3. 9. § (2) bekezdésébe, ezáltal és Alkotmány 44/A. § (2) bekezdésébe való ütközés miatti – alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére vonatkozó indítványt elutasította.

4. Az indítványozó szerint a helyi jelentőségű védett természeti területté nyilvánított Harkai plató egyes részeinek beépítésre szánt területként kijelölését („különleges terület” terület-felhasználási egységbe sorolást) elrendelő Ör. 20. § (5) bekezdésének „3%” szövegrésze, a 2. számú mellékletébe foglalt településszerkezeti terv tervlapjának egyes rendelkezései, továbbá a Kgy.h.2. ellentétes a Tvt. 31. §-ával, 35. § (1) bekezdésének *a*) pontjával, továbbá a 42. § (1) és (2) bekezdéseivel, így sérül az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdése.

4.1. A Harkai plató területe a Tvt. 4. § *g*) pontja szerinti védett természeti terület, a védettséget a támadott normák nem szüntették meg. A Tvt. 31. §-a alapján tilos a védett természeti terület állapotát (állagát) és jellegét a természetvédelmi célokkal ellentétesen megváltoztatni. Az építési tevékenységre vonatkozóan konkretizálja ezt a tilalmat a Tvt. 35. § (1) bekezdésének *a*) pontja, amely alapján tilos olyan épületet, építményt, nyomvonalas létesítményt, berendezést létesíteni vagy üzembe helyezni, amely annak jellegét és állapotát veszélyezteti, károsítja, vagy ott a tájképi egységet megbontja. A Tvt. 42. § (1) és (2) bekezdése pedig a védett növényfajok védelméről, továbbá a védett növény- és állatfajok, társulások fennmaradásához szükséges természeti feltételek megőrzését írja elő. Az országos településrendezési és építési követelményekről szóló 253/1997. (XII. 20.) Korm. rendelet (a továbbiakban: OTÉK) 24. §-a és az Ör. 20. § (2) bekezdése alapján olyan különleges területnek minősül, ahol a sajátos használat szerint oktatási épület, egészségügyi létesítmények, szálláshely szolgáltató, vendéglátó épület helyezhetők el, illetve nagykiterjedésű, sportolási és rekreációs célú területként funkcionálhatnak. (A Kgyh.1. a Harkai plató területével összefüggésben arról rendelkezik, hogy „[a] jelenlegi ÁRT-vel összhangban előirányzott terület tervezett felhasználása a Löverek központi fekvésű területén – a szanatóriummal szemben – egy új, magas színvonalú szálloda.” A Kgy.h.1. idézett rendelkezése csak a Közgyűlés terület-felhasználási szándékát kifejező megállapítás, normatív kötelezettségvállalásnak nem tekinthető.)

Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint önmagából abból, hogy az Ör. 20. § (5) bekezdése, 2. számú melléklete, továbbá az Ör. és Kgy.h.1. közötti összhangot megteremtő és Kgyh.2. alapján a védett természetvédelmi terület – 3%-os legnagyobb beépíthetőség mellett – különleges

terület terület-felhasználási egységgé nyilvánította, nem következik kényszerítően a védett természeti terület állapotát (állagát) és jellegét a természetvédelmi célokkal ellentétesen megváltoztató építmény létrehozása, a védett növényfajok fennmaradásához szükséges természeti feltételek megszüntetése. A Tvt. indítványozó által felhívott rendelkezéseinek érvényesülését az egyedi építésügyi hatósági ügyekben eljáró szerveknek – különösen a szakhatóságként eljáró természetvédelmi hatóságnak – kell biztosítaniuk. Az Alkotmánybíróság emlékeztet arra, hogy az Ör. 20. § (4) bekezdése alapján különleges területen építési engedély csak a beépítés módját tisztázó elvi építési engedély alapján adható. Az Étv. 35. § (1) bekezdése értelmében az elvi az építési engedélyeztetési eljárás egyik célja éppen az, hogy az építendő előzetesen tisztázza a telek beépítésére vonatkozó természet-, táj- és környezetvédelmi, talajvédelmi stb. követelményeket.

A fentiek alapján nem állapítható meg a Tvt. 31. §-ának, 35. § (1) bekezdésének *a*) pontjának, valamint a 42. § (1) és (2) bekezdéseinek és így Alkotmány 44/A. § (2) bekezdésének megsértése, ezért az Alkotmánybíróság elutasította az Ör. 20. § (5) bekezdése „3%” szövegrésze, valamint 2. számú mellékletébe foglalt településszerkezeti terve, továbbá a Kgy.h. 2. alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére vonatkozó indítványt.

4.2. Az indítványozó – erre vonatkozó indítványi kérelem előterjesztése nélkül – felvette, hogy a támadott, legfeljebb 3%-os beépítettséget lehetővé tevő Ör.-beli szabály ellentétes az OTÉK 6. § (1) bekezdés *a*) pontjával, mivel e szerint a beépítésre szánt (beépített, további beépítésre kijelölt) területen levő építési övezetekben az építési telkek megengedett beépítettsége legalább 10%.

Az Alkotmánybíróság megjegyzi, hogy az OTÉK 111. § (1) bekezdése azonban lehetővé teszi, hogy az OTÉK II–III. fejezetében meghatározott településrendezési követelményeknél (ilyen a beépíthetőség mértékére vonatkozó fent idézett szabály) szigorúbb követelményeket állapítson meg a helyi építési szabályzat és szabályozási terv. Önmagában tehát a beépíthetőség mértékére vonatkozó szigorúbb szabályozás nem eredményez ellentétet az OTÉK és az Ör. 20. § (5) bekezdésébe foglalt rendelkezés között. Indítvány hiányában az Alkotmánybíróság jelen eljárásban nem vizsgálta, hogy Sopron Megyei Jogú Város Közgyűlése a rendeletalkotási eljárásban az OTÉK-nál szigorúbb szabályozás egyéb követelményeinek eleget tett-e [lásd az OTÉK 111. § (2) bekezdését].

Budapest, 2008. december 15.

Dr. Holló András s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

549/B/2008. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság folyamatban lévő ügyben alkalmazandó jogszabály alkotmányellenességének megállapítására irányuló bírói kezdeményezés tárgyában meghozta a következő

határozatot:

Az Alkotmánybíróság a Zalaegerszeg Megyei Jogú Város Önkormányzatának a közműves ivóvízellátás és szennyvízelvezetés díjának megállapításáról szóló 35/1999. (XII. 3.) számú rendelete 3. §-ának 2004. január 1-je és 2006. december 31-e között hatályos szövege alkotmányellenességének megállapítására irányuló bírói kezdeményezést elutasítja.

Indokolás

I.

1. Az indítványozó bíró az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 38. §-ának (1) bekezdése alapján – a folyamatban lévő eljárást felfüggesztve – kezdeményezte Zalaegerszeg Megyei Jogú Város Önkormányzatának a közműves ivóvízellátás és szennyvízelvezetés díjának megállapításáról szóló 35/1999. (XII. 3.) sz. rendelet (a továbbiakban: Ör.) 3. §-ának – 2004. január 1-je és 2006. december 31-e között hatályos – szövege alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését, valamint az Abtv. 43. § (4) bekezdése alapján a támadott rendelkezés alkalmazása tilalmának a kimondását a Győri Ítéltábla előtt Gf.IV.20.243/2007. szám alatt folyamatban lévő ügyben. Az Ör.-t Zalaegerszeg Megyei Jogú Város Önkormányzata (a továbbiakban: Önkormányzat) a közműves ivóvízellátás és szennyvízelvezetés díjának megállapításáról szóló 38/2003. (XI. 28.) sz. rendeletével 2004. január 1-jétől módosította olyan módon, hogy a közműves ivóvízellátás és szennyvízelvezetés szolgáltatás díjelszámolásához kéttényező díjrendszert vezetett be, mely egyrészt a vízmérő óra átmérőjétől függő egységes alapdíjből, másrészt a fogyasztástól függő részből állt.

Az indítványozó bíró előadta, hogy a felperesek ipari célú ingatlanaikon a tűzoltáshoz szükséges víz biztosítására tűzcsapokat helyeztek el, az alperes a tűzoltáshoz szükséges vizet – a közöttük fennálló, közműves ivóvízellátásra és szennyvízelvezetésre irányuló közüzemi jogviszony alapján – az ivóvíz törzshálózaton keresztül biztosította. A felperesek – szakhatósági előírás alapján – az oltóvizet szállító vezetékhalozatot és az azon lévő külön bekötési vízmérőt – az ivóvízhálózathoz szükséges keresztmetszetenél – nagyobb átmérővel kivitelezették. A felpereseknél ezen kívül külön bekötési vízmérő méri a fogyasztási (nem tűzoltási) célú ivóvízhálózaton keresztül szolgáltatott vízmennyiséget.

A kéttényező díj bevezetését követően az alperes alapdíjat számlázott a felpereseknek az ingatlanaikon lévő tűzoltó víz bekötési vízmérője után is. A felperes az összeg jogszerűségét a Zala Megyei Bíróság előtt megindult, jogalap nélküli gazdagodás visszatérítése iránti perében vitatta.

A Győri Ítéltábla előtt folyamatban lévő ügyben az indítványozó bíró véleménye szerint az árak megállapításáról szóló 1990. évi LXXXIII. törvény (a továbbiakban: Ámt.) 8. § (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a legmagasabb ár – a (2) bekezdésben szabályozott kivétellel – úgy kell megállapítani, hogy a hatékonyan működő vállalkozó ráfordításaira és a működéshez szükséges nyereségre fedezetet biztosítson, tekintettel az elvonásokra és a támogatásokra is. Azonban az Ör. 3. §-ának – perbeli időszakban hatályos – felperesek által kifogásolt rendelkezése a fogyasztástól független díjtényezőt a vízmérő átmérőjéhez attól függetlenül köti, hogy a vízmérő tűzoltási célú vízfelhasználást, vagy ivóvíz célú vízfelhasználást mér. Ez azért vezet aránytalan alapdíjhoz, mert a tűzvíz célú vízmérők átmérője lényegesen nagyobb az ivóvíz-felhasználást mérő bekötési mérőktől. Így az Ör. 3. §-a alapján megállapított alapdíj semmilyen módon nincs tekintettel a fogyasztott víz mennyiségére.

Az eljáró bíró az ügy tárgyalásának felfüggesztése mellett az Alkotmánybírósághoz fordult, mert véleménye szerint az Ör. támadott 3. §-a ellentétes az Ámt. 8. § (1) bekezdésével, aminek következtében sérül az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdése. Az Ör. támadott 3. §-a lehetővé teszi továbbá, hogy a szolgáltató piaci monopolhelyzetével visszaélve aránytalan díjat szedjen be az ipari termelést végző társas vállalkozóktól, amely az Alkotmány 9. § (2) bekezdését sérti.

2. Az Alkotmánybíróság az eljárása során megállapította, hogy az Ör. 3. §-át az Önkormányzat a közműves ivóvízellátás és szennyvízelvezetés díjának megállapításáról szóló 45/2006. (XI. 24.) sz. rendeletének 3. §-a 2007. január 1-jétől, majd az 55/2007. (XI. 30.) számú rendelet 2. §-a 2008. január 1. napjával módosította. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 1. §-a értelmében – főszabályként – csak hatályban lévő jogszabály, illetve az állami irányítás egyéb jogi eszköze alkotmányosságát vizsgálja. Ez alól kivétel, ha az eljárás az Abtv. 38. §-a alapján bírói kezdeményezés vagy a 48. §-a alapján alkotmányjogi panasz tárgyában folyik. A bírói kezdeményezésre tekintettel az Alkotmánybíróság az eljárást az Ör. indítvánnyal támadott, már hatályon kívül helyezett, módosítás előtti szövege tekintetében folytatta le az eljárását.

II.

Az Alkotmánybíróság az indítvány elbírálásánál a következő jogszabályi rendelkezéseket vette figyelembe:

1. Az Alkotmány vonatkozó rendelkezései:

„9. § (2) A Magyar Köztársaság elismeri és támogatja a vállalkozás jogát és a gazdasági verseny szabadságát.”

„44/A. § (2) A helyi képviselőtestület a feladatkörében rendeletet alkothat, amely nem lehet ellentétes a magasabb szintű jogszabályokkal.”

2. Az Ámt. indítvány elbírálásakor figyelembe vett rendelkezése:

„8. § (1) A legmagasabb árat – a (2) bekezdésben szabályozott kivétellel – úgy kell megállapítani, hogy a hatékonyan működő vállalkozó ráfordításaira és a működéshez szükséges nyereségre fedezetet biztosítson, tekintettel az elvonásokra és a támogatásokra is.”

3. Az Ör. támadott, 2004. január 1-je és 2006. december 31-e között hatályos rendelkezése:

„3. § Az ivóvízdíj esetében a fogyasztó az ún. „kéttényezős díjrendszer” – mely a vízmérőóra átmérőjétől függő egységes alapidjából és a fogyasztástól függő részből áll – szerint köteles díjat fizetni.”

4. Az Ör. hatályos rendelkezése:

„3. § A szolgáltatási díjak (ivóvíz- és csatornadíj) esetében a fogyasztó az ún. „kéttényezős díjrendszer” – mely a vízmérő átmérőjétől függő egységes alapidjából és a fogyasztástól függő részből áll – szerint köteles díjat fizetni. Az alapidj a vízmérő átmérőjének mérete, a lehetséges maximális fogyasztás nagysága szerint differenciáltan kerül megállapításra, kivéve a tűzoltási célú vízfelhasználás vízmérőjének az alapidját, amely egységes, a vízmérő átmérőjétől független. Az alapidj a víziközmű rendszer fenntartásával szükségszerűen együtt járó költségek fedezését szolgáló díjtétel, amelynek funkciója a közmű üzemképes állapotban tartása.”

III.

Az indítvány nem megalapozott.

1. Az Alkotmánybíróság először az indítványozónak az Ör. 3. §-ával kapcsolatban előterjesztett, arra vonatkozó kifogását vizsgálta meg, mely szerint magasabb szintű jogszabályt, az Ámt. 8. § (1) bekezdését sérti azzal, hogy „a vállalkozók által jogszabály alapján igénybe venni köteles tűzvíz-vízmérőkre fogyasztástól független díjtételt állapított meg”. Ez az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdésének sérelmét eredményezi.

A helyi önkormányzat rendeletalkotási hatáskörét az Alkotmány és a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény (a továbbiakban: Ötv.) szabályozza. Az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdése szerint a helyi képviselő-testület a feladatkörében rendeletet alkothat, amely nem lehet ellentétes a magasabb szintű jogszabállyal. Az Ötv. 16. § (1) bekezdése értelmében a képviselő-testület rendeletalkotási joga a törvény által nem szabályozott helyi társadalmi viszonyok rendezésére, továbbá a törvényi felhatalmazásban meghatározott kérdésekre terjed ki.

A vízgazdálkodásról szóló 1995. évi LVII. törvény (a továbbiakban: Vtv.) 13. § (3) bekezdése szerint a közüzemi szolgáltatással nyújtott vízért díjat kell fizetni, az önkormányzati víziközműből szolgáltatott ivóvíz díja azonban nem szabad megállapodástól függ, hanem az Ámt. 7. § (1) bekezdése és mellékletének B) pontjában meghatározott listában szereplő 05511. számú tételszerinti hatóság határozza meg, ami – az Ámt. hivatkozott szabályai alapján – a települési önkormányzat. Az Ámt. 11. § (1) bekezdése szerint a hatósági árat, valamint annak alkalmazási feltételeit jogszabályban kell közzétenni. Az Ámt. 8. §-a a legmagasabb és a legalacsonyabb hatósági ár meghatározásának szempontjait úgy állapítja meg, hogy a vállalkozó működésének fedezete biztosított legyen. A hatósági ár megállapítása „történhet tételesen vagy a hatósági ár kiszámítására vonatkozó előírásokkal”. (Ámt. 9. §) A hatósági ár alkalmazási feltételei között szereplő „fizetési feltételek”-ről nincs további rendelkezés.

2. Az Alkotmánybíróság korábbi határozatában már részletesen áttekintette a vízdíj meghatározásával kapcsolatos önkormányzati rendeletek alkotmányosságát vitató indítványok ügyében hozott határozatainak elvi megállapításait. (821/B/2004. AB határozat, a továbbiakban: Abh.)

Az első AB határozat, amely a vízszolgáltatás terén kéttényezős („készenláti díjat” is magába foglaló) díjat bevezető önkormányzati rendelet alkotmányosságát vizsgálta, egyértelműen kimondta, hogy „az Ámt. hatósági ár-megállapítási szabályai nem írják elő sem az egytényezős ármegállapítás (mint amilyen a villamos áram, vagy a gázszolgáltatás díja), de a többtényezős (alapidjra és a szolgáltatás mennyiségéhez akár differenciáltan is igazodó díjra osztott, mint amilyent a távbeszélő díjra vagy a távfűtési díj megállapítása során alkalmaznak) ármegállapítás kötelezettségét sem”. (1108/H/1995. AB határozat, ABH 1996, 722, 723.) A határozat azt is megállapítja, hogy nem segíti a szabályok értelmezhetőségét a közműves ivóvízellátásról és a közműves szennyvízelvezetéséről szóló 38/1995. (IV. 5.) sz. Korm. rendelet (a továbbiakban: Kr.) 17. § (3) bekezdésének fogalmazása, amely szerint a „vízhasználat szempontjából a bekötési vízmérőn mért vízmennyiség az irányadó”. (ABH 1996, 722, 723.) Az Alkotmánybíróság az alkotmányossági vizsgálatot az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében, 44/A. § (2) bekezdésében, illetve a 70/A. § (1) bekezdésében foglalt rendelkezés szempontjából végezte el, és az indítványt elutasító döntést hozott. Hasonló szempontokat tartalmazó indokolással utasította el az Alkotmánybíróság a 2/B/1998. AB határozatban a szolgáltatási alapidjat, a 447/H/1996. AB határozatban az általános jellegű rendelkezésre állási díjat, a 678/B/200. AB határozatban a lakossági készenláti díjat, az 551/B/2001. AB határozatban (a továbbiakban: Abh.1.) az alapidjat, továbbá a 414/B/1999. határozatban a készenláti díjat bevezető önkormányzati rendeleti előírás megsemmisítésére irányuló indítványt.

Az Abh.1. szerint a szolgáltatás rendelkezésre állásáért bevezetett alapidj a víziközmű rendszer fenntartásával

szükségszerűen együtt járó költségek fedezését szolgáló díjtétel, amelynek funkciója a közmű üzemképes állapotban tartása. (ABH 2007, 2257, 2260.)

Az Alkotmánybíróság a 470/B/1998. AB határozatában, ugyancsak a víz- és csatornaszolgáltatási díjat kiszabó önkormányzati rendeleti előírást vizsgálva rámutatott: „az Alkotmánybíróság nem veheti át a jogalkotó feladatát, a 26/1997. (IV. 25.) AB határozat megfogalmazása szerint az alkotmányossági vizsgálat nem terjedhet ki a rendelkezés igazságos voltának ellenőrzésére, de alkotmányos követelmény, hogy a jogalkotó a közszolgáltatás díjának megállapításánál az érintett csoportokhoz tartozók érdekeit megfelelő figyelemmel és méltányossággal értékelje, ne legyen önkényes, és az objektív ismérvek szerint meghatározott igénybevevői körre azonos tartalmú szabályt írjon elő”. (ABH 1997, 482, 485.)

„A fenti AB határozatokból tehát levezethető az Alkotmánybíróság azon következetesnek tekinthető gyakorlata, mely szerint a két- vagy többtényezős díjmegállapítást az Alkotmánybíróság önmagában nem tekinti alkotmányellenesnek, illetve a fogyasztástól független díj (alapdíj/rendelkezésre állási díj) önkormányzati rendeletekben való szabályozása nem jelenti az önkormányzat részéről az indítványozók által megjelölt magasabb szintű jogszabályokban adott felhatalmazás túllépését és ebből következően nem sérti az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdését sem. Ugyanakkor a vízdíj kiszámításánál a szolgáltatás és az ellenszolgáltatás arányossága érdekében mindenképpen figyelemmel kell lenni a fogyasztott víz mennyiségére.” (Abh.; ABK 2008. június, 990.)

3. Jelen esetben a támadott önkormányzati rendelkezés az Ámt. alapján kibocsátott, hatósági ármegeállapítást tartalmaz. A rendeletalkotásra, az ár meghatározására az Ámt. 7. § -ának (1) bekezdéséhez kapcsolódóan a törvény melléklete I. részének B) pontja tartalmaz felhatalmazást. Az indítványozó az Ámt. 8. § (1) bekezdésében meghatározott ármegeállapítási hatáskör túllépésre hivatkozik azaz, hogy a vállalkozók által „jogszabály alapján igénybe venni köteles tűzvíz-mérőkre fogyasztástól független díjtétel került megállapításra.”

Az Alkotmánybíróság megítélése szerint az Ör. támadott 3. §-ának többtényezős díjmegállapítása, amelyben a szolgáltatónál a tényleges fogyasztástól függetlenül is felmerülő, a vízközmű rendszer folyamatos fenntartásához szükséges, lényegében állandónak tekinthető szolgáltatási költségeket ún. alapidjban érvényesíti, összhangban van a magasabb szintű jogszabállyal, így az Ámt 8. § (1) bekezdésével. Az alapidj a rendelkezésre állás ellenértékéért azt garantálja, hogy a fogyasztó folyamatosan, szükség szerint bármikor igénybe veheti a vízszolgáltatást, amely a közműves ivóvíz mellett a tűzoltási célú vízfelhasználást is magában foglalja. A kifejtettekre tekintettel az Ör. 3. §-a nem sérti az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdését, így az Alkotmánybíróság e rendelkezés alkotmányellenességének megállapítására és a megsemmisítésre irányuló indítványt elutasítja.

Az Alkotmánybíróság megjegyzi, hogy az ipari tevékenységet végzők esetében is a tűz elleni védekezésről, a műszaki mentésről és a tűzoltóságról szóló 1996. évi XXXI. törvény 11. §-a alapján a tűzvédelmi hatósági teendőket, pl. engedélyező, tiltó és korlátozó intézkedéseket a külön jogszabályban kijelölt tűzvédelmi hatóság látja el. A tűzvédelmi hatósági feladatokat ellátó szervezetekről és a tűzvédelmi hatósági tevékenység részletes szabályairól szóló 79/2007. (IV. 24.) Korm. rendelet (a továbbiakban: TKr.) 3. § (1) bekezdésének rendelkezése szerint az elsőfokú tűzvédelmi szakhatóságként – a (2) bekezdés kivételével – a hivatásos önkormányzati tűzoltóság jár el. E feladatkörében – egyebek mellett – a beépített tűzvédelmi berendezések létesítési és használatbavételi ügyeiben jár el, hatósági bizonyítványt ad ki, a jogszabályok keretei között megállapítja a tűzvédelmi kötelezettségeket. [TKr. 1. § (1) bekezdés b), f), j) pontok] A tűzvédelmi szakhatóság a 9/2008. (II. 22.) ÖTM rendelet mellékleteként közzétett Országos Tűzvédelmi Szabályzat alapján határozza meg az építmények tűzveszélyességi osztályba sorolását és tűzállósági fokozatát, amely az oltóvíz el látásra is kihat. Ennek alapján kerül kialakításra az oltóvizet is biztosító vízvezeték-hálózat, melynek belső átmérőjét az oltóvíz-intenzitás és a kifolyási nyomásigény határozza meg. A már hivatkozott Kr. 12. § (3) bekezdésének rendelkezése szerint a tűzoltásra szolgáló bekötővezetékét külön vízmérővel kell ellátni.

4. Az indítványozó bíró álláspontja szerint az Ör. támadott 3. §-a „továbbá lehetővé teszi, hogy a szolgáltató piaci monopolhelyzetével visszaélve aránytalan díjat szedjen be az ipari termelést végző társas vállalkozóktól, amely az Alk. 9. § (2) bekezdésébe ütközik.”

A vállalkozás joga alapjog. Az 54/1993. (X. 13.) AB határozat szerint „a vállalkozás joga a foglalkozás szabad megválasztásához való alkotmányos alapjog [Alkotmány 70/B. § (1) bekezdés] egyik aspektusa, annak egyik, a különös szintjén történő megfogalmazása. Senkinek nincs alanyi joga meghatározott foglalkozással kapcsolatos vállalkozás, sem pedig ennek adott vállalkozási formában való gyakorlásához. A vállalkozás joga annyit jelent – de annyit alkotmányos követelményként feltétlenül – hogy az állam ne akadályozza meg, ne tegye lehetetlenné a vállalkozóvá válást.” (ABK 1993. október, 397.)

Jelen esetben az Ör. 3. §-ának rendelkezése a „fogyasztót” kötelezi ivóvízdíj fizetésre. Az Ör. 1. §-ának rendelkezése szerint a rendelet hatálya kiterjed „az önkormányzat illetékességi területén közműves ivóvízellátást és szennyvízelvezetést igénybevevő természetes és jogi személyekre”. Ennek megfelelően a „kettényezős díjrendszer” alkalmazása „az ipari termelést végző társas vállalkozókra” is a természetes személyekkel azonos módon, a vízmérőóra átmérőjétől függő egységes alapidj és a fogyasztástól függő rész figyelembevételével történt. Az indítványozó által állított „aránytalan díj” beszédese „az ipari termelést végző társas vállalkozóktól” nem értelmezhető. Hasonlóképpen nem erősíti az indítványozói álláspontot a hivatkozott 29/1996. (VII. 3.) AB határozat, amely a közüzemi ivóvíz-szolgáltatásról szóló

736/D/2003. AB végzés

Az Alkotmánybíróság alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t :

1. Az Alkotmánybíróság a Békéscsabai Városi Bíróság 8. B. 626/1997/14. számú és a Békés Megyei Bíróság Bf. 263/1998/2. számú végzései ellen irányuló – az Alkotmány 54. §-ának és 57. § (5) bekezdésének sérelmére alapított – alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

2. Az Alkotmánybíróság a nyomozó hatóság, az ügyész és a bíróságok eljárásának alkotmányossági vizsgálatára irányuló indítványokat visszautasítja.

I n d o k o l á s

I.

1. Az indítványozó az ellene indult büntetőeljárásban a nyomozást megszüntető és vele szemben megrovást alkalmazó ügyész határozat ellen panasszal élt, amelyet – a büntetőeljárásról szóló 1973. évi I. törvény (a továbbiakban: 1973. évi Be.) 148/A. §-a alapján kötelezően – a határozat hatályon kívül helyezése és vádemelés követett. A Békéscsabai Városi Bíróság a tárgyalás megkezdése előtt a 8. B. 626/1997/10. számú végzésével pótnyomozást rendelt el, és az ügy iratait visszaküldte az ügyésznek. A végzésben többek között utalt arra, hogy szükségesnek látszik az indítványozó elmeorvos-szakértői vizsgálata is.

Az indítványozó a végzés ellen fellebbezést nyújtott be, amit a Békéscsabai Városi Bíróság 8. B. 626/1997/14. számú végzésével – mint az arra nem jogosultól származót – elutasított, mivel a pótnyomozás ellen csak az ügyész fellebbezhetett volna. Az indokolásban utalt arra is, hogy az elme-orvosszakértői vizsgálat elrendelése ellen sem a nyomozásban, sem a bírósági szakaszban nincs helye fellebbezésnek. Az indítványozó fellebbezésével szemben a Békés Megyei Bíróság Bf. 263/1998/2. számú végzése helybenhagyta az első fokú bíróság elutasító végzését.

2. Az indítványozó a Békéscsabai Városi Bíróság 8. B. 626/1997/14. számú és a Békés Megyei Bíróság Bf. 263/1998/2. számú végzése ellen – az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 48. § (2) bekezdésében meghatározott határidőben – alkotmányjogi panaszt nyújtott be.

Az Alkotmánybíróság felhívására több alkalommal pontosított alkotmányjogi panaszában mulasztásban megnyilvánuló alkotmányvétség megállapítását kérte. „Minekután a végzés csak az ügyészi fellebbezést biztosítja [Be. 184. § (2); Be. 274. § (1), illetőleg bizonyítás körébe tartozó Be. 148. § (2); Be. 206. § (4) bekezdései], rendelkezésnek minősíti az elmevizsgálatot, amely ellen nincs lehe-

tőség panaszra sem [5], következésképpen mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség áll fenn, mert alapjog [Alkotmány 54. § (1), (2), illetőleg 57. § (5) bekezdés] érvényesüléséhez szükséges jogi garancia hiányzik.”

Az indítványozó alkotmányos jogait sértőnek minősített több, az első fokú bíróság, a nyomozó hatóság, valamint az ügyész részéről elkövetett mulasztást, illetve e szervezetek intézkedéseit (jegyzőkönyv kijavítása iránti kérelem elbírálásának elmulasztása, indokolási kötelezettség elmulasztása, elővezetés elmeorvos-szakértői vizsgálatra, jegyzőkönyvi másolat kiadásának elmulasztása, vádirat késedelmes kézbesítése stb.). Álláspontjának alátámasztására az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, az 1993. évi XXXI. törvénnyel kihirdetett Egyezmény rendelkezéseire is hivatkozott.

Az indítványozó kérte a Békéscsabai Városi Bíróság 8. B. 626/1997/14. számú, valamint a Békés Megyei Bíróság Bf. 263/1998/2. számú végzésének megsemmisítését, illetve hatályon kívül helyezését.

3. Az alkotmányjogi panasz benyújtását követően hatályba lépett a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: Be.), amelynek 605. § (7) bekezdése az 1973. évi Be.-t hatályon kívül helyezte.

Az indítványozó az alkotmányjogi panaszt fenntartotta „a még lehetséges jogorvoslati jogom érvényesíthetősége érdekében”. Ugyanakkor módosította indítványát „az új törvénynek a régi törvény hivatkozott paragrafusaival tartalmilag megegyező törvényeire hivatkozás és értelmezés mértékében”, mivel a Be. „a korábbi törvény fent kifogásolt paragrafusaihoz képest alapelveiben változatlan tartalmi megfogalmazásban lépett hatályba”. Az indítványozó szerint az 1973. évi Be. 74. § (1) és (2) bekezdése helyett a Be. 107. § (1) és (2) bekezdését, az 1973. évi Be. 148. § (2) bekezdése helyett a Be. 195. § (2) bekezdését kell érteni. Mivel a Be. már nem szabályozza a pótnyomozás intézményét, az 1973. évi Be. 206. § (4) bekezdése már nem értelmezhető.

II.

Az alkotmányjogi panasz nem felel meg a törvényben meghatározott feltételeknek.

1. Az Abtv. 48. § (1) bekezdése szerint az Alkotmányban biztosított jogainak megsértése miatt alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz az, akinek a jogsérelme az alkotmányellenes jogszabály alkalmazása folytán következett be, és egyéb jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, illetőleg más jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.

A jelen ügyben az alkotmányjogi panasz következetesen mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányul. Az Alkotmánybíróság több határozatában vizsgálta az alkotmányjogi panasz elbírálására és a mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség

megállapítására irányuló hatásköreinek viszonyát. E határozataiban hangsúlyozta: az alkotmányjogi panasz benyújtásának feltételei közé tartozik, hogy az Alkotmányban biztosított jogok sérelme az alkotmányellenes jogszabály alkalmazása folytán következzen be. Ezt a feltételt összevetve az Abtv.-nek a mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenességről szóló 49. §-ában foglalt rendelkezéssel, a szabályozás hiányára mint mulasztásban megnyilvánuló alkotmányvétségre alapított indítvány – az Alkotmánybíróság általános gyakorlata szerint – alkotmányjogi panaszként nem bírálható el. (1105/D/2004. AB határozat, ABH 2005, 1316, 1325–1328.)

Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság a Békéscsabai Városi Bíróság 8. B. 626/1997/14. számú, és a Békés Megyei Bíróság Bf. 263/1998/2. számú végzése ellen, az 1973. évi Be. 74. §-ával, 148. § (2) bekezdésével, 184. § (2) bekezdésével és 206. § (4) bekezdésével összefüggésben előterjesztett, mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló alkotmányjogi panaszt az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, módosított és egységes szerkezetbe foglalt 3/2001. (XII. 3.) Tü. határozat (ABH 2003, 2065., a továbbiakban: Ügyrend) 29. § e) pontja alapján visszautasította.

Mivel az alkotmányjogi panasz konkrét jogalkalmazói döntések ellen – meghatározott feltételek esetén – biztosított sajátos jogorvoslat, elbírálására a döntések meghozatalakor hatályos jogszabályok vizsgálatával kerül sor. Így az Alkotmánybíróság a Be.-nek az indítványozó által megjelölt rendelkezéseit nem vizsgálta.

2. Az Alkotmánybíróságnak az Alkotmány 32/A. § (1) bekezdése, valamint az Abtv. 1. §-ában meghatározott hatásköre nem terjed ki a jogalkalmazói gyakorlat alkotmányosságának vizsgálatára. Ezért az Alkotmánybíróság a büntető ügyben eljáró hatóságok törvénysértőnek és alkotmányellenesnek ítélt intézkedéseit, illetve intézkedéseinek elmulasztását érintő indítványi részek vizsgálatát az Ügyrend 29. § b) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2008. december 2.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,   *Dr. Bragyova András s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,   *Dr. Kiss László s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,   *Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,*
alkotmánybíró   alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,   *Dr. Trócsányi László s. k.,*
előadó alkotmánybíró   alkotmánybíró

786/D/2005. AB végzés

Az Alkotmánybíróság alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény 39–42., 46–48., 56–62. és 74. §-a, a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 149. § (1)–(2) bekezdése és 156. § (1) bekezdése, valamint az egyesülési jogról szóló 1989. évi II. törvény 10. § (2) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására irányuló, a Legfelsőbb Bíróság mint másodfokú bíróság Pf.IV.24.769/2005/2. számú végzésével összefüggésben előterjesztett alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

I.

Az indítványozók alkotmányjogi panaszt nyújtottak be az Alkotmánybírósághoz a Legfelsőbb Bíróság mint másodfokú bíróság Pf.IV.24.769/2005/2. számú végzésével helybenhagyott határozatok – így a Fővárosi Bíróság 8.P.25.647/2004/6. számú végzése, illetve a Fővárosi Ítéltábla 4.Pkf.26.068/2004/4. számú végzése – ellen, melyben kérték az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (a továbbiakban: Itv.) 39–42., 46–48., 56–62., illetve 74. §-a, a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 149. § (1)–(2) bekezdése és 156. § (1) bekezdése, valamint az egyesülési jogról szóló 1989. évi II. törvény (a továbbiakban: Etv.) 10. § (2) bekezdése megsemmisítését.

1. Az indítványozók kérték az Itv. több rendelkezésének megsemmisítését, mivel azokat ellentétesnek tartják a jogállamiság elvével, valamint az Alkotmány 57. § (1) és (5) bekezdésével. Álláspontjuk szerint a fenti alkotmányi rendelkezések magukban foglalják az eljárás során – akár egyesítés, elkülönítés tárgyában – hozott határozatok elleni jogorvoslati jogot is, „minden további közteher megfizetése nélkül”. Szerintük a jogállamiság elvét sérti, hogy az Itv. nem határozza meg, hogy a keresethez kapcsolódó részkérdésekben a bírósági határozat elleni jogorvoslat milyen illetékfizetési kötelezettség alá esik, és az ilyen tartalmú alkotmányos szabályozás hiánya miatt az indítványozóknak a társadalmi szervezet határozata felfüggesztését elutasító végzés elleni fellebbezésnél ugyanannyi illetéket kellene (kellene volna) leróniuk, mint az ügy érdemében hozott határozat elleninél.

Megítélésük szerint az illetékfizetési kötelezettségnél alkotmányos követelmény, hogy a fél tudhassa, milyen összegű illetéket kell fizetnie, és e követelménynek a hatályos szabályok nem felelnek meg: szerintük nincsen szabályozva, hogy a felmerülő illetéket a bíróságnak felbontozható határozatban összezszerűen kell meghatározni. Ugyanakkor „indokolatlan és szükségtelen megkülönböztetést” is jelent, hogy a bírósági határozat típusától (határozat vagy végzés), illetve attól függően, hogy a bíróság a kereseti kérelmet egy vagy több határozatban bírálja el, másképpen alakul a kirótt illeték mértéke.

Az indítványozók szerint a jogállamiságot sérti az is, hogy a bíróság hivatalból hozott végzései elleni fellebbezésnél is fennáll az illetékfizetési kötelezettség akkor is, ha a bíróság a kérelmet érdemben nem bírálja el, hanem formai okból elutasítja. Tartalmát tekintve tehát alkotmányjogi panaszukban az indítványozók szabályozási hiányt jelölnek meg jogsérelmük okaként.

2. Az indítványozók szerint sérti a kérelemhez kötöttség elvét, a tisztességes eljáráshoz való jogot az, hogy a Pp. 149. § (1)–(2) bekezdése hivatalból – a felek kérelme nélkül, illetve annak ellenére – lehetővé teszi az ügyek egyesítését vagy elkülönítését, továbbá sérülni látják az Alkotmány 57. § (5) bekezdését is, mivel az ilyen határozatok ellen a Pp. külön fellebbezést nem tesz lehetővé.

3. Az indítványozók szerint az Etv. 10. § (2) bekezdés nem határozza meg, hogy a társadalmi szervezet határozatának felfüggesztéséről a bíróságnak „milyen eljárás keretei között és eljárási szabályok mellett kell határozatot hozni”, illetve, hogy a társadalmi szervezetnek milyen kötelezettségei vannak a kérelem elbírálása előtt, valamint a Pp. nem tartalmaz külön eljárási szabályokat a társadalmi szervezet határozata felfüggesztésének elbírálására. Szerintük nem állapítható meg az sem, hogy a Pp. 156. § szerinti ideiglenes intézkedés elbírálása peres vagy nemperes eljárást igényel, illetve a Pp. 156. § „konkurál” az Etv. 10. § (2) bekezdésével. Sérülni látják az indítványozók a „tárgyaláshoz való alkotmányos alapjogot” is azáltal, hogy az ideiglenes intézkedés elbírálásakor – szerintük – nem kell a feleket meghallgatni, illetve a bíróság tárgyalás tartása nélkül is határozhat.

Az indítványozók szerint a jogállamiság elvét sérti az is, hogy az Etv. 10. § (2) bekezdésben az „indokolt eset” fogalma nincsen meghatározva, valamint nincsen szabályozva a társadalmi szervezet határozata felfüggesztésével kapcsolatos bírósági eljárás sem.

Álláspontjuk szerint e szabályozási hiány a jogállamiság sérelmén túl sérti az Alkotmány 63. § (1) bekezdésében megfogalmazott egyesüléshez való jogot is. Tartalmát tekintve tehát az Etv. 10. § (2) bekezdésével és a Pp. 156. § (1) bekezdésével összefüggésben az indítványozók szabályozási hiányt jelölnek meg jogsérelmük okaként.

II.

Az indítvány érdemi elbírálásra alkalmatlan.

1. Az Alkotmánybíróság elsőként az alkotmányjogi panasz elbírálhatóságát vizsgálta meg. Az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 48. § (1) bekezdése szerint az Alkotmányban biztosított jogainak megsértése miatt alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz az, akinek a jogsérelme az alkotmányellenes jogszabály alkalmazása folytán következett be, és egyéb jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, illetőleg más jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva. Az alkotmányjogi panasz előterjesztésének alapvető feltétele, hogy a kérdéses jogszabályt a panasz alapjául szolgáló döntés meghozatala során alkalmazták. A (2) bekezdés értelmében az alkotmányjogi panaszt a jogerős határozat kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet az Alkotmánybírósághoz benyújtani.

Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint az Abtv. 48. § (1) és (2) bekezdésében foglalt törvényi rendelkezéseket (feltételeket) az alkotmányjogi panasz elbírálása során, együttesen kell értelmezni és figyelembe venni. [23/1991. (V. 18.) AB végzés, ABH 1991, 311.; 41/1998. (X. 2.) AB határozat, ABH 1998, 306.; 663/D/2000. AB határozat, ABH 2003, 1223.]

2. Az Alkotmánybíróság eljárása során megállapította, hogy a kifogásolt végzésében a Legfelsőbb Bíróság a Pp.-nek az indítványozók által megjelölt 149. § (1)–(2) bekezdését nem alkalmazta.

Az alkotmányjogi panasz benyújtásának alapvető feltétele, hogy a panaszban támadott bírósági határozatban az alkotmányellenesnek vélt jogszabályt alkalmazzák, ennek a követelménynek az indítvány nem felel meg. Erre tekintettel az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, módosított és egységes szerkezetbe foglalt 3/2001. (XII. 3.) Tü. határozat (a továbbiakban: Ügyrend, ABH 2003, 2065.) 29. § e) pontja alapján visszautasította.

3. Az Itv. támadott rendelkezéseivel, az Etv. 10. § (2) bekezdésével és a Pp. 156. § (1) bekezdésével összefüggésben az indítványozók az alkotmányellenesség megállapítását a fentebb már ismertetett szabályozási hiányosságokra tekintettel kérték, ezért az Alkotmánybíróság azt – tartalma alapján – mulasztásban megnyilvánuló kérelemként vizsgálta meg.

Az Abtv. fent már idézett szabálya szerint az alkotmányjogi panasz benyújtásának feltételei közé tartozik,

hogy az Alkotmányban biztosított jog sérelme „az alkotmányellenes jogszabály alkalmazása folytán” következék be. Az Alkotmánybíróság már több határozatában rámutatott, hogy az Abtv. alapján a szabályozás hiányossága miatt, azaz mulasztásban megnyilvánuló alkotmányvétség megállapítására irányuló indítvány alkotmányjogi panaszként való előterjesztése az Abtv.-ből nem vezethető le, alkotmányellenes mulasztásra nem lehet sikerrel panaszt alapozni (1044/B/1997. AB határozat, ABH 2004, 1160, 1176.; 685/B/1999. AB határozat, ABH 2005, 889, 900.). Mindezek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a benyújtott alkotmányjogi panasz ebben a részében sem felel meg az Abtv. 48. § (1) és (2) bekezdésében foglalt feltételeknek,

ezért azt az Ügyrend 29. § e) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2008. december 2.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

<i>Dr. Balogh Elemér s. k.,</i> alkotmánybíró	<i>Dr. Bragyova András s. k.,</i> előadó alkotmánybíró
<i>Dr. Holló András s. k.,</i> alkotmánybíró	<i>Dr. Kiss László s. k.,</i> alkotmánybíró
<i>Dr. Kovács Péter s. k.,</i> alkotmánybíró	<i>Dr. Lenkovich Barnabás s. k.,</i> alkotmánybíró
<i>Dr. Lévy Miklós s. k.,</i> alkotmánybíró	<i>Dr. Trócsányi László s. k.,</i> alkotmánybíró

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG HÁROMTAGÚ TANÁCSAINAK VÉGZÉSEI

15/B/2002. AB végzés

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t :

Az Alkotmánybíróság Szeged Megyei Jogú Város Közgyűlésének a víziközműből szolgáltatott ivóvíz és a víziközmű által biztosított szennyvízelvezetés legmagasabb hatósági díjának megállapításáról szóló 4/1994. (II. 1.) Kgy. számú rendelet módosításáról szóló 42/2001. (XI. 14.) Kgy. számú rendelet alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló eljárást megszünteti.

I n d o k o l á s

1. Az indítványozó Szeged Megyei Jogú Város Közgyűlésének a víziközműből szolgáltatott ivóvíz és a víziközmű által biztosított szennyvízelvezetés legmagasabb hatósági díjának megállapításáról szóló 4/1994. (II. 1.) Kgy. számú rendelet módosításáról szóló 42/2001. (XI. 14.) Kgy. számú rendelet (a továbbiakban: Ör.) alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte. Az indítványozó azt sérelmezte, hogy az önkormányzat az ármegállapítás során megsértette az árak megállapításáról szóló 1990. évi LXXXVII. törvény, valamint a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény előírásait, és felhatalmazás nélkül a korábbinál magasabb árat állapított meg. Az indítványozó úgy vélte, hogy az önkormányzat megsértette a jogalkotásról szóló 1987. évi XI. törvény 1. § (2) bekezdésének, a 10. §-ának, valamint a 18. § (3) beke-

désének előírásait. Az Ör. a magasabb jogszabályokkal ellentétes, ezért az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdésébe ütközik, és álláspontja szerint az Alkotmány 9. § (2) bekezdésének rendelkezését is sérti.

2. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy Szeged Megyei Jogú Város Közgyűlésének a víziközműből szolgáltatott ivóvíz és a víziközmű által biztosított szennyvízelvezetés legmagasabb hatósági díjának megállapításáról és a díjalkalmazás feltételeiről szóló 22/2004. (IV. 15.) Kgy. rendelet 3. §-a az indítványozó által kifogásolt Ör.-t, az alaprendelettel együtt 2004. május 1-jei hatállyal hatályon kívül helyezte, és új rendelkezéseket állapított meg. Az önkormányzat közgyűlése e rendeletében megállapított hatósági árakat is több alkalommal módosította.

Az Alkotmánybíróság tájékoztatta az indítványozót, hogy a kifogásolt rendelkezések nem hatályosak, már az új rendelkezések is módosultak, és felhívta, hogy a változásokra tekintettel nyilatkozzon: indítványát fenntartja-e.

Az indítványozó számára küldött levelet a posta „ismeretlen helyre költözött” jelzéssel visszaküldte.

Mivel a kifogásolt rendelkezések már nem hatályosak, és az indítványozó a megváltozott új rendelkezésekre az indítványt nem terjesztette ki, ezért az Alkotmánybíróság – az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, módosított és egységes szerkezetbe foglalt 3/2001. (XII. 3.) Tü. határozat (ABH 2003, 2065.) 31. § a) pontja alapján – az eljárást megszüntette.

Budapest, 2008. december 15.

<i>Dr. Holló András s. k.,</i> alkotmánybíró	<i>Dr. Kiss László s. k.,</i> alkotmánybíró
<i>Dr. Kovács Péter s. k.,</i> előadó alkotmánybíró	

853/B/2004. AB végzés

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

végzést:

Az Alkotmánybíróság Makád Község Önkormányzata Képviselő-testületének a Makád Község közigazgatási területén alkalmazandó vízdíj megállapításáról szóló 1/2003. (I. 28.) sz. rendelet 1. § a) pontja alkotmányellenessége megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt visszautasítja.

Indokolás

Az indítvány érdemi elbírálásra alkalmatlan.

Az indítványozó Makád Község Önkormányzata Képviselő-testületének a Makád Község közigazgatási területén alkalmazandó vízdíj megállapításáról szóló 1/2003. (I. 28.) sz. rendelet (a továbbiakban: Ör.) 1. § a) pontjának vízmérőként megállapított alapidíj rendelkezését támadja, miszerint „a Makádi Önkormányzat a lakosságra kötelezően kirót[t], megfizettetett alapidíjjal indokolatlan kárt okoz a lakosságnak, és jogosulatlan bevételhez jut.” Az indítvány bár felsorolja a benyújtáskor hatályos, önkormányzati ivóvízellátással és ármegállapítással kapcsolatos jogszabályokat, azonban az indítványozó érvekkel nem támasztotta alá az általa megsemmisíteni kért jogszabályi hely és az Alkotmány megjelölt rendelkezése között fennálló, alkotmányjogilag értékelhető összefüggéseket.

Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítvány nem felel meg az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 22. § (2) bekezdése által támasztott tartalmi követelményeknek, mely szerint az indítványban meg kell jelölni a kérelem alapjául szolgáló okot. Nem elegendő tehát az Alkotmány egyes rendelkezéseire hivatkozni, az indítványban meg kell indokolni, hogy az Alkotmány egyes felhívott rendelkezéseit a megsemmisíteni kért jogszabály miért és mennyiben sérti. (654/H/1999. AB határozat, ABH 2001, 1645.; 472/B/2000. AB végzés, ABH 2001, 1655.)

Mivel az indítványi kérelem a fenti feltételeknek nem tett eleget, ezért az Alkotmánybíróság azt, gyakorlatának megfelelően (472/B/2000. AB végzés, ABH 2001, 1655.; 494/B/2002. AB végzés, ABH 2002, 1783, 1784.) visszautasította.

Budapest, 2008. december 8.

Dr. Balogh Elemér s. k., *Dr. Bragyova András s. k.,*
előadó alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Trócsányi László s. k.,
alkotmánybíró

933/B/2004. AB végzés

Az Alkotmánybíróság állami irányítás egyéb jogi eszköze alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában hivatalból eljárva meghozta

végzést:

Az Alkotmánybíróság Ráckeve Város Képviselő-testületének 197/2004. (VIII. 3.) számú határozata alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt visszautasítja.

Indokolás

Az indítványozó Ráckeve Város Képviselő-testületének (a továbbiakban: Képviselő-testület) 197/2004. (VIII. 3.) számú határozata (a továbbiakban: Kt-határozat) alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte. A Képviselő-testület a Kt-határozatban a ráckevei 0673/8., 0673/14., 0673/15., 0673/21., 0673/22., 0673/23., 0673/24., 0673/26., 0673/27., 0674/4., 0674/12., 0674/13., 0674/14., 0674/15., 0675., 0676/1., 0676/3. és 0676/5. hrsz.-ú ingatlanokat vonta belterületbe. Az indítványozó álláspontja szerint a Kt-határozat sérti az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény 2. §-át, a 6. § (3) bekezdését, a 7. § (3) bekezdését, a 9. § (1), (2), (7), (8) és (9) bekezdéseit, a 12. § (1) és (2) bekezdéseit, a 61. § (1) bekezdését, a jogalkotásról szóló 1987. évi XI. törvény (a továbbiakban: Jat.) 46. § (1) bekezdését, a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény (a továbbiakban: Ötv.) § (3) bekezdését, a 16. § (1) bekezdését, valamint az Alkotmány 2. § (1) bekezdését, a 8. § (2) bekezdését, a 42. §-át és a 44/A. § (1) és (2) bekezdéseit, mivel a Kt-határozat a Ráckeve Város Képviselő-testületének a Helyi Építési Szabályzat és Szabályozási Tervről szóló 19/1998. (IX. 25.) rendelete (a továbbiakban: RÉSZ) érintetlenül hagyásával, rajzi átvezetés nélkül változtatta meg a belterület határát.

Az Alkotmánybíróság vizsgálta, hogy van-e hatásköre a támadott Kt-határozat felülvizsgálatára és alkotmányellenessége esetén megsemmisítésére.

Az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 1. § b) pontja szerint az Alkotmánybíróság hatáskörébe jogszabály, valamint az állami irányítás egyéb jogi eszköze alkotmányellenességének utólagos vizsgálata tartozik. A Jat. határozza meg az állami irányítás egyéb jogi eszközeinek körét. A Jat. 46. § (1) bekezdése szerint az Országgyűlés, a Kormány, a kormánybizottságok, az önkormányzatok és az önkormányzatok szervei határozatban szabályozzák az általuk irányított szervek feladatait, a saját működésüket, és állapítják meg a feladatkörükbe tartozó terveket. A Jat. 46. § (2) bekezdése szerint a rendelkezés nem érinti az önkormányzat egyedi határozat meghozatalára vonatkozó jogát.

E törvényi szabályoknak megfelelően tehát nem minden önkormányzati határozat tartozik az állami irányítás egyéb jogi eszközei körébe. Az állami irányítás egyéb jogi eszközeinek csak azok az önkormányzati határozatok minősülnek, amelyek a Jat. 46. § (1) bekezdésében meghatározott tartalommal bírnak. E rendelkezés – terveken kívül – csak az irányított szervek feladatait, valamint az önkormányzat működését szabályozó, normatív tartalmú, a címzettek számára általános magatartási szabályt tartalmazó önkormányzati határozatokat minősíti e körbe tartozónak.

„Önmagában véve azonban az, hogy valamely aktust olyan elnevezés alatt bocsátanak ki, amelyet a Jat. a jogszabályok vagy az állami irányítás egyéb jogi eszközei megjelölésére használ, még nem szükségképpen alapozza meg az adott aktus felülvizsgálatára nézve az Alkotmánybíróság hatáskörét. A hatáskör vizsgálatánál nem az aktus elnevezése, hanem a benne foglalt rendelkezések jogi jellege az irányadó.” [52/1993. (X. 7.) AB végzés, ABH 1993, 407, 408.] Az Alkotmánybíróságnak tehát hatásköre vizsgálata során abban a kérdésben kellett állást foglalnia, hogy az indítványozó által támadott Kt-határozat minősíthető-e normatív tartalmú aktusnak.

A Képviselő-testület a Kt-határozatban a ráckevei 0673/8., 0673/14., 0673/15., 0673/21., 0673/22., 0673/23., 0673/24., 0673/26., 0673/27., 0674/4., 0674/12., 0674/13., 0674/14., 0674/15., 0675., 0676/1., 0676/3. és 0676/5. hrsz.-ú ingatlanokat vonta belterületbe; e határozat egyedi, egyes ingatlanra vonatkozó, egyszeri aktust tartalmaz, így az nem minősíthető normatív tartalommal bíró aktusnak.

Mivel az Alkotmánybíróság a Kt-határozat tekintetében nem állapította meg annak normatív tartalmát, ezért a megsemmisítésére irányuló indítványt az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, módosított és egységes szerkezetbe foglalt 3/2001. (XII. 3.) Tü. határozat (ABH 2003, 2065.) 29. § b) pontjára figyelemmel – érdemi vizsgálat nélkül – visszautasította. A Kt-határozat törvénysértés esetén az Ötv. 99. § (2) bekezdés b) pontja szerint bíróság előtt támadható meg.

Budapest, 2008. december 15.

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

618/B/2005. AB végzés

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos megállapítására irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

1. Az Alkotmánybíróság a Pécs Megyei Jogú Város Közgyűlésének Pécs Építési Szabályzatának és Szabályozási Tervének megállapításáról szóló 29/2004. (11. 26.) sz. rendelete alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt visszautasítja.

2. Az Alkotmánybíróság a Pécs Megyei Jogú Város Jegyzőjének 11–9046/2002/1. számú határozata megsemmisítésére irányuló indítványt visszautasítja.

I n d o k o l á s

1. Az Alkotmánybírósághoz benyújtott kérelmükben az indítványozók Pécs Megyei Jogú Város Közgyűlésének Pécs Építési Szabályzatának és Szabályozási Tervének megállapításáról szóló 29/2004. (11. 26.) sz. rendelete (a továbbiakban: Ör.) megsemmisítését kérték. A rendelettel kapcsolatban azt kifogásolták, hogy az a telkükön „haladó szolgalmi út helyett 3 méter széles szabályozási szélességű közutat jelöl”. Kifejtik, hogy az Ör. által tervezett közútra nincs szükség, mivel enélkül is minden érintett telek megközelíthető. Kifogásolják továbbá azt is, hogy az önkormányzat figyelmen kívül hagyta tiltakozásukat, és a véleményezési eljárást (egyeztető tárgyalást) sem megfelelően folytatták le. Álláspontjuk szerint mindezek miatt az Ör. sérti az Alkotmánynak a tulajdon védelmére vonatkozó rendelkezését; az Alkotmány módosításáról szóló 1989. évi XXXI. törvény 38. §-át; és magasabb szintű jogszabályba is ütközik; sérti a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 2. és 3. §-ait, illetve az 5. § (1)–(2) bekezdéseit; az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény (a továbbiakban: Étv.) 8. § (1) bekezdésének a)–f), valamint h) pontjait, a 9. § (2) bekezdésének c) pontját, és (3)–(7) bekezdéseit.

Az indítványozók kiegészítő kérelmükben a Pécs Megyei Jogú Város Közgyűlése jegyzőjének 11–9046/2002/1. számú határozata megsemmisítését is kérték az Alkotmánybíróságtól.

2. Az Alkotmánybíróság először az indítványozóknak azt a kifogását vizsgálta meg, amely szerint az Ör. megalakítása során megsértették az Étv. előírásait.

Az Étv. 8. §-a szerint a településrendezés során biztosítani kell a területek közérdeknek megfelelő felhasználását a jogos magánérdekekre tekintettel, az emberhez méltó környezet folyamatos alakítását, értékeinek védelmét. Az Étv. e paragrafusa részletesen előírja, hogy a településrendezési tevékenység során mely elvárásoknak kell kötelezően megfelelni, és miként kell annak biztosítása érdekében eljárni. Ezen általános célkitűzéseket a jogalkotó oly módon tudja betartani, ha a szabályozás kialakításánál a jogszabályban foglalt eljárási szabályokat követi, így az előírt egyeztetési, véleményezési kötelezettségeknek ma-

radéktalanul eleget tesz. Ahogyan azt az Alkotmánybíróság a 907/B/2003. AB végzésében megállapította: „Az Étv. 8. §-a szerint a településrendezés során biztosítani kell a területek közérdeknek megfelelő felhasználását a jogos magánérdekekre tekintettel, az emberhez méltó környezet folyamatos alakítását és értékeinek védelmét. Ennek során tekintettel kell lenni többek között az egészséges lakó- és munkakörülményekre, a településképre, a környezetvédelemre, a lakosság ellátásának biztosítására, illetve gazdasági érdekekre. Az Étv. e §-a részletesen előírja, hogy a településrendezési tevékenység során mely elvárásoknak kell kötelezően megfelelni, és miként kell annak biztosítása érdekében eljárni. Ezen általános célkitűzéseket a jogalkotó oly módon tudja betartani, ha a szabályozás kialakításánál a jogszabályban foglalt eljárási szabályokat követi, így az előírt egyeztetési, véleményezési kötelezettségeknek maradéktalanul eleget tesz. Mindebből az következik, hogy az Étv. 8. § (1) bekezdésében foglaltak érvényre juttatása, alkotmányossági szempontból csak az Étv. 9. §-ában előírtak figyelembevételével ítéltető meg. (...) Az építésügy, a településrendezés területén a helyi szabályozási autonómia az Ötv. és az Étv. rendelkezései szerint a rendeletalkotás tartalma, és a rendeletalkotási eljárás lefolytatása is korlátokhoz kötött. Az Étv. 9. §-a egyike ezen törvényi korlátoknak, hiszen a helyi építési szabályzat elfogadásához számos egyeztetési kötelezettséget ír elő, s az érintett állampolgárok, szervezetek, érdekképviseletek, hatóságok számára véleménynyilvánítási, javaslattevési, észrevételezési lehetőséget biztosít, amelyek garanciális szabályokként épülnek be az eljárásba.” (ABK 2008, február, 251, 252.)

Az Alkotmánybíróság ugyanakkor korábban elvi jelleggel azt is megállapította, hogy az önkormányzati rendeletalkotás eljárási szabályainak betartásával kapcsolatos indítványozási jog a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény 99. § (2) bekezdés a) pontja alapján kizárólag a közigazgatási hivatal vezetőjét illeti meg [30/1999. (X. 13.) AB határozat, ABH 1999, 411, 414.].

Mindezek miatt az Alkotmánybíróság a rendeletalkotási eljárás törvényellenességének megállapítására irányuló kérelmet az indítványozási jog hiánya miatt az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, módosított és egységes szerkezetbe foglalt 3/2001. (XII. 3.) Tü. határozat (ABH 2003, 2065.; a továbbiakban: Ügyrend) 29. § c) pontja alapján visszautasította.

3. Az indítványozónak az Ör. normatartalma tekintetében előterjesztett kifogásai vonatkozásában az Alkotmánybíróság a következőket állapította meg.

Az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 22. § (2) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság határozott kérelem alapján jár el, mely kérelemben három feltételnek kell együttesen fennállnia: egyrészt a kérelemnek tartalmaznia kell a sérelmezett jogszabályi rendelkezést, továbbá az Alkotmány érintett szakaszát, valamint

azt az indokot, amely alapján az indítványozó az alkotmánysértést fennállónak véli.

Az indítvány e feltételeknek nem felel meg. Az indítványozók egyrészt az Ör. egészének megsemmisítésére terjesztettek elő indítványt, és a hiánypótlásra történő felhívás ellenére sem jelölték meg, hogy az Ör. mely rendelkezését tartják alkotmánysértőnek. Emellett nem indokolták azt sem, hogy az Ör. és a megjelölt törvények ellentéte álláspontjuk szerint miben nyilvánul meg (kérelmükben csupán hivatkoztak az 1989. évi XXXI. törvényre, illetve felsorolták a Ptk. egyes szakaszait), és e tekintetben az Alkotmány sérülni vélt rendelkezését sem jelölték meg.

Az Alkotmánybíróság ezért az indítványt ebben a részben – mint érdemi elbírálásra alkalmatlant – az Ügyrend 29. § d) pontja alapján szintén visszautasította.

4. Az Alkotmánybíróságnak az Alkotmány 32/A. § (1) és (2) bekezdéséből, valamint az Abtv.-ből eredően nincs hatásköre egyedi hatósági határozatok felülvizsgálatára és megsemmisítésére. Ezért Alkotmánybíróság a Pécs Megyei Jogú Város Jegyzőjének 11–9046/2002/1. számú határozata megsemmisítése tárgyában előterjesztett indítványi kérelmet az Ügyrend 29. b) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2008. december 15.

Dr. Lenkovics Barnabás s. k., *Dr. Lévay Miklós* s. k.,
előadó alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Paczolay Péter s. k.,
alkotmánybíró

598/B/2006. AB végzés

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Magyar Élelmiszerkönyv nemzeti termékleírásokat tartalmazó kötelező előírásairól szóló 57/2004. (IV. 24.) FVM rendelet módosításáról szóló 10/2005. (II. 25.) FVM rendelet 1. számú melléklete 6. sorszám alatti „Pannónia sajt” szövegrésze, és a 2. számú melléklete IV. sorszám alatti „Pannónia sajt” szövegrésze alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítvány tárgyában az eljárást megszünteti.

Indokolás

1. Az indítványozó a Magyar Élelmiszerkönyv nemzeti termékleírásokat tartalmazó kötelező előírásairól szóló 57/2004. (IV. 24.) FVM rendelet módosításáról szóló 10/2005. (II. 25.) FVM rendelet (a továbbiakban: Fvmr.) 1. számú melléklete 6. sorszám alatti „Pannónia sajt” szövegrésze, és a 2. számú melléklete IV. sorszám alatti „Pannónia sajt” szövegrésze alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte utólagos normakontroll keretében az Alkotmánybíróságtól.

Véleménye szerint a támadott jogszabály figyelmen kívül hagyja azt a tényt, hogy olyan termékmegjelölést, termékleírást tartalmaz, amely egy sajtermékre vonatkozó, védjegyjogi oltalom alatt álló megjelölés. Ez véleménye szerint a védjegyek és a földrajzi árujelzők oltalmáról szóló 1997. évi XI. törvény 12. §-ával ellentétes, mely miatt az Alkotmány 37. § (3) bekezdésébe ütközik. Emellett az indítványozó szerint az Fvmr. azzal a következménnyel is jár, hogy a védjegy által biztosított kizárólagos használatot megtestesítő vagyoni jog kizárólagosságot megszünteti és ezzel az Alkotmány 13. § (1) bekezdését sérti. Végül az indítványozó szerint a támadott jogszabályi rendelkezések a tulajdonhoz való jog szükségtelen és aránytalan korlátozásán keresztül sértik az Alkotmány 9. § (2) bekezdésében biztosított vállalkozáshoz való jogot is.

2. A Magyar Élelmiszerkönyv nemzeti termékleírásokat tartalmazó kötelező előírásairól szóló 57/2004. (IV. 24.) FVM rendeletet módosító 140/2008. (X. 30.) FVM rendelet (a továbbiakban: Fvmr2.) 2. § (2) bekezdése a támadott Fvmr.-t 2008. november 1-jével hatályon kívül helyezte. Mivel az Fvmr2. a Magyar Élelmiszerkönyv 4.1.1.2. pontjában a Pannónia sajtot „Ementáli típusú” sajt kifejezéssel helyettesítette, az indítványozó az Alkotmánybírósághoz előterjesztett indítványát – annak okafogyottságára történő hivatkozással – visszavonta.

3. Az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 20. §-a értelmében az Alkotmánybíróság az arra jogosult indítványa alapján jár el. Tekintettel az indítvány visszavonására, az Alkotmánybíróság az eljárást – az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, módosított és egységes szerkezetbe foglalt 3/2001. (XII. 3.) Tü. határozat (ABH 2003, 2065.) 31. § d) pontjára is figyelemmel – megszüntette.

Budapest, 2008. december 15.

Dr. Lenkovics Barnabás s. k., *Dr. Lévay Miklós* s. k.,
előadó alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Paczolay Péter s. k.,
alkotmánybíró

1019/B/2006. AB végzés

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t :

Az Alkotmánybíróság az építési műszaki ellenőri tevékenységről szóló 158/1997. (IX. 26.) Korm. rendelet 3. § (3) bekezdés a) pontja, valamint 6. § (2) bekezdés a) pontja alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítvány tárgyában az eljárást megszünteti.

Indokolás

1. Az indítványozó az építési műszaki ellenőri tevékenységről szóló 158/1997. (IX. 26.) Korm. rendelet (a továbbiakban: R.) 3. § (3) bekezdés a) pontja, valamint 6. § (2) bekezdés a) pontja alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte.

A támadott rendelkezések szerint az építési műszaki ellenőri névjegyzékbe történő felvétel egyik feltétele, hogy a kérelmező az R.-ben írt szakmai képesítéssel, valamint szakvizsgával rendelkezzen, és a képesítését igazoló oklevél, bizonyítvány másolatát mellékelni kell a felvételi kérelemhez. Az indítványozó e rendelkezéseket abban az összefüggésben találta alkotmányellenesnek, hogy az R. átmeneti rendelkezéseket tartalmazó 9. § (2) bekezdésével szemben – amely szerint az egyéb feltételeknek megfelelő (szakirányú szakmai képesítéssel rendelkező) műszaki ellenőr a szakvizsga megszerzéséig, de legfeljebb 2003. július 31-ig vehető névjegyzékbe – a 9. § (3) bekezdése lehetővé tette, hogy azokat a közép- vagy felsőfokú műszaki szakképesítéssel rendelkező személyeket, akik legalább 10 éves építési műszaki ellenőri gyakorlattal rendelkeznek, 2003. július 31-ig előterjesztett kérelmükre a képesítés szakirányultságától függetlenül felvegyék a névjegyzékbe. Az indítványozó nézete szerint a támadott szabályozás indokolatlan megkülönböztetést tartalmaz egyfelől a szakirányú és nem szakirányú képesítéssel rendelkező műszaki ellenőrök, másfelől utóbbiakat illetően a fenti határidőt betartó és azt elmulasztó kérelmezők között, mert a nem szakirányú végzettségű műszaki ellenőröket kizárja a szakma további gyakorlásából, illetőleg a névjegyzékbe történő kivételes felvételükre csak meghatározott ideig benyújtott kérelem esetén ad lehetőséget. Arra, aki a kérelmet késedelmesen terjeszti elő, a névjegyzékbe vétel általános (támadott) szabályai irányadók, amely feltételeknek a szakirányú végzettséggel nem rendelkező műszaki ellenőr nem tud megfelelni.

2. Az Alkotmánybíróság észlelte, hogy a beadvány benyújtását követően az építési műszaki ellenőri, valamint a felelős műszaki vezetői szakmagyakorlási jogosultság

részletes szabályairól szóló 244/2006. (XII. 5.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Émer.) 13. § (7) bekezdés *a*) pontja hatályon kívül helyezte az R. 3–8. §-át, 9. §-ának (2)–(8) bekezdését, majd az építőipari kivitelezési tevékenységről, az építési naplóról és a kivitelezési dokumentáció tartalmáról szóló 290/2007. (X. 31.) Korm. rendelet 28. § (2) bekezdés *a*) pontja az R. egyéb rendelkezéseit is. A többször módosított Émer. az építési műszaki ellenőri tevékenység gyakorlásának a támadott rendelkezésektől eltérő szabályrendszerét állapította meg. A 2. § (1)–(2) bekezdése, valamint 3–5. §-a a szakmagyakorlási tevékenység folytatását kamarai tagsághoz, – szakirányú felső- vagy középfokú végzettség és szakmai gyakorlat igazolásától függő – szakmagyakorlási jogosultság megállapításához, jogosultsági vizsga letételéhez, továbbá névjegyzéki bejegyzéshez kötötte. A 13. § (4) bekezdése a jogosultsági vizsgától csak a 2007. július 1. napját megelőzően benyújtott kérelmek esetén tekintett el, úgy azonban, hogy amennyiben az ott megjelölt határidőben a kérelmező a vizsgát nem igazolja, a névjegyzékből törölni kell. E rendelkezések alapján tehát megszűnt az a lehetőség, hogy a jogszabály hatálybalépését követő átmeneti időben a hosszú gyakorlattal rendelkező műszaki ellenőrök szakirányú szakmai képesítés nélkül névjegyzékbe való felvételüket kérelmezhesék.

Az Alkotmánybíróság hatályon kívül helyezett jogszabály alkotmányellenességét kivételesen, az Alkotmánybí-

róságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 38. §-ában foglalt bírói kezdeményezés és a 48. § szerinti alkotmányjogi panasz esetében, továbbá akkor vizsgálja, ha a hatályát veszített jogszabály helyébe lépő jogszabály azonos rendelkezési környezetben szintén tartalmazza a sérelmezett rendelkezést. (137/B/1991. AB végzés, ABH 1992, 456, 457.) A vizsgált ügyben az indítványozó által előterjesztett, utólagos normakontrollra irányuló indítvánnyal támadott rendelkezések helyébe lépő és az elbírálás időpontjában hatályos Émer. a sérelmezett rendelkezést nem tartalmazza, új rendelkezési környezetben, a korábbiól eltérően szabályozza a műszaki ellenőrök névjegyzékbe való felvételének feltételeit. Erre tekintettel az Alkotmánybíróság az eljárást az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, módosított és egységes szerkezetbe foglalt 3/2001. (XII. 3.) Tü. határozat (ABH 2003, 2065.) 31. §-ának *a*) pontja alapján megszüntette.

Budapest, 2008. december 8.

Dr. Balogh Elemér s. k., *Dr. Bragyova András* s. k.,
előadó alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Trócsányi László s. k.,
alkotmánybíró

KÖZLÖNY

§

A Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó

gondozásában megjelent a

BŰNÜGYI SZEMLE

– a jogalkalmazók folyóirata

Az utóbbi időben megnövekedett az igény a büntető jogalkalmazási kérdések – nyomozati eljárások, bírósági döntések – korrekt, szakszerű és időszerű közvetítésére, esetleg kritikájára, új jogintézmények bemutatására, a gyakorlat során felmerülő problémái megoldására.

A negyedévente megjelenő szakfolyóirat elsősorban a büntető jogalkalmazás aktuális kérdéseivel foglalkozik, így egyaránt érinti az anyagi büntetőjogot, a büntető eljárásjogot, a büntetés-végrehajtási jogot, valamint az igazságügyi szakértői tevékenységet is. Feltárja a mindennapi jogalkalmazás szempontjából jelentőséggel bíró problémákat aktuális események, bírósági döntések közlésével. Ezen túlmenően a hazai jogalkalmazás szempontjából releváns nemzetközi és európai jogi aktusok elemzésének is megjelenést kíván biztosítani. A folyóiratban helyet kapnak a bűnügyi tudományokkal foglalkozó elméleti tanulmányok is.

Egy példány ára: **3255 Ft.**

A 2009. évi éves előfizetés díja: **12 600 Ft.**

MEGRENDELÉS

Megrendelem a BŰNÜGYI SZEMLE című szakfolyóirat 2009. évi számait ..... példányban.

Az előfizetési díj: 12 600 Ft/év áfával.

A megrendeléseket a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó címére (1085 Budapest, Somogyi Béla u. 6., 1394 Budapest 62., Pf. 357) lehet feladni. Fax: 338-4746 vagy 318-6668.

A megrendelő (cég) neve: .....

Címe (város, község, irányítószám): .....

Utca, házszám: .....

Példányonként megvásárolható a Budapest VII., Rákóczi út 30. (bejárat a Dohány u. és Nyár u. sarkán) alatti Közlöny Centrumban (tel.: 321-5971, fax: 321-5275, e-mail: kozlonycentrum@mhk.hu), illetve megrendelhető a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó ügyfélszolgálatán (fax: 318-6668, 338-4746, e-mail: kozlonybolt@mhk.hu) vagy a www.mhk.hu/kozlonybolt internetcímen. Ára: 3255 Ft áfával.

Keltezés: .....

.....
előfizető neve és cégszerű aláírás

A Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó gondozásában

megjelent

AZ UNIÓS PÁLYÁZATOK KÉSZÍTÉSÉNEK MÓDSZERTANA

– pályázati sorvezető helyi önkormányzatok és kistérségi társulások számára –

Magyarországon jelenleg az egyik legnagyobb kihívás az, hogy az európai uniós csatlakozás előnyeivel és lehetőségeivel eredményesen tudunk-e élni. A csatlakozásunk óta eltelt időszak tapasztalatai rendkívül fontosak, hiszen a 2007–2013 közötti programozási időszakban még jelentősebb nagyságrendű támogatás lesz elérhető a helyi önkormányzatok, kistérségi társulások részére.

A pályázatok elkészítése speciális szakértelmet igényel a helyi önkormányzatoktól. A felmérések adatai szerint a pályázó önkormányzatok, többcélú kistérségi társulások megközelítőleg fele maga készíti a pályázati dokumentációkat. Ezen helyi önkormányzatok, többcélú kistérségi társulások mind a pályázatok készítése, mind a már elnyert támogatásokról való elszámolás kapcsán számos esetben segítségre szorulnak, mert nem tudnak megfelelni a szigorú előírásoknak. Ma már igen szoros a pályázati verseny.

Amennyiben a helyi önkormányzatok, kistérségi társulások eredményesen szeretnék elnyerni az EU nyújtotta forrásokat, **gondolkodásmód-, illetve szemléletváltásra van szükség.** A **projektszemléletű fejlesztéstervezés** rendkívül kreatív szellemi munka, amely többféle szakismeretet, készséget és szervezett csapatmunkát igényel.

A kiadvány első fejezete „sorvezetőt” ad arra, hogy az **Új Magyarország Fejlesztési Terv (ÚMFT)** és annak **operatív programjai** milyen prioritásokat jelölnek meg, amelyeket a későbbiekben akciótervek részleteznek és központi projektek és pályázatok formájában elérhetőek lesznek a kedvezményezettek számára. A projekteknek ugyanis összhangban kell lenniük ezen, valamint a kohézióra vonatkozó közösségi stratégiai iránymutatásokban meghatározott célokkal.

A kötet gerincét képezik a projektkövetelmények, a projektciklus-menedzsment (PCM) elmélet, a PCM típusú tervezés gyakorlata, a stratégiai tervezés módszerei, a logikai kerettervezés, a tevékenységtervezés, a projektcsapat kiválasztása, szerepek, felelősség, hatáskörök, a projektek pénzügyi tervezése, a pályázati információk megszerzése.

A kötetben bemutatásra kerül a **pályázatkészítés folyamata**, a pályázat kidolgozása, a pályázatírás lépései. Egy pályázatban egy adott projekt kerül bemutatásra, melynek végrehajtására nyerhetők források. A kiadvány foglalkozik a szerződés előkészítésével, a **Támogatási Szerződés** megkötésével, módosításával.

Különös hangsúlyt helyez a kiadvány a **projektvégrehajtás** szakaszában jelentkező feladatokra, a jelentési kötelezettségekre, a pénzügyi elszámolásra.

A megvalósítás fázisában kiemelt hangsúlyt kapnak az utólagos (kifizetett számlák arányában történő visszautalás) elszámoláshoz szükséges összesítők, bizonylatok, igazolások.

A hatékony és eredményes szakmai, pénzügyi dokumentálást esettanulmányokkal segíti a kiadvány.

A kiadvány egy fejezete külön kitér továbbá azon **közösségi programokra is (pl. Aktív európai polgárságért, LIFE+)**, amelyekre a helyi önkormányzatok nem az ÚMFT keretében, hanem közvetlenül az Európai Bizottsághoz pályázhatnak. Ezen programok keretében kiírt pályázatokra ugyanis speciális szabályok vonatkoznak.

A pályázat nem cél, hanem egy eszköz, azaz olyan konkrét fejlesztésekhez történő társfinanszírozás igénylése, amely hozzájárul a szélesebb közösségek számára is kedvező, kijelölt, közép- vagy hosszú távon elérendő cél megvalósításához.

A kiadvány hasznos segítséget nyújt a napi pályázatírási és projektmegvalósítási munkánál.

A 256 oldalterjedelmű kiadvány ára: **2961 Ft** áfával.

Példányonként megvásárolható a Közlönykiadó Jogi Könyvesboltjában (1085 Budapest, Somogyi B. u. 6. Tel./fax: 318-8411), valamint a Budapest VII., Rákóczi út 30. (bejárat a Dohány u. és Nyár u. sarkán) szám alatti Közlöny Centrumban (tel.: 321-5971, fax: 321-5275, e-mail: kozlonycentrum@mhk.hu), illetve megrendelhető a kiadó ügyfélszolgálatán (fax: 318-6668, 338-4746, e-mail: kozlonybolt@mhk.hu) vagy a www.mhk.hu/kozlonybolt internetcímen.

MEGRENDELŐLAP

Megrendelem **Az uniós pályázatok készítésének módszertana** című kiadványt (ára: **2961 Ft** + postaköltség), ... példányban, és kérem juttassák el az alábbi címre:

A megrendelő (cég) neve: .....

Címe (város, irányítószám): .....

Utca, házszám: .....

Ügyintéző neve, telefonszáma: .....

A megrendelő (cég) bankszámlaszáma: .....

A megrendelt példányok ellenértékét a postaköltséggel együtt, a szállítást követő számla kézhezvétele után, 8 napon belül a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadónak a számlán feltüntetett pénzforgalmi jelzőszámára átutalom.

Keltezés: .....

.....
cégszerű aláírás

TARIFAJEGYZÉK

Érvényes 2009. január 1-jétől

A Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó által gondozott hivatalos lapokban (közlönyökben) elhelyezett hirdetés egy-egy szakma, ágazat képviselőinek pontosan célzott elérését teszi lehetővé. A nyomtatott példányszám túlnyomó része előfizetéses rendszerben kerül az olvasóhoz, remittenda így gyakorlatilag nem létezik, s ez a hirdetés költséghatékonyságát nagyban megnöveli. A Magyar Közlöny a Magyar Köztársaság hivatalos lapjaként hirdetéseket nem közöl. Rendszeresen megjelenik viszont a Magyar Közlöny melléklete, a Hivatalos Értesítő, amelyben a hivatalos közleményeken, hirdetményeken kívül üzleti célú hirdetések is elhelyezhetők.

A Hivatalos Értesítőben megjelentetni kívánt egyéb közlemények és hirdetmények díja megkezdett kéziratoldalanként 52 000 Ft + áfa.

A közlönyökben elhelyezett üzleti hirdetések tarifái a következők:

1/1 belív (174 x 240 mm)	206 000
hátsó borító	257 000
1/2 fekvő (174 x 120 mm)	109 000
álló (87 x 240 mm)	109 000
1/4 álló (87 x 120 mm)	59 000

Hirdetmények, közlemények díja (az ún. kötelező közzétételek díja ettől eltérő lehet):

Bélyegzők, okiratok, igazolványok stb. érvénytelenítése egységesen	14 300
Egyéb közlemények, hirdetmények megkezdett kéziratoldalanként	12 100

Behúzott anyagok oldalszámtól, súlytól és mérettől függően egyedi megállapodás szerint helyezhetők el. Nyomdakész film hiányában 10% technikai költséget számítunk fel. A fenti árak az általános forgalmi adót nem tartalmazzák. A kiadó fenntartja a hirdetések év közbeni átváltoztatásának jogát.

A hirdetés elhelyezője elfogadja a kiadó mindenkori hirdetési üzletszabályzatát, amelyet kérésre megküldünk. A kiadó fenntartja a jogot, hogy jogszabályba vagy a hirdetési üzletszabályzatába ütköző hirdetéseket visszautasítja.

	Megjelenés/év
Belügyi Közlöny	24
Egészségügyi Közlöny	25
Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Értesítő	28
Hivatalos Értesítő (a Magyar Közlöny melléklete)	52
Oktatási és Kulturális Közlöny	36
Pénzügyi Közlöny	18
Szociális és Munkaügyi Közlöny	12
Az Alkotmánybíróság Határozatai	12
Ellenőrzési Figyelő	4

Tisztelt Előfizetők!

***Tájékoztatjuk Önöket, hogy 2009. január 1-jétől
a hivatalos lapok megjelenítése az alábbiak szerint változik***

A Magyar Közlöny és a mellékletét képező Hivatalos Értesítő tartalma újabb rovatokkal bővül

Magyar Közlöny

- I. Az Alkotmány és annak módosításai
- II. Törvények
- III. Kormányrendeletek
- IV. A Magyar Nemzeti Bank elnökének rendeletei
- V. A Kormány tagjainak rendeletei
- VI. Az Alkotmánybíróság határozatai és végzései
- VII. Jogegységi határozatok
- VIII. Az Országos Választási Bizottság állásfoglalásai
- IX. Határozatok Tára

Hivatalos Értesítő

- I. Egységes szerkezetű jogi aktusok
- II. Statisztikai közlemények
- III. Utasítások, jogi iránymutatások
- IV. Állásfoglalások
- V. Személyügyi hírek
- VI. Alapító okiratok
- VII. Pályázati felhívások
- VIII. Közlemények
- IX. Hirdetmények (a Cégek Közlöny, az Európai Unió Hivatalos Lapja, a Közbeszerzési Értesítő és a Bírósági Határozatok figyelése, illetve a tartalomjegyzékek közzététele)

Havonta a kiadó DVD-formátumban tematizált jogszabálygyűjteményeket biztosít az előfizetőknek.

A jogszabálygyűjtemények árát az előfizetési díj tartalmazza.

2009. január 1-jétől

- a **Belügyi Közlöny** tartalmazza a *Sport Értesítőt*, a *Turisztikai Értesítőt* és az *Önkormányzatok Közlönyét*,
- a *Szociális Közlöny* és a *Munkaügyi Közlöny* – összevonást követően – **Szociális és Munkaügyi Közlöny** néven, egy lapként jelenik meg,
- az *Oktatási Közlöny* és a *Kulturális Közlöny* előfizetői az **Oktatási és Kulturális Közlönyben** találhatják meg a számukra fontos információkat,
- az *Egészségbiztosítási Közlöny* az **Egészségügyi Közlönybe** integrálódik, az érdeklődők az Egészségügyi Közlönyből tájékozódhatnak az ez idáig két lapban közölt információkról.

Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó Kft.

Tisztelt Előfizetők!

Tájékoztatjuk Önöket, hogy a kiadónk terjesztésében levő lapokra és elektronikus kiadványokra szóló előfizetésüket folyamatosnak tekintjük. Csak akkor kell változást bejelenteni a 2009. évre vonatkozó előfizetésre, ha a példányszámot, esetleg a címlistát módosítják, vagy új lapra szeretnének előfizetni (pontos szállítási, név- és utcacím-megjelöléssel). Kérjük, hogy az esetleges módosítást (cím- és példányszámváltozás) szíveskedjenek levélben vagy faxon megküldeni. Felhívjuk szíves figyelmüket, hogy a lapszállításról kizárólag az előfizetési díj beérkezését követően intézkedünk. Fontos, hogy az előfizetési díjakat a megadott 10300002-20377199-70213285 sz. számlára utalják, illetve a kiadó által kiküldött készpénz-átutalási megbízáson fizessék be. Készpénzes befizetés kizárólag a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó ügyfélszolgálatán (1085 Budapest, Somogyi Béla u. 6.) lehetséges (levélcím: Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó, 1394 Budapest, 62. Pf. 357, fax: 318-6668).

A 2009. évi előfizetési díjak

(Az árak az áfát tartalmazzák.)

Magyar Közlöny	151 452 Ft/év	Szociális és Munkaügyi Közlöny	39 564 Ft/év
Az Alkotmánybíróság Határozatai	27 972 Ft/év	Oktatási és Kulturális Közlöny	31 500 Ft/év
Belügyi Közlöny	39 564 Ft/év	Pénzügyi Közlöny	45 108 Ft/év
Egészségügyi Közlöny	39 564 Ft/év	Ügyészségi Közlöny	9 324 Ft/év
Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Értesítő	27 468 Ft/év	Bűnügyi Szemle	12 600 Ft/év
Közbeszerzési Értesítő	96 516 Ft/fél év	L'udové noviny	7 308 Ft/év
		Neue Zeitung	7 056 Ft/év
		Pénzügyi Szemle	23 100 Ft/év

CD-Cégek Közlöny

A Cégek Közlöny közleményeinek hetente megjelenő, oldalhú gyűjteménye CD-n, melyen a közlemények gyors megtalálását keresőfunkció segíti.

A CD 2009. évi éves előfizetési díjai
(Áraink a 20%-os áfát tartalmazzák.)

Önálló változat	141 696 Ft		
5 munkahelyes hálózati változat	207 936 Ft	25 munkahelyes hálózati változat	472 890 Ft
10 munkahelyes hálózati változat	274 176 Ft	50 munkahelyes hálózati változat	804 096 Ft

A MAGYAR HIVATALOS JOGSZABÁLYTÁR (DVD)

hatályos jogszabályok hivatalos számítógépes gyűjteményének 2009. évi éves előfizetési díjai
(Áraink a 20%-os áfát tartalmazzák.)

Önálló változat	97 200 Ft	25 munkahelyes hálózati változat	351 000 Ft
5 munkahelyes hálózati változat	171 600 Ft	50 munkahelyes hálózati változat	459 000 Ft
10 munkahelyes hálózati változat	216 000 Ft	100 munkahelyes hálózati változat	780 000 Ft

AZ EU-JOGSZABÁLYTÁR (DVD)

Az Európai Unió Jogszabályai gyűjteményének 2009. évi éves előfizetési díja
(Áraink a 20%-os áfát tartalmazzák.)

Önálló változat	86 400 Ft	25 munkahelyes hálózati változat	312 000 Ft
5 munkahelyes hálózati változat	156 000 Ft	50 munkahelyes hálózati változat	408 000 Ft
10 munkahelyes hálózati változat	192 000 Ft	100 munkahelyes hálózati változat	708 000 Ft

Facsimile Magyar Közlöny. A hivatalos lap 2008-as évfolyama jelenik meg CD-n az eredeti külalak megőrzésével, de könnyen kezelhetően.
Ára: 18 480 Ft + áfa.

Szerkesztésért felel: dr. Pálffy Ilona

Kiadja a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó, Budapest VIII., Somogyi Béla u. 6., www.mhk.hu

Felelős kiadó: dr. Kodela László elnök-vezérigazgató.

Előfizetésben terjeszti a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó a Magyar Posta Zrt. közreműködésével.

Telefon: 235-4554, 266-9290/240, 241 mellék.

Előfizetésben megrendelhető a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó ügyfélszolgálatán (fax: 318-6668, 338-4746, e-mail: kozlonybolt@mhk.hu) vagy a www.mhk.hu/kozlonybolt internetcímen.

1085 Budapest, Somogyi Béla u. 6., 1394 Budapest 62. Pf. 357.

Terjesztés: tel.: 317-9999, 266-9290/245 mellék.

Példányonként megvásárolható a Budapest VII., Rákóczi út 30. (bejárat a Dohány u. és Nyár u. sarkán) szám alatti Közlöny Centrumban (tel.: 321-5971, fax: 321-5275, e-mail: kozlonycentrum@mhk.hu).

2008. évi éves előfizetési díj: 22 428 Ft áfával, féléves előfizetési díj: 11 214 Ft áfával. Egy példány ára: 2100 Ft áfával.

HU ISSN 1215-9530

08.3907 Nyomja a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó Lajosmizsei Nyomdája.
Felelős vezető: Burján Norbert igazgató.

